

T.C
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN (SAYFA 201-280)
TERCÜME VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALAA ALNHAYER

KİLİS
EYLÜL 2017

T.C
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN (SAYFA 201-280)
TERCÜME VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALAA, ALNHAYER

Tez Danışmanı Prof.Dr. Metin AKİS

KİLİS

Eylül 2017

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

6 Numaralı (H.995-999) Halep Şer'iyeye Sicilin Değerlendirilmesi (201-280 S)

ALAA ALNHAYER

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Prof.Dr. Zeynel ÖZLÜ

(Jüri Başkanı)

_____

Prof.Dr. Metin AKİS

(Danışman)

_____

Yrd.Doç.Dr. Serhat KUZUCU (Üye)

_____

Yrd.Doç.Dr. Serhat KUZUCU

Enstitüsü Müdürü

T. C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim. (11/ 9 /2017)

Alaa ALNHAYER

ÖZET

6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN (SAYFA 201-280) TERCÜME VE DEĞERLENDİRİLMESİ

ALNHAYER, Alaa

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Metin Akis

Eylül 2017.202 Sayfa

Üzerinde çalıştığınız 6 numaralı Halep şer'iyye sicili Şam'da "merkezi vesaiiki tarihîye"de mevcuttur. Belge 995-999 H-1587-1591 M, tarihlerine aittir. Toplam 362 sayfa ve 1512 adet belgeden oluşan 6 numaralı şer'iyye sicilinin 201-280 sayfa arası, Arapçadan Türkçe 'ye çevrildi. İçinde bulunan 3 belge Osmanlıcadır. Konular mucip-i Gilman, katil davası, tımar satışı üzerinedir. Bu belgeler üç kısımda incelenmiştir:

Bu belgelerde; sosyal yapı, evlilik, boşanma ve nafaka hakkında bilgi verilmektedir. Mehr-i mukaddem miktarları 80 dînâr ile 120 dînâr arasında değişmektedir. Peşin ödenen mehr-i muaccel ile genellikle sonradan ödenen mehr-i müeccelin 60-80 dinar arasında olduğu hesaplanmıştır. Kişinin sevap kazanması için cariyenin mükatebe yoluyla azat edilişi de yer almaktadır, cariye ve köle 100 - 195 dînâra satılırdı. Miras, vasi ve vekâlet hakkında da bilgi vermektedir.

Halep'teki vakıflarla ilgili işlemlere ait bilgiler incelemiş olduğumuz kayıtlarda yer almaktadır. İslam hukukçuları arasında en tartışmalı konulardan biri olan vakıf gayrimenkullerinin tebdili konusunda Halep'te zorunluluk durumunda değişiklik yapılabildiği görülmektedir. Vakıf yönetimi için bir kişi tayin edilmiştir. Vakıf yöneticisine "mütevelli el-vakıf" adı verilir, kusuru olduğunda değiştirilmesi gerekir.

Ekonomik yapı, Halep parası, fiyatlar ve gayrimenkul (ev ,dükkan ,han , değirmen) gibi satışlar hakkında da bilgileri ihtiva etmektedir. Çeşitli ticari işlemler ve sair konularla ilgili az sayıda belge bulunmaktadır. Bu dönemde çalışanların günlük -aylık olarak kaç para aldığından da bahsedilmiştir. İmamlık, mütevellilik ve çeşitli çalışanların günlük 1 – 96 osmani akçe arası ücret aldığını görüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Halep Şer'iyye sicilleri, Kadın , Çocuk, köle, Miras, Adli işleri, vakıf, Fiyatlar, Kira.

ABSTRACT

AN EVALUATION OF ALEPPO COURT RECORDS NUMBER 6 (P 201-280)

ALNHAYER, Alaa

Master's Thesis : Department Of History

Supervisor: Prof.Dr. Metin AKİS

The Judicature in the Ottoman empire during the period of 1588 is considered the ideal example of its time . Furthermore , it is highly respected and equitable for the human rights . It is notable that such a system is never found neither in Europe nor in East of Asia .It is worth mentioning that the judgmental documents are incredibly rich of valuable and great information that talk about the economic , criminal and social problems . When I studied these documents that go back to the year of 1588 , in particular the sixth volume including the pages from 201 till 280 , it greatly showed fundamental information about the prevailing endowment system with the its rules .It also includes the export and import that belonging to the endowment documents which fairly allocate its budget in serving the holy places , mosques , schools , people and employees' salaries .It also informs us about the Muslim woman who totally enjoys with different rights in the fields of work , inheritance , dowry and alimony as well . More details have been showed in these documents especially about the criminal law and the special religious rules of the individuals and the problems of employees' salaries .One of the critical and sensitive issue mentioned in these documents is slavery and how the Islamic law / Shariah deals with it . In Fact, there are a lot issues which are considered to be so important at that time such as the properties especially houses , shops and farmlands. To be specific in this subject , the prices of the houses range from 13 to 200 Dinar while for the rental , it is between 2 to 40 Dinar yearly .The price of selling a shop ranges from 12 to 400 Dinar , where as for the rental , it is about 10 to 20 gümüş kıt'a , and farmlands as well 12 -1000 Dinar .

Key words: The Judicature in the Ottoman empire , the human rights, the critical, the properties especially houses , shops and farmlands, the prices of the houses range .

ÖNSÖZ

İslamiyet'in gelmesiyle birlikte bütün insanlar hukuk hak sahibi oldu. Daha önce zulüm vardı. Herkes hakkını alamıyordu İslam'la birlikte insanlar haklarını öğrendi. İnsanlar birbirinin haklarını gözeterek yaşamaya başladı. İnsanlar arasında bir sorun olduğunda kadı sorununu çözerdi. Bu konuda şer'iyye sicillerinde birçok belgeler bulunmaktadır.

Kuran-ı Kerimde, "Adalet mülkün temelidir" diye geçmektedir. Bu sözde şunu ifade etmektedir. Osmanlı Devleti 1516 yılından itibaren bu bölgeleri fethederek Arap dünyasına hâkim oldu. Osmanlı devletinin gelmesiyle bu coğrafyaya adalet geldi. Böylece Arap dünyasında dört yüz sene hüküm sürdü. Bu coğrafyada bulunan Halep, Şam, Gazze, Mısır, Hicaz kadınlarının adaletle hükûmetleri de devlete olan bağlılığı arttırdı. Bu kadınlar almış oldukları kararları "adliye sicilleri" adı verilen defterlerde tutmuşlardır. Şer'iyye sicilleri Şam'da Kültür merkezinde bulunmaktadır.

Suriye'de savaşın olması ve uzun sürmesi insanlarda vicdan, ahlak koymadığı gibi, kötü şeylerin çoğalmasına da yol açtı. Savaş durdurulmak istense de durdurulamıyor. Burada Fatih' in torunları bize sahip çıktı. Biz bir iki kişi değiliz üç milyondan fazla olduğumuz halde bütün ihtiyaçlarımızı Türk devleti karşıladı. Bu takdire sayandır. Ben ne kadar konuşsam Türklerin hakkını ödeyemem. Benim dilim teşekkür etmekten acizdir. Ben sadece Türkler için dua etmekle yetiniyorum ve kanaatime göre de en faziletlisi budur.

Türk gençliğine tavsiye ediyorum. Türkiye'nin komşularına iyi baksınlar neler olup bittiğini iyi görsünler. Fitnenin insanlar, arasında neler yaptığını ve insanları ne hale soktuğunu iyi görsünler. Türkler de bizim gibi olmasın. Benim son sözüm olarak Allah (c.c.) Türkleri muvaffak etsin. Tez çalışmasının her aşamasında büyük desteğini gördüğüm danışman hocam Metin AKİS'e şükranlarımı sunuyorum.

Alaa ALNHAYER

İÇİNDEKİLER

Özet.....	I
Arstract.....	II
Önsöz.....	III
Kısaltmalar.....	IV
İçindekiler.....	V
Giriş.....	VII
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1.1.HALEP KISA TARİHİ	3
1.1.1. Halep İsmi.....	4
1.1.2.İlk Çağlardan İslami Döneme Kadar Halep.....	4
1.1.3. İslami Dönemde Halep.....	6
1.1.4.Osmanlı Dönemi	8
İKİNCİ BÖLÜM	13
2.1.OSMANLI DEVLETİ'NİN HUKUK SİSTEMİ.....	13
2.2.1. Şer'iyye Mahkemeleri.....	14
2.2.1.1. Şeyhülislam	15
2.2.1.2. Kazasker	15
2.2.1.3. Kadı	15
2.2.1.4. Naibler.....	16
2.2.1.5. Yardımcı Memurlar	17
2.2.2. Şer'iyye Sicilleri.....	19
2.2.2.1. Şer'iyye Sicillerinin İhtiva Ettiği Belge Çeşitleri.....	19
2.2.2.1.1. Fetva.....	19
2.2.2.1.2. İlam	19
2.2.2.1.3. Hüccet.....	19
2.2.2.1.4. Vakfiye.....	20
2.2.2.1.5. Süret.....	20
2.2.2.1.6. Ferman.....	20

2.2.2.1.7. Berat.....	20
2.2.2.1.8. Buyruldu.....	20
2.2.1.2. 6 Numaralı Halep Şer'iyeye Sicili.....	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 23

3.1.SOSYAL VE EKONOMİK HAYAT 23

3.1.1.Sosyal Hayat	23
3.1.1.1.Evlenme Ve Mihri Mukaddem.....	23
3.1.1.2. Talak Ve Mihri Muahhar, Nafaka.	25
3.1.1.3.Kadın.....	27
3.1.1.4. Çocuk	29
3.1.1.5. Miras	31
3.1.1.6. Köle / Cariye Fiyatları.....	35
3.1.1.7. Adli Suçlar	37
3.1.1.8.Borçlar Hukuku.....	42
3.1.1.9. Çalışma Ücretleri.....	44
3.1.1.10.Vakıf.....	49
3.1.1.10.1. Vakıf Kelimesi Manası.....	50
3.1.1.10.2. Vakıf Sistemi.....	51
3.1.1.10.3. Belgelerde Vakıflar.....	53
3.1.1.10.4. Huluvü'-i Örfi.....	55
3.1.1.10.5. Vakıf Geliri / Giderleri.....	57
3.1.2. İktisadi Hayat.....	64
3.1.2.1. Halep Ticareti / Çarşıları.....	64
3.1.2.2. Halep Parası	69
3.1.2.3.Halepte Alış / Veriş.....	70
3.1.2.3.1. Ev Fiyatları.....	70
3.1.2.3.2. Dükkan Fiyatları.....	75
3.1.2.3.3. Bağ, Bostan, Arazi, Tımar Fiyatları.....	80
3.1.2.2.3.Çeşitli Malların Fiyatları.....	83
3.1.2.1.6. Canlı Hayvan Fiyatları	84
3.1.2.4. Kiralar.....	85
3.1.2.4.1 Ev Kiraları.....	85

3.1.2.4.2 Dükkan Kiraları.....	88
3.1.2.4.3. Hanut, Han, Değirmen, Mezra Kiraları.....	92
Sonuç	94
Belgelerin Metin Tercümeleeri Ve Değerlendirilmesi.....	97
Kaynaklar.....	187
Ekler.....	191
Özgeçmiş.....	205

KISALTMALAR

Adı Geçen Eser	:	a.g.e
Adı Geçen Makale	:	a.g.m
Cilt	:	C.
Çeviren	:	Çev.
Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler et.al.	:	vd.
Kur'an Karim	:	KK
İslam Ansiklopedisi	:	İA.
Sayfa	:	s.
TürkiyeDiyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi	:	TDVİA
Yüzyıl	:	Yy.
6 Numaralı Halep Şer'iyeye Sicili Belge Numarası	:	H.Ş.S. Nur: 6.Belge:

GİRİŞ

Halep Dünya'nın an eski uygarlık merkezlerinden bir teknesidir. Eski devirlerden bu yana bir çok devlet Halep'e sahip olmak istemiştir. Halep'e uygarlığın arasında tampon bölge olduğundan milletler burayı ticari bir üs olarak kullanmak istemişlerdir. Babil, Asur, Hitit, Makedonya'dan Halep'e karşı büyük ordular kurulmuş ve çetin mücadeleler yapılmıştır. Anadolu'nun da giriş kapısı konumundadır.

İslamiyet'in ilk dönemlerinde Halep büyük öneme sahiptir. Serhat şehir niteliği taşımaktadır. Çünkü İslam Devleti'nin toprakları buralara kadar uzanmaktaydı. İslam Devletinden sonraki dönemler olan Emeviler ve Abbasiler Döneminde de Halep için mücadeleler verilmiştir.

O dönemde Bizans kayıtlarında Kınısrin olarak geçmektedir. Bu bölgede zamanla Hemedaniler, Moğollar ve Eyyubiler hâkimiyet kurmuşlardır. Sultan Baybars zamanında Memlükler Moğollarla savaşta Halep'i ele geçirmişlerdir.

Hindistan'ı Avrupa'ya bağlayan baharat ve ipek yolunun güzergâhları da buradan geçmektedir. Halepliler, Memlüklerden Osmanlı egemenliğine geçtikten sonra uzun yıllar mutlu ve huzurlu bir hayat sürmüşlerdir.

Osmanlı devletinde Adli işler, İslam hukukuna ve özellikle Hanefi mezhebe dayanmıştır. O zamanda Kur'an kerime ve sünnete göre davalar, şikâyetler, haklar, halledilmiştir. Hanefi fihri kaynaklarında mahkemeler şahitlik, İkrar, yemin, uzlaşma vekâlet ve benzeri konular bulunmaktadır. Şer'iyye mahkemeleri her bilgiyi şer'iyye sicili adı verilen defterde kaydetmektedir. Bu bilgiler adli işlerde görülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1.HALEP KISA TARİHİ

1.1.1. HALEP İSMİ

Halep'in tarihteki lakabı Tell-Halep'tir. Tell Arapça'da tepe manasına gelir. Arapça'da Halep ise sağmak anlamındadır. Arapça'da süte de Haleb denilir¹.Bu Arapça'nın zengin bir dil olmasından dolayıdır. Süt sağılan yere de Halebdenilir. Zamanla Tell kelimesi kullanılmaz olmuş, Halep kelimesi kentin ismi olmuştur. Diğer kelimeler zamanla unutulmuştur.

Halep'te büyük bir mabed inşa edilerek taşlara purperest biçimde tapılmaya başlandı. Hz. İbrahim aleyhisselam bu duruma kızdı ve bunu kabul etmedi. O'na dua edinde sizin ahaliniz aileniz size yemek getirsin dediler. Allah-ı teala bu putperestliğe karşı yağmuru gökten indirdi. Burada makamın ismi Halep olmuştur. Diğer bir rivayete göre ise Halep ismi bu bölgeye hakim olan Haleb Beni El-Mehr Beni Hiss Beni Amelikoğulları² tarafından kurulmuş olup oradaki halk tarafından söylentiye göre bu kişi tarafından şehir inşa edilmiş ve onarılmıştır.

---

¹İbnü'l-Adîm,*Zübdetü'l-Haleb Min Târîhi Haleb*. C.I. (H. Mansûr Nşr.) Beyrut1996 H. s 7.

²İbnü'l-Adîm,a.g.e., s 8.

1.1.2. İLKÇAĞLARDAN İSLAMİ DÖNEME KADAR HALEP

Tarihsel süreç içerisinde Halep kentine hakim olan iki önemli ilk çağ uygarlığı karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki Ebla Uygarlığıdır. Bu uygarlığa ait elimizde yeterli kaynak bulunmamaktadır. Rivayetlere göre ise Akad Kralı Sargon (M.Ö 2284-2340)³ Tanrısından almış olduğu emir üzerine Suriye coğrafyasında hüküm sürmekte olan Meri ve Ebla Devletlerine son vererek tüm coğrafyaya hakim olmuş ve imparatorluğunu kurmuştur.

Esasen bakıldığında Ebla diye bir uygarlığın varlığı bilinmemekteydi. Bu bölgedeki kalıntıların Akadlara ait olduğu kabul ediliyordu. 1970'li yıllara gelindiğinde ise İtalya Roma üniversitesinden Paolo Matthiae⁴ başkanılığındaki araştırmacıları tarafından Ebla uygarlığı ve Ebla Tabletlerinin varlığı bilim dünyasına açıklanmıştır.

1975 yılında yapılan kazılarda ilk bulunduğu, o zamana kadar klasik bir arkeoloji başarısı olarak değerlendirilen Ebla Krallığı, gerçek önemini çivi yazılı yaklaşık 20.000 tablet ve parçalarından meydana gelen arşivin bulunması ile kazanmıştır. Tabletler şu ana dek bilinen en eski Sami diliyle yazılı idi. Bu dile bilim adamları Eblait dili adı verdiler. Dahası bu tabletler Kur'an-ı Kerim'deki birçok yer ve kişi adını da gün yüzüne çıkardılar.

Kitab-ı Mukaddes'e göre İbraniler'in ataları Ebla'nın kuzeydoğusundan tabletlerde geçen Harran'dan Filistin'e gelmişlerdi. Bu arkeologların dikkatlerini Kitab-ı Mukaddes'te geçen bazı olaylara çekti ve bu düşünce Ebla tabletlerinde geçen Sami isimlerinden İbrahim, İsmail, ve Esav kelimeleriyle destek buldu. Doğu ile Batı dünyasını kültür ve ticaret bakımından birbirine bağlayan eski ve önemli yollar sisteminin bir düğüm noktası oluşu, bütün bu bölgede çok eskiden beri parlak bir medeniyet seviyesine ulaşmış kentlerin kurulmasını hazırlamıştır. Rakka üzerinden, bir taraftan Halep, diğer taraftan Palmira (Tadmur) yoluyla Şam'a ve oradan da Tyr yanında Akdeniz'e ulaşıyordu⁵.

³Howard La Fay, "Ebla: Splendor of an Unknown Empire," National Geographic, December 1978, s. 21.

⁴ Howard La Fay, a.g.m., s. 27.

⁵Howard La Fay, a.g.m., s. 34.

Akadlarda sonra Halep şehrinin bulunduğu bölgede kurulan bir diğer uygarlık ise Yimhad uygarlığıdır. M.Ö 1900'lü yıllarda kurulduğu zannedilmektedir⁶. Hititlerle çağdaş olan bu uygarlık zamanında Yimhad şehri kurulmuştu. Yimhad şehri en önemli dini ve ticari merkez olarak göze çarpmaktadır. Diploması alanında ileri seviyede olan Yimhad uygarlığı Kuzey Suriye'deki Katana, Doğudaki Meri, Akad ve Anadolu'daki Hititlerle ticari ve diplomatik ilişkiler kurmuştur. Birkaç yıl sonra ise bu uygarlığa Akad kralı Naramsim, Katana ve Meri ile ittifak kurarak Yimhad Uygarlığını hakimiyet altına alarak vergiye bağlamışlardır. İlerleyen yıllarda ise Hitit Kralı I. Hattuşili Halep dahil olmak üzere Kuzey Suriye topraklarını kendine bağlamıştır⁷.

Halep, Yunanlı kral Bulukus tarafından kurulmuştur. Yunanlılar Halep'i ziyaret ettikleri zaman Halep'e (SirdinBulus) adını koymuşlardır. Bulukus Hz. Adem zamanından sonra 1989 tarihinde Halep'e hükmetmiştir. Bulukus 45 yıl Halep'e hükmetmiştir. Bulukus'tan sonra kızı Atasa(Yunanca) hükmetmiştir. Araplarkızın ismini (Semirim) koymuşlar⁸. Uygarlık bakımından Halep şehri Yunan şehirlerinden daha uygardır⁹.Makedonya'dan gelen Büyük İskender Halep'e hükmetmiştir.

Halep'e ilk evvel Yunanlılar hükmedip daha sonra Roma İmparatorluğu hükmetmiştir. Halep'i aldıktan sonra şehir kurup askerlerin şehri ismini koymuştur. Kın Nesrin, yanında asker şehri kurulmuş Halep pazarını bu şehre taşımıştır. Sonrasında asker şehri ve Kın Nesrin Şehri birleşmiştir.¹⁰

Buraya gelen Hirakal Rum devletinin başkenti olan Konstantiniyye'ye hükmetmeye başladı. Burada Hirak'a dindar hristiyanları toplayıp din adamlarından fetva alıp Fukas'öldürülmesini istemiştir. Fukas öldükten sonra yerine Hirakal geçmiştir. Bu olaylar peygamber efendimizin Mekke'den Medine'ye hicret etmesi döneminde yaşanmıştır.¹¹

⁶Faruk İsmail, *Tarih-i Suriye El-kadim*. Halep, 1999.s 198-199.

⁷Faruk İsmail. a.g.e.,s.204.

⁸İbnul-Nedim,*Bugyetü't-taleb fi Tarihi Haleb* . Beyrut, 1961. s 9.

⁹İbnul-Nedim.a.g.e., s. 17.

¹⁰Sabit B el-Acemi. a.g.e.,s 87.

¹¹Belâzurî. *Fütuhu'l-Büldân*.Beyrut 1983, s 73.

1.1.3. İSLAMİ DÖNEMDE HALEP

Taberî ve İbnü'l-Esîr'in bir rivayetine göre, Hz. Muhammed'in vefatından sonra devletin başına geçen Hz. Ebu Bekir, sonra Hz. Ömer halifa olmuştur. 623 yılında Hz. Ömer (RA) devrinde Ebu Ubeyde b. Cerrah (RA) tarafından Halep'i feth edildi.

633 yılında Yemame'de bulunan Halid b. Velid'e haber göndererek ordusuyla birlikte Irak üzerine gitmesini emretti. H.17/M.638 tarihinde Halid b. Velid daha sonra Kufe yakınlarında küçük bir krallık olan Hireüzerine yürüdü. Bu esnada Halep Civarında Kinnesrin'de bulunan Halid b. Velid, Ebû Ubeyde'ye yardıma gelerek nasıl hareket edileceği hususunda görüş alışverişinde bulundular. Neticeyi de halife Hz. Ömer'e bildirdiler¹².

Hz. Osman zamanında Muaviye b. Ebisuviyan Şam'ı valisi olduktan sonra Hz. Osman öldürdü ve İslam devleti büyük amacı yaşamıştır. Emevi devletini kurulmuştur. Emevi Devleti yıkılıp Abbasi Devleti 750 yılında kurulduğunda Bizans-Abbasi sınırı yedinci yüzyıldaki sınırla aynıydı. Abbasi Devleti kurulduğu yıllarda Abbasi halifeleri devlet düzenini kurmakla uğraşmalarından dolayı Bizans ordusu, Anadolu'dan başarılı seferler düzenledi. Fakat bu başarılar Bizans İmparatorluğuna sürekli arazi kazancı sağlamadı. Çünkü zaptedilmiş olan kaleler pek kısa bir müddet sonra tekrar Abbasi ordusunun eline geçti¹³.

Abbasi hilafetinden sonra Hamdan Beni el Hemadani Halep bölgesinde bağımsızlığını ilan etmiştir. Burada Hemdaniler Devletini kurmuştur. (890-1004) Bu devletin sınırları ise Musul Halep arasındaki coğrafyayı kapsamaktaydı. 944 yılına kadar Halep hakimiyeti Mısır kökenli İhşidilere aitti. Bu tarihte hakimiyeti Hemdaniler, İhşidilerden almışlardır. Bu tarihten sonra Halep Bizans ile Abbasi arasında set görevi üstlenmiştir¹⁴.

1077 yılından beri Suriye Selçuklu meliki olan Tutuş, kendini sultan ilân ederek, Berkıyaruk'un üzerine yürümüş, fakat yenilmişti (1095). Oğullarından Rıdvân

¹²Sabit B el-Acemi, *Kunuzul-Zahab Fi Tarih-i Haleb*. Beyrut 1990. s 67.

¹³Ebû Ubeyd Kasım b. Sellâm . *Kitabü'l-Emvâl*, Kahire 1981. s. 98.

¹⁴İmâmeddin İsmail b. Ömer b.Kesîr, *el- Bidâye ve'n-Nihâye*. Beyrut 1990. s. 214.

Halep'te ve Dokak Şam'da hâkimiyetlerini ilân ettiler. çok Selçuklu Hakimler Halep'i hüküm etmiştir¹⁵.

Eyyubilerin Halep'e hakim olması Selahaddin döneminde başlamıştır. Haçlılardan kenti alan Selahattin bölgeye valiler atayarak yönetmiştir. Bu dönemden itibaren ise Halep kültürel olarak önemli kentlerden biri olmaya başlamıştır¹⁶.

Memlûk Sultanı Baybars, 1271–72 yıllarında Halep'e saldırı düzenledi ve bu saldırıya Hama'da bulunan Memlûk ordusu da katıldı. Memlûk ordusu Halep'e girerek Moğol hâkimiyetini sona erdirdi. . Bu tarihten sonra Halep'te Moğol tehlikesine karşı her zaman hazır büyük bir ordu bulunmaya başladı. Moğol ordusu, 1300 yılında Halep'e saldırı düzenlediği sırada Halep'te bulunan Memlûk ordusunun mukavemeti karşısında geri çekilmek zorunda kaldı. Halep'te büyük bir ordunun her zaman hazır bulunması Şam'ın savunulmasını da kolaylaştırıyordu¹⁷.

1400 yılında Timur'un Hindistan'dan döndüğü haberini duyan Ahmet b Üveys Bağdat'tan kaçarak Halep'e sığınırken, Timur da bu sırada Sivas, Maraş ve Antep şehirlerini tahrip etmiş ve böylece Suriye hududuna dayanmıştı., Timur Halep'i yağmalayıp ve tahrip etti , 1418 yılında Akkoyunlular ile Karakoyunlular birleşerek Halep'e saldırdı. Memlûk Devleti, 1433 yılında Akkoyunlular ile barış yaparak bu tehlikeden kurtuldu. Memlûk ekonomisinin çökmesini sağlayan esas olay, Akdeniz ticaret yapısının Memlûk Devletinin ekonomik olarak çöküşüne sebep olacak şekilde değişmesiydi. 1497 yılında Vasko De Gama'nın Ümit Burnu Yolu'nu keşfetmesinden sonra Portekizliler, Batı Avrupa ile Yakın-Doğu'yu birbirine bağlayan Akdeniz ticaret yolunu kullanmamaya başladılar. Böylece Memlûk Devleti, kendisine gelir kaynağı olan bu ticaret yolunu kaybetmiş oluyordu. Bu amaç doğrultusunda Yavuz Selim, 1515 yılında Çaldıran Savaşı'ndan sonra Memlûk Devleti'nin himayesindeki Dulkadiroğlu Beyliği'ne son verdi¹⁸.

¹⁵Abdü'l-Câbir,a.g.e.,s.88.

¹⁶Ahmed Abdulğani, *Tarihül -Eyyub ve Memaliki*, Kahire 2001, s.31.

¹⁷Ahmed Abdulğani,a.g.e.,s.34.

¹⁸Tarık Celal Abduhamid,*Muhtasar Tarih Halep ve Şimal Suriye Fil-asır El-memluki*, Kahire 2012,s. 68.

1.1.4.OSMANLI DÖNEMİ

Osmanlı hâkimiyetinin²⁴ 24 Ağustos 1516 yılında Memlûklularla yaptığı Merc-i Dâbık savaşı ile Arap bölgelerine yayıldığı bilinmektedir. I. Dünya Savaşı sonuna kadar yaklaşık 400 yıl Osmanlılar tarafından yönetilmiştir. Yavuz, Memlûklulardan alınan bugünkü Suriye ve Filistin'in tamamı ile Anadolu'nun doğu, güney ve güneydoğusundaki bir kısım sancakları Arab Vilayeti (Vilayet-i Arab) adıyla büyük bir vilayetin çatısı altında topladı. Ekim 1520 tarihinde çıkan Canberdi Gazali isyanını Osmanlı ordusu Ocak 1521'de bastırması ve Ayas Paşa yeni beylerbeyi olarak göreve başlamıştır¹⁹.

1549 tarihinde Halep ayrı bir eyalet haline getirildi. 1518 yılından itibaren genel bir tahrir yapılarak mîrî rejime dahil edildi. Mısır, ayrı bir eyalet olarak teşkil edildi. Kudüs ve çevresi 1564-1578 yıllarında halâ Şam Beylerbeyliğine bağlıdır. Mîrî rejimin üç önemli unsuru vardı. Bunlar; Beylerbeyi ve Kadı ataması ile tahrir yapılmasıdır²⁰.

Osmanlı idarî ve iktisadî yönetimi esas itibariyle mîrî rejimdir. Mîrî rejim; devletin fiilen tam anlamıyla hâkim olduğu bölgelerdir. Bir bölgede devlet hâkimiyetinin varlığını gösteren en önemli unsurlar da, devletin o bölgeden asker çıkarması, vergi alması ve oraya merkezî hâkim kültürünü ikame etmesidir. Sanayi öncesi toplumsal özellikleri yaşayan, enerji kaynaklarının tabii enerji kaynakları (insan, hayvan kas gücü ile suyun ve havanın kaldırma ve itme gücü) olduğu, ulaşım ve haberleşme imkânlarının buna bağlı bulunduğu ve para ekonomisinin gelişmediği bir dönemde, Osmanlı Devleti'nin gücünü, hâkim olduğu en ücra bölgelere kadar tatbik etmesi mümkün değildi. Bu coğrafi şartlar ve iktisadî yetersizlikler, Osmanlı Devletini, tabii şartlara göre bir idare tarzı benimsemeye sevk etmiştir²¹.

Osmanlı mîrî rejiminin sınırlarını belirleyen en önemli faktör, tabii coğrafyadır. Anadolu'nun tabii coğrafyasının uzandığı sınırları, Osmanlı mîrî rejiminin sınırlarıdır. Bu sınırlar; güneyde Şam'dan başlayarak Suriye Çölünü hariçte bırakarak Rakka üzerinden güneydoğuya doğru uzanarak Musul, Kerkük, Süleymaniye'yi içine alıp, kuzeye doğru Tebriz'den Kafkas Dağları'nın batısından

¹⁹Ahmed Abduğani, *Tarihül-İslami*, Kahire 1989, s 347.

²⁰Ahmet Nezihî Turan, *Tarih Selçuklulardan Bugüne*, Ankara 2006,s 158.

²¹Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu-Klasik Çağ 1300-1600*,İstanbul 2003, s.322,

Revan üzerinden Batum'a ulaşır. Osmanlı Devleti'nin gerçek hâkimiyetinin uzandığı sınırlar bu sınırlardır. Çünkü hâkimiyetin en önemli göstergesi olan timar rejimi bu bölgelerde uygulanmıştır. Mîrî rejime dahil bölgelerde vilayetler, merkezden atanan beylerbeyleri tarafından yönetilirdi. Beylerbeyleri, vilayetlerindeki her türlü devlet işlerinden, bu bağlamda asker alınması, vergilerin toplanması, halkın can ve mal güvenliğinin sağlanmasından sorumluydular²². Atama ve azilleri doğrudan padişah tarafından yapılırdı, mahallîleşme ve feodalleşmeyi önlemek amacıyla, görev süreleri bir veya iki yıl idi. Osmanlı idare tarzının çok önemli bir hususiyeti vardır ki, o da her bölgenin tabîi coğrafyasına ve geleneklerine göre eskiden beri süregelen hayat tarzına ziyadesiyle müdahale etmeden olduğu gibi kabul etmesiydi. Bunu da sancak kanunnâmeleriyle tespit ederdi. Her sancağın kanunnâmesi, oluşan geleneklerine göre tespit ve tescil edilirdi. Bu geleneğini güney vilayetlerinde de sürdürmüş ve çoğu Memluklu geleneğinden gelen kanunnâmeleri kabul ve tescil etmiştir. Halkın elinde bulunan vakıf ve beratlarını olduğu gibi tescil etmiştir. Hatta Memluklu döneminden önce Eyyubi ve Selçuklu dönemine ait vakıf ve mülkleri kabuletmüş, yenilemiştir²³.

Mîrî rejim sınırlarına dahil olmakla birlikte, coğrafi konumu ve özel şartları nedeniyle bazı bölgeler, timara verilmemiş, hükümet olarak tevcih edilmiştir. Anadolu'daki yurtluk ocaklık sistemi buranın bazı bölgelerinde de uygulanmıştır, bu gibi kazalara şeyhlik denmektedir. Yurtluk, ocaklık veya hükümet sancaklarda olduğu gibi, belli sancaklar bir ailenin uhdesine verilmekteydi. Bu aile bağımsız değil, tam tersine sultanın mutlak iradesine tâbiydi, kanun dışı herhangi bir iş yaptığı zaman derhal görevinden uzaklaştırılır ve yerine gene aileden layık olan birisi atanırdı. Kanunsuz herhangi bir davranışları durumunda azledilirlerdi ve yerine aynı aileden başka birisi atanırdı²⁴.

Bu geleneksel devlet anlayışının sırrı, Osmanlı diplomatikasında kullanılan "Mahrûsa" veya "Mahmiye" tabirlerinde gizlidir. Korunmuş, himaye edilmiş manasında olan bu terimler, Osmanlı hakimiyetine dahil olan her karış toprak için kullanılmaktaydı.

²²Halil İncalcık,a.g.e.,s.323.

²³Halil İncalcık,a.g.e., s.329.

²⁴Halil İncalcık,a.g.e., s.331.

Bütün şehirler Mahrûsa veya Mahmiye sıfatları tavsif edilirdi Konstantiniyye-i Mahrûsa, Mahmiye-i Edirne, Mahmiye-i Burusa, Mahrûsa-i Üsküb, Mahrûsa-i Bağdat gibi. Bazı şehirlerin kendine has sıfatları vardı. Mekke; Mükerrreme, Medine; Münevvere, Şam ve Kudüs; Şerîf, Halep; Şehbâ idi. Bu şehirlerin dışındaki bütün şehirler Mahrûsa veya Mahmiye ile birlikte zikredilirdi²⁵.

Sonraki yıllarda yapılan düzenlemeler ile Halep vilayeti, Halep, Maraş ve Urfa sancağı olarak üç sancak ve 24 kazadan teşkil etmiş ve vilayet merkezi de Halep olmuştur. Halep, Osmanlılar idaresine geçtikten sonra, Memluklar dönemindeki ticari önemini muhafaza etmekle kalmamış, bütün doğunun belli başlı pazarı durumuna gelmişti²⁶.

Halep eyaletini ihdas ederek, Mîr-i Mîrân rütbesiyle Karaca Ahmet Paşa'yı Halep Beylerbeyisi olarak atadı. Başlangıç itibari ile Halep'i sancak ve kazaları ile müstakil bir eyalet olarak görmek zordur²⁷. Halep'e bağlı sancak listeleri daha ziyade Eyalet-i Şam'a bağlı olarak kaydedilmiştir. Bu durum ilerleyen süreçte Kanunî Sultan Süleyman devrinin ortalarına doğru değişime uğramıştır. Kanunî(1520-1566) devrinde Halep Eyaleti sancakları şu şekildedir²⁸. Halep, Kilis, Antep, İskenderûn, Antakya, İdlîb, Harim, Cisru Şuğur, Mira, Bâb, Beylan, Cebeli Seman, Rakka, Menbiç

XVIII. yüzyılın ilk yarısında (1740) Halep Eyaleti: Halep (Paşa) Sancağı, Ma'arra, Balis, Kilis ve Uzeyir adlı beş sancaktan meydana gelmekteydi. Vilayet Teşkilî Nizamnâmesi'nden sonra ise; Halep Vilayeti'nin toplam 20 kazası, 50 nahiyeye ve 3261 köyü vardı. Halep: İdlîb, Eriha, A'zaz-ı Türkmen, A'zaz-ı Fellâh, ElMısrîn, Akçay, İlbeyli, Bab-u Cebûl, Barîşâh, Cebel-i Şemân, Bâb, Cisru Şuğûr, Cûm, Hârim, Derkûş, Rakka, Ravanden, Şemân, Şirvanlı, Urban, Meskene, Maarrâtu'n-Nûmân. Buralar XIX. Yüzyılda bilinen önemli yerleşim beldeleridir²⁹.

²⁵İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, İstanbul 1971, s. 92.

²⁶Halil İnalçık, a.g.e., s.333.

²⁷ Orhan Kılıç, *18. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin İdarî Taksimatı- Eyalet ve Sancak Tevcihatı*, Ceren Matbaacılık, Elazığ, 1997, s. 56.

²⁸Sebahattin Samur. *Suriye Vilayetinin İdarî ve Sosyal Yapısı (1840-1908)*, Ankara, 1989, s.34.

²⁹Şemseddin Sami, *Kâmûs'l-Âlâm*, c. III, Mihran Matbaası, İstanbul, 1889-1898, s.333.

Halep'in ticari önemi sebebiyle Venedikliler 1548 tarihinde konsolosluk ve ticaret müesseselerini Halep'e nakletmiş, arkasından Fransızlar 1562, İngilizler 1583 ve Hollandalılar 1613 tarihinde şehirde konsolosluklar ile ticaret evleri açmışlardır. Osmanlılar bu ticarifaaliyetin neticesinde şehirde pek çok ticari mekânlar, camiler ve medreseler yapmışlardır. Halep'teki ticari faaliyetler sonraki dönemlerde azalmaya başlamış ve XIX. yüzyılın ortalarına doğru oldukça düşmüştür³⁰.

400 yıllık Osmanlı idaresi homojenleşen ikamet semtlerinin gelişimi eğilimini güçlendirmiştir. Bu dönemde tüm Arap kentlerinde bir Yahudi (Hare el-Yehud) ve Yakınoğu'nun tüm büyük kentlerinde bir ya da birkaç Hıristiyan mahallesi (Hare el-Nasara) bulunmaktadır. Osmanlı idaresi sürecinde Müslüman azınlık mahalleleri (Antakya'da Aleviler, Bağdat'ta Şiiler)ya da etnik ağırlıklı mahalleler (Şam, Halep ya da Bağdat'ta Kürt mahalleleri, Cezayir ya da Tunus- ta Endülüs mahalleleri) giderek belirginleşmiştir. Lapidus, Kahire'de her Hıristiyan ve Yahudi mezhebin kendi sokağı olduğunu belirtirken, Halep'te Ermenilerin ve Marunîlerin kentin kuzeybatısın dayerleştiklerini tespit etmiştir³¹.

Halep'te Osmanlıların son dönemlerinde kurulmuş olan iki hastane bulunmaktadır. Bunlardan biri Halep Askeri hastanesidir ki, yapım yılı tam olarak tespit edilememekle birlikte 1850'li yıllarda inşa edildiği tahmin edilmektedir.

1324 (1906) tarihli salnameye göre Halep Askeri Hastanesi; birinci tabip Aziz Paşa, ikinci tabip Muhsin Bey ve diğer 12 tabip, 4 eczacı, 5 cerrah, 1 tımarcı, 1 katip, 1 müdür, 1 imam, 1 emini esvab, 1 hastalar ağası, 1 baş hademe ve 1 vekili huruc olmak üzere çok sayıda personele sahipti³².

Dünya Savaşı öncesinde Halep, İstanbul ve Kahire'den sonra Osmanlı Devleti'nin üçüncü büyük şehri durumundaydı. Savaşın sonlarına doğru İtilâf devletleriyle Araplar'ın hücumlarını sıklaştırmaları üzerine Dördüncü Ordu Kumandanı Cemal Paşa başarısız savunma teşebbüslerinden vazgeçip geri çekildi ve şehir önce Arap kuvvetleri, ardından da İngilizler tarafından işgal edildi (27

³⁰İsmail Hami, a.g.e., s. 97.

³¹İsmail Hami, a.g.e., s.100.

³²Ahmet Nezihî Turan, a.g.e., s.512.

Ekim1918)21. 1920 Martının başında Şam'da toplanan Eşraf Kongresi, Suriye Krallığı'nın kurulduğunu açıklayarak Şerîf Hüseyin'in oğlu Faysal'ı tahta geçirdi³³.

---

³³Ahmet Nezihi Turan, a.g.e., s.515.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1.OSMANLI DEVLETİ'NİN HUKUK SİSTEMİ

16. yüzyılda dünyada en iyi hukuk sistemi Osmanlı devletindeydi, bu hukuk sistemigibi Avrupada ve Asyada yoktu. Osmanlı mahkemesinde hukuki mevzuatıgörüyoruz. Osmanlı hukukunun mahiyetini ve içeriğini tespit edip ve bilmek için, Osmanlı kanunnamelerine ve mahkeme kararları Şer'iyye Sicillerine bakmalıyız³⁴.

Biz, Osmanlı hukuk mevzuatını okurken iki kısımdan oluştuğunu görüyoruz. İlki, doğrudan doğruya Kur'an, sünnet, icma ve kıyasa dayanan ve fıkıh kitaplarında toplanmış olan kurallar manzumesidir ki, bunlara: Şer'iyye hükümler, Şer'iyye şerif veya Şer'iyye hukuk adı verilmektedir. Osmanlı hükümdarları tarafından konan hukuk kurallarına da "örf", "kanun", "kavânin-i örfiye" gibi isimler verilmiştir. Ferman, Berat, hüküm, kanunname, siyasetname ve adaletname tarzındaki Osmanlı hukuk belgelerinde Osmanlı hukukunun bu ikili yapısı "şer'iyye " ve "kanun" berlikte anıldığını, karalarını hüküm ettiğini bulunmaktadır³⁵.

Osmanlı kanunnameleri sadece idari hukuku, istisnai olarak bazı anayasa hukuku konuları, eşya hukukunun miri araziye ilişkin konuları: askeri hukuk mali hukuk, ceza hukukunun tanzir hükümlerini içinde bulundurmaktadır. Şer'iyye Sicillerinin hakikatinde ise Osmanlı Devletinin örfi hukuk, şahsın hukuku, aile ve miras hukuku, borçlar ve eşya hukuku, ticaret hukuku" ile Kamu Hukuku bütün dallarında şer'iyye hükümlerin esas alındığı kaydetmektedir³⁶.

³⁴Ahmet Akgündüz, *Osmanlı kanunnameleri ve Hukuki tahlilleri*, C.I, İstanbul, 2006,s.42.

³⁵Murat Şen, ' *Osmanlı Hukukunun Yapısı* ', Osmanlı, C.IV, Ankara, 1999, s.328.

³⁶ Halil Cin - Ahmed Akgündüz, " *Türk Hukuk Tarihi* ", İstanbul, 2011, s.88.

Osmanlı Devleti sadece döneminin şartları ışığında bir hukuk sistemi geliştirmekle kalmamış, bunların hayata geçirilmesi ve etkin bir biçimde uygulaması için elinden geleni yapmıştır. Altı yüz sene boyunca geniş ve problemsiz bir coğrafyada ayakta kalmasının sırrı muhtemelen burada yatmaktadır.

2.1.1. ŞER'İYYE MAHKEMELERİ

Arapçada her türlü haksızlığın önüne geçildiği mesela Hırsızlık yapan haksız bir kazancı elde eden Faizcilik yapan bu tür kişilerin cezalandırıldığı ve aynı zamanda adaletin vuku bulduğu salonlardır, bu tür yerlere Arapçada Mahkeme denilirdi³⁷.

Bu mahkemelerin başında bulunan görevliye kadı denilirdi. Bu kişi tanınmış, adaletli, dindar (İnançlı), haklıyla haksızı birbirinden iyi ayırt eden aynı zamanda yanında bulunduran heyetle birlikte her türlü davalara bakarlardı. Bu mahkemeler aynı zamanda resmi makamlardır³⁸.

Osmanlı devletinde de diğer islam devletlerinde. Hz Muhammed (s.a.v) zamanında, Halifeyi Raşidi zamanlarında, emevi devleti, abbasi, devleti ve Selçuklu devleti zamanlarında olduğu gibi Şerri ve örfi davalara ayırım yapıldığı mahkeme salonları vardı, bunlara mahkeme meclisi Şeriye denilmektedir. Osmanlı Devleti Müslüman bir devlettir ve hukuk sisteminin temelini İslam hukuku teşkil etmektedir. Kuruluş yıllarından itibaren şer'i kaza usulünü benimseyen Osmanlı Devleti'nin birinci padişahı Sultan Osman'ın ilk tayin- ettitiği iki memurdan birisi kadı olmuştur. Tek, kadının görev yaptığı usule Şer'iyye mahkemeleri adı verilmektedir. Bütün Şer'iyye mahkemeleri kadıların Şer'iyye hükümlere göre yargılama yaptıkları mahkemelerdir. Şer'iyye mahkemelerini ifade etmek için Mehakim-i Şer'iyye, Meclis-i Şer'i Enver veya Nebevi gibi tabirler kullanılmaktadır. Şer'iyye mahkemelerine ait gelişmeler Tanzimat'tan önceki gelişmelerdir³⁹.

Osmanlı devleti tamamında Şer'iyye mahkemelerinde Hukuk mahkemesi veya Ceza mahkemesi ayrı bulunmaktadır, Her türlü duvarlara aynı Şer'i mahkemeleri bakardı. Her bölgenin ve O bölgeye bağlı olan kaza ve köylerin hepsinin duvarlarına o coğrafi bölge surları içerisindeki kadı bakmakla mükellefti.

³⁷Fahreddin Atar, "Mahkeme Maddesi", TDVİA, c.XXXVII, Ankara, 2003, s.338.

³⁸ Halil İnalçık, "Mahkeme", TDVİA, C.VII, İstanbul. 1940, s.149.

³⁹Abdulaziz Bayındır, *Örenlerle Osmanlı'da Ceza Yargılaması*, C.X, Ankara, 2002, s.69.

Yer itibari ile yetkili mahkeme, davalının ikamet ettiği yerdeki mahkemeydi. Şer'iyeye mahkemelerin belli bir idari bası yoktur. Ancak bu şer'i meclis adıyla yargılamanın yapıldığı belirli bir yerin olmadığı manasına gelmemektedir. Kadı'nın evinin bir köşesi veya cami, mescit yahut medreselerin bir odası mahkeme işleri için kullandığı anlaşılmaktadır⁴⁰.

2.1.1.1. Şeyhülislam

Osmanlı devleti zamanında ilmiyenin başı olan ve Mevlevi denilen büyük kadıların tayin ve tuğralarını yapan en büyük ilmiye teşkilatına 16. Asırda müftü veya hoca efendi denilirken 17. Asırda artık Şeyhülislam denilmekteydi. Şeyhülislam makamı protokolde Veziri Azamında altında konum olarak veziri azamın üstündedir⁴¹.

2.1.1.2. Kazasker

Osmanlı devletinde askeri sınıfın başı olan ve divanı hümayına katılan askeri Sınıfın Şer'iyeye ve hukuki işlerine bakan ve önemli makam teşkil eden makama kazasker denilmektedir. Osmanlı Devleti'nde askeri sınıfa ait dava, veraset ve diğer şer'i ve hukuki muamele, kazasker vasıtasıyla görülürdü. Osmanlıların ilk zamanlarda yani Orhan Bey zamanında kazaskerlik yoktu. En yüksek kadılık makamı Bursa kadılığıydı. Sonradan vezirliğe eşit bir ilmiye makamı ortaya çıkarıldı. Divan-ı Hümayunda vezirlerden sonraki en yüksek makamı işgal ederlerdi⁴².

2.1.1.3. Kadı

İslam devletlerinin başında Sultan ve halife bulunurdu Halk arasındaki her türlü hukuki işlemleri Sorunları halletmek üzere kadılar tayin edilirdi. Bu kadılar davalarda İslam pozitif hukukunu uyguluyorlardı. Osmanlı devletinde kadılık Şartları vardı bu şartlar erkek olmak, reşid olmak, yeterli bilgiye sahip olmak, sağır kör olmamak gibi şartların yanında eğitiminde önemi başkaydı hele hele hicaz medresesinden veya kufe medresesinden eğitim almışsa daha avantajlıydı.

⁴⁰Reşit Gündoğdu, "Osmanlı Mahkemesi Nasıl İşlerdi", Yedikita Dergisi, sayı 37, İstanbul, Eylül, 2011, s.26.

⁴¹ Cemal Fedayi. "Osmanlı Devletinde Şeyhülislamlık Kurumu", Osmanlı, C.VI, Ankara 1999, s.447.

⁴²Zekeriya Bülbül, *Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Ankara 1965, s.86.

İftâ, tedris, kaza dalları arasında yatay geçiş mümkündür ve her rütbenin muadili hiyerarşide belirlenmiştir. Bir kadı adayını mesleğinin başından sonuna kadar hiyerarşik basamağa tırmanır. Bu terfi basamağına uyulduğu anlaşılmakta ve tedris silkindeki tayin ve erken terfiler kadılar yani kaza silki için pek yaygın bir uygulama olarak görünmemektedir. Bu sebeple kaza silkine mensup ilmiye üyeleri devletin son asrına kadar eğitim ve tecrübe tayin etmiştir⁴³.

Kadılarının önemli görev ve yetkilerine bakıldığı zama; Şer'iyye hükümlerin icrası, Hanefî mezhebin tartışmalı olan görüşlerinde en muteber olanı araştırıp uygulama, şer'iyye sicillerinin yazımı, "Davalara bakmak, hakları almak", "yetimleri, meacunların, Küçüklerin, Mahcur ve sefihlerin mallarını korumak", "vakıflara nezaret", "Vasiyetleri yerine getirmek" Velileri bulunmayan yetim kızları evlendirmek", "evlenme ve akdini icra gibi kısaca bütün hukuki" işleri takip etmek⁴⁴. Kadılarının görev ve yetkileri arasındadır. Kadılar devletin siyasi ve idari meselelerine karışmazlar ve bu konuları ilgili mülki amirlere terk ederler. Ayrıca merkezden gelen emir ve talimatları icra da kadılarının görevleri arasında yer almaktadır.

2.1.1.4. Naibler

Kadı heyeti tak başına bir heyeti tek başına bir heyet değildir. Kadının yanında onun işlerinde kadıya yardım eden heyette vardı. Bu yardımcı heyetin başındaki kişilere Naib denilirdi. Her hangi bir davada bu kişiler kadıya çok yardım eden heyette vardı bu kişiler kadılar tarafından belli bir iş için ya da belli bir zaman için tayin edilerlerdi. Naiblerin görev yaptığı belde ahalisinden olmamasına özen gösterilir ve Naib tayini işlemleri ondokuzuncu asra kadar kaldığı bölgeye göre Rumeli veya Anadolu kazaskerlerinin, İstanbul kadılıklarında Naibler de İstanbul kadısının tasdikiyle tamamlanırdı⁴⁵.

⁴³ İlber Ortaylı, "Kadı", TDVİA, C.XXIV, İstanbul, 2001, s.71.

⁴⁴ Fahreddin Atar, "İslam Adliye Teşkilatı", Ankara 2000, s.109.

⁴⁵ M.Akif Aydın, "Türk Hukuk Tarihi", İstanbul, 2009, s.84.

2.1.1.5. Yardımcı memurlar

A. Müftü: İslam adliyetişkilatında kaza fonksiyonunun ifasında önemli rol oynayan memurdur. Hukuki veya dini bir meselenin hal veya beyanı zımında vaki olan suale cevap mahiyetinde fetva veren kişidir⁴⁶.

B. Çavuş: Kadıların sonuçlandırdıkları mahkemelerin, borçlunun borcunu ödemesi, borçlunun hapse atılması, hukuku kesinleşen nakdî ve bedenî cezaların yerine getirilmesinde görev yapan, günümüzdeki adıyla icra memurlarıdır⁴⁷.

C. Kassam: Kadı'nın yanında mirasçılardan miras taksimatını yapan kişidir. Kamu görevlilerinin miras taksimleri ise kazasker yardımcılar tarafından yapılır ve kazaskere düşen harç(resm-i kısmet)onun adına tahsil edilir⁴⁸.İslam şeriatına göre herhangi biri vefat ettiğinde, evlatları akrabası her kimi varsa yani mirasçısı olan kişilere geriye kalan malların (terike)İslam miras hukuku esasına göre paylaşım yapmak gerekirdi.

Ç. Muhzır: Mahkemenin hazırlığında davacı, davalı ve şahitlere ikametgâhlarında tebligat görevi yapan ve onları mahkemeye çıkartan kişidir.⁴⁹

D. Subaşı: Vilayet nizamnamesine göre kaza, köy, sancak, nahiye gibi vilayetlerin başındaki kişidir. Subaşılar sancakbeyinin ücretli askeridir. Küçük şehir ve kazalarda idare amirliği yapan bu kişiler şer'iyeye mahkemelerinde icra ve infaz memuru olarak görev yaparlardı⁵⁰.

E. Hademe: Mahkemelerde kayıt altına alınması gereken davalı ve duruşma güvenliğinin sağlanmasını sağlayan memurdur⁵¹.

F. Kâtip: Mahkeme işlerindeki ilgili evrakların getirilmesi, duruşma güvenliğinin sağlanması ve benzeri işler ile meşgul olan kişilerdir⁵².

G. Mübaşir: Davanın çözümünde kadıya yardımcı olan memurdur. Bu kişinin vazifeleri şunlardır:

⁴⁶Fahredden Atar,a.g.e.,s.122.

⁴⁷Fahredden Atar, a.g.e.,s.136.

⁴⁸Fahredden Atar,a.g.e.,s.146.

⁴⁹Fahredden Atar,a.g.e.,s.120.

⁵⁰Ahmet Akgündüz, *şeri sicilleri Mahiyeti Toplu Katalogu ve seçme hükümler*,C.I,İstanbul, 1988,s.74.

⁵¹Fahredden Atar,a.g.e.,s.138.

⁵²Fahredden Atar,a.g.e.,s.142.

- 1- Mahkemelerde celb ve tebliğ işlerine bakmak
- 2- Anlamı ise tanzimattan önce lazım gelen bir olayın çözümlenmesinde olay yerine gönderilen maaşlı memurlardır⁵³.

---

⁵³ Fahreddin Atar, a.g.e,s.145.

2.2.1.ŞER'İYYE SİCİLLERİ

Osmanlı devletinde kadıların sonuçlandırıldığı mahkeme kayıtlarının tutulduğunu defterler topluluğudur.

2.2.1.1. Şer'iyye Sicillerinin İhtiva Ettiği Belge Çeşitleri

2.2.1.1.1. Fetva

Fetvanın sözlükteki makamı bu olayın hükmünü açıklayan veya hükmünü koyan aynı zamanda ortadaki zorlukları çözen cevabi belgedir. İslahatta fikhî bir meselenin dini hukuki hükmünü açıklama fakih bir kimsenin sorulan fikhî bir meseleye yazılı veya sözlü olarak verdiği cevap ortaya koyduğu hüküm demektir. Örfte ise müftülere sorulan sorulara Müftüki yazılı cevaplar verirlerdi. Bu cevaplarda gerek müftü gerekse kadı kuran ve sünnetin hükümlerine bağlı kalırlardı bunu uygulamada ise kaza ve fetva arasında bazı temel farklılıklar uygulanırdı⁵⁴.

2.2.1.1.2. İlam

Mahkemeden sadir olan yani suçlu olan kişiye gönderilen resmi belgeye ilam denilirdi cem'i ilimler Bu belgeleri diğer Şer'iyye sicilleri belgelerinden ayıran en önemli özellik hâkimin uygulanmasında belgelerin altında kadının imasını ve mührünü taşırdı bu yüzden arşivlerimizde birçok belge ilim adı altında görülmektedir. Mahkemelerde olunca kararların ilam diye geçmeside Muhabirinin icra makamları olmasındandır⁵⁵.

2.2.1.1.3. Hüccet

Mahkame esnasında davalı veya davacının mahkeme heyetine sormuş olduğu delillerdir. Bu deliller Allah'ın hükümleri esasına göre ve kur'an'ı kerim, sünnetin doğrulandığında sunulan somut delillerdir. Bu deliller altında hakimin mühürü ve imzasını taşıyan belgelerdir⁵⁶.

⁵⁴Fahredden Atar, ' ' Fetva ' ',TDVAİ, C.XII, İstanbul,1995, s.487.

⁵⁵Ahmet Akgündüz. 'İlam', TDVİA, C.XXII, İstanbul 1995, s.72-73.

⁵⁶Abdulaziz Bayındır. 'Osmanlı Yargının İşleyişi', C.VI, Ankara 1999, s.432.

2.2.1.1.4. Vakfiye

Herhangi bir kişi malından Allah rızası için bağışlamış olduğu ev, dükkân, arazi, arsa, yurt vs. malın vakıf edilmesi için Mahkemeden bir belge alıyordu. Bu belge mahkeme tarafından tasdik edilen yazılı belge demektir. Vakfiye belgesi vakfın Sahibi olduğuna dair olan kanıttır⁵⁷.

2.2.1.1.5. Süret

Kişinin sahip olduğu hak ve Selahiyetini başka kurum ve kuruluşlar beyan etmek için göstermiş olduğu belgedir. Kişi bu belgeyi kadın alırdı Bu bölge resmi bir belge olup tüm devlet dairelerinde geçerlidir⁵⁸.

2.2.1.1.6. Ferman

Padişahın emriyle yazılan aynı zamanda Divan-ı hümayün veya paşa kapısındaki divanların Sonuçlarına uygun olarak tutulan kayıtlara ferman adı verilirdi⁵⁹.

2.2.1.1.7. Berat

Berat kelimesi sözlükte yazılı belge demektir. Islıhatta ise Osmanlı Devleti'nde kullanılan manasıyla şöyle tarif edilebilir: herhangi bir vazife veya hizmette tayin vazife dolayısıyla padişahın tuğrasına hâvî yazılı emirle verilen izin, yetki ve müsaadeyi ihtiva eden yazılı vesikaya berat denir⁶⁰.

2.2.1.1.8. Buyruldu

Buyruldu sadrazam, kaptan-ı derya, vezir beylerbeyi ve kazasker gibi devlet erkânının yazılı emirlerine denir. Osmanlı Devleti'nde padişahtan sonra şer'i ve kanuni hükümleri icra ve takip ile görevli olan makam, padişahın emirlerine dayanarak bazı hususları kadılara hatırlatabilirler⁶¹.

⁵⁷Ahmet Akgündüz.a.g.e., s.61.

⁵⁸Ahmet Akgündüz.a.g.e., s.63.

⁵⁹ Mübahat S. Kültükoğlu, ''Ferman'',TDVİA, C.XII, İstanbul, 1995, s.400.

⁶⁰Ahmet Akgündüz .a.g.e., s.92.

⁶¹ Ahmet Akgündüz, a.g.e., s.97.

2.2.1.2. 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ

Suriye'deki Osmanlıya ait Şer'iyye Sicillerini bir araya toplamak için 1959'da Şam'da "Merkezül Vesaik Tarihiye" adı altında bir merkez kurulmuştur. Bu merkezde toplanan tarihi belgeler Suriye'de bulunan Şer'iyye sicillerinin tamamını teşkil etmektedir. Şam, Halep, Hama, Humus, Gazze Şer'iyye Sicilleri 1583-1925 yılları arasındaki zaman zarfına ait 1611 adet defteri ihtiva etmekle birlikte buna ilaveten Hama'nın (1535-1925) 64 adet, Humus'un ise 1884-1919 tarih aralığını kapsayan 21 adet Sicil defteri de bu arşivde yer almaktadır.

Bunlar'dan büyük bir kısmını Halep Şer'iyye Sicilleri oluşturmaktadır. Halep'le ilgili 664 adet defterin tarih aralıkları 1536-1935 yılları arasında kapsamaktadır. Bu defterlerin 644 adedi Halep'in I numaralı katalogunda yer almaktadır.

Halep'in 6 numaralı Şer'iyye sicili ise sicil çalışmaları esnasında dış yüzeyi ciltlenmiş ve bu sicil toplam 362 sayfa 1512 adet belgeden oluşmaktadır. Bu sicilin 201 -280 sayfa kenarlarında hafif yırtıklar ve yıpranmalar bulunmakta sayfalar nemden dolayı sararmış olmakla beraber okunması insanı zorlamaktadır. Ayrıca 6 numaralı sicil kayıtlarında yazılardaki değişimler sicilin yalnız bir kişi tarafından değil de bir den fazla kişi tarafından hazırlandığı izlenimini vermektedir.

Bu 6 numaralı Halep şeri'yye sicili ilk belgesi 14 Şevval 1995/17 Eylül 1587 tarihli olup ve son şer'iyye belgesi ise Evail Recab 999/Nisan-Mayıs 1591 tarihlidirler. Tez çalışmamızı daha kapsamlı tutmamamızın nedeni sınırlı zaman dilimiyle yarışıyor olmamızdır. Bu sebeple tez çalışmamızı 6 numaralı Şeriye sicilin 201 – 280 sayfası ile sınırlı tutmak zorunda kaldık. Bu şer'iyye sicilin 201-280 sayfalarında 322 adet belge mevcuttur. Bu belgelerden 3'ü Osmanlıca diğerleri ise Arapçadır. Suriye'deki şer'iyye Sicillerinin toplu olarak tanıtılmasını sağlayan Merkezü'l Vesaiki Tarihiyye Müdürlüğü ve Fransız kültür merkezinin (Şam'daki) ortak çalışmasıyla 1999 tarihinde toplu katalogu yayınlanmıştır.

Tablo 2.2.1.2. 201-280 SAYFALARI ARASINDAKİ BELGELERİN SINIFLARINA GÖRE ORANLARI

SINIF	ORAN
Alışveriş	% 24.6
Borç	% 18
Vakıf	% 19.3
Vekâlet	% 2.8
Kefalet	% 2.1
Miras	% 4.3
Adli Suçlar	% 6.8
İbra zimmet	% 4.3
Evlenme	% 2.1
Görevlenme	% 4.5
Vasilik	% 1.8
Köle Satışı	% 2.1
Kira	% 6
Çeşitli konular	% 1.3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1.SOSYAL VE EKONOMİK HAYAT

3.1.1 SOSYAL HAYAT

3.1.1.1.EVLENME VE MİHRİ MUKADDEM

Tarih-i İbn-i el-Mesudi'ne göre, Allah meleklerinden arzdan bir toprak parçası getirmelerini istedi. Fakat melekler başarısız oldu. Sonra Azrail adında bir meleğe yerin toprağından getirmesini istemiştir, Azrail (as) de her renkten alıp Allah'a getirdi, bu sebepten İnsanoğlunun renk renk ırkları oluşmuştur⁶². Dünyadaki ilk insan Hz. Âdem'di. Melekler Hz. Âdem'in yaratılışına çokşaşırmışlardı. Hz. Âdem'den sonra annemiz Havva yaratılmıştır. İnsanlar için bir derstir, yani herkes birdir, Allah bizden her insanın diğer insanı tamamlamasını istemiştir⁶³. İnsan, insana muhtaçtır. İnsan, insansız yaşayamaz. Atalarımız demişlerdir ki cennette insan insansız oturamaz, herkes diğerine ihtiyaç duyacakmış. İnsan, ebeveynleri gibi hayatında evlenmiştir ve aile oluşmuştur, hayatta İnsanın doğması yaşaması ölmesi zorluklar içerisindedir. Çocukken ebeveyninden ev alışkanlıklarını, toplumun normlarını, yaşamın kökenini, öğrenmiştir. Bunlar insanın yaşamasında ilk hayatın rahatsızlıklarıdır, birinden çıkınca diğerine girer, hayatında çok sorunlar yaşayacak; ev sorunu, babası, annesi, kardeşleri, çevre akrabaları Arkadaşları ve diğerleri, o evlendikten sonra eşiyle başka sorunu yaşayacak, evlilik sorunları, geçim sorunları, çocuğı olunca daha fazla sorun olacak, fazla masraflar, daha çocuk olunca ebeveynleri artırmıştır.

Ebeveyniniz gibi yaşayacaksanız, babanız gibi düşünecekseniz burada aile sorunları olur, lakin güzelaneları hayatın rahatsızlıklarının acısını hafifletecek. Eşin

⁶²İbn-i el-Mesuti." *Tarih-i el-Mesuti*". C.I, Beyrut 1986, s.90.

⁶³ İbn-i Carir el-Tebari." *Tarih-i el-Tebari*". C.I, Kahire 1980, s.29.

sohbeti, çocuğun sohbeti, arkadaşın sohbeti, çocuğun gülmesi, iyi kazanması, size hayatın rahatsızlıklarını unutturur.

Aile, toplumda vücudun hücresi gibidir, hücre vücudu oluşturduğu gibi aile de toplumu oluşturur. İnsan nesli böylece devam eder. Her ailede karı koca vardır. Hz. Peygamber dedi ki:“kadın dört hasleti için nikâhlanır: Malı, haseb ve nesebi, güzelliği ve dini için, öyleyse, elleri toprak olası, sen dindarını al”. Ebu Hureyre (ra). Peygamberimizin şöyle buyurduğunu nakletmiştir: Her Adam’a dindar olan kadınla evlenmesini tavsiye etmiştir⁶⁴.

Bir evlilikte birkaç şey hakkında anlaşılmalı olur: mihrî mukaddem, mihrî muahher ve nafakadır. Bunlar İslam’ın kadına tanıdığı haklardır. Bu haklar hususunda İslam sistemi gibi başka bir sistem yoktur. Bu hakları kadının başkasından kimse kullanamaz⁶⁵.

Mihrî mukaddem taraflar arasındaki anlaşmaya göre, nikâh akdine peşin ödemesi kararlaştırılan mihre peşin “Mehri Muaccel” denir. Çeyiz, Arapçada “cehaz” şeklinde ifade olunan, Türkçe kullanımda “çeyiz” olarak yaygınlık kazanan kelime, gelinin baba evinden koca evine götürdüğü elbise ve ev eşyası için kullanılmıştır⁶⁶.

İslam hukukunda nikâh kıyılması esnasında genel taraflar kadına ödenecek mihrin miktarı ve ödeme şekli hususunda anlaşılır. Bu anlaşma akdi nikâhın yazılı olduğu durumlarda nikâh belgesinde yer alır. Kur’an ve sünnette mehir ödemenin gerekliliği hususunda durulmuş olsa bile hukukçuların çoğu mehrin nikâhın şartlarından değil sonuçlarından olduğunu kabul eder.

Çalışmamızda 6 numaralı Halep Şer’iyye Sicilinde 201 – 280 sayfaları arasında 7 tane belgede evlenme ve boşanma konusu hakkında bilgi bulunmaktadır. Aile fertleri arasında bir sorun çıktığı zaman kadıya gitmek zorunludur. 958 numaralı ve 13 Safer 996 H (13 Ocak 1588 M)Tarihli Belgede bir adam başka bir şehre taşınmak istemiştir, ama eşi kocasıyla gitmek istememiş, ailevi bir mesele ortaya çıkmıştı, koca sorunu çözmek için kadı ’ya şikâyet etmiş. Kadı, kadın kocasıyla birlikte Sermin’e gitmesine hükmetmiştir.

⁶⁴Buhari,a.g.e.,s.461.

⁶⁵ Pakalın,a.g.e.,s.444.

⁶⁶ M.Akif Aydın,“Mehir”,TDVİA.c.XXVIII,Ankara,2003,s.389-390.

Tablo 3.1.1.1.NİKÂH VE MİHRİ MUKADDEM

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	PARA	AÇIKLAMA
1	1030	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	80 dînâr mehr-i Mukkadem	Nikâh âkiti, Evlenme
2	1082	5 Rebî'ülevvel 996 H 3 Şubat 1588 M	80 dînâr mehr-i Mukaddem	Nikâh âkiti Evlenme
3	1086	11 Rebî'ül-evvel 996 H 9 Şubat 1588 M	100 dînâr mehr-i Mukaddem	İbra-i zimmet
4	1107	11 Rebî'ülevvel996 H 9 Şubat 1588 M	100 dînâr mehr-i Mukaddemi	Talak

3.1.1.2. TALAK VE MİHRİ MUAHHAR, NAFKA.

Boşanma veya talak sözü çok zor bir kelimedir. Koca karısıyla anlaşmama sonucu bu kelime ortaya çıkmıştır. "Talak" kelimesi bir ailenin yapı taşıdır. Özellikle çocuklar üzerinde çok müteessirdir. İslam'a göre üç safhadan oluşmaktadır. Bir kadının boşanması için erkeğin üç defa talak demesi lazımdır. Eğer erkek eşine bir kez boşarsa nikahın tazelenmesi ve mihr-i müccel ve mihr-i mukaddemi tazelemesi gerekir üç defa boşarsa kendisine dönmesi için şartı vardır. Bu şart bir başkası ile evlenecek evli olduğu kişi ya vefat edecek ya da boşarsa kendi rızasıyla dönebilir⁶⁷. Mihrleri tekrar yeniletmesi gerekir. Zifaf olmadan boşanma durumunda kadına mehir ödenir. Boşanan kadının mehri muacceli veya nafakayı alması hakkı vardır. Koca, nafaka mükellefiyetini yerine getirmediği takdirde kadın mahkemeye başvurarak onu zorlayacağı gibi, koca nafakayı ödememekte ısrarcı olursa kadı, kadının hakkına borcunu ödemek için kocanın mallarını sattırmayı veya bir müddet kocayı hapsedmeyi hüküm etmiştir⁶⁸.

⁶⁷Abdulrhmanel-Cezravy, ''Kitep el-Fıkıh ala el-Mazahep el- Arba'aa''.c.IV, Beyrut,1995,s.255.

⁶⁸M.Akif Aydın,a.g.e.,s.389-390.

Evlilik nafkasının kapsamına, kocanın eşine temin etme yükümlülüğünde olduğu nafakanın kapsamına şunlar girer: yiyecek ve içecek, giyecek, mesken, tedavi masrafları ve ilaçlar, hizmetçi. Hizmetçi temininin nafaka kapsamında değerlendirilebilmesi için şu şartlar aranır.

- 1.Koca, hizmetçinin masraflarını karşılayabilecek mali güçte olmalıdır.
- 2.Kadının kendi statüsündeki (emsali) kadınların hizmetçi bulunduruyor olması veya hizmetçiye muhtaç bulunması⁶⁹.

Tablo 3.1.1.2.A.TALAK VE MİHRİ MU'AHER

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	PARA	AÇIKLAMA
1	1030	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	40 dînâr mehri-i muahhar	âkit nikâh, Evlenme
2	1076	6 Rebî'ül-evvel 996 H 4 Şubat 1588 M	400 osmanî mehri-i muahhar	Talak Boşanma
3	1082	5 Rebî'ülevvel 996 H 3 Şubat 1588 M	25 dînâr mehri-i muahhar	âkit nikâh, Evlenme
4	1086	11 Rebî'ül-evvel 996 H 9 Şubat 1588 M	60 dînâr mehri-i muahhar	İbra-i zimmet
5	1107	11 Rebî'ülevvel 996 H 9 Şubat 1588 M	60 dînâr mehr-i muahhar	Talak Boşanma
6	1155	11 Rebî'ül-evvel 996 H 9 Şubat 1588 M	40 dînâr mehri-i mü'eccel	İbra-i zimmet

Tablo 3.1.1.2.B. NAFKA

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	PARA
1	1093	11 Rebî'ül-evvel 996 H 9 Şubat 1588 M	Günlük 2 kıt'a
AÇIKLAMA			
Her gün için giyim ve sair ihtiyaçlarını karşılamak üzere 2 kıt'a nafaka			

⁶⁹Özlem Koçak .vd, ''İslam hukuku'', İstanbul,2003,s.180.

3.1.1.3.KADIN

İslam bölgesinde kadın hayatı her bölgede örf ve adetlerden dolayı farklı yaşam tarzındadır. Ama hepsinin ortak bir noktası vardır. Bu da kadının haya'lı olmasıdır. Bir kadının yabancı bir erkekle konuşması, yalnız başına bir erkekle aynı ortamda bulunması, halka açık umumi alanlarda yer alması görülmemiştir.

Kadının terbiyesi İslamiyette önemli bir konudur. Örneğin; Arabistan'da örf ve adetlerden dolayı kız çocuğu babasına ve abisine karşı terbiyeli ve sözlerini dinleyecek şekilde terbiye edilmiştir. Özellikle Şam ve Halep'te kız çocuğunun terbiyesi çok aşırı derecede önemlidir. Babasının ve erkek kardeşlerinin huzurunda çocuk yaştan itibaren kıyafetine dikkat edilmiştir. Osmanlı Devleti'nde Şeyhülislam tarafından kızların güzel ahlakla terbiye edilmesini tavsiye etmiştir⁷⁰.

Osmanlı Devleti kadının ev içinde nasıl giyineceğine dair bir portre yaptırmıştır : “Evvelâ çok geniş bir şalvarım var. Bu şalvar çok ince gül pembesi, kenarları sırmalı. Terliklerim beyaz deriden. Şalvarın üzerinden beyaz ipekliden çevresi tamâmen işlemeli bir tül gömlek sarkıyor. Gömleğin kolları geniş ve kolun yarısına kadar geliyor. Entarinin uzunluğu ayaklarıma kadar iniyor ve üzerine dört parmak eninde kuşak bağlanıyor. Ev kıyafeti varlıklı hanımların evlerinde kadın terekelerinde de kadınların ev içinde giydikleri entâri, gömlek, başlık, kuşak, kürk, başörtüleri sıklıkla yer almıştır⁷¹.

İslam dinine kadın hakları ile ilgili eleştiriler yapılmıştır. İslam'ın, kadın haklarını engellediği söyleniyor, bu doğru değildir. Çoğu kişi, İslam'ın kadına peçe dayattığı düşüncesi üzerinden saldırıyor. Biz bunun Allah'ın emri⁷² olduğunu unutuyoruz. Allah, erkek ve kadını yarattı. İslam'ı da Allah yarattı. Allah'ın emriyle kadın kapalıdır⁷³. Hz.Peygamber Muhammed bize Allah'ın emrini ve İslam dinini anlatmıştır. Kim Allah'ın emrine uyarsa cenneti kazanır ve kim Allah'ın emrine uymazsa cehenneme girer. Allah çok bağışlayan ve çok merhamet edendir.

⁷⁰Halil İnalcık, Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve sosyal Tarihi, C.2,İstanbul 2004,S.723.

⁷¹Esra Baş, Arşiv Belgelerinden Hareketle XVIII. Y. y. Osmanlı Toplum Hayatında Kadın , Yüksek Lisans Tezi , İSTANBUL, 2006.s.47.

⁷² Kur'an, 33. elahzap süresi, ayet 59.

⁷³İbn-i Kasir.'' *Taffsîr el-Kur'an el-Karim*'' ,C.III.,Beyrut 1990.,s.570.

İslam'da kadının önemli bir yeri vardır. İslam kadına yüksek makam vermiştir. İbn-i Kesir'e göre İslam kadına hakkını verir. İslam'da kadın mirası hakkı, nafaka hakkı iyi davranma hakkı bulunur. İslam bundan başka kadına birçok hak tanımıştır. Kadın, insanlık tarihi boyunca adaletsiz muameleye maruz kalmıştır. Hakları sürekli ihlal edilmiştir. Lakin hayatında parlak görüntüler ve onurlu gerçekler de olmadı söylenemez.

İslam kadının mutlu bir evlilik hayatı bulmasını ister. Kadın bizim annemiz, kızımız, kız kardeşimiz ve eşimizdir. Kadın çocuğun hayatında önemlidir. Çocuğuna güzel bakar. Çocuğu büyütüp evlenmesine kadar onu korumaya devam eder. Kadın iyi eğitilirse çocuk da iyi yetişir. Böylece kadın ailesinin değerini ve toplumun değerini yükseltir.

Osmanlı'da kadınlar İslam Hukuku'nun kendisine sağladığı miras ve mehir alma haklarını kullanarak mal sahibi olabilmişler ve sahip oldukları mallarını kendileri idâre edebilmişlerdir. Zira İslam'da kadın velâyet altında değildir. Belli şartlara hâiz olan herkes, kadın olsun erkek olsun, sahip olduğu mallarını kendisi dilediği gibi idâre edebilir. Kadın evlenmesi durumunda bu hakkını kaybetmez. Evlilikte eşler arasında mal ayrılığı ilkesi olması sebebi ile kadın İslamın kendisine sağladığı bu haklarını kullanmaya devam eder⁷⁴.

İslamın bu prensiplerini, mahkemeler kanalıyla uygulayan Osmanlı Devleti'nde kadın, miras alabilmiş, miras bırakabilmiş, borç alıp verebilmiş, emlâk alıp satabilmiş, sahip olduğu ekonomik varlığıyla çeşitli ticârî anlaşmalara taraf olabilmıştır.

İslamın kendisine verdiği mülkî hakları, mahkemeler kanalıyla korunan kadınlar Osmanlı'da, zaman zaman gelir getirici faaliyetlerin içinde de yer almışlardır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgelerine yansıyan kadının gelir getirici işleri, çiftlik sahibi olma, vakıflar kanalıyla dükkân kiralama, hamam-fırın işletme gibi faaliyetlerdir.

---

⁷⁴ Halil İnalçık, a.g.e., c.2.s.721-723.

Çalışmamızda 201-280 sayfalar arasında Miras, Alışveriş, Adli suçları, vasilik ve vekâlet belgelerinde Halep'in kadın hakları ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Halep'in toplumunda kadının önemli yeri bulunuyordu. Belgelere göre kadının çalışması hakkında kesin kanıtlar vardır. Bir kadın dedesinin vakfında bir mütevellilik görevinde çalışıyordu. Dedesinin köylerini, arazilerini, bostanlarını ve dükkânlarını kiralayıp yönetiyordu. Bu kadın, Muhibbiddin ibn-i Şihne Vakfının Mütevellisi Selimi bint Seyyid Ahmettir⁷⁵.

Kadının mirası hakkında bir belge vardır. Bize Halep'in kadınlarının miras haklarını aldığından bahsetmiştir. Bu belge kesin kanıttır. Merhum Hacı Halil b. Veled Devseri'nin kızı Rabi'adır. Babasının Varisi olan bir kadındır⁷⁶. Bu belgede kadın kocasından varis olan Fidelaziz bint-i Hıdır'ın eski kocası merhum Cemaleddin b. Hızır'ın miras malından kardeşlerinden 245 dînâr alacağını bahsetmiştir⁷⁷.

Diğer belgede Halep'in valisi tarafından gönderilen biri kadı'ya gitti. Hırsızlar kadının evini bastıkları iddialarını kabul etmediler. Osmanlı devletinde her hangi bir kişinin başkasının hakkındasuç işlemesikabul edilmemiştir. Özellikle kadınların hakkı üzerine durulur.

3.1.1.4. ÇOCUK

Osmanlı Devletin'de ilk eğitim ve öğretimin yapıldığı yer sıbyan mektebiydi. Bir örgün eğitim birimi olarak sıbyan mekteplerinin varlığı İslam'ın ilk yıllarına dayanır. Yaygın olarak yazı yazılan yer anlamına gelen mektep, aynı zamanda Kur'an eğitimi ve öğretimi amacıyla İslam'ın ilk yıllarında açılmış, Selçuklulardan Osmanlı Devleti'ne daha gelişerek ve fonksiyonelleşerek gelmiştir. Başlangıçta Kur'an eğitimi amacıyla açılan bu okullar, Osmanlılar döneminde okuma yazma ve temel dini bilgilerin öğretildiği birer örgün eğitim kurumuna dönüştürülmüşlerdir. Kitle öğretimi yapan sıbyan okulları, devletin parlak devrinde zamanın ihtiyaçlarına tek başına cevap verebiliyordu. Bu ilköğretim kurumlarında 4 ila 10 yaş arasındaki

⁷⁵Halep Şer'iyye Sicili nu : 6 . Belge: 880, 881, 882.

⁷⁶H. Ş.S. nu : 6 . Belge : 967.

⁷⁷H. Ş.S nu : 6 . Belge : 917.

kız ve erkek çocuklarına temel eğitim verilirdi. Bu okullar genel olarak durumu kötü ve yetim. Kişinin ölümden sonra çocukları küçük olursamalının idaresini sağlayamayacağından kadı bunlara bakacak bir kişiyi ama akrabalarından bir kişiyi vasi olarak bırakır.⁷⁸ Vasi kılınan kişinin çocuklara vasi olduğuna kadı ve şahitler huzurunda hüküm verilmiştir⁷⁹. 6 numaralı Halep şer'iyeye sicilinde 201- 280 sayfa arasında vasilik ile alakalı 6 belge çocuğun mirasını muhafaza için çocuğun babası veya kadı tarafından bir vasi atanmıştır. Örneğin;

970 numaralı belge Yusuf Kethüda b. Abdullah üzerinedir. Bu kimse öldü ve geride iki çocuk bıraktı; bunlar Ali ve Fatma idi. Anneleri ise mevcut değildi. Kadı burada Muhammed b. Ahmet'i vasi olarak söyledi. Bundan sonra vefat edenin eşi olan Mihriban bint-i Abdullah kâdının yanına gelerek eşinin 3 yıl önce öldüğünde kendisini Şeyh Abdulvehhab b. Muhammed ile Muhammed Kethüda b. Zeyneddin şahitliğinde vasiliğin kendisine verildiğini söyledi ve kadı kendisini vasi kıldı.

1042 numaralı belgede Sof Dellal olan Muhammed öldü ve bir küçük kız çocuğu vardı. Bir erkek kardeşi daha vardı. Oda ölünce amcası onun varisi oldu. Burada bu kız, babası ölünce babasından kalan paraya varis oldu. Kardeşi ölünce de kardeşinin varisi oldu. Varis olan amcası doğru dürüst olmadığından akrabalarından birisi bunuşikâyet etti. Amcası, kadının yanında Ankara ve Halep'te bulunan babasının malından 343 dînârı, Akabe mahallesinde bir evi, Sof çarşısında da bir dükkânda payı olduğunu söyledi. Ve böylece kızın hakkını korumuş oldu. Bu olay birçok belgede geçmekte ve kadı aracılığıyla çözülmektedir.

Çalışmamızda çocuk konusu içinde bağış konusu ile alakalı bir belge vardır. Bir adam ölmek üzere iken şahitler önünde küçük çocuğunu varis olarak gösterir. Bunu küçük çocuğun hakkının yenilmemesi için yapar. Çünkü ölümden sonra akrabaları kendilerini varis kılabilirler. Burada çocuğuna malın verilmesi öldükten sonra daha rahat olması içindir⁸⁰. Bağış örneği; 1150 numaralı belgede Hacı Ahmet b. Hemmude'nin küçük bir çocuğu vardır. Bu çocuğunu aldı, kadının yanına vardı, Timurtaş Çarşısındaki dükkânı çocuğuna şahitler huzurunda verdi.

⁷⁸El-Sahasi,'Kitap el-Mabsot',c.IIV, Beyrüt,1995,s.148.

⁷⁹H. Ş.S nu : 6. Belge : 959 ,964,970,1079 ,1087.

⁸⁰El-Sahasi,a.g.e.,s.231.

3.1.1.5. MİRAS

Miras, bir kişinin ölümü üzerine ölenin çocuklarına veya akrabalarına kalır. İslam'da Ayeti kerimeye göre bir erkeğin Miras'ının hissesi iki bayan gibidir, İslam dininde bir erkeğin hakkının kardeşi olan iki kadının payına eşittir⁸¹. Miras konuları kadının yanında çözüldü. Mirası varis sayısına bölünüp dağıtırdı. Çalışmamızda Miras belgelere göre arazi, mal, hayvan, borç defterleri ve benzeri şeyler olabilirdi. Miras konusunda; mirasın hukuku ve sisteminin rükünleri, sebepleri, şartları bulunmaktadır.

A.Miras Rükünleri

Miras hükümlerinin geçerli olabilmesi için bulunması gereken temel unsurlara mirasın rükünleri denir. Bunlar üçtür:

- 1.Varis, Mirasçı kendisine miras intikal eden, terekeden hisse sahibi olan kimsedir.
- 2.Muris ölen ve miras bırakan kimsedir. Bunun için"mevrus" ifadesi de kullanılır.
- 3.Tereke, Miras/Mevrus Öleden mirasçılara intikal eden mal ve haklardır.

Mirasçı olmanın sebepleri

Bir kimsenin bir başkasınamirasçı olabilmesi için bulunması gereken sebepler üçtür.

1.Kan Hısımlığı(el-Karabe): Bu, ölene nesep(soy)itibariyle yakınlıktır. Belirli hisse sahipleri (ashab-1 feraiz) ile nesep yönünden asabe ve zevil-erhamin mirasçı olmaları kan hısımlığı sebebiyledir.

2.Evlilik Bağı(Nikâh): Nikâhta mirasçı olma sebeplerindendir. Aralarında nikâh bağı bulunan eşler birbirlerine varis olurlar. Bunun için karı-kocanın bir araya gelmeleri(zifaf)şart değildir. Nikâh akdi yeterlidir. Ancak nikâhın bu sonucu vermesi için sahih bir nikâh olması gerekir. Baen aleyh, şahitsiz kıyılan nikâh gibi fasit ve geçici nikâh gibi batıl nikâhlarda mirasçılık söz konusu değildir⁸².

3.Vela, dilde, dostluk, yardım ve sevgi anlamına gelmektedir. Miras hukukunda iki türlü vela söz konusudur.

- 1.Köle azat etmeden doğan vela⁸³.
- 2.Antlaşmadan doğan vela.

⁸¹Özlem Koçak, vd.a.g.e., s.324.

⁸² Muhammed Hamdi, vd, ''Hak Dîni Kur'an Dili'', İstanbul 1997, s.409.

⁸³ H. Ş.S nu : 6 . Belge : 1048.

B.Mirasın Şartları

İslam hukukuna göre bir kimsenin bir yakınına mirasçı olabilmesi için üç şart aranır:

1.Mürisin(Miras Bırakan) ölmesi: Bir miras olayından bahsedebilmek için öncelikle bir ölüm olayının bulunması gerekir.

2-Vârisin(Mirasçı)Hayatta Bulunması: Miras ahkâmının cereyan edebilmesi için, mürisin ölümü sırasında varisin hayatta bulunması da(sağ olması)şarttır.Buna göre bir kimse, kendisinden sonra ölmüş bir hısmına mirasçı olamaz.Mirasçının hayatta bulunması da iki şekilde değerlendirilir:

a.Gerçek Hayat: Bu, sağ olarak doğmuş ve yaşayan kimsenin hayatıdır.

b.Takdiri Hayat: Anne rahmindeki çocuğun(cenin)hayatıdır. Mürisin vefat ettiği sırada anne rahminde bulunan çocuk takdiran hayatta sayıldığından, ölen mürisine mirasçı olur⁸⁴.

6 numaralı Halep şer'iyye sicilinde 201- 280 sayfa arasında 17 belge Miras konusu hakkında bilgi bulunmaktadır. Bunlardan bazılarında örnekler; 1038 numaralı belgede bir adamın birçok çocuğu ve birçok evi vardır. Bu adamın evli olan çocuğu bir evde oturuyor. Bu adam öldükten sonra çocukları bu evleri paylaşırlar. Ama ölen adamın kendi kardeşleriyle evi paylaşmadığından, kardeşleri Şam Kadısın'dan bir askeri le bir mektup Halep kadısına gelip bu evlerde payları olduklarını söyleyip kendi paylarını aldılar. Bu adamın Adı Ahmet b. Abdulkadir eşi ise Halime bint-i Şemsettin.

1145 numaralı belgede bir evin mirası üç kişi arasında paylaştırıldı. Bu paylaşırma, mirasın sahibi öldükten sonra olmuştur. Bunların varisleri arasında problem oluştu. Kâdının yanına vardıklarında kâdı bunların mallarını bölüştürdü ve bu paylaşırma 3 sülüs şeklinde gerçekleşti, her biri kendi varisi olduğu kişinin malından aldı.

⁸⁴Muhammed Hamdi.vd, .a.g.e., s.324.

Miras konuları belgeden belgeye değişik olup her belgede farklı bir konu işlenmiştir. 1168 numaralı belge Hacı Subhi varisleri arasındaki bir problem üzerine yazılmıştır. Takiyüddin b. Hacı Subhi kendisi asaleten ve annesi Hacı Selmâ bint-i Seyf ve kardeşi Fevziye'in vekiliydi. Buradaki problem Takiyüddinle evli olan kardeşi Bedia arasındadır. Bedia'nın eşi Bedia'nın vekilidir. Bedia'nın eşi ile babası ortak iş yapıyorlardı. Kadının hükmü burada Bedia'nın 800 dinar alacağından 500 dinarını nakit olarak kalan 300 dinarı da Kale altında Timurtaş çarşısındaki 1.5 dükkânın hulüvvü'l-örfi'sini alacağı, araziden atlardan koyunlardan bağlardan develerden miras almayacağıdır.

Tablo 3.1.1.5.MİRAS

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	KONU	MİRAS YERİ	AÇIKLAMA
1	903	14 Safer 996 H 14 Ocak 1588 M	Miras davasından İbra-ı Zimmet İkrarı	Dâhil Babun Kınnesrin Mahallesi	Mirasın borcu, davası, talebi olmadığını ikrar etmesi
2	909	14 Safer 996 H 14 Ocak 1588 M	Miras davasından İbra-ı Zimmet İkrarı	Dâhil Babun Kınnesrin Mahallesi	ne hakkı ve ne davası olmadığını ikrar etmesi
3	917	19 Safer 996 H 19 Ocak 1588 M	Miras Alacak Davası	Şerî'atlı Mahallesi	245 dinâr alacağı olduğuna şahitlik etmesi
4	919	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Miras Anlaşmazlığı	Halep	Bir bayan kocasından kalan mirası
5	928	13 Safer 996 H 13 Ocak 1588 M	Miras şahitliği	Halep	hakk mirastan almak için bir kişinin tevkil etmesi
6	954	25 Safer 996 H 25 Ocak 1588 M	Miras Uzlaşması	Halep	Davadan vazgeçmesi
7	965	27 Safer 996 H 27 Ocak 1588 M	Miras Uzlaşması	Şümeysâniye Mahallesi	Davadan vazgeçmesi
8	1040	3 Rebî'ülevvel 996 H 1 Şubat 1588 M	Miras Hissesi Teslimi	A'kabe Mahallesi	Ev , dükkân
9	1041	3 Rebî'ülevvel 996 H 1 Şubat 1588 M	Miras olması	Akabe Mahallesi	Mirasın hissesini kaldığını ikrar etmesi
10	1042	3 Rebî'ül-evvel 996 H 1 Şubat 1588 M	Mirasın göstermesi	Akabe Mahallesi	Bir vasi eytamın hakkını göstermemiş
11	1129	5 Rebî'ülevvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Miras Davası	Kumeyle Çarşısı	Miras hakkını ispat etmesi
12	1145	11 Rebî'ülevvel 996 H 9 Şubat 1588 M	Miras Tasdiki	Dâhil Bâbü- Makâm Mahallesi	Bir evin 3 sülus hissesini tasdik edilmiş
13	1152	16 Rebî'ülevvel 996 H 14 Şubat 1588 M	Miras Satışı	Dâhil Bâbü- Makâm Mahallesi	evin 24 kırat aslından 8 kırat miras hissesi
14	1168	14 Safer 996 H 14 Ocak 1588 M	Miras Anlaşması	Timurtaş Çarşısı	Ev , dükkân, para
15	1173	19 Rebî'ülevvel 996 H 17 Şubat 1588 M	Miras Uzlaşması	Adlib	rehin, eşya, gümüş, borç emanet, sabun, mâl kumaş altın

3.1.1.6.KÖLE - CARIYE FİYATLARI

MÖ 5000 yıllarında yapılan savaşlarda yaralanan askerleri, savaşı kazanan devlet alıp kendi kölesi yapmıştır. Dillerde beyaz veya zenci köleler hakkında kullanılan bir çok kelime vardır. Arapçadâ'bd, rakik, memlûk, gulam, rakabe, vasıf, milkü'l-yemin ve kadın köleler için memlûke, vasife, cariyeye, eme ve gurre, Farsçada bende, gulam, kadın köle için keniz; Türkçede kul, bende, halayık, esir ve "kadın köle " cariyeye gibi kelimeler kullanılır.⁸⁵.Köle ile ilgili belgelerin sayısı 10 olup bu belgelerin çoğunda köle satışından, ecir ve sevap karşılığında köle azadından bahs edilmektedir. Kölenin türü 1154 numaralı belgede Boğdanlı kölesi olarak geçmektedir.

1153 numaralı belgeye göre bir kişi Muhammed b. Yusufibn-i HabbekŞehir adıyla kendisi bab-imakam mahallesindedir. Çerkesli Bir kölesi vardır, kölenin adıHacı yusuf b Abdullah'tır.Hz Peygamber Efendimiz(s.a.v)kim bir köle azat ederse Allah onun azalarını cehennem ateşinde azad eder demiştir. Bu kişi peygamberimizin bu sözü hatırı için bu köleyi Allah için azat etmiştir.

İnsanlar arasında kölenin sahibi öldüğü zaman köle onun çocuğuna miras olarak kalır. Kölenin sahibin çocukları yoksa köle Beytül mal olarak kalır. 889numaralı belge bu konu hakkında bilgi vermektedir. Burada geçen bir beyaz cariyedir vebu cariyenin sağ ayağının baş parmağında bir siyah halhalı vardır.

Bu cariyenin adı Ma'külce bint Abdullah'tır, bu köle kadıya giderek şikâyettebulundu. Onun sahibi Ömer b. Abdullah'tır. Bu kölenin sahibi Ahmet Çelebi b. Necmeddin ve Abdurrahman b. Ahmet 'in önünde ben sefere çıkarsam ve seferde ölürsem sen azatsın bu iki kişi şahittir demiştir. Burada kadı bu iki kişinin şahitliği önünde bu cariyeyi beytülmale vermeyip azat etti. Burada Beytül mal emini Mustafa bey b. Behram Halep'te kadı önünde hiç bir hakkı kalmadı.

Belge 968 e göre bu belge iki kişinin yaşadığı sorunu anlatmıştır. Bu iki kişi Halep'ten geldi. Birisinin adı Süleyman Ağa b. Abdullah. Kendisi Bâb-i Âlî Çavuşlarından, kendisi bir köle sahibidir.

⁸⁵M.Akif Aydın .vd, "köle",TDAVİ,c.XXVI,Ankara,2002,s.237.

Bu kölenin rengi beyazdır. ikinci kişi Hüseyin b Hasan'dır. Hüseyin b Hasan köleyi öldürdü. Kölenin sahibi Hüseyin b Hasan'danşikâyette bulunarak Kadınıyanına gitti. Kadının yanında anlaştılar. 1002 numaralı belgenin konusu da 968 in konusuyula aynıdır.

Kişiler arasında kölenin alınıp satılır olduğu belliydi. Bu kölenin alınıp satılmasını kadı herkesin önünde yapmıştır. 950 örnek belge numarasına göre sipahi oğlanlardan Hüseyin b Yusuf, Halil adında bir köleye sahipti. Tebrizli İbrahim b. Hacı Hocekbü köleyi satın aldı ve 195 dînâr ödedi. Köleyi aldıktan sonra aralarında satıştan vazgeçilmiştir. Kadının önünde ve şahitlerin önünde köleyi geri vererek parasını aldı. Kölenin fiyatı 170 dînârdır, tabloda köle fiyatları bulunmaktadır.

Tablo 3.1.1.6.KÖLE, CARİYE FİYATLARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	BELGE TARİHİ	KÖLE TÜRÜ	KÖLE FİYATI	AÇIKLAMA
1	950	13 Safer 996 H 13 Ocak 1588 M	Gılman	195 dînâr	satıştan vazgeçilmiş
2	956	25 Safer 996 H 25 Ocak 1588 M	Beyaz erkek köle	170 dînâr	sözleşme iptal olmuş
3	1095	12 Rebi'ül-evvel 996 H 10 Şubat 1588 M	Erkek köle	100 dînâr	Satışı

3.1.1.7. ADLİ SUÇLAR

Osmanlı devletinde Adli işler, İslam hukukuna ve özellikle Hanefi mezhebe dayanmıştır. O zamanda Kur'an kerime ve sünnete göre davalar, şikâyetler, haklar, halledilmiştir. Hanefi fikhî kaynaklarında mahkemeler şahitlik, İkrar, yemin, uzlaşma vekâlet ve benzeri konular bulunmaktadır. Şer'îye mahkemeleri her bilgiyi şerîye sicili adı verilen defterde kaydetmektedir. Bu bilgiler adli işlerde görülmektedir.

Tanzimat döneminde 1858 yılında Sultan emriyle ceza hukuku ortaya çıkmıştır. Osmanlı ceza hukukunun çoğu, Fransız hukukundan birtakım değişikliklerle yazılmıştır. 1911-1915 yılındaki eklemeler çeşitli aşamaların son şeklini oluşturmuştur⁸⁶.

Hiz. Ömer zamanında Şam, Irak, Mısır gibi toprakları fethetmesiyle buna bağlı olarak geniş topraklara sahip olan devlette Hisbe ve Şurta adı altında asayiş kurulmuştur⁸⁷. Asayiş'in asıl görevi iç güvenliği sağlamaktır. Osmanlı Devleti asayiş sistemini kendinden önceki devletlerden almıştır. Osmanlı devleti genişlemesiyle iç güvenliği sağlamak için asayiş sistemini kullanmıştır. Osmanlı devletinde asayişten yeniçeri sorumluydu. 1826 yılında yeniçerilerin halka zulüm etmesi üzerine yeniçeri ocağı kaldırılarak yerine Asakiri Mansure-i Muhammediye kuruldu⁸⁸. Yeniçeriler merkezlerde görev yaparlardı. Küçük idari birimlerde yani mahalle ve köylerde ise güvenlik güvenlikçiler yani asayiş tarafından sağlanırdı. Bunlara Arapçada Harsel-Karye veya hars el-Mahalle ve hars el-Hara denilmekteydi⁸⁹. Bunlar burada yaşayanları hırsızlık, tecavüz veya herhangi bir beladan korurlardı. Köylerdeki sistemde her mahallenin bir kapısı olup bu kapılarda bekçi beklerdi. Yatsı namazından sonra mahalleden olmayan içeri alınmazdı. Bekçiler geceleri çarşıları gezer, bir vukuat varsa müdahale ederlerdi. Asayişler bu mahallelerde veya köylerde tanınmış ileri gelen kişilerin emrinde çalışırdı. 1876 Tanzimat ve Islahatla Osmanlı Devleti Avrupa'dan Polis'i aldı. Fransızların Şam ve Halep'i işgal etmesiyle asayiş ortadan kaldırılarak yerine Polis geçti⁹⁰.

⁸⁶Abdulaziz Bayındır, "el-A'mal el-kadaye fil davla el-Osmaniye. 03.10.2012 yayın tarihi.web.

⁸⁷ İbn-i el-Cavzî, Seyret Omar b. El-Khatap, Beyrüt 2002, s.104.

⁸⁸Ferdan Ergut. *Modern Devlet ve Polis Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Toplumsal Denetimin Diyalektiği*, İstanbul, 2004, s.106.

⁸⁹Teyeir Cebara. *Tarihi el-Devla el-oamaniye 1280 -1924*, Ramallah 2015, s.73.

⁹⁰Ferdan Ergut, a.g.e., s.122.

İslam'a göre insanın insanı öldürmesi haramdır. Bunu yapan olduğunda, öldürülenin ailesi kendi kendilerine intikam alamazlar. Kadı'ya gitmeleri gereklidir. Kadı, olup biteni araştırıp haklıyı ortaya çıkarma davalarına bakmaktadır. Kadı, Davacıyı, sanığı ve şahidi dinlemektedir. Çalışmamızda öldürme davasıyla ilgili belge vardır. Kadı hakikati ortaya çıkarmak için her tarafı dinlemelidir.

İnsan doğduktan beri bir olaydan kurtulup başka olaya dahil olmuştur. İnsan bu olayları çözmek ister. Çözemediğinde daha büyük olaylar çıkar. Böylece bütün bu olayların ahirette hesap vereceğini hesap etmelidir. Bu olaylar ya iyi bir sonuç ya da kötü sonuçlara sebep olmaktadır. Olaylar her zaman ve her yerde olup, edep ile terbiyenin az olduğunda ortaya çıkar. İnsan başkaları hakkında kötü düşünüp kuyu kazınca kendisi kuyuya düşer. Halk cezasını kadıdan alır.

Altı numaralı Halep Şer'iyye Sicilinde 201-280 sayfaları arasındabirçok hırsızlık, cinayet, kavga hakkında mevzuat yazılmıştır. Adli işler hakkında 25 belge bulunmaktadır. Bunlardan altı tanesi hırsızlık davası, üç tanesi öldürme davası, üç tanesi kavga davası ve çeşitli suçların davası yer almaktadır.

Bir konuda Bağdatlı bir adamın bir kabileyle Bağdat'tan Halep'e ticaret için geldikleri belirtilmektedir. Bunların yanında 700 miskal inci ve 500 dînâr vardı. 873, 887 , 1055 numaralı belgelerde Bağdatlının kadıya şikayet ettiği yazmaktadır. Bu olayda Bağdatlı kendisine uyku ilacı verdiklerini, hap verilince kendine iki gün gelemediğini böylece inci ve dînârlarını çaldıklarını iddia etmiştir. Bağdatlı, sanıkları, kafile başını ve çavuşu getirmiştir. Çavuşla kafile başı Bağdatlının şikâyet ettiği adamların üstünü aradıklarını amma bir şey bulamadıklarını söylerler.

1043 numaralı belgede kuyumcu Halife b Nasır kadının yanına gelip, komşusu olan Muhammed b. Ahmet'in, dükkânı bırakıp bir iş için gittiğinde, izinsiz olarakaltmış miskal ağırlığında iki bilezik çaldığından dolayı şikayet etmiştir.

Muhammed b. Ahmet, kadının yanında "ben bu bileziklerin aynısı yapmak için almıştım geri vermek isteyince cebimden çıkarınca düştü ve kayboldu" diyeitiraf etti.o çarşıdaki esnaf bu konuyu çözmek için toplandı ve sorunuşöyle çözdüler:Muhammed b. Ahmet, Kuyumcu Yahudi Halife b. Nasır'aher miskali 90 kıt'adankırk beşmiskal altını verecek, Yagob b. Ye'eış de beş gram ödeyecek şekilde

çözümüne ulaşıldı. Bu olayda Mustafa b. Bekur de Yahudi Halife b. Nasır'ın kefil olmuştu.

1164 numaralı belge bir hırsızın katil olmasından bahseder, bu şahıs Muhammed b. Vife'dir. Hırsız insanların kendisi hakkında katil olduğunu söylediklerini duyar ve Kadı'ya gider. Kadı öldürülenin babasını çağırıp sorar o da, bu hırsızın oğlunu öldürdüğünü ve eşeğini çaldığını söyler; fakat hırsız "ben hırsızım gece çıkarım ne varsa çalarım ama katil değilim" diye hırsızlığını itiraf eder, kimseyi öldürmediğini ikrar eder. Kadının bu soruyu çözdüğüne hükmedilmiştir.

1075 numaralı belge cinayet üzerinedir. Maktul olan Üveys Çavuş b. Lütfi'nin oğlu Ertuğrul'un vekili Mustafa b. Ali, merhum Safer-i Sultanîden gelirken İbn-i Çiftik adıyla meşhur Derviş b. A'taullah'ın efendi olan Üveys Çavuş b. Lütfi'yi öldürdü, Üveys'in oğlu Ertuğrul'un vekili olan Hasan Çavuş, Ertuğrul'un babasının öldürülme davası için Halep'in Kadı divanına gitti. Hasan Çavuş b. Ahmet kadının yanında Derviş'in Üveys'i öldürdüğünü söyledi. Burada yine Hüseyin Çavuş b. Fethullah Dervişin efendisini öldürdüğünü söyledi. Muhammed b. Abdullah'da silah sesini duyduğunu söyledi, ölenin yanına vardığını ve Üveys'ten Derviş beni öldürdü dediğini söyledi. İki gardiyanda Dervişin efendisini öldürdüğüne şahitlik etti. Derviş gardiyanlar beni dövdü ve beni dövdükleri için böyle dediklerini söyledi dedi ve Derviş'i öldürmediğini söyledi.

1081 numaralı belge Hacer bint-i Ebi-Tayyib'in hakkında yazılmıştır. Bu kadın tek başına evde otururken dört kişi kendisini bastıklarını ve hırsızlık yaptıklarını söyledi. Mustafa Çavuş b. Tanrıverdi ve kardeşi Yusuf bu hususta, Halep Valisi tarafından gönderilen Bölükbaşı Muhammed b. Abdullah huzurunda Ömer b. Cemal, Celal b. Ali, Ali b. Abide ve Mustafa b. Ali'nin Hacer bint-i Ebi Tayyib'in evinin kapısını açtıkları ve eşyalarını aldıkları hususunda şahit olmuşlardır.

1050 numaralı belgede, İslam'ın içki içmenin haram olduğunu ve bunun kırbaça cezalandırılması gerektiğini söyler. Seyyid Muhammed b. Alive Abdul-Nabib. Cemal, Kadının yanına varıp Hacı Hüseyin b. Ferhat yolda sarhoş olarak gördüklerini, yanına vardıklarında ağzından içki kokusu geldiğini gördüklerini ve kadının yanına varıp bu olayı belirtmek istediklerini söyler.

Kefalet, bir hakkın güvenceye bağlanması amacıyla bir kimsenin asıl borçlunun alacaklı karşısındaki sorumluluğuna katılması veya birinin teslimini üstlenmesi anlamında fıkıh terimidir⁹¹. Bu yönüyle tarif edilen terimin, mala kefalet (el-kefale bi'l-mal) ve şahsa kefalet (el-kefale bi'n-nefs) olmak üzere iki çeşidi olduğu İslam fakihlerince bildirilmektedir. Çalışmamızda Belgelerden 7 tanesi kefaletle ilgilidir⁹². Bir kişi, sürelişeyleri indirmek için her ne zaman istenirse kefil getireceğini ikrar etmiştir. Kefâlet ikrarı, bir kişi, davasıyla ilgili her istendiğinde kefil getirmeyi ikrar etmedir⁹³. Kefaletli bir çalma davasında, Tüccar HacıMahmut b. Zeyn, davalılara kefil olmuştur. Evini açıp içindeki eşyaları çalmalarıyla ilgili davada kadının yerinde bir adam vekil olmuştur. Emanet aldıkları develeri teslim etmişler ve kefaleti sona ermiştir.

İbra zimmet, kişilerin arasındaki sorunun çözülmesi üzerine kadı tarafından davalılara verilen belgedir. Çalışmamızda miras, alışveriş, borç ve köle belgelerinde ibra zimmet konusu vardır. Bu olay hakkında 14'ten fazla belge⁹⁴ bulunmaktadır.

⁹¹H.Yunus Apaydın, ''Kefalet'', TDVİA, C.XXV, İstanbul 2000, s.168.

⁹²H.Ş.S nu 6.Belge: 874.

⁹³H.Ş.S nu 6.Belge: 912, 925, 1078, 1080, 1180, 1141, 1165, 1173.

⁹⁴H.Ş.S nu 6 Belge : 903,904,905,909,954,965,968,1002,1077,1083,1149,1151,1155,1173,1177.

Tablo 3.1.1.7. ADLİ SUÇ DAVALARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	KONU	AÇIKLAMA
1	873	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	Hırsızlık Davası	Bir kişinin yemeğine uyuşturucu karıştırılmış ve malını çalmış
2	887	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	Hırsızlık Davası	Ayna Geçen dava
3	893	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	eksik mallardan davası	Yemin
4	979	26 Safer 996 H 26 Ocak 1588 M	Gasp davası	Kılıçla saldırma
5	1055	22 Safer 996 H 22 Ocak 1588 M	Saldırı Davası	Bir kişinin yemeğine uyuşturucu karıştırılmış ve malını çalmış
6	885	20 Safer 996 H 20 Ocak 1588 M	Dükân Teftişi	Birinci sınıf ipek olmamış
7	900	20 Safer 996 H 20 Ocak 1588 M	Tebliğ etme	Vakfının Ahşaplarını sattığını ve yerlerini harap olduğunu ve vakfın parasını aldığını ve yola çıkmış
8	1043	1 Rebî'ül-evvel 996 H 30 Ocak 1588 M	Çalma Davası	Dükândan 60 miskal ağırlığında iki altın bileziğini çalmış
9	1050	22 Rebî'ül-evvel 996 H 20 Şubat 1588 M	Sarhoş olan adam	Şahitlik
10	1075	1 Rebî'ül-evvel 996 H 30 Ocak 1588 M	Öldürmek Davası	Tabanca ile öldürması
11	1081	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Hırsızlık Davası	Ev basma
12	1099	22 Rebî'ülevvel 996 H 20 Şubat 1588 M	Hırsızlık Davası	Dükândan eşya çalma
13	1104	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Öldürmek Davası	Saldırı öldürme

14	1109	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	emanet aldığıını iddia etmesi	Mangel yapmasını inkar etme
15	1164	20 Rebi'ül-evvel 996 H 18 Şubat 1588 M	Hırsızlık ve Katl Davası	Bir hırsız çalıyor ama öldürmüyor
16	1166	20 Rebi'ül-evvel 996 H 18 Şubat 1588 M	darb ve küfür	Şikâyet
17	1167	20 Rebi'ül-evvel 996 H 18 Şubat 1588 M	darb ve küfür	Şikâyet
18	1175	12 Rebi'ül-evvel 996 H 10 Şubat 1588 M	Kavga	Bir adamın yüzüne tokatla vurmuş
19	Numarasız	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Katl Davası	Osmanlıca belge

3.1.1.8.BORÇLAR HUKUKU

Borçlar hukukunun asıl doğuşu bireyler arasında olup biten alışveriş sonucu oluşmuş olan borçlar ilişkisidir. Borçlar hukukunun konusu, alacaklı ile verecekli arasındaki alınmış veya verilmiş olan gayri menkul veya menkul malların alış veya verilmiş yollarını belli bir kural ve kanuna yani herhangi bir sözleşmeyle adalete bağlayıp bu bireysel kişiler esas alışveriş meselelerinin toplumun sosyo-ekonomi yapısına zarar vermeden karara bağlanmasını sağlamaktır⁹⁵.

Borçlar hukukunun esas konusu olan borç ilişkisinde bir tarafta alacaklı hak sahibi diğer tarafta ise verecekli yani yükümlülük altındaki borçlu yer alır. İşte bu borç hukukunu ortaya çıkaran kaynak; irade, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ve en önemlisi de kanun hükmüdür.

⁹⁵ Hakan Perihan, *Borçlar hukuku*, Ankara 1985,s.23.

Fiil ehliyetine sahip yani deyim yerindeyse “Hür” olan herkes kendini borç altına sokabilir, ancak bunu hukuki yollarla yapmalıdır. İnsanların günlük hayatta ihtiyaçlarınıkarşılama için başkalarıyla alışverişte bulunmaları, borç alma, borç vermeleri yaşam şartlarının icabındandır. Lakin bu karşılıklı alışveriş hukuk kurallarının yani borçlar hukukunun kural ve çerçevesi içerisinde olmalıdır.

Borçlar ilişkisininikinci önemli kaynağı hukuka aykırı fiillerdir, hukuka aykırı bir fiil ile başkasına maddi veya manevi zarar veren, bu vermiş olduğu zararı tazmin yani karşılama yükümlülüğü altına girer. Bu açıdan bakıldığında zarar verenin de borçlu olduğu bir borç ilişkisi doğurmuş olur. Borçlar kanununda belirtilen şartlarda, belirtilen kişiler yine kanunla gösterilen kişilere karşı borç yükümlülüğü altına sokulmuştur. Borçlar hukukunun kaynağı kanunda yer alan özel hükümdür. Kanunda belirtilmiş kişiler arasında borç ilişkisi yasal yollarla doğmuş oluyor⁹⁶.

Borçlar hukukunun kapsamına bütün borç ilişkileri ve borç ilişkileri ile ilgili özel düzenlemeler girer. Kısaca borçlar hukukunun kapsamında bir borç ilişkisinin doğumu bu ilişkinin taraflara yüklediği hak ve borçlar ve borçların ifa edilmesi ya da ifa edilmemesi veya borca aykırı davranışlar ve bunların sonuçları ile borcun sona ermesi girer, yani borçlar hukuku kanunu, bireyler arasındaki alışverişin, kazancın yasal ve demokratik bir şekilde neticelenmesi sağlıyor ve böylelikle toplumdaki maddi huzur ve güvenlik sağlanmış oluyor⁹⁷.

Elimizde 60'den fazla belge⁹⁸ borç ikrarı, borç şahitliği ve borç davası üzerine bulunmaktadır. Borç olarak para, ticaret, hububat, hayvan gibi alışveriş konuları kadı yanında çözülmüştür.

⁹⁶ Abdulkadir Arpacı, *Borçlar hukuku*, İstanbul 1992,s.14.

⁹⁷ İhsan, Erdoğan, “*Borçlar Hukukunun konusu- kapsamı*” , Borçlar Hukuku, Gazi kitapevi, Ankara, 2006, s 1-4.

⁹⁸H.Ş.S nu 6 Belge : 864,865,866,867 ,1085,1089,1096

3.1.1.9. ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

Çalışmak insan için önemlidir, her ülkede farklı ücrettir. Arabistan veya Acem ülkeleri her hangi çalışana işin yapılması karşılığında para veya başka bir şey vermektedir. Ücret konusu hakkında²¹ belge vardır. Bu belgelerin² tanesinde Katır kirası bulunmaktadır. Günlük ve aylık ücretin verilmesi ve paranın Osmani akçe ve gümüş kıt'a olmasıdır. Bu belgelerde en düşük ücret günlük 1 Osmani akçedir. Belge numarası 869 dur. En yüksek ücret ise günlük 96 Osmani akçedir. Bunun belge numarası ise 1101 dir.

Camiye ve hamama kanaldan su götürmek için bir adamı görevlendirme konusunda çalışma ücreti ile ilgili bir kayıt örneği yer almaktadır..1051 numaralı ve 18 Rebî'ül-evvel 996 H (16 Şubat 1588 M) tarihli belge Kadı, Mihmandar Camisine ve Hamam-i Nehâs'a kanaldan su naklini eski sağlayanın yerine, camii vakfi mütevellisinden günde 10 osmaniye ve Hamamın sahibden günde 4 kıt'a ücret ödenmek üzere Kanevâti Şeyhi Ferâc b. Abdullah'ı atamıştır.

İncelediğimiz belgelerde 4 adet mütevellilik ücreti ödenmesi mevcuttur⁹⁹. Ücret günlük 2 kıt'adır. 897 numaralı ve 17 Safer 996 H (17 Ocak 1588 M) tarihli belge Muhammed Bey Mahallesinde bulunan Cami vakfında mescit içerisinde yer alan tüm eşyaların ve mescidin güvenliğini sağlamak ve 'Anter camii vakfında mütevellilik yapmak için Hacı İzzettin'i atamıştır.

936 numaralı belge Kadı, Camide ve Zaviyede görev yapanların ücretlerinde artış yaparak başkalarını görevlendirmiş, ne kadar verileceğini beyan etmiş ve de göreve başlamalarını istemiş, ayrıca daha önce görevde bulunan birinin bırakmış olduğu göreve yeniden devam etmesine karar vermiştir.

886 numaralı ve 15 Safer 996 H (15 Ocak 1588 M) tarihli belge Müderrislik yapmak ve onun ücreti ile ilgili iki kayıt bulunmaktadır. Acemi Medresesinde bir Müderris ile Medrese'nin Mütevellisi arasında ücret verilmesi hususunda hilaf çıkmış ve 40 dînâra uzlaştırılmışlardır.

⁹⁹H.Ş.S nu 6 .Belge :888,891,897, 936.

Kadı, Medresede görev yapan adamın yerine günlük 96 osmani ücretle başka bir adamın atanmasına, ücretinide vakıftan almasına ve işe başlamasına karar vermiştir¹⁰⁰.

İmamlık ücreti hakkında 3 kayıt bulunmaktadır. Onların ücreti günlük 1, ikinci belgede 3osmani akçe ve üçüncü belgede ise aylık 22, 5 gümüş kıt'a'dır¹⁰¹. 16 Safer996 H (16 Ocak 1588 M) tarihli belgede, Kadı, Halep'teki bir Cami imamının görevinde kusurlu olmasından dolayı yerine başka bir imamı atamış, ücretinin günlük 1 osmani olmasını ve bu paranın vakıftan verilmesini kararlaştırmıştır. 16 Safer996 H(16 Ocak 1588 M)Tarihli belgede Kadı, Halep'te bulunan bir Caminin imamının görev yapmaması ve izinsiz görevini bırakması nedeniyle, yerine günlük 3 osmani verilmek kaydıyla başka bir imamı tayin etmiştir. Bir kayıтта Müezzin ücreti her gün 1 gümüş kıt'a olduğu görülmektedir. 19 Rebî'ül-evvel996 H (17 Şubat 1588 M) Tarihli belgede, Şeyh Reyhân türbesinde hadimlik görevi içinberatı olan Seyyid Musa b. Seyyid Muhammed'e bir osmanî ücretleişine başlamasına izin verilmiştir. 896 numaralı ve 29 Safer 996 H(29 Ocak 1588 M) Tarihli belgede, Kadı, Haremeyn-i Şerifeyn vakfından Halep'te Surre(eşya ve meblağ toplanması) hazırlanması için 10 dînâr karşılığında bir adam tayin etmiştir.

15 Rebî'ül-evvel 996 H(13 Şubat 1588 M)Tarihli belgede Kadı, bir Camide günlük 3 osmani ilegörev yapan bir adamın fakir olması ve hizmetini iyi yapması üzerine Vakıftan günlüğüne 1 osmani daha verilip 4 osmaniye çıkarılmasına karar vermiştir.¹⁰².

Dört kayıтта Kur'an okuma ücreti ile ilgilidir.926 numaralı ve 15 Safer 996 H (15 Ocak 1588 M)Tarihli belgede, iki ev sahibi olan bir adam, fakir bir aileyiPeygamber efendimizin(sav) ruhuna ve bütün Müslümanların ruhları için ZehraMescidinde Kur'an okumasının ücreti karşılığındaığer evinde oturttuğunu tayin etmiştir¹⁰³.

¹⁰⁰ H.Ş.S nu 6. Belge :1101.

¹⁰¹ H.Ş.S nu 6 .Belge :869.

¹⁰²H.Ş.S nu 6 Belge : 1163.

¹⁰³ H.Ş.S nu 6 Belge : 922 ,926.

951 numaralı ve 14 Safer 996 H (14 Ocak 1588 M) Tarihli belgede Kadı, Zahir-i Bab-ı Makam Mahallesiinde Sankur vakfında türbesi bulunan vakıf sahibin ruhuna perşembe günlerinde ikindiden sonra Kur'ân okumak için bir adamı görevlendirmişsonra yerine günlük 0, 5 gümüş kıt'aücretle başka bir adamı atamış ve vakfin mütevellisinden ücretini almasına ve işe başlamasına izin vermiştir.

1049 numaralı ve 8 Rebî'ül-evvel 996 H (6 Şubat 1588 M) Tarihli belgede, Halep Kalesinde Hazine-i Sultaniyeye Muhafız olan Hacı Mustafa b. Aydın, Peygamber efendimiz ve Müslümanların ruhu için her gün sabah Yasin süresini ve akşam Mülk süresini okuması için1 Osmani ücretle imamlığı için 3 kıt'a ücretle Ömeri Caminin İmamını ve her gün A'rkûb Camiinde her gün 1 osmanî İstanbulî ücretle sabah Yasin süresini ve akşam Mülk süresini okuması için müezzin olarak birisi tayin etmiş ve Onlarınömür boyu bu görevde kalmalarını ikrar etmiştir. 16 yy. da bir Fars Devletinin adı Safevi devletidir. Bu Fars Devleti Osmanlıya karşı geliyordu. Osmanlı Devleti Avrupa'yı fethetmeye gidince bu Fars Devleti Osmanlıya hücum etti. Sultan üçüncü Murat Han daha önce olduğu gibi Safevi Devleteine haddini bildirmiştir. 1584 tarihinde Sultan üçüncü Murat Han yeniden Tebriz'i fethetti ve İran'ın önemli bir bölümü Osmanlı İmparatorluğu'na katıldı¹⁰⁴. Safevidevleti Osmanlı devletinemahkûm oldu. 983 numaralı belgede Safavi devletinin hazinesiniTebriz'den Üsküdar'a getirme hususunda Meşarika mahallesindenHüseyin b Hacı Lazvi, Ali b. Cebbar ve Muhammed b. Ahmed katırları olduğu için bu işte Mekkârî şeyhi olan Antakyalı Hüseyin b. Ahmet ile anlaştılar. Bu kişiler 16 katırla Tebriz hazinesini Halep'ten Üsküdar'a kadar 400 dînâra taşıyacaktı.

Padişah tarafından tayin edilen bir memur usulsüzlük yaptığı zaman padişah onun katline ve malının hazineye aktarılmasına karar verirdi. Bununla ilgili bir belgede bir memurun eşyalarının hazineye getirilmesi için katır kiralandığına şahit olmuştur¹⁰⁵.

¹⁰⁴Ahmet Nezihî Turan - Orhan Avcı,"Tarih''selçuklular'dan Bugüne, Ankara 2006,s.170.

¹⁰⁵ H.Ş.S nu 6 Belge : 991.

Tablo 3.1.1.9.A.ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

SARI Nr.	BELGE Nr.	TARİH	GÖREV KONUSU	İŞ YERİ	ÜCRET
1	869	16 Safer996 H 16 Ocak 1588 M	İmam Tayini	Zekî Camii	günlük 1 osmanî
2	870	16 Safer996 H 16 Ocak 1588 M	İmam Tayini	Zekî Camii	günlük 3 osmanî
3	886	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	Müderriş Ücreti	A'cemi Medressesi	günlük 20 osmanî
4	888	15 Safer996 H 15 Ocak 1588 M	Vakıf Mütevellisi Tayini	Seyyid Gavs Vakfi	günlük 2 osmanî
5	896	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	surre hazırlanması	Haremeyn-i Şerifeyn vakfi	yıllık 10 dînâr
6	898	17 Safer 996 H 17 Ocak 1588 M	İmam Tayini	A'nter Camii	aylık 22, 5 gümüş kıt'a
7	938	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Müezzin Tayini	Büyük camii	günlük bir gümüş kıta
8	951	14 Safer 996 H 14 Ocak 1588 M	Kur'an okunması	Sankur vakfi	günlük 0, 5 gümüş kıt'a
9	1049	8 Rebi'ül-evvel 996 H 6 Şubat 1588 M	İmam Tayini ve Kur'an okunması	Ömeri Camii	günlük 3 kıt'ave 1 osmanî
10	1051	18Rebi'ül-evvel996 H 16 Şubat 1588 M	Su Kanalcı Tayini	Hamam-i Nehâs ve Miihmandar Camii	Günlük4 kıt'a ve 1 osmanî
11	1100	19 Safer996 H 19 Ocak 1588 M	hizmetçi	Turontay Camii	günlük 1 osmanî
12	1101	19 Safer996 H 19 Ocak 1588 M	Su Kanalcı Tayini	Bekri Medressesi	günlük 96 osmanî
13	1102	6 Rebi'ül-evvel 996 H 4 Şubat 1588 M	Besleyen	Hızırıye Zaviyesi	günlük bir kıt'a
14	1163	15Rebi'ülevvel 996 H 13 Şubat 1588 M	ferraş olan	El-Vettâhiye Camii	günlük 4 osmani
15	1184	19Rebi'ülevvel 996 H 17 Şubat 1588 M	Türbe hadimlik görevi	Şeyh Reyhân türbesi	Günlük bir osmanî

Tablo 3.1.1.9.B.ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

SARI Nr.	BELGE Nr.	TARİH	KONU	İŞ YERİ	ÜCRET	AÇIKLAMA
1	983	27 Safer 996 H 27 Ocak 1588 M	Katırcı vekatırları Kirası	Halep	400 dînâr	Tebriz hazine malını taşınması
2	991	2 Rebî'ülevvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Katırcı vekatırları Kirası	Halep	116 dînâr	meşhur ve maktul olan bir tercüman malını taşınması

3.1.1.10.VAKIF

İnsan, doğumuyla birlikte iyiliklerin ve kötülüklerin yazılacağı bir kitapla dünyaya gelir. Hayır, işlerse hasenat, şer işlerse şer yazılır. İnsan yaşadığı müddetçe hayır yapar; öldükten sonra hayır sevap yapamaz, ölünce o kitap kapanır. Ama o kitap bir şekilde kapanmaz; yanibir insanın salih bir çocuğu varsa onun amel defteri kapanmaz. Böylece ahiret için hazırlık yapmışlardır.

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ¹⁰⁶

Ayetin Türkçe Meali: Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, her sünbülünde (başığında) yüz adet tane (tohum) olmak üzere, yedi sünbül (başak) veren bir tek tohumun durumu gibidir. Allah, dilediği kimse için (onun rızkını) kat kat artırıp verir. Ve Allah Vâsi'dir, Alîm'dir¹⁰⁷.

Peygamber Efendimiz de diyor ki: İnsan vefat ettiğinde ameli münkati' olur, kesilir (amel defteri kapanır). Üç şey hariç: sadaka-i câriye, kendisinden faydalanılan ilim ve ona duâ edecek salih evlât."¹⁰⁸

¹⁰⁶KK,2 Bakara süresi, ayet 281.

¹⁰⁷ İbn-i Kasir,a.g.e.,s.327.

¹⁰⁸Sahihi Müslim, C. II, Beyrut , 1998, s.447, Hadis No:3084.

3.1.1.10.1. VAKIF KELİMESİ MANASI

Vakıf, Arapçada hapsetmek, alıkoymak, aynı eşyayı ve menâfını tasadduk etmek ve imsak etmek, durdurmak manalarına gelmektedir. Vakıf kelimesinin manası olarak insanların menkul ve gayrimenkul malları vardır¹⁰⁹. Gayrimenkul mallarını Allah için verirlerse buna vakıf malı denir. Bu mallardan hem sevap kazanırlar hemde ahiret gününde bu sevapların devam etmesine vesile olurlar. İslam tarihinde HalifeRaşid döneminde Hz. Ömer İlk vakfını kurmuş, Osmanlı devletinin her eyaletindevakıf eserlerini bulunmuştur. Şehri süsleyen cami, medrese, mektep, kütüphane, imaret, bimarhane, şifahane vb. yapıların tümü vakıf müessesesinin mahsulüydü. Vakıf malları, Dükkân, Han, Bostan, Arazi, Ev, Para, olarak da olabilir.

İslam tarihinde HalifeRaşid döneminde Hz. Ömer İlk vakfını kurmuş, Osmanlı devletinin her eyaletindevakıf eserlerini bulunmuştur. Şehri süsleyen cami, medrese, mektep, kütüphane, imaret, bimarhane, şifahane vb. yapıların tümü vakıf müessesesinin mahsulüydü. Vakıf malları, Dükkân, Han, Bostan, Arazi, Ev, Para, olarak da olabilir.

Vakıf malları cami, medrese, vb. gibi yerler için harcanmaktadır. Halep'te yaklaşık 357¹¹⁰ vakıf bulunmaktadır. Bu bilgi 6 numaralı Halep Şeri'yye sicilinde bulunmaktadır. Benim çalışmam 201 ile 280 sayfa aralığında yer almaktadır. Bu sayfa Aralığı 25 belge vakıf hakkındadır. Daha çok hayır vakfi olarak geçmektedir. Köklü vakıf bir kişinin soy boyu malının devam etmesidir, buna evlatlık vakfi 'da denmiştir.

¹⁰⁹Bahaeddin Yediyıldız, ''islamda vakıf'',Doğuştan günümüze büyük İslam tarihi,c.XIV.,İstanbul 1990,s.19.

¹¹⁰ Enver Çakar, *XVI. Yüzyılda Halep sancağı (1516-1566)*,Elazığ 2003,s.303.

3.1.1.10.2. VAKIF SİSTEMİ

Osmanlı döneminde vakfın sahibi tarafından Mütevellî olan bir kişi atanabilmiştir. O kişi vakıf edenin ailesinden veya garip bir kişi olabilir, vakfın mütevellisi vakfının mallarını, tamiratını, defterini yönetmiştir. Bu deftere Evkaf Defteri denir¹¹¹.

Mütevellî olan kişi gelir ve giderlerin düzenlenmesini hazırlamıştır. Kadı, Evkaf Defterinin nezaretini ve teftişini sağlamaktadır. Kadı tarafından ve başkası tarafından vakfedilen bu vakıflardan bir kısmı padişah ve vezirlere ait olan büyük vakıflardır. Sultan tarafından büyük memur olan kişi elinde bir Sultanlı Berat atanmıştır. Bu tür vakıflara avâız toplamak için de müdahale edilmiştir. Vakıf topraklarında çalışan köylüler bu vergilerden muaf idiler. Hatta adlî hükümlerin uygulanması da vakıf mütevellisinin bilgisi altında olabilirdi.

İslam mezhepleri vakfa farklı bakmışlardır. Şafii, Maliki, Caferî mezheplerine göre bir insan malını Allah yolunda vakfeder daha sonra pişman olursa bu vakfı geri alamaz. Ama Hanbelî mezhebi vakfedenin varisleri vakfedilen malı dilediği zaman geri alabilir¹¹².

6 numaralı şer'îyye sicilinde ise malın geri alınamayacağı, yeni rızık kapısı aranması gerektiğini söylemektedir. Belgelerin bir kısmı yeni kurulan köklü vakıflarla ilgilidir. Bu vakıflarda, vakfı tesis eden şahıslar, vakfettikleri mallardan kimin, nasıl yararlanacağı hakkında bilgi verdikten sonra nesilleri tükendiğinde, bu malların Haremeyn-i Şerifeyn vakıflarına dâhil olacağını belirtmektedir. Zengin bir şahısfalan bir mahallede bulunan evini ve müştemilatını Haremeyn-i şerife vakfediyor. Çünkü H. Şerif ihtiyacı yoksa fakirlere tahsis edilmesini istiyor. Daha sonra vazgeçiyor. Bu hususu kadı Mütevellî heyetinin arzusuyla iade etmemiştir. Bu mülk artık vakfındır. Örneğin 943 Numaralı ve 11 Safer 996 H (11 Ocak 1588 M)Tarihli belgede, Kal'â-ıŞerif Mahallesinden Fethullah b. Yunus, Haremeyn-i Şerifeyn mütevellisi Şeyh Abdülaziz b. Yusuf huzurunda Allah için Sahat-ı Biza mahallesindeki evini ve müştemilatını Haremeyn-i Şerifeyn Vakfına üç ay önce vakıf etti. Haremeyn-i Şerifeyn vakfının ihtiyacı olmazsa vakfın gelirini Halep'teki

¹¹¹ Enver Çakar, *16. Yüzyılda Halep'te Bir Osmanlı Vakfı: Hüsreviye Külliyesi*, Vakıflar Dergisi 41 - Haziran 2014, s.74.

¹¹² Nazif Öztürk, *Vakıf Müessesesi*, Ankara 1995, s.267.

fakirlere vermesi ve vakfın yönetimi Haremeyn-i Şerifeyn mütevellisinde kalması şart koşuldu. Fethullah b. Yunus, Hacı İbrahim b. Ahmet'i vakfa müteveli tayin etti. Fethullah b. Yunus, kendi evini vakfetmekten vazgeçti. Kadı, Hanefi ve Şafii mezheplerine göre evin vakfedildiğine hükmetti.

Yine 1049 Numaralı ve 8 Rebi'ül-evvel 996 H (6 Şubat 1588 M)TarihliBelge'de, Halep kalesinin muhafızlarından birisi kale altında bulunan dükkânlarını Ömer camiine vakfediyor. Bu vakıftan her ay peygambere ve vakıf sahibe ve ailesine ve Müslümanların ruhu için Kuran okunması şartıyla okuyucunun bedelinin vakıftan karşılanmasını istiyor. Bir başka camide daha okunması ve ücretinin vakıftan karşılanmasını istiyor. Daha sonra vazgeçip dükkânlarını geri almak istedi lakin vakfın mütevellisi Kadı'ya şikâyet etti ve Kadı vakfıngerçekleştiğini beyanetmiştir.

Vakıf sahibi tarafından birisi vakfı yönetmek için birisini atayabilir. Bu olaya tevliyet veya tayin denmekteydi. Bu kimseye müteveli denmiştir.Müteveli vakıftan maaş alabilir. Müteveli vakfın işleyişinden sorumludur. Vakfın tamiratı kiracı ile müteveli arasında ortaklaşma yapılır. Tatbikatta daha çok bir belgede ifade edilmesi aranmaktadır. Bu belgeye Vakıf Senedi denir.

Müteveli işini iyi yapmadığı zamankendi yerine başkası getirmesi gerekir. Vakıf sahibi veya varisleri şahitler gözleminde mütevellinin işinin iyi yapmadığı ispatlanırsa kadıya giderler, bu da 5numaralıbelgede mevcuttur. Vakfedilen malla birlikte müteveliye verilen belgeye berat denir Bu belge olmazsa müteveli olamaz. Kadı vakfın sorumluluğunda görevde bulunan adamın işlemiş olduğu kusurdan dolayı veya şüpheden dolayı görevden uzaklaştırabilir. Yerine yenisini atayabilir. Örneğin 888 Numaralı ve 15Safer 996 H (5 Ocak 1588 M) Tarihli BelgedeHalep'teki Seyyid Gavs Vakfı Mütevellisi, Şeyh Muhammed ve Şeyh Ali'yi sebepsiz olarak azletmiş ve yerine günlük 2 Osmanî ücretle Seyyid Ahmet Şeyh Magribiyiatamışve vakfın mütevellisinden ücretini almasına ve işe başlamasına karar vermiştir.17numaralı Belge bu olayı anlatmaktadır. Bu belgeleri tercüme ederken bir kişi yönettiği vakfı başkasına satmak istemiş ve bu olay üzerine bu vakıftan yararlanan kişiler kadıya şikayet etmiş, kadı da bu olayın gerçekleşmeyeceğini söyleyip satış işlemini iptal etmiştir. Böylece kadı vakıf satışını yasaklamıştır. Çünkü

vakıf malları ticaret veya çıkar amaçlı kullanılmaz. Burada hayır yerine günah işlenmiş olur. Vakıf edecek adam şahitler önünde bu malı vakfeder.

891 Numaralı ve 20 Safer 996 H (20 Ocak 1588 M) tarihli Belgede, Kadı, Halep'teki Megârîbe Zaviyesi Mütevellisi Muhammad b. Abdurrahman Safâkîsî'nin şahitlerin şehadeti ile icar gelirlerini aldıktan sonra kaçmasıyla, baların harap ve hizmette kusurundan dolayı yerine Megârîbe Şeyhi Seyyid Ahmet b. Muhammed huzurunda mescidin tamiri ve her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasını taahhüt eden Şeyh Eba Gays b. Ali'yi atamıştır.

3.1.1.10.3. BELGELERDE VAKIFLAR

XVI. yüzyıl ortalarında 357¹¹³ vakfın bulunduğu Halep'te incelemiş olduğumuz 6 numaralı Halep Şer'iyye Sicilinin 201- 280 sayfaları arasında 62 tane belgede 30 adet vakıf hakkında bilgi bulunmaktadır. Vakıflar, doğrudan doğruya bütün insanların ve fakirlerin yararlanması amacıyla kurulan eserlerdir. Bunlardan 3 tanesine köklü vakıflar, köklü vakıflara evlatlık veya aile vakıfları da denir¹¹⁴.

TABLO 3.1.1.10.3.BELGEDE HALEBİN VAKFI

SIRA NUR	BELGE NUR	VAKIF ADI
1	880	Kadı Muhibbiddin ibn-i Şihne Vakfı
2	888	Seyyid Gavs Vakfı
3	891	Megârîbe Zaviyesi Vakfı
4	897	A'nter camii vakfı
5	922	Zehra Mescidi Vakfı
6	932	Halep'in kalesi Vakfı
7	940	Sedeke Vakfı
8	943	Harameyn-i Şerifeyn Vakfı

¹¹³Enver Çakar, ''XVI.Yüzyılda Halep sancağı (1516-1566)'' ,Elazığ 2003,s.303.

¹¹⁴ Ahmet Akgündüz, ''Osmanlı Hukukunda Vakıflar'', Hükümleri ve çeşitleri'',Türkler Ansiklopedisi,c.X, Ankara 2000,s.454.

9	951	Sankur vakfi
10	997	Zeki Camii Vakfi
11	1004	Camii Kebir Vakfi
12	1017	Harir camii' vakfi
13	1033	Zeki Camii Vakfi
14	1049	Ömeri Camii Vakfi
15	1051	Mihmandar Camii Vakfi
16	1054	Muhammed Bey b. Ahmet Efendi Kadızade Vakfi
17	1054	Zeki Camii vakfi
18	1074	Şihâbi Ahmet b. Abbas Vakfi
19	1090	Hazin'dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhurvakfi
20	1100	Turontay Camii Vakfi
21	1101	Bekri Medresesi Vakfi
22	1108	Şeyh İbrahim El A'cemî Medresesi Vakfi
23	1137	Hızriye zaviyesi vakfi Vakfi
24	1146	Ali b. Yusuf Vakfi Vakfi
25	1148	Mâhamili Camii Vakfi
26	1162	merhum Vezir-i azam Muhammed Paşa vakfi
27	1163	El-Vettâhiye Camii Vakfi
28	1178	Bundukiye Medresesi Vakfi Vakfi
29	1180	Hayır Bey Vakfi
30	1183	Merhum Hacı Ahmet b. İbrahim b. A'sis Vakfi

3.1.1.10.4. HULUVVÜ’-L ÖRFİ

Vakıf sisteminde bir konu çok önemlidir. Bu konu Huluvvü’-l Örfidir. Halep Osmanlı’nın eline geçmeden önce de orada vakıflar bulunmaktaydı. Halep’in Osmanlı’ya geçmesiyle vakıflar daha da çoğaldı. Bu vakıflar dükkân, değirmen, evlerden oluşmaktaydı. İnsanlar bunları kiralayarak kirayı vakıflara öderdi. Vakıf mallarını kiralayan kişi daha sonra öldüğünde çocukları onu kiralamaya devam ederdi. Vakıflarda Huluvvü’-l Örfi hükmü geçerliydi. Huluvvü’-l Örfi AhmetAkgündüz’ün eserinde şöyle açıklanmıştır.

“Vakıflara ait harap olmuş ba ve araziler, kiracılar tarafından büyük masraflar yapılarak yeniden inşa veya tamir edilmektedir. Şahıslar yapmış oldukları masraflar karşılığında dükkânlar üzerinde huluvv-ül örfi denilen bir hakka sahip olmaktadır ki, bu hakla başkalarına kiraya verilebilmekte ve satılabilmektedir. İmar ve inşa edilen dükkânın arazisi vakfa ait olmaya devam etmekle beraber, yapılan masraftan dolayı kiracı durumunda bulunan şahıs dükkân üzerinde süreklilik gösteren haklarını başka bir şahsa kiraya verebilmektedir.¹¹⁵”

Belgelere göre çoğu dükkânların kiralara sayısı 20 belgeden fazladır. BunlaraHuluvvü-l örfi denir. Bu kiracı belli süreden sonra dükkânın sahibiymiş gibi olur. Bu dükkânlar vakıfa aittir. Bu dükkânların hepsi tüccar hazinedar Muhammet ismiyle meşhurdur. Bir vakıf daha vardır buda Essebiy Akkoy ismiyle tanınır. Bu dükkânlar pamuk çarşısında bulunur. Bu çarşı daha vardır. Oda suk-i el Gazldir. Bu vakıfların hepsinden sorumlu olan Nasureddin b Muhammed’tir. Bu kişi dükkânları bütün tüccarlardan almak istedi. Bu tüccarlarbu kişi dükkânları bizden alamazdiye şikayette bulunarak kadının karşısına çıktılar. Bu tüccarlar eskiden beri bu dükkânlara sahipti. bu tüccarlar dükkânları kiracılardan aldıklarını söylediler. Bu tüccarlar dükkânları kimden aldıklarını isimlerini vererek delil gösterdiler. Bu belgelere göre her bir tüccarın adı onda aldığı kişiyle irtibatlanarak bu dükkânları kaçta aldıklarını ve ne kadar vakıflara kira ödediklerini kadı önünde söylediler. Kadı onlara bu dükkânların ellerinde kalarak sadece vakfın mütevellisine kira ödeyeceklerini söyledi. Çalışmamızda çoğu belge huluvvü-l örfi hakkında bilgi bulunmaktadır. Yaklaşık 20 belge huluvvü-l örfi satışı üzerinedir. Bir belgede kiralık

¹¹⁵Ahmet Akgündüz, a.g.e., 1996 H, s.501-503.

olan bir dükkânın kirası bir başka kiracıya devri müteveli huzurunda olmuştur. Yani huluv örfi satışı gerçekleşmiştir.

Bir belgede kiracının ölmesi durumunda çocuklarına yani varislerine kalmıştır. Varisler kendi aralarında huluvvü-l örfiyi paylaşmışlardır. Bir vakıf malının huluvvü-l örfi olması için uzun süreli o malı kiralamak gerekir. Mütevellinin bu mallarda iki hakkı vardır. Bir kirayı almak iki bu mallar bozulduğunda tamir ettirmesi. Bu dükkânların çoğu Şihebi Ahmet vakfına aitti. Bu vakıf hazinedar Muhammed adındaydı. Amcasının oğlunun vakfiyle beraber olup bu vakfın adı essebiğ akbay adında idi. Pamuk çarşısında 10 dan fazla bulunuyordu. Gazel çarşısında vakfa ait dükkânlar bulunup Pankas mahallesinde bulunmaktaydı. BunlaraHuluvv-ül örfi denir. Başka bir belgeye göre mütevellinin dükkân komşularının dükkânlarında vardır. Komşuları kiralari yükseltince oda kirayı yükseltmeye koyuldu. Bu dükkânlar el-cami el-kebir'e aittir. El akba çarşısında bu dükkânların kiralari ucuzdu. Müteveli Kadı'ya gitti, Kadı bu dükkân sahipleri topladı, bunlara kiralari yükseltmelerini söyledi. Belgelere göre her kiracının kirasını yükseltti bunların çoğunluğu kiralari bir kut'a yükseltti. Bazıları yarım kut'a yükseltti. Bu kişilerin hepsi bu konuda birbirleriyle görüşerek sadece kirayı yükseltme konusunda anlaştılar ve bu konuda hepsi birbiriyle anlaştılar. 997- 998 numaralı belgede iki dükkân vardı. Bunlar Cami Zeki Vakfına aittir. Bunlarda bu dükkânları eskiden beri kiralamışlardır. Bu dükkânların kiralari Cami Zeki Vakfına veriyorlardı. Bu kişiler her dönem dükkânlarına bakım yapmadıkları için dükkânlarda ufak tefek hasarlar oluşmaya başladı. El müteveli bunları kadiya şikayet etti. Mütevellinin adı Mustafa b Ali'dir. İnsanlar arasında İbn Ezzenebiri adıyla meşhurdur. Kadı bu dükkânları kendisinin yapmayacağını fakat tamiratlarını kendi ceplerinden yeni kiraya dokunmadan yapmaları gerektiğini söyledi.

3.1.1.10.5. VAKIF GELİRİ / GİDERLERİ

Halep'te Vakfın gelir kaynakları çeşitli mallardan olmuştur, vakfın defterlerine göre vakfın en önemli gelir kaynaklarını ticaret hanları, kaysariyeler, ev, oda ve dükkân kiralaları, tahıl değirmenleri, boyahaneler ve hamamlar ile bazı köy ve mezralardan sağlanan gelir kaynakları oluşturuyordu.

16 yüzyılında Vakıf Gelirleri İçinde Halep Şehrinin vakfa gelir sağlayan kaynakların % 26'sı Halep şehrinden¹¹⁶, kalan % 74'lük kısım ise başka yerlerden sağlanmıştır. Vakfın asıl sahipleri tarafından kendilerine vekâleten kardeşine veya kardeş çocuklarına veya eşlerine, cariyelerine devredebilme yetkisi verebilmektedir. Bunlarda vekâleten vakfın gelirlerinden hisse alabilmektedirler. Örneğin 880 numaralı 15 Safer 996 H (15 Ocak 1588 M) Tarihli Belge'de Kadı Muhibbiddin ibn-i Şihne Vakfının hak sahipleri, Seyyid Ahmet b. Bekir Elkal'i kendisine asaleten, amcası oğlu İbrahim b. Nasıreddin, kardeşi Derviş Muhammed, Zeynel Abidin b. Mansur Elkal'i, Zeyneddin b. Yusuf ve İsa b. Yusuf ve Abdülkadir b. Muhammed'e vekaleten, Kethüda Ali b. Ömer'den (Vakfın arazisini asıl kiralayan azat edilmiş cariyeye olan Endam bint-i Abdullah'dır. Kethüda Ali, Endam bint-i Abdullah'tankarısı Selime bint-i Ahmet'emiras yoluyla intikal eden kiralama işlemlerini, karısına vekaleten yürütmektedir) vakfa ait köyler, mezralar, dükkânlar, hamam, bostanların 28 hisseden 1, 66 hissenin üç yıllık geliri olarak 40 dînârı ve bir sonraki yıla ait olmak üzere 12 dînârı aldığını ikrar etmiştir.

Şer'iyeye sicillerini tercüme ederken iki kişi kadı'nın yanına gelir, her biri farklı mahallelerde kendilerine ait vakıfları olduğunu, birbiriyle değişmek istediklerini beyan eder ve kadı kabul eder. Bu olayın nasıl olduğu meçhuldür. Karşılıklı veya karşılıksız olduğunu bilemeyiz, ama kadı yanlış hüküm vermiş olamaz.

1054 Numaralı belge ve 4 Rebî'ül-evvel 996 H (2 Şubat 1588 M) Tarihli Muhammed Bey b. Ahmet Efendi Kadızade'nin vekili Şemseddin b. Muhammed, Zâhir-î Bâbun Nasr Mahallesindeki Şeyh Vefâ zaviyesinin yanındaki Sâbbağ(Boyacı) dükkânının yarısını Şeyh Vefa b. Muhammed ES'adi'den satın almıştır. Vakfa ait dükkânın yarısı Zeki Camii vakfına aittir. Vakfın Mütevellisi İbn-i

¹¹⁶Enver Çakar, "16. Yüzyılda Halep'te Bir Osmanlı Vakfı: Hüsreviye Külliyesi", Vakıflar Dergisi 41 - Haziran 2014, S.74.

Zenâbilî adıyla meşhur Seyyid Mustafa b. Seyyid Ali'den vakfa ait dükkânın yarısını, Zâhir-î Bâbun Nasr Mahallesindeki Beyt-i kahve adıyla meşhur evi ile değiştirilmesi talep edilmiş, bu değişikliğin vakfın yararına olduğu tespit edilerek icab ve kabule dayalı olarak değişiklik gerçekleştirilmiştir.

III. Murad Döneminde İran Zaferi olduktan sonra mali problemleryaşanmıştır, büyük bir enflasyon ortaya çıkmıştır. Osmanlı malına karşılıkgümüş girişine nazaran doğuda tam tersi bir durum söz konusuydu, yani paranın eskimesi, padişah değişikliği bahşişin en önemli sebepleri arasında yer alıyordu. XVII. yüzyılın sonunda bu defa yapılan paranın ayarının düşmesi anlamına gelen büyük bir devalüasyon demektir, nitekim 1585'te büyük bir devalüasyon yaşanmıştır¹¹⁷.

Halep'te Merhum Vezir-i azam Muhammed Paşa, 1551 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun refah döneminde kurulmuş ve 3 hektarlık bir alana inşa edilmiştir. 1557 yılında ve 1574 yılında merhum Vezir-i azam Sokullu Mehmet Paşa'nındini vakıfları vardı. bu vakıf Halep'te bir kapısı Antakya'ya çevrili büyük bir Han, 3 han (El-Ulabiyye, Bakırcılar ve Kürkçüler) ve yan yana 4 Kapalıçarşı'dan oluşmaktadır (Bakırcılar, El-Dehşe, Kumaşçılar ve Kürkçüler). Akar sulu birçok çeşme, çeşitli semtlerde damı kurşunla örtülü ve güzel düzenlenmiş dört küçük mescit yaptı, Türkiye'nin hemen bütün eyaletlerine çok sayıda kervansaray, tekke, sebil yaptırmıştır ve bunlar Miladi 1927 yılına kadar vakıf olarak kalmıştır¹¹⁸.

Çalışmamızda Vakfın gelirleri hakkında 35 tane belge bulunmuştur. Sultandan gelen emirle merhum veziri azam Mehmet Paşa vakıflarının mütevellisinin vakfın kiracılarından alacağı kira ücretlerinden belirli bir ücret alması hükmedilmiştir. Örneği 1162 Numaralı ve Rebî'ül-evvel 996 H Tarihli Belge: Bâb-ı 'Âlî-i Hâkânî'den gelen emr-i şerif mucibce, merhum Vezir-i azam Muhammed Paşa vakıflarının mütevellisi Keyvân Beğ b. Abdullah Paşa, vakfın sanatkar ve tüccar kiracılarından alacağı kira ücretlerinden emr-i Sultani gereğince 1 Osmanlı Altını karşılığında 8 kıt'a, iki altın karşılığında 15 Süleymaniye Şâhîyesi veya Arz-ı Rumiye ... Dâr-ı Saltanat-ı Seniyyede olduğu gibi tahsil etmesine hüküm edilmiştir.

¹¹⁷. İnalçık, a.g.e., s.340.

¹¹⁸ Radovan Samarcic, 'Sokullu Mehmet paşa', İstanbul 1994, s.377.

Mütevelli ile kiracısı arasında kira ödeme sorunu yaşanmış bunun üzerine kadının yanına gitmişler ve kadı sorunu çözmüştür. Kadının yanında kiracı mütevelliyeye kirayı verdi, ve örneği 883 numaralı 15 Safer996 H (15 Ocak 1588 M)TarihliBelgedeKadı Muhibbdin ibn-i Şihne Vakfının Mütevellisi Selime bint-i Ahmet'in vekili ve kocası Kethüda Ali b.Zaim Ömer'denRahme bint-i Ahmet'in vekili ve kocasıSeyyid Ömer b. Havâce İbrahim992'den 994'e kadar Rahme'nin vakıftaki olan 2, 33 hissenin ücretiolarakgünlüğü 1, 5 gümüş kıt 'adanücretini teslim alarakaradaki anlaşmazlığı sona erdirmiştir.

Bazen Mütevelli ile vakıftan faydalananlar arasında vakfingelirleri konusunda anlaşmazlık olurve aralarında uzlaşmaya giderler. Vakfın belgelerine göre Kadı Muhibbiddin ibn-i Şihne vakfınaait köyler, mezralar, dükkânlar, hamam, bostanlar ve diğerleri konusunda Mütevelli ile vakıftan faydalananlar arasında sorun çıkmış, Kadıya gidip ve sorunu hallettiğini ikrar etmiştir¹¹⁹.

VAKFINİN GELİRLERİ VE KAYNAKLARI

Arap Ülkesinde Külliyeinin Arapça vakfiyesinde, vakfın gayrimenkulleri arasında yer alan çok fazla dükkândan bahsedilmektedir. Halep'te Evkaf Defterinde ise Halep Şehri'nde her hangi Vakıf 'a vakfedilmiş bir dükkân veya birden fazlaadet dükkândan söz edilmektedir. Bu durumda, çalışığımızda birçok dükkânın 1588 Myılındayaptırıldığı veya satın alındığı söylenebilir.

Halep'te Evkaf Defterinde ev kelimesi “dâr” olarak isimlendirilmiştir. Belgelerden bir tanesinde gayrimenkulden birevbahsedilmektedir. Halep'te Oda olarak kullanıldığı anlaşılan bu yerlerden biri, medresede görevli olan müderris tarafından kullanılıyordu ve müderristen alınan yıllık kirası vakfın geliri olarak söylenmiştir.

Halep Vakıf kayıtlarında Halep'in kazalarında, her hangi nahiyesinde köylerinin veköylerinin mezrasının, arazisinin, bostanının, tarlalarının vakfedilen gayrimenkuller arasında çok sayıda varlığı da görülmektedir.

---

¹¹⁹H.Ş.S nu : 6 .Belge: 883.

Bunların önemli bir kısmı Halep Sancağı'nda yer alırken bir kısmı da Kilis, Antakya, Bab, Münbiç ve Antep sancakları dâhilinde bulunuyordu.

Hanlar büyük ve toptan ticaret için kullanılan iş merkezleriydi. Aynı zamanda belirli bir iş kolunda uzmanlaşabilen hanların giriş katında tüccarların mallarını koyabilecekleri depolar ve bazen de bir ahır yer alırdı. Üst katta genellikle bir galeriye açılan küçük ve dikdörtgen biçiminde yatak odaları bulunurdu. Kurd Bey Hanı ise Halep'in en görkemli hanlarından biri olup, 16. yüzyılın ortalarında yapılmıştır. İsmi Hüseyin Paşa'nın oğlu Kurd Bey'den almıştır.

Halep'te Sokullu Mehmed Paşa bab-i Antakya'nın yanında Güzel bir Han yapmıştır, ve diğer 3 han, her hangi ticari kâfilelerin ve gelenlerin istirahat ettikleri veyatmak için kullandıkları hanlardır veburalar bir mola merkezi olmuştur¹²⁰.

Eski zamanda köylüler ve tüccarlar onlarınbuğdayını arpasını ve diğer tahıllarını Değirmen'e götürüp un haline getirmişlerdir. Tahıl öğütmekte kullanılan ve su kuvvetiyle çalışan değirmenlere Halep ve çevresinde "tâhûn" deniyordu, Değirmenlerin bilinen yıllık geliri de çok akçeydi.

Hanut Arapça bir kelimedir. Bu kelimenin kullanılması Emevilere dayanır. Bu dükkânlarda mayalama işleri görülürdü. "içecek yapılması, kolonya işleri" gibi. Ama bu kelime günümüzde kullanılmamaktadır¹²¹.

VAKIF GİDERLERİ

Vakfedenin bir hedefi vardı. Vakıftan vâkıfa bu farklılık gösterir. Emevi, Abbasi ve Osmanlı da farklılık gösterir. Çalışmamızda belgelere göre Hac surresi¹²²Haccingiderleri için ayrılmıştır. Camilerin giderleri vardır. Bunlar Vakıf Mütevellisi, İmam, Müezzin, Müderris Ücreti, Hizmetçi ve camieksikleri için kullanılırdı. Suyun camiye getirilmesi¹²³de bundan karşılanırdı.

¹²⁰Radovan Samarcic ,''Sokullu Mehmet paşa '' ,İstanbul 1994,s.377.

¹²¹İbn-i Manzor, a.g.e.,c.II ,s.26.

¹²²H.Ş.S nu: 6 Belge : 896.

¹²³H.Ş.S nu: 6 Belge.869 , 886,888,932,1163,1183.

Tablo.3.1.1.10.5.A.CAMİİ KEBİR VAKFINİN DÜKKÂN GELİRİ

SIRA NUR	BELGE NUR	TARİH	VAKIF ADI	SINIF KAYNAĞI	GELİR PARASI	SÜRE
1	978	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	26 gümüş kıt'a	Aylık
2	1003	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	15 gümüş kıt'a	Aylık
3	1004	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	27 gümüş kıt'a	Aylık
4	1005	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	13.5 gümüş kıt'a	Aylık
5	1006	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	22 gümüş kıt'a	Aylık
6	1008	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	26 gümüş kıt'a	Aylık
7	1009	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	26 gümüş kıt'a	Aylık
8	1010	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	24 gümüş kıt'a	Aylık
9	1011	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	13.5 kıt'a	Aylık
10	1012	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	28 gümüş kıt'a	Aylık
11	1013	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	30 gümüş kıt'a	Aylık
12	1022	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	25 gümüş kıt'a	Aylık
13	1027	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	26 gümüş kıt'a	Aylık
14	1035	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	13 gümüş kıt'a	Aylık
15	1036	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	27 gümüş kıt'a	Aylık
16	1037	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Camii Kebir	Dükkân Kirası	21 gümüş kıt'a	Aylık

Tablo.3.1.1.10.5.B.ZEKİ CAMİİ VAKFININ DÜKKÂN GELİRİ

SIRA NUR	BELGE NUR	TARİH	VAKIF ADI	SINIF KAYNAĞI	GELİR PARASI	SÜRE
1	997	4 Rebi'ülevvel 996 H 2 Şubat 1588 M	Zeki Camii	Dükkân Kirası	12 gümüş kıt'a	Aylık
2	998	26 Safer 996 H 26 Ocak 1588 M	Zeki Camii	Dükkân Kirası	15 gümüş kıt'a	Aylık
3	1033	6 Rebi'ülevvel 996 H 4 Şubat 1588 M	Zeki Camii	Dükkân Kirası	4 dînâr	Senelik

Tablo.3.1.1.10.5.C.HAVÂCE MENSURVAKFININ 6 DÜKKÂN GELİRİ

1	971	17 Safer 996 H 17 Ocak 1588 M	Havâce Mensur	6 Dükkân Kirası	20 gümüş kıt'a	Aylık
2	1180	19Rebi'ül-evvel 996 H 17 Şubat1588 M	Hayır Bey	2 Dükkân Kirası	15 gümüş kıt'a x 2	Aylık

Tablo.3.1.1.10.5.Ç.MERHUM HIZIR PAŞA VAKFININ GELİRİ

1	1046	5 Rebi'ülevvel 996 H 3 Şubat1588 M	Vakfının tahsilatı	1	126 dînâr	Borç
---	------	---------------------------------------	--------------------	---	-----------	------

Tablo.3.1.1.10.5.D.HIZIRIYE ZAVİYESİ VAKFININ DEĞİRMEN GELİRİ

1	1138	16 Rebi'ül-evvel 996 H 14 Şubat1588 M	Değirmen Kirası	1	150 dînâr	Yıllık
---	------	--	-----------------	---	-----------	--------

Tablo.3.1.1.10.5.E.ZEKİ CAMİİ VAKFININ HANUT GELİRİ

1	876	18 Safer 996 H 18 Ocak 1588 M	Hanut Kirası	1	Günlük 1 gümüş kıt'a	1 Yıllık
---	-----	----------------------------------	--------------	---	----------------------	----------

Tablo.3.1.1.10.5.F.EBİL-CÛD VAKFININ EV GELİRİ

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	SINIF KAYNAĞI	GELİR PARASI	SÜRE
1	878	11 Rebî'ülevvel 996 H 9 Şubat 1588 M	Ev kirası	24 dînâr	3 yıllık

Tablo.3.1.1.10.5.G.MÂHAMİLİ CAMİİ VAKFININ EV GELİRİ

1	1148	15 Rebî'ülevvel 996 H 13 Şubat 1588 M	Ev kirası	2 dînâr	Yıllık
---	------	--	-----------	---------	--------

Tablo.3.1.1.10.5.H.KADI MUHİBBİDDİN İBN-İ ŞİHNE VAKFININ ÇEŞİTLİ GELİRİ

1	880	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	köyler mezralar dükkânlar hamam bostanlar	40 dînâr	3 yıllık
2	881	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	köyler mezralar dükkânlar hamam bostanlar	9mekuk buğday =91 dînâr	992'den 994'e kadar
3	882	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	köyler mezralar dükkânlar hamam bostanlar	45 dînâr	996 H 'dan başlayarak üç yıllık
4	883	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	köyler mezralar dükkânlar hamam bostanlar	Günlük 1, 5 gümüş kıt'a	992'den 994'e kadar
5	884	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	Bir köy dörtte bir kirası	270 dînâr	6 yıllık

Tablo.3.1.1.10.5.I.ALİ B. YUSUF VAKFININ ARAZİ GELİRİ

1	1146	10 Rebî'ülevvel 996 H 8 Şubat 1588 M	Teneb köyündeki 8 kırat arazisi kirası	150 dînâr	3 yıllık Ve 997 Tarihinden Başlaması
---	------	---	---	-----------	---

Tablo.3.1.1.10.5.İ. SEDEKE VAKFININ MEZRA GELİRİ

1	940	25 Safer 996 H 25 Ocak 1588 M	Mezra kirası	40 dînâr	1 Yıllık
---	-----	----------------------------------	--------------	----------	----------

Tablo.3.1.1.10.5.J. HIZIRİYE ZAVİYESİ VAKFININ BOSTAN GELİRİ

1	1137	16 Rebî'ülevvel 996 H 14 Şubat 1588 M	Bostan kirası	420 dînâr	995 senesi
2	1139	16 Rebî'ülevvel 996 H 14 Şubat 1588 M	Bostan kirası	200 dînâr	1 yıllık

Tablo.3.1.1.10.5.O. HAREMEYN-İ ŞERİFEYN VAKFININ HAN GELİRİ

1	1044	5 Rebî'ülevvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Cübn Hanının yarısı kirası	38 dînâr	1 Yıllık
---	------	--	----------------------------	----------	----------

3.1.2. İKTİSADİ HAYAT

3.1.2.1. HALEP TİCARETİ / ÇARŞILARI

Her Osmanlı şehrinde çarşı vardı, Arapça olarak sükdiye bilinen bir pazar bölgesi vardı. Buralarda hem malların imalatı hem de satışı yapılırdı. Büyük şehirler daha küçük pazar kümelenmelerine sahip olabilirler, ancak üretim yapılsa bile pahalı malların satışı bir merkezleştirilmiş pazarlarla sınırlandırılmıştır. Modern alışveriş merkezlerinde olduğu gibi, bir arada kümelenmiş mağazalar, genellikle baharat pazarları ya da kuyumcu caddeleri gibi belirli bir yerde müşterilere hitap eden dükkânlar farklı caddelere sahip bir çatı altında toplanmıştır. İstanbul'un ünlü çarşısı gibi merkezi pazarın büyük bir kısmını oluşturan pazarlar (Kapalı çarşı veya Halep Çarşısı (Sûku'l-Medine) ve birbirine bağlanan ara sokaklar, çok büyük bir alan kaplayabilir. En önemli pazarların içerisinde gece vakti ya da sorun yaşadığında kapatılabilecek bir iç pazar ya da antika dükkânı vardı.¹²⁴Eski pazarlar en değerli malları satan dükkânları barındırıyordu ve tüccarlar mallarını korumak için kendi bekçilerini çalıştırıyorlardı.

Osmanlı İmparatorluğu'na gelen yabancı ziyaretçiler sıklıkla pazarlarıbuluşma yeri olarak nitelendirmişlerdi ve Ortadoğu pazarları birçok ziyaretçiye ev sahipliği yapıyordu. Bu pazarlar Osmanlı kurumları tarafından dikkatle denetleniyordu. Kervanlar tüm malları, bir liman kentinin rıhtımına ya da yerel olarak üretim yapılan imalathanelere giden mallar dışında bir şehrin pazarlarına getirirdi. Bir kervan geldiğinde, gümrük yetkilileri tüccarları ve mallarını kaydedene kadar o şehrin dışında dururdu. İşlemler sırasında, eşekleri ya da develeri bulunan sürücüler malları bir tartım istasyonuna nakletmek için tüccarlarla buluşurlardı. Malların gümrük vergileri hesaplanacak ve ödenmiş olacaktı. Vergiler ödenince, satıcılar kervansaraylarda kalabilirlerdi. Kervansaraylar, satılacak malların mağazalara kolay erişim için merkezi pazar etrafında kümelenmişlerdi. Tüccarlar mallarını korumak ve taşımak için hamal tutarlardı¹²⁵.

¹²⁴Bruce Masters, Encyclopedia of the Ottoman Empire, New York, 2008.s.349.

¹²⁵Halil İnalçık, a.g.e., c.2, s.935-941.

İstanbul'da hükümet malların satılacağı fiyat konusunda sıkı bir denetim sürdürürdü. Bunlar periyodik olarak halka açıklanırdı ve kentin hakimleri (Kadı), hükümetin belirlediği fiyatları ihlal eden herkesi cezalandırırdı. Bununla birlikte, bu derece düzenleme, imparatorluğun daha büyük eyalet şehirlerinde de uygulanıyordu. Daha ziyade, belirli bir emtia işleyen tüccarlar bir lonca kurdu. Hem ürünün satın alınması gereken toptan eşya fiyatını hem de mağaza memurunun müşteriden isteyebileceği perakende fiyatını topluca belirlerlerdi. Alıcılar ve satıcılar arasında pazarlık yapılırdı¹²⁶.

Ancak üyelerinden birinin fiyatları düşürmeye çalıştığı ya da müşterilerden aşırı ücret almaya çalıştığı yönündeki hareketler loncanın dikkatini çekerse, o kişi hakim tarafından cezalandırılırdı. Buna ek olarak, bir pazarın genellikle bir şeyhi ya da başkanı vardı. Kendisi genellikle bir tüccardı ve tanınmış tüccarların ve mallarının satıldığı loncaların temsilcileri tarafından seçilirdi. Şeyh'in görevi, vali tarafından piyasaya sürülen vergileri toplamak ve sadece yetkili tüccarların gözetiminde piyasada iş yapmalarını sağlamaktı. Ayrıca, piyasa gereği alıcılar ve satıcılar arasını bağlamaya yardımcı olan aracılar ve acenteler gibi hareket eden çok sayıda insanı içerirdi. Bunlar da kendi loncalarıyla organize edilirdi. Tüm loncalarda olduğu gibi, komisyoncuların loncasında da loncaya yeni üye almak için istekli olunmazdı, çünkü lonca üyelik sistemi genellikle babadan oğluna geçme şeklindeydi¹²⁷.

Bir pazardaki gerçek dükkânların çoğu Vakıf'a ait olduğundan dükkânda çalışan tüccar bir izin belgesi (vakıf yöneticisinin dükkânı kullanmasına izin vermesi için) sağlamak zorundaydı. Gelirin kendisi tüccarın malı olarak kabul edildi ve dükkânı başkalarına satmak veya mirasın bir parçası olarak mirasçılarıyla paylaşmak konusunda özgürdü¹²⁸.

Osmanlı kontrolü altına girmesiyle Halep çok önemli bir ticarî merkezi oldu ve XVI. yüzyılda Avrupalılar'ın ticarî faaliyetleri Şam'dan Halep'e doğru yön değiştirdi. Nitekim 1548'de burada bir Venedik konsolosluğu kuruldu, bunu 1557'de Fransa, 1586'da İngiltere konsoloslukları takip etti.

¹²⁶Bruce Masters, a.g.e., 2008, s.350.

¹²⁷Bruce Masters, "Doğu ile Batı Arasında Halep, İzmir ve İstanbul", İstanbul 2017, s. 33.

¹²⁸Bruce Masters, a.g.e., 2008, s.351.

Bu ticaret, başlangıçta geniş ölçüde Avrupa'nın yünlü kumaşları ve gümüşü ile Hint baharatının değiş tokuşuna dayanıyordu¹²⁹. Ancak XVI. yüzyılın sonlarına doğru Avrupalı tâcirler artık Halep pazarlarında başlıca Doğu emtiası olarak İran ipeğini arıyorlardı. Halep'in ticarî önemi, Hüsrev Paşa ile (1544) Behram Paşa'nın (1583) valilikleri sırasında meydana getirdikleri vakıflar sayesinde kurulan büyük âbidevî balar, çarşılar ve hanların teşekkülüyle 1593'te İskenderun'da bir Osmanlı gümrük kapısının tesisi dolayısıyla daha da arttı. Trablus'un yeniden liman özelliği kazanmasıyla Halep'in ticarî durumu Suriye bölgesinde güven altına alınmış oldu¹³⁰.

19. yüzyılın sonuna kadar Osmanlı şehirlerinde metropol polis gücü yokken, Belirli bir piyasanın tüccarları ve loncaları kendi korumalarını kiralayacaktı. Bu silahlı erkekler genellikle etnik olarak yerel halktan farklıydı; Kuzey Afrikalılar Suriye'de, Kürtler Anadolu'da ve Arnavutlar Balkanlar'da çalışmışlardı. Ayrıca loncalar halinde örgütlenen muhafızların, teorik olarak, herhangi bir kanuna aykırı davranışta bulunan birisini tutuklaması ve yargılaması için kadı huzuruna getirmesi gerekiyordu. Ancak Avrupalı yolcuların hesaplarından biliyoruz ki bu durum, daha adil biçimde adaletin yerinde yapılmasına sebep oldu. Bu, piyasalarda meydana gelen hırsızlığı veya diğer suçları içeren duruşmaların kaydedildiği kayıtların sayısının çok az olması gerçeği ile desteklenmektedir. Muhafızların kendileri bazen bozukluğun kaynağı olabilir, ancak genel olarak, tüccarların ödedikleri paraların karşılığı olarak güvenliği sağladılar. Piyasalar büyük oranda Osmanlı toplumunun erkek alanının bir parçası olsa da, kadınlar da orada bulunabilirdi. Zevk sahibi kadınlar ve köylü kadınlar, nakışlı havlular gibi kendi kendilerine yaptıkları eşyaları getiriyorlardı. Lonca şefleri, lonca yapısının dışında olduğu gibi, sıklıkla "yasadışı" bir pazarda satış yapan kadınlara karşı suçlamalarda bulunurdu. Diğer kadınlar, en yaygın olarak Yahudi kadınları üst sınıf mahallelerde mal taşıyan satıcıları, haremleri ziyaret etmek ve kadınlara kendi mallarını arz etme konusunda tüccarlar tarafından beęenilmediler¹³¹.

¹²⁹ Halil İnalçık.a.g.e., c.1, s.237-240.

¹³⁰Bruce Masters,a.g.e., 2008, s.352.

¹³¹Halil İnalçık.a.g.e., c.1, s.237-240.

Zengin sınıflar arasında, kadınların sahip olduğu eşyalar ve dükkânlar için gelir elde etmesi veya bazı durumlarda dükkânlara sahip olma alışılmadık bir şey değildi. Pazarlar ve kervansaraylar içerebilen bir vakfin kadınlar tarafından yürütülmesi de nadir değildir. Ancak bu tür durumlarda, toplumsal gelenek, kadınların doğrudan aileleri dışındaki erkeklerin anlaşmasına izin vermedi. Bu nedenlerden dolayı, dükkânda çalışacak bir erkek akraba vekil olarak bırakıldı¹³².

19. yüzyılın ikinci yarısında, pek çok Osmanlı şehri geçit ve sokak lambaları satın almaya başladığında, geleneksel pazar bölgelerindeki tüccarlar, gaz aydınlatması ve cam levhalar gibi Batılı yenilikleri dükkânlarına koymaya başladı. Batı tarzı mağazalar, Osmanlı şehirleri çevresinde büyüyen yeni modern banliyölerde de ortaya çıktı. Bu, piyasaların ekonomisinde bir bölünmeye yol açtı, bu nedenle yoksul insanlar eski geleneksel pazarları kullanmaya devam ederken, Batı eğitilmiş ve müreffeh üst sınıflar yeni tercih etti. Çoğu durumda, merkez pazarları çevreleyen eski kervansaraylar yıkıldı veya yok oldu¹³³.

20. yüzyılın ikinci yarısında, eski pazarların potansiyel turist değerinin tanınması, Ortadoğu'daki şehirlerdeki ayakta kalan Osmanlı pazarlarının yeniden canlanmasına yol açmıştır¹³⁴.

---

¹³²Bruce Masters,a.g.e., 2008, s.353.

¹³³Bruce Masters,a.g.e., 2008, s.353.

¹³⁴Bruce Masters,a.g.e., 2008, s.353.

Tablo.3.1.2.1. .BELGEDE HALEP ÇARŞILARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	ÇARŞI ADI
1	892	10 Safer 996 H 10 Ocak 1588 M	Sabun Çarşısı
2	905	14 Safer 996 H 14 Ocak 1588 M	Timurtaş Çarşısı
3	978	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	El-Ekbâ' Çarşısı
4	987-986	2 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	El- Hamir (Eşekler) Çarşısı
5	1040	3 Rebî'ül-evvel 996 1 Şubat 1588 M	Sof Çarşısı
6	1045	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Kıdmaviye Çarşısı
7	1063	5 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Sûk-iKutnu(Pamuk) Çarşısı
8	1103	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Beradâiye Çarşısı
9	1112	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Gazl Çarşısı
10	1129	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Kumeyle Çarşısı
11	1130	13 Rebî'ül-evvel 996 H 11 Şubat 1588 M	El-Dacac (tavuk) Çarşısı

3.1.2.2. HALEP PARASI

Çalıştığımızda İşlem belgeleri kayıtlarına göre Halep'in çeşitli parasını ve fiyatını görmekteyiz. Dînâr¹³⁵, Osmanî akçe, gümüşkit'a, Şahi¹³⁶ gibi para çeşitlerinden bahs edilmiştir. Bun, çeşitli para cinsi ve birimleri ifade edildiği görülmüştür.

Osmanlı Devleti döneminde Halep gibi diğer vilayetler de fatih edildikten sonra sadece Osmanlı parasını kulana bilirlerdi ve başka paraya tekabül edilmemiştir. Halep'te para basma yeri vardı, Bu yere Darphane denilirdi. Osmanlı bu darphanede kendi parasının kesilmesine başlanmasına ve teadül etmesini emretmiştir.

XVI yüzyılın ortalarına doğru İlerledikçe Halep darphanesinde 100 dirhem safi gümüşe 16 dirhem ve rubu dirhem bakır katılarak 265 para kesilmesi emri verilmiştir. Bu hususta özellikle III Murat döneminde Osmanlı İran Zaferinden sonra Mali Problemlerini yaşamıştır, bu mali problemlerin sebebi artan yeniçeri sayısına ve yine artan israfa, ekonomik ve askeri değişimlere bağlanmaktadır. ve büyük bir enflasyon olmuştur.

1585 yılında büyük bir devalüsyon yaşandı, o zamana kadar 100 dirhem gümüşten 400 akça kesilirken bu tarihten itibaren 800 akça kesilir hale gelmiştir, yani %100 para değerini kaybetmiştir, sonrası 1588 M yılında gerçekleştirilmeye çalışılan tashih 2 Nisan 1589'da yeniçerilerinin isyanı olacaktı ve buna göre 100 dirhem gümüşten 800 akça kesilecek, gümüş paranın ağırlığı 0.384 gr. Olarak kabul edilecekti. Altının resmi rayişi 120 akçe, gümüşün rayişi ise 80 akçe üzerinden belirlenmişti. Düşük para ile maaş verilmesi isyanın çıkmasına sebebiyet verdi¹³⁷.

921 nolu ve 25 Safer 996 H(25 Ocak 1588 M) tarihli belge mevâcib-i gilmân hususunda olduğunu Halep'in hazinesinin Defterdarı olan Mahmut Efendi'den hazine malından 35 yük (dînâr, kuruş, şahi, kıta) olarak her dînâr 60 osmanî hesabıyla 58333 dînârı mevâcib-i gilmân verilmesinden bahse edilmiştir. Ve Sultandan gelen emirle merhum veziri azam Mehmed Paşa vakıflarının mütevellisi

¹³⁵ Dinar, ilk İslâm devrinde altın sikkeye verilmiş isimdir ve Grek-Latin aslından gelmektedir (Denarius). Bir dinar, 4,25 gram safi altın ağırlığında idi.

¹³⁶H.Ş.S nu : 6 . belge: 873.

¹³⁷Ahmet İnbaşı-Bilgihan Pamuk , ''Osmanlı Tarihi '' ,Ankara 2010,s.340.

vakfin kiracılarından alacağı kira ücretlerinden, vakfin sanatkâr ve tüccar kiracılarından alacağı kira ücretlerinden emr-i Sultani gereğince 1 Osmanlı Altını karşılığında 8 kıt'a, iki altın karşılığında 15 Süleymaniye Şâhiyesi veya Avrız-ı Rumiye belirli bir ücret alması hükmedilmiştir. Örneği 1162 Numaralı ve Rebî'ül-evvel 996 H tarihli belgededir. Bu iki belge bize osmanlı parasının düşüşü konusu hakkında kıymetli bilgiler vermiştir.

3.1.2.3.HALEPTE ALIŞ / VERİŞ

3.1.2.3.1. EV FİYATLARI

Halep'i, Osmanlı şehirlerindenönemlibir şehir olmasıyla, coğrafi konumuyla, ticaretiyle, ilim-kültür ve sanat çevresiyle, kalesiyle, köşk ve saraylarıyla, çarşı-pazar ve bedestenleriyle,kumaşıyla,bağ-bahçeve bostanlarıyla,sebze ve meyveleriyle, yumuşak iklimiyle,havasıyla, suyuyla, mutfağıyla, kuyumculuğuyla insanları büyüleyen ve kendisine çeken bir özelliğe sahip olan, birçok tarihçiler tarafındanHalep'in "Doğunun kraliçesi" veya Safâyî'nin ise, "arûs-ı bilâd-ı Arab/Arıp şehirlerinin gelini"veya "âb-rûy-i büldân (şehirlerin yüzüsu)" ve "ma'mûre-i 'âlî-şân (şan ve şerefi en yüksek olan şehir)"dır , olan bir şehri vasıflandırmışlardır.

Tarihçilerin Halep'i gezip görmelerini ve bu şehre duydukları hayranlıklarını şiirlerle de dile getirmişlerdir:

Lîk andan geçicek şehr-i Haleb
Yokdur âsâyişe andan enseb
Hak budur âb-rûy-i büldândur
Hayli ma'mûre-i 'âlî-şândur¹³⁸

¹³⁸Ahmet Kartal, ''Klasik Türk Şairinin Dilinden "Haleb"',Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 12, İstanbul 2014,s. 77.

Mısırdan gelen bir seyyah Halep'i ziyaret etmiştir. Halep'in gelişmişliğine karşı duyduğu hazdan ötürü ziyaretçi, Halep'i çok beğenmiş, Mısır'a geri döndüğü zaman Halep'in güzelliklerini anlatarak Mısır halkının Halep'e iskan etmesini şiirlerle teşvik etmeye çalışmış ve Halep hakkındagüzel bir beyit söylemiştir.:

Mısırı terk eyleyelüm gel berü ey la'li şeker
Varalum seyr idelüm yâ Halebi yâ Şâmi¹³⁹

Halep'i ziyaret eden bir kişi, tarihi evlerini gezerken Halep'teki evlerin bir sistem üzerine inşa edildiğini görür, bu sistemdeki kurallar şöyledir: İki komşu kapısı karşı karşıya olmaz , yan yana da olmaz , dış kapıdan giren bir kişi 'L' harfi çizerde içeri girer , bunun sebebi içerdekilerin görünmemesidir, evin avlusunda ya fiskiye veya kuyu suyu bulunurdu, evin odaları avlununetrafında şekillenmişti, evin içeriye doğru manzarası vardı , dışarıya doğru penceresi yoktu (evler içeriye açık, dışarıya kapalıdır), bazı evler bir katlıdır veya iki kattanoluşmuştur, evin ebatı sahibin maddiyatına bağlıydı, bazılarının bodrum şeklinde yer altında odaları mevcuttur. Bazı evlerde ise hizmet için ayrı avlu bulunmaktadır. Evlerin alanı ortalama 900m²dir ve üç avlusu vardır. Birincisi misafirleri ağırlamak için (misafirhane selamlık), ikincisi aile için (haremlik), üçüncüsü ise hizmet görenler içindir. Halep evlerindeki odaların, mutfak ve banyo hariç olmak üzere, belli bir görevi yoktur. Oturma odası bazen yatak odası olarak kullanılabilir. Belgelerde evler veya dükkânın büyüklüğü hakkında bilgi verilmemektedir¹⁴⁰.

'Iraki oda (Beyiti 'Iraki), daha çok çamurla samanın karışımıyla yapılan evlerin adıdır, bu evlere iraki ev denilmiştir, bunlar dörtgen şeklinde veya dikdörtgen şeklinde olabilirdi, bu evlerin yapıldığı madde çamur ve saman karışımıdır. Bunlar karıştırılıp bloklar şeklinde güneşin altında 15 gün kaldıktan sonra evler inşa edilmeye başlardı, bu tarz evlerin Halep'te görülmesinin sebebi, ticari olarak başka yerlere giden Halep'lilerin bunu yanlarında getirmeleridir. Bu evlerin özelliği yazın soğukvekişin sıcak olmasıdır¹⁴¹.

¹³⁹Ahmet Kartal,a.g.e.,s.79.

¹⁴⁰ Ahmet Özbay .vd.,'Halep'te Adım Adım Osmanlı'nın izinde , Gaziantep 2010,s.613.

¹⁴¹İbn-i Manzor, " Lessan el-Arap",C. I,Beyrüt 1990,s.209.

915 Numaralı belgede 26 Safer 996 H tarihinde zaviye Mahallesinde evin 3 ırakili odası 1 eyvanıvardı, yerde karo ile kaplıydı, mutfak ve diğerleriyle birlikte fiyatı400 dînâr idi. Bu ev Hacı Bedreddin ve kardeşi Hacı Abdullah'a satıldı, bu ev 28 belgenin içinde bahsedilen evlerden en yüksek fiyatlı olanıdır.

906Numaralı 20 Safer 996 H tarihli belgede Bab-ı Kınnesrîn Mahallesindeevin fiyatı 200 dînârdı ve fiyatı yüksekti. Evlerin en düşük fiyatı 908 Numaralı belgede Kastel-i Maverd-iMahallesindeev sahibi Safiye bint-i İzzettin, evini hacı Ahmet ve kardeşi Barbar Muhammad 22 dînâr'a sattı. Belgelerde evlerin fiyatı çok farklıdır ve ev fiyatları tablosunda bahsedilmiştir.

Tablo 3.1.2.3.1.A. EV FİYATLARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	EV YERİ	EV FİYATI	AÇIKLAMA
1	906	20 Safer 996 H 20 Ocak 1588 M	Bab-1 Kınnesrîn Mahallesi	200 dînâr	Evin yarısı
2	908	20 Safer996 H 20 Ocak 1588 M	Kastal Elmaverdi Mahallesi	22 dînâr	Üstü açık bahçesi
3	910	20Rebi'ülevvel 996 H 18 Şubat 1588 M	Kilis'in A'zâz nahiyesi'ninde Til köyü	25dînâr	Ev ve ahır
4	915	23 Safer996 H 23 Ocak 1588 M	Zaviye Mahallesi	400dînâr	kubbeli dörtgen iki oda
5	937	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Zahir-i Bâbun Nasr Mahallesi	140 dînâr	
6	945	26 Safer 996 H 26 Ocak 1588 M	Zahir-i Bâbun Nasr Mahallesi	150 dînâr	İki kubbe veiraki oda
7	Numarasız	26 Safer 996 H 26 Ocak 1588 M	Haric-i Bâbun Nasr Mahallesi	85 dînâr	bahçe
8	953	25 Safer 996 H 25 Ocak 1588 M	Şerî'atlı Mahallesi	70 dînâr	evin 21 kıratı
9	960	25 Safer 996 H 25 Ocak 1588 M	Şerî'atlı Mahallesi	113 dînâr	evin Müştamilate bile değil
10	963	26 Safer 996 H 26 Ocak 1588 M	Hân-ı Sebil Mahallesi	100 dînâr	A iki iraki oda ,
11	969	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Zahir-i Bâbun Nasır Mahallesi	20 dînâr	mağara , avlu
12	977	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Han-ı Sebil Mahallesi	68 dînâr	su kuyusu , açık avlu
13	994	2 Rebi'ülevvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bâhsita Mahallesi	95 dînâr	Uzlaşma
14	996	4Rebi'ül-evvel 996 H 2 Şubat 1588 M	Nuhiye Mahallesi	120 dînâr	su kuyusu, avlu
15	1000	2Rebi'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Elmacı Mahallesi	150 dînâr	bankusî salon, iraki oda,
16	1007	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Şerî'atlı Mahallesi	90 dînâr	Borç yeri

Tablo . 3.1.2.3.1. B. EV FİYATLARI

SIRA Nr	BELGE Nr.	TARİH	EV YERİ	FİYAT	AÇIKLAMA
17	1088	11 Rebî'ül-evvel 996 H 9 Şubat 1588 M	Zâhîr-î Bâbun Nasr Mahallesi	60 dînâr	evin 9 kıratı
18	1097	12 Rebî'ül-evvel 996 H 10 Şubat 1588 M	Kellâse Mahallesi	13 dînâr	(6, 58 kırat)
19	1132	12 Rebî'ül-evvel 996 H 10 Şubat 1588 M	Muhammed bey Mahallesi	100 dînâr	61 dînârı peşin kalan 39 dînârı
20	1143	19 Rebî'ül-evvel 996 H 17 Şubat 1588 M	Muhammed bey Mahallesi	28 dînâr	bir iraki oda ve su kuyusu
21	1165	12 Rebî'ül-evvel 996 H 10 Şubat 1588 M	Ekrâd Mahallesi	80 dînâr	iki iraki oda,
22	1169	18 Rebî'ül-evvel 996 H 16 Şubat 1588 M	Nûhiyye Mahallesi	150 dînâr	
23	1171	19 Rebî'ül-evvel 996 H 17 Şubat 1588 M	Ber-ülA'râis Mahallesi	25 dînâr	bahçe, iki oda evinin üçte ikisi
24	1179	19 Rebî'ül-evvel 996 H 17 Şubat 1588 M	Zâhîr-î Bâb-î Nasr Mahallesi	88 dînâr	avlu, iki oda, mutfak
25	1181	19 Rebî'ül-evvel 996 H 17 Şubat 1588 M	Zahir-i Babun- Nasr Mahallesi	44 dînâr	dehliz,

3.1.2.3.2.DÜKKÂN FİYATLARI

Halep'in coğrafi konumu önemliydi ve Halep'in ticareti ve refahının gelişmesine yardım ediyordu. Yeri Akdeniz ve Asya arasında İpek Yolu ticaretinin ortasındadır. Hamedani döneminde Halep'in başkent olmasıyerinin önemini arttırmıştır. Osmanlı döneminde İstanbul ve Kahire'den sonra en büyükşehir Halep'ti. 1869 yılındaSüveyş kanalının açılmasından sonra Halep'in ticari konumu zamanla kayboldu.

Halep'i, dükkânları, büyük hanları ve baları ile iş yerleri tezyin etmiştir. Dünyada Halep'in şöhreti şairlerin şiirlerinekonu olmuştur. Halep'te belli bir zaman geçiren şairler yazmış oldukları bir gazelde Şam ile Halep'i karşılaştıran, Şam'ı şehir olarak güzel bulup şehrin güzelliklerle dolu olduğunu vurgularken; Halep'i daha çok bir ticaret merkezi olarak nitelendirmektedir. Bir Şair ele almış olduğu şiirinde şöyle söylemiştir:

Herkesün vefk-i murâdınca Hudâ-yı müte'âl
 Şâm'a hüsn eylemiş ihsân Haleb'e mâl ü menâl
 Şâm'da her ne kadar kaht-ı mekâsib var ise
 Bulunur şehr-i Haleb'de o kadar kaht-i ricâl
 Eyleyen mâl ü menâl ile leb-â-leb Haleb'i
 Eylemiş Şâm'ı dahi dil-ber ile mâl-â-mâl
 Haleb içre arayup bulmadığın mâh-ruhân
 Şâm'a var tâ ide yek merhaleden istikbâl
 Başka bir hüsni de Nâbî budur ol şehrün kim
 Mâh-rûyânı ider 'âşıkâ teklîf-i visâl¹⁴²

¹⁴²Ahmet Kartal, a.g.e.,s.88.

Her tarafı çarşı pazar olan Halep'in, iki bedesteninden başka sadece Sultanî çarşısında “can otu”ndan başka her şeyin bulunduğu 5700 dükkân bulunmaktaydı. XVI. asır şairlerinden biri, daha XVI. asırda Halep'in hem çarşıları hem de dükkânlarıyla önemli bir ticaret merkezi olduğunu şu şekilde dile getirmektedir:

Kân-ı ni'met derinde her dükkân
 Biter ol kân içinde cevher-i cân
 Çârsûsı metâ'-ı hüsn-i bahâ
 Semen-i cân medâr-ı bey' ü şirâ
 ‘Âşık olsa ne denlü rind-i cihân
 Ensesinden alur satar hûbân¹⁴³

Aynı zamanda bu dükkânlarda, dünyanın her tarafından gelen çok çeşitli mallarbulunmakta ve satılmaktadır. Dükkânlar, vakıf, hulüvvü örf-i, özel mal kira olarak çeşitlenmiştir, 1023 ve 1024 Numaralı belgelerdeCamii Kebir vakfının güney taraftan ve mülkiyetiCamii Kebir vakfında olan Elekbâ çarşısındaki iki dükkânınher biri 400 dînâra satılmıştır ve bu en yüksek dükkân fiyatına olmuştur. 1045 Numaralı belgede 2 Rebî'ül-evvel 996 H / 31 Ocak 1588 Mtarihinde Cellûm Mahallesinde Mahalledeki kıdmaviye çarşısında bir dükkân 140 dînâra satılmıştır.

Bir dükkânın yeri mülkiyeti Sultana aittir, dükkânlarındanen düşük dükkân fiyatı ise 986 Numaralı belgede Eşek Çarşısında 12 dînârdır. 1130 numaralı belgede 13 Rebî'ül-evvel 996 H tarihinde Bankus Mahallesindetavuk çarşısında bir dükkân30 dînâra satılmıştır.

¹⁴³Ahmet Kartal, a.g.e.,s.90.

Tablo 3.1.2.3.2.DÜKKÂN FİYATLARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	DÜKKÂN YERİ	FİYATI	AÇIKLAMA
1	986-987	2 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Halep Kalesinin altında Eşekler Çarşısının Batısı	12 dinâr	Dükkân arsası devlete ait olan dükkânı
2	1023	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	El-ekbâ çarşısı	400 dinâr	helvvü öruf olarak bir dükkânı
3	1024	29Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	El-ekbâ çarşısı	400 dinâr	helvvü öruf olarak bir dükkânı
4	1031	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Bâbul-Nasır Mahallesi	50 dinâr	Sabbağ dükkânı
5	1034	6 Rebî'ül-evvel 996 H 4 Şubat 1588 M	Akyol Mahallesi	47 dinâr	Akyol camii yanı
6	1045	5 Rebî'ül-evvel996 H 3 Şubat 1588 M	Bâbul-Nasır Mahallesi kıdmaviye çarşısı	140 dinâr	Dükkânından18 kıratını satılmış
7	1057	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak1588 M	Bânkûsa' Mahallesi Sûk-ı Kutnu (Pamuk) çarşısı	20 dinâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
8	1058	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak1588 M	Bânkûsa' Mahallesi Sûk-ı Kutnu çarşısı	40 dinâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
9	1059	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak1588 M	Bânkûsa' Mahallesi Sûk-ı Kutnu çarşısı	20 dinâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
10	1060	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak1588 M	Bânkûsa' Mahallesi Sûk-ı Kutnu çarşısı	40 dinâr	Dükkân huluvül örfisini satışı
11	1061	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak1588 M	Bânkûsa' Mahallesi Sûk-ı Kutnu çarşısı	15 dinâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	DÜKKÂN YERİ	DÜKKÂN FİYATI	AÇIKLAMA
12	1063	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
13	1064	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
14	1065	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	10 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
15	1066	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
16	1067	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	15 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
17	1068	2 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	10 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
18	1069	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	15 dînâra	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
19	1070	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	30 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
20	1071	2 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
21	1072	2 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	21 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
22	1073	2 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi
23	1074	2 Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-1 Kutnu çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfi

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	DÜKKÂN YERİ	FİYATI	AÇIKLAMA
24	1074	2Rebî'ül-evvel 996 H 31 Ocak 1588 M	Bânkûsa'Mahallesi Sûk-i Kutnu çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfı
25	1084	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı dükkânın huluvv-ül örfisinin yarısı
26	1105	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	15 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
27	1111	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
28	1112	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	10 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
29	1113	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	15 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
30	1114	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	25 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
31	1115	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
32	1116	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	15 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
33	1117	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı
34	1119	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	30 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfi Vakfı

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	DÜKKÂN YERİ	DÜKKÂN FİYATI	AÇIKLAMA
35	1120	5 Rebi'ül-evvel996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâs ve Amcası oğlu Seyfî Vakfı
36	1122	5Rebi'ül-evvel996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	20 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâsve Amcası oğlu Seyfî Vakfı
37	1130	5 Rebi'ül-evvel996 H 3 Şubat 1588 M	Sûk-i Gazl çarşısı	30 dînâr	Şihâbî Ahmet b.Abbâsve Amcası oğlu Seyfî Vakfı

3.1.2.3.3. BAĞ, BOSTAN, ARAZİ, TİMAR FİYATLARI

Belgelerde arazi satışlarına çokça yer verilmemiştir, arazilerle ilgili belgelerde 4 feddân araziden birfeddânın, içindeki saman, zeytin, su kuyusu, harman yeri ve müştemilatı ile beraber peşin olarak 15 dînârasatıldığı zikredilmektedir, bu arazilerin fiyatı en düşük olanı 863 numaralı belgede karışımıza çıkmaktadır.

1028 numaralı belgede 2 Rebi'ül-evvel 996 H tarihinde, Antep kazasında Kartal köyünde Oğlakçı oğlu meşhur adıyla bir çiftlik, içinde 480 çeşit meyve ağacı, 16 ceviz ağacı, 1000 üzüm asmaı ile; başka bir çiftlik 1000 üzüm asmaı ile, Kerim Muhammed çiftliği de 1400 üzüm asmaı, ceviz ve söğütağacı ilepeşin olarak 1000dînârasatılmıştır.

1015 Numaralı belgede Halep yakınlarında Buk'a adında bir incir bostanının600 dînâr ve 3 mekkûk buğday karşılığında satılmış olduğundan bahsedilmektedir.

Osmanlı, Suriye, Mısır ve daha sonra da Irakın fetih etmiştir. Arabistan'da Türklerin kalması için tımar sestemi oluşmuştur. Bu tımarlar devletin sadık, sıklıkla dili Türkçe olan sipahilere askeri hizmet karşılığında ücret olarak tahsis ettiği yekpare köylerden oluşmuştur¹⁴⁴.Çalışmamızdaki belgelerin bir tanesinde Tımar satışı hakkında bilgi vardır.

¹⁴⁴Halil İnalçık .a.g.e.,c.I.s.112-113.

Tablo3.1.2.3.3.A. ARAZİ

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	YER	FİYAT	AÇIKLAMA
1	863	19 Safer996 H 19 Ocak 1588 M	Harım kazası Padişah köyü	15 dînâr	4 feddân araziden çeyreği 1 feddânın içindeki saman, zeytin, su kuyusu, harman yeri

Tablo3.1.2.3.3.B. BOSTAN

1	875	15 Safer996 H 15 Ocak 1588 M	Halep dışı	300dînâr	Bostan-ı Buka'â adıyla bilinen bostanı içindeki çeşitli meyve ağaçları
2	1001	3 Rebî'ülevvel996 H 1 Şubat 1588 M	Halep dışında Şeyh Fares köyü	200dînâr	çeşitli meyve ağaçları

Tablo3.1.2.3.3.C. BAHÇE

1	877	18 Safer996 H 18 Ocak 1588 M	Kilis kazasının Deyr-i Kazman köyü	30 dînâr	SârMezrasında250 incir ağacı
2	1015	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Kilis kazasının Deyr-i Kazman köyü	600 dînâr	incir ağacı
3	1142	18Rebî'ülevvel 996 H 16Şubat 1588 M	A'yntâb Kazası Taşıklı köyü	15 dînâr	5 ceviz ağacı

Tablo3.1.2.3.3.D. BAĞ

1	939	25 Safer996 H 25 Ocak 1588 M	Kilis Kazasının Nübbül köyü	115 dînâr	600 kök üzüm
2	976	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Halep dışında El-Aşra bağı	100 dînâr	Kaçtane kök üzüm bile değil

Tablo3.1.2.3.3.F. ÇİFTLİK

1	1028	2 Rebî'ülevvel996 H 31 Ocak 1588 M	Gaziantep kazasının Oğlakçı oğly çiftliği	1000dînâr	Çeşitli meyve ağaçları
---	------	---------------------------------------	---	-----------	------------------------

Tablo3.1.2.3.3.F. TIMAR FIYATI

1	974	1 Rabi'ülevvel 996 H 30 Ocak 1588 M	Nizib kazası	18800 akçe	Birecik sancağı
---	-----	--	--------------	---------------	-----------------

3.1.2.2.3.ÇEŞİTLİ MALLARIN FİYATLARI

Çalışmamızda Halep'te ölçülerin kulanması şu ölçüm birimleri olarak tespit edilmiştir. Mekuk :Kap şeklinde yuvarlak bir ölçü birimidir. Arpa, buğday vs. Ölçmeye yarar. Ölçüm miktarı 61 kg'dır¹⁴⁵. Zira'a: Kumaş ve benzeri şeyleri ölçmeye yarayan bir ölçü birimidir. Ölçüm miktarı 75.8 cm kadardır¹⁴⁶. Miskal : Altın ve gümüş ve benzeri şeyleri ölçmeye yarayan ölçüm birimidir.Ölçüm miktarı 4.25 gr. kadardır¹⁴⁷.

Çalıştığımız belgelerde geçen ve yukarıda bahsedilmeyen çeşitli cins ve miktardaki malların fiyatı aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.1.2.2.3 Çeşitli Malların Fiyatları

SIRA Nr.	BELGE Nr.	MALIN CİNSİ	ÖLÇÜ BİRİMİ	FİYATI	AÇIKLAMA
1	863	Arazi	Feddân	15dînâr	Köyün arazi
2	866	Buğday	Mekuk	6.5 dînâr	7 Mekuk
3	867	Pamuk	koza	12 dînâr	5 pamuk koza fiyatı 60 dînâr
4	868	Sabun	Rıtl	0.55 dînâr	2000 rıtlkuru sarı sabun fiyatı 1100 dînâr
5	923	Kumaş	zira'a	5 dînâr ve 8, 5 gümüş kıt'a	71 zira'â mor kumaşı toplam 370 dînâr
6	967	Kumaş	Parça	10 dînârı	siyah kumaş
7	1043	Altın	Miskal	90 kıt'a	60 miskaldaniki altın bilezik
8	1077	Gümüş	Miskl	1650 dînâr	Kaçtane miskal bile değil
9	1085	kumaş	Parça	20 dînâr	mavi kumaş
10	1092	kumaş	Parça	230 dînâr	Antakyalı kumaşı

¹⁴⁵İbni Manzur, a.g.e., c.XV, s.111.

¹⁴⁶İbni Manzur, a.g.e., c.V, s.23.

¹⁴⁷İbni Manzur, a.g.e., c.XV, s.17.

3.1.2.1.6. CANLI HAYVAN FİYATLARI

İnsan toplulukları köylerde ve mezralarda gelişmiş ve hayvanı beslemeye başlamışlardır. Hayvanların ürünlerinden faydalanmışlardır. Et ve süt ürünlerinden istifade etmişlerdir, yününden vederilerinden giyecek ve barınaklar yapmışlardır.

Ayrıca hayvanı tarımsal işletmelerde de kullanıyorlardı. İnsanlık hayatında hayvan önemli yer tutmaktadır. Toplumlarda geçimle ilgili işler hayvanlarla bağlantılıydı. Çoğu insan menfaati için evinde hayvan besliyordu.

Şer'iyye sicillerinde hayvan ile ilgili belgeler vardır. Bu belgelerde hayvan türleri, fiyatları, satışı ve kirası belirtilmiştir.

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	HAYVAN	FİYAT	AÇIKLAMA
1	920	18 Safer 996 H 18 Ocak 1588 M	Katır	300 dînâr	Deyn-i şer'iyye borcu
2	1016	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Koyun	112 gümüş kıt'a	30 tane koyun
3	1018	5 Rebî'ül-evvel 996 H 3 Şubat 1588 M	Koyun	2 dînâr ve 35 gümüş kıt'a	Borç davası
4	1172	18Rebî'ülevvel 996 H 16 Şubat 1588 M	İnek	11 dînâr	Buzağı

3.1.2.2. KİRALAR

3.1.2.2.1 EV KİRALARI

İcar, iki taraf arasında bir menfaat için ev, iş yeri, arazi veya değirmen sözleşmelerinde kiralık olarak yapılmış olan anlaşmalardır. Mal sahibi olan kişi ticarete malının kaybolacağından korkar. Ama malından bir ev veya iş yeri satın aldığı veya kurduğunda onu muhafaza eder. Bunlardan para kazanmak için kiraya verir. İslam mezhepleri bunun helal ve caiz bir şey olduğunu söylemişlerdir. Onlar bu konuda yukarıdaki mevzuları izah etmişlerdir¹⁴⁸.

Üzerinde birçok belge bulunmakla beraber bu kavram, çok çeşitli bir kavramdır. Şöyle ki belgelerin hakkında olduğu şeyler ev, dükkân, arazi, çiftlik, bostan, değirmen vb. gibi çoğaltılabilir. Şimdi ev kirası hakkında açıklamalara geçelim. Evin kirasının, taksit, peşin ödeme gibi şekillerde olduğu her türlü belgelerde rastlanılmaktadır. Evin kiralanması durumunda bakım gerektirip gerektirmediği veya kimden karşılanacağı icar belgesinde yer almaktadır. Diğer konu ise vergisinin kimin ödeyeceğidir. Bu vergiye de avarız vergisi denir. Bu bilgi 924 numaralı belgede yer almaktadır. Raşid b. Ganem'in Bendere Mahallesi'nde bir evi vardır. Bu evi Seyyid b. Ali kiralamak istemiştir. İkisi üç yıllığına 24 dînâra anlaşmışlar ve sözleşme yapmışlardır. Belgede evin tamirinin kimin üzerine veya vergisinin kimin üzerine olduğubelirtilmemiştir.

982 Numaralı ve2Rebî'ül-evvel 996 H tarihlibelgede iki adam bir adamdan ev kiraladılar. Evi kiraladıktan sonra 10 dinar evin kirasını ödemediler. Evin sahibi de yeni bir sözleşme yaparak eski borç olan 10 dinarı yeni kira olan 13 dinar üzerine eklemiştir ve 23 dinarödemeleri gerektiğini belirtmiştir. Bu olayda evin sahibi kiracıların sıkışık oldukları için parayı ödeyemediklerine inanıp, parayı ödeyecekleri konusunda onlara güvenmiş ve yeni bir sözleşme yapmıştır.

Birçok insan güzel ev ve güzel sözleşme yapmak ister. Ev kiralamak isteyen hem evin güzelliğini hem de komşunun iyi olmasını ister. Fatima bint-i Hasan'ın güzel bir evi vardır. Edepten dolayı kadının evinikiraya vermesi doğru değildir. Kadın burada bir vekil tutar. Vekil'in adı Cabir b. Abdullah'tır. Evi memur olan

¹⁴⁸Ali Bardakoğlu, 'İcare'',TDVİA, C.XXI,İstanbul 2000,s.379.

Süleyman Efendiye kiralar. Süleyman Efendi 60 dinara evi kiraladı. 40 dinarı peşin olarak verdi, geri kalan 20 dinarla evi tamir edeceğini söyledi. Sözleşme 18 aylık yapılmıştır. Bu hadise 1056 numaralı ve 2 Rebî'ül-evvel 996 H belgede mevcuttur.

Kirada din farklılığı mevzu bahis değildir. Bu, kiracı için evi kiralamama sebebi değildir. Bir zamanlar Yahudi, Hristiyan, Müslüman mahalleleri vardı. 999 numaralı ve 2 Rebî'ül-evvel 996 H tarihli belgedeki olay şu şekildedir: Yahudi Musa b. Sadaka kuyumcu idi. Süveka Ali Mahallesi'nde İbn-i Kavaf adıyla meşhur Cemaleddin b. Abdullah'ın evini, Musa b. Sadaka 3 yıllığına 65 dinar kiralamak istemiş ve 65 dinarın içinden de avarız vergisini ödeyecek şekilde sözleşmişlerdir.

İçeride sözleşmenin bozulma sebepleri vardır. Evin tamiratının yapılmaması, komşularla geçinmemek ve gayri ahlaki davranışlarda bulunmak, evin sahibinin pişman olup evi geri almak istemesi gibi sebeplerle sözleşme bozulabilir. Örneği 878 numaralı ve 11 Rebî'ül-evvel 996 H tarihli belgede, Abdurrezzak b. Yahya adlı bir kişi vakıfta mütevellî olarak çalışıyordu. Evde büyük bir salon, mutfak ve diğer müstemilat vardı. Bir adam evi kiralamak istedi ve 3 yıllığına 24 dînâr karşılığında kiraladı. Bu şahsın adı S'adi b. Ali idi. S'adi eve 5.5 dinar karşılığında tamir yaptı. Lakin sözleşme feshedildi; fakat ev sahibi feshedilme sebebi açıklamadı. Aynı belgede bu tamirat parasını S'adi ye verip yerine yeni kiracı aldığı belirtilmiştir. Bu evi tutan adam her ay 24 dinar peşin vereceğini duyurdu.

Ev kiralınması konusunda 7 belge bulunmaktadır. Bu belgelerde kiralama süresinin bir yıldan az olduğunu da görmekteyiz. Belgelerde karşılaştığımız en yüksek kira 65 dinardır. 999 numaralı ve 2 Rebî'ül-evvel 996 H (31 Ocak 1588 M) tarihli belgede, Süveyketü Ali Mahallesi'ndeki meskenler ve müstemilatının 3 yıllığına Yahudi Musa b. Sadaka'ya tamir ve avarız vergisi de ev sahibi ait olmak üzere 65 dinar kiralandığını görmekteyiz. 1056 numaralı ve 15 Safer 996 H (15 Ocak 1588 M) tarihli belgede, Sâhat-ı Bizze Mahallesi'nde olan bir evin ve ahırının 1,5 seneliğine 60 dinara kiralandığı, paranın 40 dinarının peşin olarak alındığı, kalan 20 dinarın da tamir için kullanılacağı konusunda anlaşmaları belirtilmiştir.

Belgelerde en düşük kira fiyatın, 982 numaralı ve 2 Rebî'ül-evvel 996 H (31 Ocak 1588 M) tarihli belgede, Basîta Mahallesinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu belgede bir evin ve müştemilatının8 aylığına13 dinara kiraya verildiğini görmekteyiz. 878 numaralı belgede, Bendere Mahallesinde bir evin ve müştemilatınınve evin hukuk-ı şer'iyesinin3 yıllığına24 dinara kiralandığından bahsedilmiştir. 907 numaralı belgede ve Bab-i Kinnîsrîn Mahallesindeevin yarısının kirası 20 dinar olduğu yazmaktadır.

Tablo 3.1.2.2.1 EV KİRALARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	EV KİRASI	KİRA SÜRESİ	EV YERİ	MÜŞTEMİLAT
1	878	11Rebî'ülevvel 996 H 9 Şubat 1588 M	24 dînâr	3 yıllık	Bendere Mahallesi	büyükavlulu salon
2	907	20 Safer 996 H 20 Ocak 1588 M	20 dînâr	1, 5 yıllık	Bab-ı Kinnîsrîn Mahallesi	eyvan, dehliz, kemerli oda,
3	924	29 Muharrem996 H 30 Aralık 1587	24 dînâr	3 yıllık	Bendere Mahallesinde	büyük salon , açık bahçe,
4	982	2 Rebî'ülevvel 996 H 31 Ocak 1588 M	13 dînâr	8 aylık	Bahsita Mahallesi	Dörtgenodalı, ıraki odalı
5	999	2 Rebî'ülevvel 996 H 31 Ocak 1588 M	65 dînâr	3 yıllık	Süveyketü Ali Mahallesi	Meskenler
6	1056	15 Safer 996 H 15 Ocak 1588 M	60 dînâr	1,5senelik	Sâhat-ı Bize Mahallesi	20 dînârı tamiriçin
7	1148	15Rebî'ül-evvel996 H 13 Şubat 1588 M	yıllık iki dînâr		Cellûm Mahallesi	Vakıf

3.1.2.2.2 DÜKKÂN KİRALARI

İcara tabi olan malların en önemlisi çarşıda bulunan dükkândır. Çünkü çarşının içinde birçok dükkân bulunması hasebiyle çarşı dükkânları ekonomik olarak en çok geliri olanlardır¹⁴⁹. Bu çarşılar içinde zenginler dükkânlar yaptırıp vakfa hibe etmişlerdir. Tarihte İpek Yolu çok önem arz etmektedir. Dükkânlar ekonomik olarak çok önemli olduğu için Halep'te çok sayıda bulunur. Bir çok tüccar Halep'te dükkân almayı istemiştir. Dükkânın yeri çok önemlidir. Halep'in adı bu çarşılar hasebiyle çokça zikredilmiştir. Belgelerde meşhur olan dükkânların isimleri dikkat çekiyordu. İnsanlar bu isimlerle dükkânları tanıyordu. Bazı insanlar bu dükkânların müdavimiydi. Bu dükkânlar, çalışanlarının işlerini tam yapmasıyla da tanınma sebebi olmuştur. Dükkân kiralari ile ilgili 27 adet belge bulunmaktadır. 1170 Numaralıve 18 Rebî'ül-evvel996 H(16 Şubat 1588 M) tarihli belgede şöyle geçmektedir: Muallim Şihab b. Hacı Ömer b. Ammar adlı kişi Akyol Mahallesinde bir dükkân kiraladı. Dükkânın sahibiyle anlaştıktan sonra sözleşme 1 yıllığına olacaktı. Bu dükkânın günlük 5 kıt'a 'ya kiralandığını konusunda sözleştiler. Bu dükkân bilindik bir dükkândı ve dükkân Hub'zül el-hasa (Taş ekmeği firmı) olarak tanınıyordu.

1159 numaralı belgede Ahmet b. Şihab adlı kişi Saçlı Han Fevkânî mahallesindendi. Ali B Ömer den bir dükkân kiraladı. Bu tanınmış dükkânın adı Semman'dı. Bu dükkânı eşyasıyla birlikte kiraladı. Sözleşmeleri bir yıllık olup her gün 2 kıta gümüş ödeyecek şekildeydi.

El Şeyh Vefa Es-Sadi adında türbenin yanında bir dükkân vardı. Şemseddin b. Muhammed bu dükkânı kiraladı. Bu dükkân Zeki Vakfına aitti. Mütevelliisi Mustafa b. Ali idi, lakabı Zembilli idi. Dükkânı 7 yıllığına kiraladıve ayda 4 dînâr ödeyecek idi. 4 dinarda 20 Osmaniye'ye karşılık geliyordu.

971 numaralı belgede Muhammed Çelebi adındaki kişi babasının vakfında müteveliidi. Bu vakıftan 5 dükkânı 3 yıllığına kiraladı. Her ay 200 kıt'a gümüş olarak anlaştı. Kadı buna izin verdi. Bu belgede bir mütevellinin kiracı olduğunu görüyoruz. Her vakfın tahsilat defteri vardır. Bu defterde vakfın gelirleri yazılıydı. Aynı zamanda giderlerde yer alıp kadı bunları denetlerdi.

¹⁴⁹Ahmet Kartal, a.g.e.,s.90.

942 numaralı belgede Büyük Caminin yanında bir camiden bahsedilmektedir. Bu dükkân iki şahıs arasında problem teşkil etmiştir. Dükkânda kiracı olarak bulunan kişi İbrahim b. Ebubekir adında kişiydi. Yeni kiralamak isteyen kişi ise Abdulkadir B Hasan idi. Bu problemi çözmek için kadının yanına gittiler. Dükkân sahibi, kim daha fazla öderse ona dükkânı kiralayacaktı. Abdulkadir b. Hasan daha fazla para vererek dükkânı kiraladı. Bu dükkân ticarete çok önemli bir dükkân idi. Bu yeni sözleşmenin kaçyıllığına olduğundan bahsedilmemiştir.

892 numaralı belge Hanut üzerinedir. Bu büyük dükkân sabun çarşısında bulunmaktaydı. Bu dükkânın sahipleri Muhammed Çelebi ve Ahmet Çelebi idi. Kiracıları Muhammet b. Hacı Cevher ile 3 yıllığına aylığı da 3 kıt'a altına anlaştıkları yazılıdır.

Belgelerde aylık ve yıllık kiralama konusu mevcuttur. Kiracılar aynı anda bazen 1 bazen 3 dükkân kiralayabilmişlerdir. Dükkân kiralamak isteyen kişi dükkân vakfa ait ise müteveli ile anlaşması gerekirdi, taraflar Kadı huzurunda sözleşme yaparlardı. Sözleşmede kira ücreti en fazla günlük 5 kıt'a gümüştü; en az ise 1 gümüş kıt'adan azdı. Bu sözleşmeye göre değişirdi.

Tablo 3.1.2.2.A.DÜKKÂN KİRALARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	DÜKKÂN KİRASI	DÜKKÂN YERİ	AÇIKLAMA
1	942	17 Safer 996 H 17 Ocak 1588 M	aylık 30 kıt'a gümüş	Camii Kebir	Açık artırma
2	971	17 Safer 996 H 17 Ocak 1588 M	20 kıt'a gümüş	Beyada Mahallesi	6 dükkân
3	978	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 26 kıt'a	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
4	997	4 Rebî'ül-evvel 996 H 2 Şubat 1588 M	Aylık 12 kıt'a gümüş	Bile değil	Zeki Camii Vakfı
5	998	26 Safer 996 H 26 Ocak 1588 M	Aylık 15 kıt'a gümüş	Bile değil	Zeki Camii Vakfı
6	1003	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 15 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
7	1004	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 27 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
8	1005	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 13.5 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
9	1006	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 22 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
10	1008	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 26 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
11	1009	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 25 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
12	1010	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 23 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
13	1011	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 13.5 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
14	1012	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 28 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
15	1013	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 30 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı

Tablo 3.1.2.2.A. DÜKKÂN KİRALARI

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	DÜKKÂN KİRASİ	DÜKKÂN YERİ	AÇIKLAMA
16	1022	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 25 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
17	1027	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 26 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
18	1033	6 Rebî'ülevvel 996 H 4 Şubat 1588 M	senelik 4 dînâr = aylık 20 osmaniye	Zâhir-î Bâbun Nasr Mahallesi	Zeki Camii
19	1035	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 13 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
20	1036	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 27 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
21	1037	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Aylık 21 kıt'a gümüş	el-Ekbâ' çarşısı	Dükkân Kirası Artışı
22	1159	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	günlük 2 kıt'a gümüş	Bankusa'da	terazi, kaplar ve eşyaları
23	1170	18 Rebî'ülevvel 996 H 16 Şubat 1588 M	Günlük 5 kıt'a gümüş	Akyol Mahallesi	(Taş Fırın)
24	1180	19 Rebî'ülevvel 996 H 17 Şubat 1588 M	aylık 30 kıt'a gümüş	Hayır Bey Hanının girişi	iki dükkân

3.1.2.2.3. HANUT, HAN, DEĞİRMEN, MEZRA KİRALARI

901 numaralı belge değirmen kiralaması üzerine yazılmıştır. Madar B Asis ismiyle ün yapmış meşhur bir değirmen vardı. Değirmeniki taştan ve mahmaradan oluşuyordu, ve bunları çalıştırmak için aletler bulunuyordu. Bu değirmeni 6 aylık olarak Ahmet b. Muhammed kiraladı. Sözleşmeye göre her gün 11 kıt'a gümüş ödeyecekti. Bu belgede değirmenin sahibi adı zikredilmemektedir.

1138 numaralı belgede meşhur bir şahıs olan Antakyalı Karakadı hakkındadır. Bu arada üç taşlı Sultaniye değirmeni ve müstemilatı vakfının müftüsü Hanefi şeyh Ebu Cudî'dir. Antakyalı, müftünün mesul olduğu vakfa ait değirmeni kiralamak istedi. Bu değirmenin adı Sultaniye idi ve Beyza adında meşhur bostanda bulunmaktaydı. Sözleşme 7 yıllık idi. 3 taksit 150 dînâr olarak belirlendi. Peşin olarak 15 dînâr ödedi, kalan parayı Cemaziyülahır ayında ödeyecek, 3 taksiti de yıl bitmeden ödeyecek, Bakım ve vergiler kiracı tarafından ödeyecek şeklinde anlaşmışlardı.

1029 numaralı belgede, bir kimse bir köyün 4'te 1'ni kiralamak ister. Köyün adı Tedil'dir. Ayrıca zeytinyağı fabrikasının 4'te 1'ni kiralar. Sözleşmeye göre kiralama süresi her biri 3 yıl olup iki antlaşmada toplam 6 yıldır. Sözleşme 995 hicri tarihinde başlamaktadır. Kiracı 270 dinar ödeyecek şekilde anlaşmışlardı.

1044 numaralı belge Haremeyn-i Şerifeyn Vakfının Nazırı olan İbn-i Ferhut adıyla meşhur Nazır Şeyh Abdulaziz b. Yusuf hakkındadır. Bu şahıs Bekir Bölükbaşı b. İsa'ya yarım han kiraladı. Bu sözleşme 1 yıllığına olup ücreti 38 dinardı.

Belgelere göre, bir iş yerinin sahibin, iş yerini kime kiraladığı, kaç yıllığına kiraladığı, kirasının ücretinin ne kadar olduğu gibi konular belirtilmiş; fakat bu iş yerinin kaç metre kare olduğu belirtilmemiştir.

Tablo.3.1.2.2.3.A.HANUT

SIRA Nr.	BELGE Nr.	TARİH	KİRA	SÜRE	YER	AÇIKLAMA
1	876	18 Safer 996 H 18 Ocak 1588 M	günlüğü 1 gümüş kıt'aya	bir yıllık	Zahir-i Babun Nasr Mahallesi	Zeki camii vakfına aittir
2	892	10 Safer 996 H 10 Ocak 1588 M	Aylığı3 dînâr	3 yıllığına	Sabun çarşısı	Hanut kiraladığını ikrar etmiştir.

Tablo.3.1.2.2.3.B. HAN

1	1044	5 Rebi'ül-evvel996 H 3 Şubat 1588 M	38 dînâr	1 senelik	Dâhil-i Bâbun Neyreb Mahallesinde ki	Cübñ Hanının yarısı
---	------	--	----------	-----------	---	---------------------

Tablo.3.1.2.2.3.C. DEĞİRMEN

1	901	18 Safer 996 H 18 Ocak 1588 M	Günlük 11kıt'a gümüşe	6 aylık	Halep	iki değirmen taşı
2	1138	16 Rebi'ülevvel996 H 14 Şubat 1588 M	Yıllık 150 dînâr	bir senelik	Antakya	üç taşlı Sultanîye değirmeni

Tablo.3.1.2.2.3.D. MEZRA

1	940	25 Safer996 H 25 Ocak 1588 M	40 dînâr	996 senesinin mahsulü	Cebel-i Sem'an Nahiyesi	Sedeke vakfına aittir
2	1029	29 Safer 996 H 29 Ocak 1588 M	Her 3 yıllık 270 dînâr	6 yıllık	Cebal Sam'an Nahiyasının Tedil köyü	Köyün arazi dörtte bir Kirası
3	1139	16 Rebi'ül-evvel 996 H 14 Şubat 1588 M	200 dînâr	1 yıllık	Antakya	Hıziriye Zaviyesi Vakfı
4	1146	10 Rebi'ül-evvel 996 H 8 Şubat 1588 M	Yıllık 50 dînâr	3 yıllık	A'zâz Nahiyesi	997 Tarihinden başlamak

SONUÇ

Şeriyeye Sicilleri hazine niteliğindedir, paha biçilemez. Şeriyeye Sicilleri hakkında görüşler farklıdır. Bu siciller insanlar açısından çok önemlidir. Halep eyaletinde bir kadı şehirdeki bütün Şeriyeye davalarına bakardı. Bu konularda mahkeme heyeti kadıya yardım ederdi. Belgelere göre Antakya, Antep, Kilis'ten insanlar gelmiş, sorunlarını Halep kadısında çözmüşlerdir. Osmanlı'da her konuya bir kadı bakardı fakat günümüzde her konuya farklı kadı bakmaktadır. Belgelere göre İslam'da kadıya çok önem verilirdi. Çünkü kadı her soruna bakardı, emir ve hükmünü herkes yerine getirmek zorundaydı.

6 numaralı Halep Şeriyeye Sicilinde kadına çok önem verildiği görülmüştür. Ozamanlarda Avrupalı kadınlar İslami ülkelerdeki kadınlar gibi hak ve hukuka sahip değillerdi. Osmanlı'da kadın önemli mertebelere gelmiştir. Mütevellî, vasi, ticaret sahibi olabilirdi. Kız çocuğuna, babasının ölümü üzerine miras kalmışsa, onun için bir vasi atanırdı. Kadına verilen bir başka önem ise kadına nikâh akdi yapılmasıdır. Kadın evlendiğinde ona mihir denilen 80-120 dinar arasında para verilirdi. Bu parayı kadın istediği şekilde harcayabilirdi. Bu para ile bir ev, bir dükkân veya 5 altın miskali satın alabilirdi. Kadının boşanmak istemesi halinde eşi buna mihr-i müeccel öderdi. Bu mihir 60-80 dinar arasındaydı. Bu para boşandıktan sonra kendisine harcaması için verilirdi.

6 numaralı Halep Şeriyeye Sicilinde cariye ve köle hakkında da belgelere rastlıyoruz. Belgelerde köle ve cariyelerin azat edilmesinin sadece sevap için yapıldığını görüyoruz. Belgenin birinde kölenin, sahibiyile ortak olduğuna şahit oluyoruz. Kölenin sahibi öldüğü zaman kölesine miras kalırdı. Bu anlayış sadece İslam ülkelerinde bulunmaktaydı. Köle fiyatları 100-195 dinar arasındaydı. Bu fiyatlar azımsanmayacak kadar çoktu. Bu para ile ev ve dükkân satın alınabilirdi.

Elimizde miras hakkında belgeler bulunmakta, bunlarda mirasın kadı tarafından varisler arasında eşit şekilde paylaşıldığı anlatılmaktadır. Kassam kadı tarafından atanan kassam bir memurdur. Herhangi bir miras malını hisselerle bölerdi. Mirasta Kur'an-ı Kerim'e göre erkeğe 2 hisse düşerken kadına 1 hisse düşmekteydi.

Belgelerde memurların maaşlarının ne kadar olacağı kadı yanında kayıtlıydı. Bu memurluklar arasında müezzinlik, imamlık, müderrislik gibi meslekler olabilmekteydi. Bunlar ücretlerini ya günlük ya da aylık olarak alırlardı. Ücreti günlük 1-96 Osmanî akçe aralığında alırlardı. Bu parayla 1 miskal altın, 2 makkuk buğday, 3 ratıl sabun satın alınabilmekteydi.

Şahısların Allah rızası için vakıflara bağışlamış olduğu mülkler vakfın malı sayılmaktaydı. Bu kişiler daha sonradan vazgeçip malını geri ister ise, vakfın malı sayıldığından kadı tarafından kabul edilmemekteydi. Vakıf gelirleri; dükkân, ev, han, hamam, arazi ve bostan kirasından oluşmaktadır.

Belgelerde dükkân, ev, değirmenlerin fiyatları hakkında da bilgi verilmektedir. Belgelerde evin hangi mahallede bulunduğu ve fiyatının ne kadar olduğu yazmaktadır. Ev fiyatları 22-200 dinar arasındaydı.

Dükkânlar tüccarlar için çok önemliydi. Tüccarlar kira ödememek için dükkânın mülkiyetini almayı tercih ediyorlardı. Dükkân fiyatları 12-400 dinar arasındaydı. Halepteki tüccarların hangi ölçüleri kullandıklarını ve bunların fiyatlarını bu belgelerden öğreniyoruz.

6 numaralı Halep Şeriyeye sicilinde sayfa 201-280 arasında 1 belge, değirmen satışından bahsedilmektedir. Fiyatı ise 200 dinardır. Bu sayfalar arasında aynı zamanda başka 1 belgede arazi satışı, 2 belgede bostan satışı, 3 belgede bahçe satışı, 2 belge bağ satışı, 1 belgede çiftlik satışı hakkında da bilgi verilmektedir. Arazi fiyatı 15 dinar, bostan fiyatı 200-300 dinar arası, bahçe satışı ise 15- 600 dinar arasındadır. Bağ satışı ise 100-115 dinar arası, çiftlik satışı ise 1000 dinardır

Kira sözleşmesine göre, dükkân kiralari arasında en düşük olanı günlük 0.5 gümüş hıt'a, en yüksek olanı ise günlük 5 gümüş kıt'a olmaktadır. Ev kiralari arasında en düşük olan yıllık 2 dinar, en yüksek olanı ise yıllık 21 dinardır. Değirmen kirası bir belgede yıllık 50 dinardır.

BELGELERİN METİN TERCÜMELERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Sayfa: 201   **Belge: 863**   **Tarih: 19 Safer 996 H /19 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Arazi Satışı

Harîm kazası Padişah köyünden Muhammedb. Abdo, adı gecen köyden Hacı Mustafa b. Cemal El-Cundî'den satın almış olduğu 4 feddân araziden çeyrek feddânını içindeki saman, zeytin, su kuyusu, harman yeri ve müstemilatı ile beraber peşin olarak 15 dînâra Habib Bey b. Canbolad Bey'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 201   **Belge:864**   **Tarih:19 Safer 996 H/ 19 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı

Cebel-i Sem'ân nahiyesinin Kefer Hamra köyünden Abdurrahman b. Ahmet, Kasap Hacı Ömer b. Tengriverdi'ye 6 ay içinde ödenmek üzere deyn-i şer' iden kaynaklanan 40 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 201   **Belge:865**   **Tarih:16 Safer 996 H/16 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı.

İbrahim b. Hacı Ahmet, Ahmet b. Muhammed'den deyn-i şer' iden kaynaklanan 310 dînâr alacağı olduğunu ve bunun 160 dînârı 4 mekkûk buğday ve 4 öküz fiyatından ve kalanı bir sene içinde ödenecek deyn-i şer'iden alacağı olduğunu ve Ahmet'in 3 bahçesinden birinci Şeyh Müfrec, ikinci Alem Vadisi ve üçüncü Hîr-i Kebir'i borcu karşılığında rehin bırakıldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 201   **Belge:866**   **Tarih: 6 Safer 996 H /9 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç Davası

Hacı Ramazan b. Muhelhel, Hacı Hüseyin b. Muhammed 'in zimmetinde Mekuku 6,5 dînârdan 7 Mekuk buğdaydan 45,5 dînâr alacağı olduğunu iddia etmiştir. Hacı

Hüseyin b. Muhammed'e sorulduğunda buğdayın Mekuk'unun 6 dînâr olduğunu söylemiştir. Hacı Hüseyin b. Muhammed 'in ikrar ettiği miktarın ödemesine hükmedilmiştir.

Sayfa: 202   Belge:867   Tarih:19 Safer 996 H/ 19 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Bahsita Mahallesinden HacıÖmer oğlu Muhammed ve Mahmut, A'zâz Nahiyesinin Kefer Naya köyünden Değirmenci Muhammed b. Hacı Abdullah Mısırî'ye 60 dînârdan 5 pamuk kozası fiyatı ve 16 dînâr kırmızı renk kumaş ve deyn-i şer'iden kaynaklanan 24 dînâr ve dokuz ay içinde ödenecek toplam borcunun 100 dînâr olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 202   Belge:868   Tarih:18 Safer 996 H / 18 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Seyyid İbrahim b. Cemaleddin Hâşimî, Süveyketü Hâtem Mahallesinden Abdülkerim'in oğlu Hacı Muhammed ve Hacı Mustafa'nın deyn-i şer' iden kaynaklanan 1100 dînâr borcu olduğunu, 2000 rıtl kuru sarı sabun fiyatından 550 dînârı altı ay içinde ödeyeceğini ve kalan 550 dînârı 1 sene içinde ödeyeceğine söz vermiş ve onların kefilisi Hacı Ebubekir b. Alâeddin bu borcu ikrar etmiştir.

Sayfa:202   Belge:869   Tarih: 16 Safer 996 H / 16 Ocak 1588 M
Belge Konusu : İmam Tayini

Kadı, Halep'teki Zekî Camii imamı Şeyh Vafa b. Şeyh Muhammad Esâdi'nin görevinde kusurlu olmasından dolayı yerine günlük 1 osmanî ücretle Mustafa b. Seyyid Recep 'i atamış ve vakfının mütevellisinden ücretini almasına ve işe başlamasına karar vermiştir.

Sayfa:202   **Belge:870**   **Tarih: 16 Safer 996 H / 16 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : İmam Tayini ve Azli

Kadı, Halep'teki Zeki Camii imamı Şeyh Abdul Kafi b. Şeyh Sâdettin Esâdi'nin görevini yapmaması ve izinsiz yolculuğa çıkması üzerine yerine günlük 3 osmanî ücretle Şeyh Abdurrahim b. Şeyh Ebubekir Esâdi'yi atamış ve vakfın mütevellisinden ücretini almasına ve işine başlamasına karar vermiştir.

Sayfa: 203   **Belge:871**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu :Borç Şahitliği

Mahfuz b. Said Summake ve Nasırreddin b. Seydi Ahmet, Cebel-i Sem'ân Nahiyesinin Kefer Amma köyünden Davalı Zeyneddin'in kefil kardeşi Naserettin b. Abu Baker'in huzurunda, merhum Antakyalı Ömer Çelebi b. Hacı Ali'nin karısı davacı Şame bint-i Abdullah'ın kendisinin ve vasisi olduğu Reslan ve Zehra'ya vekaleten, davalı Zeyneddin'in zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 300 dînâr ve 80 gümüş kıta alacağı olduğuna şahitlik yapmışlardır.

Sayfa:203   **Belge:872**   **Tarih: 5 Safer 996 H/5 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : Davadan Vazgeçme İkrarı

Hâric-ı Bâb-ı Cinân Mahallesinden Hacı Ömer b. Hacı Zeyn, Hâric Bâbünnasr Mahallesinden Hacı Osman b. Hacı Ömer'in Hâric-i Bâbünnasr Mahallesindeki eviyle ilgili olan davada herhangi bir hakkı, davası, talebi olmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 203   **Belge: 873**   **Tarih:15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Hırsızlık Davası

Bağdatlı Hacı Hasan b. Ali, Nasrânî Abdül Mesih b. Bayram ve Yasif b. Bayram'dan şikayetçi olmuştur. Bağdat'tan Haleb'e doğru giden bir kafiilde yanında 700 miskal

inci ve 500 dînâr ve şahî ile birlikte yola çıktıklarını, kafilenin Bağdat ve Halep arasında Bâlîs'e yaklaşmadan önce akşam yemeği için mola verdiğini, bu esnada akşam yemeğini birlikte yediklerini belirtti. Hacı Hasan b. Ali uykuya daldığını ve kalktığında eşyalarının çalındığını gördü. Bu işi ona Abdül Mesih b. Bayram ve Yasif b. Bayram'ın yemeğine uyuşturucu karıştırdıklarını ve sonra da mallarını çaldıklarını iddia etmektedir. Bunun üzerine Abdül Mesih b. Bayram ve Yasif b. Bayram, kadıya kendilerinin kabile başı Hacı Mahmut b. Mustafa ve Mustafa Çavuş tarafından sorgulanıp arandıklarını ve bunun sonucunda üzerlerinden bir şey çıkmadığını ve serbest bırakıldıklarını söylemişlerdir.

Sayfa: 203   Belge: 874   Tarih: 13 Safer 996 H / 13 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Kefalet

Hamal Şaban b. Karaca, Deftardar Hasan b. Mahmud'un huzurunda, bu tarihten itibaren 12 gün kadar şeyleri indirlemek için Akyol Mahallesi'nin şeyhi olan Hüseyin b. Amet'i getirmeye kefil olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 204   Belge: 875   Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Bostan Satışı

Meşârîka Mahallesi'nden Hacı Zeynel Abidin b. Hacı Ömer, Halep dışındaki Bostan-1 Buka'â adıyla bilinen bostanı içindeki çeşitli meyve ağaçları ile birlikte Ferâfire Mahallesi'nden Muhammed b. Seyyid Ahmet'e peşin olarak 300 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:204   Belge:876   Tarih: 18 Safer 996 H / 18 Ocak 1588 M

Belge Konusu :Hanut Kirası

Elmacı Mahallesi'nden Hacı Fethullah b. Ali , Zeki Camii Vakfının mutevellisi ibn-i Zenâbilî adıyla meşhur Mustafa Bey b. Ali Bey'den Zahir-i Babun Nasr

Mahallesinde Ebubekir Aksamavi adıyla meşhur hanutun günlüğü bir gümüş kıt'aya, ücreti aydan aya ödenmek üzere bir yıllığına kiralamıştır.

Sayfa: 204 Belge: 877 Tarih: 18 Safer 996 H / 18 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Bahçe Satışı

Karlık Mahallesinden Mustafa b. Hacı Ali, içerisinde 250 incir ağacı bulunan Sâr Mezraasındaki bahçeyi peşin olarak 30 dînâra Mehmet b. Zeynel Abidin'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:204 Belge:878 Tarih:11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9 Şubat 1588 M
Belge Konusu : Ev Kiralama

Sadi b. Ali, Bendere Mahallesinde Ebil-Cûd Vakfının Mütevellisi Abderrazek b. Yahya'dan adı gecen Mahalledeki iç büyük avlulu, salon, altta bir oda, mutfak ve müstemilatı ve evin hukuk-ı şer'iyesini 3 yıllığına 24 dînâra kiralamıştır. Daha sonra ikisi birden kira sözleşmesini iptal ettiler. Sadi b.Ali, evin tamiri için harcadığı 5.50 dînârı ev sahibden almıştır. Evin yeni kiracısı İsmail b. Abdullah evi 3 yıllığına 24 dînâra kiralamıştır .

Sayfa: 205 Belge: 879 Tarih:17 Safer 996 H / 17 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç Davası.

Kellâse Mahallesinden Muhammed b. Abdülkerim, Berîmin köyünden Hamza b. Şeyh Sivâr'ın zimmetinde 6 baş inek, buğday ve arpa fiyatından kaynaklanan 200 dînâr alacağı olduğunu iddia etmiştir. Hamza, bu malları Muhammed 'in babasından aldığını ve parasını ona ödediğini söylemiştir. Hamza'dan borcunu ödediğini ispat etmesi istenmiştir.

Sayfa:205 Belge:880 Tarih:15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M
Belge Konusu : Vakıf Geliri

Kadı Muhibbiddin ibn-i Şihne Vakfının hak sahipleri, Seyyid Ahmet b. Bekir Elkal'i kendisine asaleten, amcası oğlu İbrahim b. Nasıreddin, kardeşi Derviş Muhammed, Zeynel Abidin b. Mansur Elkal'i, Zeyneddin b. Yusuf ve İsa b. Yusuf ve Abdülkadir b. Muhammed'e vekaleten, Kethüda Ali b.Ömer'den (Vakfın arazisini asıl kiralayan azat edilmiş cariye olan Endam bint-i Abdullah'dır. Kethüda Ali, Endam bint-i Abdullah'tan karısı Selime bint-i Ahmet'e miras yoluyla intikal eden kiralama işlemlerini, karısına vekaleten yürütmektedir) vakfa ait köyler, mezralar, dükkânlar, hamam, bostanlar'ın 28 hisseden 1,66 hissenin üç yıllık geliri olarak 40 dînârı ve bir sonraki yıla ait olmak üzere 12 dînârı aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa:205 Belge:881 Tarih:15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M
Belge Konusu : Vakıf Geliri

İbn-i Şihne lakablı Seyyid Ahmet'in kızları Bereke, Huriye, Zeynep ve Kudat'ın vekili olan Bereke'nin kocası Mağribi Şeyh Abu Gays b. Ali, Dedesi Kadı Muhibbiddin ibn-i Şihne Vakfının eski Mütevellisi Selimi bint-i Seyyid Ahmet'in vekili ve kocası Ali Kethüda b. Ömer Zaim'den 992'den 994'e kadar olan 9 mekuk buğdayın 91 dînâr ücretini aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa:206 Belge:882 Tarih:15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M
Belge Konusu : Vakıf Geliri

Seyyid Ahmet b. Bekir Elkal'i kendisine asaleten, amcası oğlu İbrahim b. Nasıreddin, kardeşi Derviş Muhammed, Zeynel Abidin b. Mansur Elkal'i, Zeyneddin b. Yusuf ve İsa b. Yusuf ve Abdülkadir b. Muhammed'e vekaleten, Kadı Muhibbiddin ibn Şihne Vakfının mütevellisi Selime bint-i Ahmet'in vekili ve kocası Kethüda Ali b.Ömer'den, vakfa ait köyler, mezralar, dükkânlar, hamam, bostanlar'ın

28 hisseden 1,66 hissesi kirası olarak 996 H yılından başlayarak gelecek üç yıl için 45 dînârı aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa:206 Belge:883 Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M
Belge Konusu : Vakıf Geliri

Kadı Muhibbiddin ibn-i Şihne Vakfının Mütevellisi Selime bint-i Ahmed'in vekili ve kocası Kethüda Ali b.Zaim Ömer'den Rahme bint-i Ahmet'in vekili ve kocası Seyyid Ömer b. Havâce İbrahim 992'den 994'e kadar Rahme'nin vakıfdaki hissesi olan 2,33 hissenin ücreti olarak günlüğü 1,5 gümüş kıt'adan ücretini teslim alarak aradaki anlaşmazlığı sona erdirmiştir.

Sayfa: 206 Belge: 884 Tarih: 13 Safer 996 H / 13 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç Ödeme

Vahibe b. Hacı Ömer ve oğlu Zeyneddin'in Esmer Bey b. Zaim Muhammed 'e deyn-i şer'iden kaynaklanan 35 dînâr borcu ödenmiş, dava, taleb ve husumet kalmamış, borcun kaşılığında rehin bırakılan 5 ketramiz ve iki büyük bakır tepsinin iâdasine karar verilmiştir.

Sayfa: 206 Belge: 885 Tarih: 20 Safer 996 H / 20 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Teftişi

Mahkeme tarafından teftiş için görevlendirilen Muhammed b. Ahmet Elkal'î ve İpekçi Halife b. İbrahim, ipek çarşısında ipek satış dükkânlarını teftişi sırasında İpekçi Mahfuz b. Abdulkadir ve kardeşi Muhammed'in dükkânındaki ipeklerin birinci sınıf ipek olmadığını söylediler. Mahfuz b. Abdulkadir ve kardeşi, bu karara itiraz ettiler ve aralarından münakaşa oldu. Taraflar mahkemeye geldiler, ipekçi kardeşler özür diledikten sonra Kadı onları serbest bıraktı.

Sayfa: 207   **Belge: 886**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Müderris Ücreti

Ermenaz'daki Şeyh İbrahim A'cemi Medressesinde Müderris olan Şeyh Muhammed b. Ahmet ile Medrese'nin Mütevellisi Ataullah b. Abdurrahman arasında günlük 20 osmanî ücret verilmesi hususunda niza çıkmış, Müslümanlar iki tarafın arasına girerek 40 dînâra uzlaştırmışlar, 15 dînârı peşin ödenmiş, geri kalanın Şevval ayına kadar ödenmesi kararlaştırılmıştır.

Sayfa: 207   **Belge: 887**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Hırsızlık Davası.

Bağdatlı Hacı Hasan b. Ali, Nasrânî Abdül Mesih b. Bayram ve Yasif b. Bayram'dan şikayetçi oldu. Bağdat'tan Haleb'e doğru giden bir kafilde yanında 700 miskal inci ve 500 dînâr ve şahî ile birlikte yola çıktıklarını, kafilenin Bağdat ve Halep arasında Bâlîs'e yaklaşmadan önce akşam yemeği için mola verdiğini, bu esnada akşam yemeğini birlikte yediklerini belirtti. Hacı Hasan b. Ali uykuya daldığını ve kalktığında eşyalarının çalındığını gördü. Bu işi ona Abdül Mesih b. Bayram ve Ya sif b. Bayramın yemeğine uyuşturucu karıştırdıklarını ve sonra da mallarını çaldıklarını iddia etmektedir. Bunun üzerine Abdül Mesih b. Bayram ve Ya sif b. Bayram, kadıya kendilerinin kafile başı Hacı Mahmut b. Mustafa ve Mustafa Çavuş tarafından sorgulanıp arandıklarını ve bunun sonucunda üzerlerinden bir şey çıkmadığını ve serbest bırakıldıklarını söylemişlerdir.

Sayfa:207   **Belge:888**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 5 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : Vakıf Mütevellisi Tayini

Kadı, Halep'teki Seyyid Gavs Vakfı Mütevellisi Şeyh Muhammed ve Şeyh Ali'yi sebepsiz olarak azletmiş ve yerine günlük 2 osmanî ücretle Seyyid Ahmet Şeyh Magribiyi atamış ve vakfın mütevellisinden ücretini almasına ve işe başlamasına karar vermiştir.

Sayfa: 207   **Belge: 889**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**

Belge Konusu: Cariye Azadı

Ahmet Çelebi b. Necmettin ve Abdurrahman b. Ahmet, Haleb Beytülmal Emmini Mustafa Bey b. Behram huzurunda, Ömer b. Abdullah'ın Safere çıkmadan önce sağ ayağının baş parmağında siyah halhalı olan Bosnalı beyaz cariyesi Ma'külce bint-i Abdullah hakkında, ben ölürsem sen hür olacaksın dediğine ve Ömer b. Abdullah'ın halen gaip olduğuna şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 208   **Belge: 890**   **Tarih: 22 Safer 996 H / 22 Ocak 1588 M**

Belge Konusu: Mal Tahsili

Halep eski defterdarı Yahya Efendi'nin vekilleri Ahmet Ağa b. Abdullah ve Bab-i Â'li Çavuşlarından Seyyid Hüseyin Çavuş b. Seyyid Muhammed, Ahmet Ağa'nın Yahya Efendi'den Sultan beratı tarihinden 995 senesine kadar Yahya Efendinin defterdarlık hassı olan Kefer Tab, A'nes ve Mari' ve diğer köylerin kış ve yaz mahsulü, bâd-ı hevâ ve sair hukukunu 6 b dînâra iltizama aldığına ve daha sonra Yahya Efendinin daha önceki defterdar Muhammet zamanındaki borçtan 500 dînârını düşürerek Ahmet Ağa'nın 5500 dînâr borcunun kaldığına şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 208   **Belge: 891**   **Tarih: 20 Safer 996 H / 20 Ocak 1588 M**

Belge Konusu: Vakıf Mütevellisi Tayini

Kadı, Halep'teki Megârîbe Zaviyesi Mütevellisi Muhammad b. Abdurrahman Safâkısı'nın şahitlerin şهادeti ile icar gelirlerini aldıktan sonra kaçmasıyla, baların harab ve hizmette kusurundan dolayı yerine Megârîbe Şeyhi Seyyid Ahmet b.

Muhammed huzurunda mescidin tamiri ve her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasını taahhüd eden Şeyh Eba Gays b. Ali'yi atamıştır.

Sayfa: 208   **Belge: 892**   **Tarih: 10 Safer 996 H / 10 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Hanut Kirası

Şer'atli Mahallesinden Muhammed b. Hacı Cevher, Ahmet Çelebi b. Havâce Mansur ve kardeşi Muhammed Çelebi'den Sabun çarşısının doğu tarafındaki Hanutu 3 yıllığına, aylığı 3 dînârdan kiraladığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 209   **Belge: 893**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Yemin

Sincar Bey'in karısı Hatun bint-i Bekir Bey'in vekili Şeyh İzzeddin b. Şemseddin , Emir Hasan Paşa tarafından Hasan Çavuş b. Ahmet huzurunda, müteveffa Sincar Bey'in küçük oğlu Hüseyin b. Sincar'ın vasisi Nasır Çavuş'dan Sincar beyin terekesinden kendilerine teslim edilmesi gereken iki fistan, iki eyer ve iki kılıcın eksik olduğunu iddia etti. Nasır Çavuş defterde yazılı olan malları teslim ettiğini ve belirtilen eksik mallardan haberinin olmadığına yemin etmiş ve buna göre hükmedilmiştir.

Sayfa: 209   **Belge: 894**   **Tarih: 21 Rebî'ül-evvel 996 H / 30 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı

Mehmet'in oğulların İbrahim ve Fahd, Seyyid Ömer b. Yahya El'avfi'ye deyn-i şer'iden kaynaklanan 270 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiş, bu borcundan altı ay içinde 25 dînâr ödeyeceğini ve 175 dînârını ise her yıl 25 dînâr taksitle ödeyeceğini, iki öküz ve buğday fiyatı olarak 70 dînârı ise altı ay içinde ödeyeceği sözünü vermiş ve taraflar uzlaşmışlardır.

Sayfa: 209   **Belge: 895**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı.

Kıracı Subaşı Kethüda Ali b.Ömer , Kadı Muhibbiddin ibn Şihne Vakfının istihkak sahipleri Seyyid Ahmet b. Bekir Elkal'i, amcası oğlu İbrahim b. Nasıreddin, kardeşi Derviş Muhammed, Zeynel Abidin b. Mansur Elkal'i, Zeyneddin b. Yusuf ve İsa b. Yusuf'un 994 senesi hisseleri için vakıf mütevellisi Rahime bint-i Ahmed'in vekili Seyyid Ömer b.İbrahim b.Emineddin'den 12,5 dînârı aldığını ikrar etmiştir .

Sayfa: 209   **Belge: 896**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Tayin

Kadı, Haremeyn-i Şerifeyn Vakfı Evkaf sandığından Halep'ten Haremeyn-i Şerifeyn'e surre hazırlanması ve gönderilmesi görevi için Şeyh Muhammed b. Ali Hicâzî'yi yıllık 10 dînâr ücretle tayin etmiştir.

Sayfa: 209   **Belge: 897**   **Tarih: 17 Safer 996 H / 17 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Tayin.

Muhammed Bey Mahallesinin A'nter camii vakfı'nda vakfın mütevellisi Messciti ve eşyaları izinsiz karşılık olmamsını Hacı İzzettin'i tayin etmiştir.

Sayfa: 210   **Belge: 898**   **Tarih: 17 Safer 996 H / 17 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Imam Tayini.

Kadı, Halep'te Muhammed Bey Mahallesindeki A'nter Camii imamı Mustafa b. Hasan 'ın yerine aylık 22,5 gümüş kıt'a ücretle Şeyh Mustafa b. Mesleh 'i atamış ve vakfının mütevellisinden ücretini almasına ve işe başlamasına karar vermiştir.

Sayfa: 210   **Belge: 899**   **Tarih: 20 Safer 996 H / 20 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : Borç İkrarı.

Bab-i Âlî Gılmanlarından Hasan Bey b. Abdullah ve Murad Bey b. Abdullah , Sincer Bey b. Emrullah huzurunda ve kendinin zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 6 dînâr borcunu itiraf etti. davacı İsmail b. Muhammed, Hüseyin b. Abdullah'ın borcunu almak için beni vekalet ettirdi. Sincer bey b. Emrullah bunu inkar etti , bu sebepli davanda şahit olmuşlardır.

Sayfa: 210   **Belge: 900**   **Tarih: 20 Safer 996 H / 20 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : Tebliğ etme

Bankusa Mahallesinde Megârîbe Zaviyesi vakfı mütevellisi Şeyh Ebi Geis b. Ali, Seyyid Gais eski mütevellî Muhammed b. Abdurrahman Sefâkîsî adı gecen iki zaviye Ahşaplarını sattığını ve yerlerini harap olduğunu ve vakfın parasını aldığını ve yola çıktığını ,Hacı Muhammed b. Abdurrahman'ı, Hacı Abdullah b. Musa'yı, Hacı Muhammed b. İbrahim'i, Hacı Ali b. Ali Omari'yi Muhammed b. Abdurrahman Sefâkîsî yapmasına tebliğ etmiştir.

Sayfa: 210   **Belge: 901**   **Tarih: 18 Safer 996 H / 18 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Değirmen Kiralama

Hâric-i Bâbun Nasr Mahallesinde Ahmet b. Muhammed b. Ali Tavail, iki değirmen taşı ve müştemilatı olan ibn Â'sis değirmenini 6 aylığına günlük 11 kıt'a gümüşe kiralamış ve ödemenin günlük olarak yapılacağını ikrar etmiştir.

Sayfa: 211   **Belge:902**   **Tarih: 17 Safer 996 H / 17 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç Davası

Ahmet Çelebi b. Havâce Abdullatif'in lakabı İbn-i Hacib, Ahmet b. Ahmet el-Babelinin zimmetinde deyn-i şer' iden kaynaklanan 360 dînâr borcu olduğunu iddia

etti, Ahmet b. Ahmet el-Babeli'ye sorulduğunda 60 dînâr ödemiştim ve bugünde 200 dînâr ödedim ve kalan 100 dînârı ödeyeceğini söyledi. Ahmet Çelebi 200 dînârın ödendiğini ve 60 dînârın ödenmediğini söyledi. Ahmet b. Ahmet el-Babeli, Ahmet Çelebi'den yemin etmesini istedi ve Ahmet Çelebi yemin etmeyi kabul etmedi, sadece 100 dînâr ödemesine hükmedilmiştir.

Sayfa: 211   **Belge: 903**   **Tarih: 14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: İbra-ı Zimmet İkrarı

Bedia bint-i Hacı Subhi b. Ali'nin kocası ve vekili Seyyid Abdurrahman b. Hacı Mahmut, Badia'nın kardeşi Hacı Veliyiddin'den miras ve sair konularda hiçbir borcu, davası, talebi olmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 211   **Belge: 904**   **Tarih: 14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: İbra-ı Zimmet İkrarı

Bedia bint-i Hacı Suphi b. Ali'nin kocası ve vekili Seyyid Abdurrahman b. Hacı Mahmut, Bedia'nın erkek kardeşi Hacı Veliyyüddin'in Dâhil Babun Neyreb'deki evi şer'i satış yolu satın almasından dolayı hakkı ve davası olmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 211   **Belge: 905**   **Tarih: 14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : İbra-ı Zimmet İkrarı

Esmâ bint-i Seyf'in oğlu, Cuveyriye'nin kardeşi ve vekili Hacı Veliyyüddin b. Hacı Suphi b. Ali, kendisine asaleten ve annesi ve kardeşine vekaleten, Kal'â altındaki Timurtaş çarşısındaki bir ve buçuk dükkânın huluvvül-örfisini Seyyid Abdurrahman b. Hacı Mahmut'a 943 dînâra babaları Hacı Suphi b. Ali'nin sattığını ve parasını aldığını, kendilerinin bir hak ve taleplerinin bulunmadığını ikrar etmiştir .

Sayfa: 212   **Belge: 906**   **Tarih: 20 Safer 996 H / 20 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satışı

Bab-1 Kınnesrîn Mahallesinden Ataullah b. Hacı Ali, Seyyid Muhammed b. Abubekir'den adı geçen Mahalledeki eyvan, dehliz, kemerli oda, ıraki oda, bahçe, su kuyusu ve müştemilatından oluşan evin yarısını ve evin bitişiğindeki dükkânın yarısını 200 dînâra satın almış, ödeme yapılmıştır.

Sayfa: 212   **Belge: 907**   **Tarih: 20 Safer 996 H / 20 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Kiralama

Bab-1 Kınnesrîn Mahallesinden Ataullah b. Hacı Ali, Seyyid Muhammed b. Abubekir'den adı geçen Mahalledeki eyvan, dehliz, kemerli oda, ıraki oda, bahçe, su kuyusu ve müştemilatından oluşan evin yarısı ve evin bitişiğindeki dükkânın yarısını 1,5 yıllığına 20 dînâra kiralayarak parasını peşin olarak ödemiştir.

Sayfa:212   **Belge:908**   **Tarih:20 Safer 996 H / 20 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satışı

Kastal Elmaverdi Mahallesin'den Safiye bint-i İzzeddin, Elhac Ahmmed b. Ebubekir ve kardeşi Hallak Muhammed'e bir ev, üstü açık bahçesi ve müştemilatını peşin 22 dînâra sattığını ikrar etmiştir .

Sayfa: 213   **Belge: 909** **Tarih: 14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: İbra-ı Zimmet İkrarı

Bedia bint-i Hacı Subhi b. Ali'nin kocası ve vekili Seyyid Abdurrahman b. Hacı Mahmut, Bedia'nin kardeşi Veliyyüddin'e babasından miras kalan Dâhil Babun Kınnesrin Mahallesindeki yarım evde ne hakkı ve ne davası olmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa:213 Belge:910 Tarih:20 Rebî'ül-evvel 996 H/18 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Ev Satışı

Kilis'in A'zâz nahiyesi'nin Tîl köyünden Mahmmud b. Yasin, Şaban b. Bayram'a, ev, ahır bahçe ve müştemilatını peşin 25 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 213 Belge: 911 Tarih: 14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Vekâlet

Mustafa b. Hacı Ömer, Fatıma bint-i Hacı Hüseyin vekili babası Hacı Hüseyin ile Fatıma'nın mehr-i muahhar ve miras hakkı davası için uzlaşmak üzere Hacı Abdülkerim b. Cemaleddin'ı vekil tayin etmiştir.

Sayfa: 213 Belge: 912 Tarih: 14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Kefâlet İkrarı

Bab-ı Kınnesrin Mahallesinden Hacı Osman b.Ba'âusi, Muhammed b. Ebuyemen'in talebiyle Hasan b. İzzettin'i ve Muhammed b. Ahmet'i her istendiğinde getirmeye kefil olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 214 Belge: 913 Tarih: 23 Safer 996 H/ 23 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı .

Muhammed Bey b. Ömer, Padişah köyünden Muhammed b. Abdu'a deyn-i şer'iden kaynaklanan 161 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 214 Belge: 914 Tarih:24 Safer 996 H/ 24 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Cellum Mahallesinden Mehmet b. Şaban ve oğlu Fahreddin, Cebel-i Sem'ân Nahiyesi Kabutân 1 köyünden Cuma b. Ebubekir'e buğday ve arpa satışından kaynaklanan altı ay vadeli 34.5 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:214   Belge:915   Tarih:23 Safer 996 H / 23 Ocak 1588 M
Belge Konusu : Ev Satışı

Zaviye Mahallesinden Hacı Nasır b. Hamza, aynı mahalleden Ebubekir'in oğulları Hacı Bedreddin(üçte iki hisse) ve kardeşi Hacı Abdullah'a(üçte bir hisse) ait iki ıraki oda, bir kubbeli dörtgen iki oda, üçüncü ıraki kubbeli oda, eyvan, mutfak, bahçe , eyvan ve altı mağara olan ev ve müstemilatını 400 dînâra satın almış ve 400 dînârından 270 dînârını ödemiş ve kalanı 5 ay sonra ödeyeceğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 215   Belge:916   Tarih: 19 Safer 996 H/ 19 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Alacak Davası

Ali Çelebi b. Muhammed Ağa ve Ahmet b. Nasreddin, merhum Cemaleddin b.Hızır'ın çocukları Ataullah ve Leyla'nın vasisi Müderris Şeyh İbrahim b. Ebubekir'in huzurunda Davacı Hacı Ahmet b. Muhiddin'in merhumun zimmetinde deyn-i şer'i den kaynaklanan 298 dînâr alacağı olduğuna ve merhum Cemaleddin'in 180,5 dînârı ödediğini ve kalanın 109,5 dînâr olduğunu iddia etmişler ve bunu şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 215   Belge:917   Tarih: 19 Safer 996 H/ 19 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Alacak Davası

Hacı Mansur b. Hacı Muhammed ve Muhammed b. Ferah, merhum Cemaleddin b.Hızır'ın çocukları Ataullah ve Leyla'nın vasisi Müderris Şeyh İbrahim b. Ebubekir'in huzurunda, Davacı Şerî'atlı Mahallesinden Fidelaziz bint-i Hızır'ın vekili ve kocası Muhammed b Osman'ın, Fidelaziz bint-i Hızır'ın eski kocası merhum Cemaleddin b.Hızır'ın miras malından kardeşlerinde 245 dînâr alacağı olduğuna şahitlik etmişlerdir.

Sayfa: 215   **Belge:918**   **Tarih:19 Safer 996 H/ 19 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Şahitlik

Mahmut b. Resul ve Hacı Mansur b. Kasım, Şerî'atlı Mahallesinden merhum Cemaleddin b.Hızır'ın çocukları Ataullah ve Leyla'nın vasisi Müderris Şeyh İbrahim b. Ebubekir'in huzurunda, Mahmut Çelebi b.Muhammed'in ipek ücretinden 250 dînâr alacağı olduğuna ve bunun 25 dînârının ödendiğine ve 225 dînâr alacağı kaldığına şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 216   **Belge:919**   **Tarih: 29 Safer 996 H / 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Miras Anlaşmazlığı

Şah bint-i Ali merhum olan kocası Cemal b. Hızır'dan iki çocuğu olmuştur, çocukların adı Atilla ve Leyladır. Çocukların vekili Müderris Şeyh İbrahim b. Ebubekir'dir. Şah bint-i Ali'nin yeni kocası Seyfeddin b. Hacı Mehmet kendisine vekili olmuştur. Seyfeddin ve Şeyh İbrahim arasında Şah bint-i Ali'nin kocasından kalan miras için anlaşmazlık olmuştur. Şah bint-i Ali kocasından para aldığını inkar etmiş, Şeyh İbrahim ise evden 15 dînârlık eşyanın alındığını ve 39 dînârı da annesine verdiğini iddia etmiştir. Şah bint-i Ali bun inkar etmiştir. Kadı, Şah bint-i Ali'nin parayı olmadığına dair yemin etmesini istemiş, kadın yemin etmeyi kabul etmemiştir. Bunun üzerine Kadı, kadının parayı aldığına hükmetmiştir. Şah bint-i Ali'nin kocasından kalan hakkı 200 dînârdır. Bundan 54 dînârını almış sayıldı ve merhum kocasının üzüm bağından 36 dînâr aldı ve kalan 110 dînârı da çocukların vasisinin Şah bint-i Ali'ye ödemesine karar verilmiştir.

Sayfa: 216   **Belge:920**   **Tarih:18 Safer 996 H / 18 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı

Muhammed b.Hacı Bekir, Bâb-i 'Âlî Çavuşlarından Seyyid Hüseyin Çavuş b. Muhammed'e katır satışı ve deyn-i şer'iden 300 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 216   **Belge: 921**   **Tarih: 25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Mevâcib Ödemesi

Bâb-i ‘Âlî gilmânlarından Kethüda Hüseyin Ağa, Defterdar Mahmut Efendi’den hazine malından 35 yük (dînâr, kuruş, şahi, kıta) olarak her dînâr 60 osmanî hesabıyla 58333 dînârı mevâcib-i gilmân için aldığı ikrar etmiştir.

Sayfa: 217   **Belge: 922**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Vakıf

Dâhil-i Bâbun Nasr Mahallesinden Havâce Mansur b. Yunus, adı geçen mahalledeki Zehra Mescidinde Hazret Peygamber ruhuna ve bütün Müslimanların ruhları için Kur’an okunması şartıyla adı geçen mahalledeki evini vakfettiğini ve Ömer b. Ahmet’in evde oturmasına, avarız-ı sultaniye ve sair örfi vergilerden Hevâce Mensur’un evinde oturduğunu tayin ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 217   **Belge:923**   **Tarih:16 Safer 996 H/ 16 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: İbra-ı Zimmet İkrarı

Andera bint-i Afranca Pekola, şahit olarak Havâce Receb b. Gayb el-Amadi ve Kethüda Muhammed b. Zeyneddin, Yusuf Kethüda’nın yetimleri Ali, Aişe ve Cemile’nin vasisi olan Davacı Muhammed b.Ahmed huzurunda, Seyyid Muhammed b.Ahmed’in karısı Frenk Andriya bint-i Nikola, Havace Receb’ten her zirâ’ı 5 dînâr ve 8,5 kıta olan 71 zira’â mor kumaş toplam 370 dînâr ve nakden 40 dînâr aldığı ve huzurunda ve merhum Yusuf b. Ketihda’nın oğlu Ali, Ayşe ve Camile yitimlerin vasi Seyd b. Mehmet b. Ahmet ve yitimin annesi eskili vasi Mihraba bint-i Abdullah. Andera bint-i Afranca Pekolanın kocası vekillisi olan Mustafa b. Burak ‘ı Havâce Recepten her zira’â aldığı ve toplu 370 dînâr ve Anderanın zimmetinde deyn-i şer’iyyeden kaynaklanan 40 dînâr borcu aldığı ve hiç kalan yoktur iddia etmiştir.

Sayfa: 217   **Belge: 924**   **Tarih: 29 Muharrem 996 H / 30 Aralık 1587 M**
Belge Konusu: Ev Kirası.

Raşed b. Ganem, Bendere Mahallesiindeki Seyyid Sadi b. Ali'nin evini büyük salon , açık bahçe, mutfak , su kuyusu ve müstemilatını 3 yıllığına peşin olarak 24 dînâra kiralamıştır.

Sayfa: 218   **Belge: 925**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Kefalet

Vali Hasan Paşa tarafından Hasan Çavuş b. Ahmet Kurdi huzurunda, İbn-i Tuluk adıyla meşhur Hüseyin Şam'daki oğlu Askeri Muhammed'i Kaleli Kasab Hacı Ömer davasıyla ilgili her ne zaman istenirse getireceği hususunda kefil olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 218   **Belge: 926**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Vakıf

Dâhil-i Bâbun Nasr Mahallesinden Havâce Mansur b. Yunus, adı geçen mahalledeki Zehra Mescidinde Hazret Peygamber ruhuna ve bütün Müslimanların ruhları için Kur'an okunması şartıyla adı geçen mahalledeki evini vakfettiğini ve Ömer b. Ahmet'in evde oturmasına Dahil babun Nısr Mahallesinde Havâce Mensur b. Yunus vakfidır, gecen Mahalledeki vakfın evini verdiğini, Hazret Peygamber ruhuna ve bütün Müslimenin merhumlarına için kur'an okumanın karşılığına Hevâce Mensur'un evinde oturduğunu ,Hâric- bâbun Nasr Mahallesinden Ömer b. Ahmet'i Hevâce Mensur'un evinde oturduğunu tayin ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 218   **Belge:927**   **Tarih:23 Safer 996 H/ 23 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: şahitlik.

Alâeddin b. Abubekir, şahit olan Hacı Kemalettin b. Mahmut ve Hacı Ömer b. B. Abubekir ve Sekine bint-i Abdulkadir 'in kocası vekillisi Şeyh Dip b. Ali'nin

huzurunda Alâeddin'in annesi Zenap Zenab kardeşi Abdulkadirin zimmetinde Zenab hakkı vardır. Ve Alâeddin'in annesi hakkını almak için tevkil etmiştir.

Sayfa: 218   Belge:928   Tarih:13 Safer 996 H / 13 Ocak 1588 M
Belge Konusu: şahitlik.

Şeyh Dip b. Ali, şahit olan Beravne b. Abdullah ve Nasir b. Yusuf huzurunda Şeyh Dip b. Ali'nin zevcesi Sakine bint-i Abdulkadir ona Sakine'nin hakkı mirastan aldığı için tevkil etmiştir.

Sayfa: 219   Belge:929   Tarih: 23 Safer 996 H/ 23 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı.

Bab-i ali çavışlarından Halil çavış b. Ali, Bab-i ali çavışlarından Piyale Çavış b. Abdullah 'a deyn-i şer' iden kaynaklanan 860 dînâr borç olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 219   Belge:930   Tarih: 25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı.

Hacı Yusuf b. Ahmet, Mehmet b. Mehmet'in lakabı Eb Sobaşı'ye buğday ve arpa fiyatı 20 dînârı ile deyn-i şer' iden kaynaklanan 40 dînâr borcu ve toplu 60 dînâr borç olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 219   Belge:931   Tarih:11 Safer 996 H / 11 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç teslim ikrarı

Muhammed b. Ahmet, Farafira Mahallesinden Amine bint-i Yusuf'un ve Fatıma bint-i Muhammed'in vekili Redoan b. Abdullah 'dan deyn-i şer'iden kaynaklanan 51.5 dînârı teslim aldığı için ikrar etmiştir.

Sayfa: 219   **Belge:932**   **Tarih:15 Safer 996 H/ 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Vakıf Kurması.

Şahitlerin huzurunda İsmail ağa b. Halep'in kalesinin mütevali Abdülrahman, Allaha için ve herkese için Halep'in Kalesinin önünün namazının altında ve Atık suyu ve suyun uzatmasını kurmuştur.

Sayfa: 220   **Belge: 933**   **Tarih: 25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M**
Belge Konusu :teslim ikrarı

Hüseyin b. Abdullah ,Muhammed Çelebi b. Abdullah huzurunda Hüseyin b. Abdullah'ın kendinin Beniğ Nahiyesinde ki 1000 dînâra zamatını vazgeçti ve yerinde Muhammed Çelebi'yi getirdi ,Bab-i Âlî Çavuşlarından şer'i havalını 836 dînâr göndermiş , kalanı 164 dînâra ödeneceğini ne hakkı ne davası kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 220   **Belge: 934**   **Tarih: 22 Safer 996 H / 22 Ocak 1588 M**
Belge Konusu :Dava

Merhum Ahmet b. Abdulkadir'in zevcesi Davacı Halime bint-i Hacı Şemseddin, Hevâce Kasem Mahallesinde Merhum Abdulkadir'in evini evlatlarına ve kardeşlerine Hacı Mustafa ve merhum Ömer ve kız kardeşi bıraktı, Davacı Halime Şam'da Hasan b. Derviş ibn nur asker'e evden ki beni haksızlık çıkardı , Hasan b. Derviş sorulduğunda Ben Hacı Mustafa'dan ve merhum Ömer'in oğlu küçük Muhammed'in vasisi Burhan b. Ömer 'den hisselerini 50 dînârı aldı ve Halime'nin kocasının kız kardeşinin evden hissesini aldı , Halime'nin kocasının evden hissesini almadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 220   **Belge: 935**   **Tarih: 21 Safer 996 H/ 21 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Teslimi

Hacı Abdurrahman b. Abdulkadir, 6 yıllığına kiraladığı Bedreddin b. Muhammed'in evini Sürenin dolmasıyla sahibe evi teslim ettiğini itiraf etmiştir.

Sayfa: 220   **Belge: 936**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Görev

Kadı, Zahir Bâbun Nasr Mahallesinin Zeki camisinde Seyyid Ahmet b. Muhammed'in Zeki vakfi mütevellîği görevine atamış ve işe başlamaya izin vermiştir.

Sayfa: 220   **Belge: 937**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satışı

Nasrâni Vanis b. Şkavat ve kardeşin oğlu Esmevven b. Selemun , Zahir Bâbun Nasr Mahallesinde Iraklı Hacı Hüseyin b. Ferhat'ın evin odalarını ve müştemilatını 140 dînâra aldığı 30 dînâra ödenmiş ve kalanı her aylığında iki dînâra ödeyeceğini ve karşılığında evini rehin ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 221   **Belge: 938**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Görev

Büyük camisinde Müezzin görevinin Şeyh Muhammed rızayla yerine her gün bir gümüş kıt'a ücretle Şeyh Muhammed lakabı İbn-i b'âlbeki 'yi atamış, cami vakfin mütevellisinden ücretini almasına ve işine başlamasına kara vermiştir.

Sayfa: 221   **Belge: 939**   **Tarih: 25 Safer 996 H / 25 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Bağ Satışı

Kilis Kazasının Nübbül köyünden Yunus b. Derviş Ahmet, içerisinde 600 kök üzüm bağı bulunan araziyi peşin olarak 115 dînâra Alaaddin b. Muhammed'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 221   **Belge: 940**   **Tarih: 25 Safer 996 H / 25 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Mezra kirası

Mansur b. Hacı Derviş, Sedeke Vakfının mütevellisi Halime bint-i Muhammed b. Sedeke'den Cebel-i Sem'ân Nahiyesinin Kefriye mezrasının 996 H senesinin mahsulünü peşin olarak 40 dînâr ve yarım mekuk'a kiraladığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 221   **Belge: 941**   **Tarih:18 Safer 996 H / 18 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç Davası

Ma'arret-i Mısırîn Kazasının Ketbân köyünden Okçu Osman b. Hacı Muhammed'in Yahya b. Mer'î'den 44 dinar deyn-i şer'i alacağı olduğu konusunda ittifak ettiler. Ancak 24 dinarının ne zaman ödeneceği konusunda anlaşamadılar. Yahya, 20 dinar borcunu 8 ay sonra ödeyeceğini söyledi ancak alacaklı Osman kabul etmedi.

Syfa: 221   **Belge: 942**   **Tarih:17 Safer 996 H / 17 Ocak 1588 M**
Belge Konusu:Dükkân Kiralama

Camii Kebir'in batı kapısındaki dükkân eski kiracı İbrahim b. Ebubekir ile Abdulkadir b. Hasan arasında açık artırma yapılmış ve bir seneliğine aylık 30 kıt'a gümüşe Abdulkadir b. Hasan dükkânı kiralamıştır.

Syfa: 221   **Belge: 943**   **Tarih:11 Safer 996 H / 11 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Vakıf'tan vazgeçti

Kal'â-ı Şerif Mahallesinden Fethullah b. Yunus , Haremeyn-i Şerifeyn mütevellisi Şeyh Abdulaziz b. Yusuf huzurunda Allah için Sahat-ı Biza mahallesindeki evini ve müstemilatını Haremeyn-i Şerifeyn Vakfına üç ay önce vakıf etti. Haremeyn-i Şerifeyn vakfınının ihtiyacı olmazsa vakfın gelirini Halep'teki fakirlere vermesi ve vakfın yönetimi Haremeyn-i Şerifeyn mütevellisinde kalması şart koşuldu. Fethullah b. Yunus, Hacı İbrahim b. Ahmet'i vakfa müteveli tayin etti. Fethullah b. Yunus, kendi evini vakıf etmekten vazgeçti. Kadı, Hanefi ve Şafii mezheplerine göre evin vakfedildiğine hükmetti.

Syfa: 222   **Belge: 944**   **Tarih:14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Teslim Alında İtirafı

Zeyneb bint-i Hacı Alaaddin'in vekili oğlu Alaaddin b. Hacı Ebubekir , Zeyneb'in kardeşi merhum Abdulkadir den veraseten Beyyâda Mahallesindeki ev hissesi ve A'ba çarşısının kuzey tarafındaki iki dükkânın Huluv-ı Şer'isinin 180 dinar karşılığındaki değeri yerine kumaşlar ve eşyalar verilmesi konusunda anlaşmışlardır. Zeyneb bint-i Hacı Alaaddin'in vekili oğlu Alaaddin b. Hacı Ebubekir Abdulkadir'in zevcesi Sakine bint-i Abdulkadir'in vekili Şeyh Diyab b. Hacı Ali'den alacağı, davası ve hakkı kalmadığını itiraf etmiştir.

Sayfa: 223   **Belge: 945**   **Tarih:26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M**
Belge Konusu:Ev satışı

Zahir-i Bâbun Nasr Mahallesinden İbn-i Kabbani lakablı Muhammed b. Zeyneddin adı geçen mahalledeki eyvan, iki kubbe , ıraki oda, su kuyusu ve müstemelatı olan evinin yarısını kardeşi Ali'ye peşin 150 dinara sattığını ikrar etmiştir.

Syfa: 223   **Belge: Numarasız**   **Tarih:26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev satışı

Nasrâni Yasîf b. Cerces, Haric-i Bâbun Nasr Mahallesindeki iki küçük oda , büyük oda , su kuyusu, bahçe ve müştemelatından oluşan evin 3'te birini peşin 85 dinara Diymo b. Cerces'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 223   **Belge: 950**   **Tarih:13 Safer 996 H / 13 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Köle satışı

Hüsrev Şah beldesinden Halil, Tebrizli İbrahim b. Hacı Hocek ve Sipahi Oğlanlarından Hüseyin b. Yusuf huzurunda, Tebrizli İbrahim b. Hacı Hocek, Hüseyin b. Yusuf'un bir kölesini peşin 195 dinara satın almış fakat daha sonra ikisi arasındaki satıştan vazgeçilmiştir.

Sayfa: 223   **Belge: 951**   **Tarih:14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Vakfa Kur'an Okuyucu Tayini

Kadı, Zahir-i Bab-ı Makam Mahallesinde Sankur vakfında türbesi bulunan Vakıf sahibin ruhuna Perşembe günlerinde ikindiden sonra Kur'ân okumak için görevlendirilen Şeyh Muhammed b. Muhammed İstanbul'a gitmesi üzerine yerine günlük 0,5 gümüş kıt'a ücretle Şeyh Mensur b. Hacı Halil'i atamış ve vakfın mütevellisinden ücretini almasına ve işe başlamasına izin vermiştir. Şeyh Muhammed b. Muhammed'in İstanbul'a gitmesinden dolayı Kur'an okuma vazifesi 8 yıl boş kalmış sonra Şeyh Mensur b. Hacı Halil'i görevden almıştır.

Syfa: 224   **Belge: 952**   **Tarih:25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Soy Ağacı Davası

Ma'arat-ı Numan kazasının Tel Mensi köyünden Abdulsettar b. Yusuf ,Sermin Kazasının Serakıb köyünden Ebubekir b. Berekat ve Enes b. Enes , İsmail b. Berekat , Hanefi Müftisi olan Şeyh Ebi Cud ve Şafii Müftüsü olan Ömer Âredi ve diğerleri şahit olarak, Davacı Ebbasili Seyyid Ahmet b. Kadı Şerif Cemaleddin Yusuf 'un

oğulları Seyyid Ali ve kardeşi Muhammed ve onların amcalarının oğulları Ebbasili Seyyid Abdulhalim b. Seyyid Ahmet b. Kadı Şerif Cemaleddin Yusuf , Seyyid Rıdvan b. Seyyid Abdullah b. Muhammed, Seyyid Hafız b. Seyyid Zahir b. Seyyid Yusuf b. Seyyid Muhammed b. Seyyid İbrahim b. Seyyid Ahmet b. Seyyid Muhammed b. Seyyid Kadı Cemaleddin , Seyyid Ali ve kardeşi Seyyid Şihabetin'in babası Seyyid Abubekir b. Seyyid Muhammed , Seyyid Hayreddin b. Seyyid Ömer b. Seyyid Muhammed , Seyyid Salih b. Seyyid Hemdan b. Kadı Cemaleddin , Seyyid Zeyneddin b. Seyyid Süleyman b. Seyyid Muhammed ve Zeyneddin'in kardeşleri , Sermin Kazasının Mağâra köyünden Seyyid Yusuf b. Seyyid Kemaleddin b. Seyyid Yusuf b. Seyyid Muhammed'in Suhabi Ebassi'i torunları olduğuna şahitlik etmişlerdir.

Sayfa: 225

Belge: 953

Tarih:25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Ev Satışı

Merhum Hacı Hasan b. Ali'nin zevcesi Kamer bint-i Abdullah, kocasından oğluna miras kalan Şerî'atlı Mahallesindeki iki ıraki oda, küçük kubbe, bahçe, su kuyusu ve müştemelatından oluşan evin 21 kırıatını, Merhum Hacı Hasan b. Ali'nin diğer eşi(Kuması) Hacı Sa'diye bint-i Hasan'a peşin 70 dînâra sattığını ve Hacı Sa'diye'nin 40 dînâr muahhar mehrini verdiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 225

Belge: 954

Tarih:25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Uzlaşma

Merhum Hacı Hasan b. Ali'nin zevcesi Kamer bint-i Abdullah ile Kamer'in kuması Hacı Sa'diye bint-i Hasan arasında ne miras, ne hak, ne de herhangi bir davası kalmadığını ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 225

Belge: 955

Tarih:26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Vasilik

Kadı, Karlık Mahallesinden Hakem b. Mahmut'u, kardeşleri Ahmet, Muhammed, Osman, Elif ve Hadice'ye vasi tayin ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 226   **Belge: 956**   **Tarih:25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M**

Belge Konusu: Köle Satışı

Mustafa b. Abdullah, Süleyman b. Abdullah'tan beyaz köle Ridvan b. Abdullah'ı peşin 170 dînâra satın almış, fakat daha sonra ikisi arasındaki sözleşme iptal olmuştur.

Sayfa: 226   **Belge: 957**   **Tarih:16 Safer 996 H/ 16 Ocak 1588 M**

Belge Konusu: Borç Davası

Bedrül-şeref bint-i Seyyid Abdulkadir'in vekili torunu Seyyid Ali b. Seyyid Hüseyin ile Tacül-şeref bint-i Seyyid Ahmet'in vekili oğlu Seyyid Muhammed b. Şeyh Şehabeddin arasında müvekkileri adına borç işlemi gerçekleştirmiştir. Bedrül-şeref adına Müvekkili, Tacül-şeref bint-i Seyyid Ali'nin müvekkilinden 6 dînâr borç aldı ve paranın karşılığında altınlı halhalı, 7 gümüş düğme ve camlı buhurdanlığı rehin vereceğini söyledi. Ancak Seyyid Ali'nin müvekkili Bedrül-şeref, rehini vermeyi kabul etmedi.

Sayfa: 226   **Belge: 958**   **Tarih:13 Safer 996 H / 13 Ocak 1588 M**

Belge Konusu: İzin

Serminli Muhammed b. Fevvaz, Sermin'e gitmek istedi ve eşi Belkis bt Hacı Muhammed'i de beraber götürmek istedi. Cemal b. Ahmet Ela'ser, Muhammed b. Fevvaz'a kefil olduktan sonra, Kadı, Muhammed b. Fevvaz'ın eşi Belkis bt Hacı Muhammed'in kocası ile birlikte Sermin'e gitmesine hükmetmiştir.

Sayfa: 226   **Belge: 959**   **Tarih:21 Safer 996 H/ 21 Ocak 1588 M**

Belge Konusu: Vasilik

Kadı, merhum Abdulkerim b. Ahmet'in oğlu Ahmet ve kızı Halime'nin mallarını ve babasının haklarını alması için Cebel-i Sem'ân nahiyesinin Darüt-'Izze köyünden Hatib Ahmet b. Ahmet'i vasi olarak atamıştır.

Sayfa: 226   **Belge: 960**   **Tarih:25 Safer 996 H/ 25 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satışı

Ahmet b. Hacı Ömer, Hacı Şemseddin b. Ebubekir'e evini 113 dînâr karşılığında satmış ve parasını aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 227   **Belge: 961**   **Tarih:26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç

Zaim Hüseyin Bey b. Hasan, Kilis kazasında tımarı olan Muhammed b. Abdullah Elcundî tımarından 16 mekkûk ve Halep ölçüsüyle 11 sünbül buğday'ı, 4 mekkûk ve 3 sünbül arpa'yı borç aldığını ikrar etti. Kilis kazasının Erşana köyünde, Muhammed b. Abdullah'a borcunu teslim edeceğine söz vermiş ve Halep Kalesi Nâibi İsmail Ağa b. Abdullah'ın vekili Ali Bölükbaşı Elkal'i, Zaim Hüseyin Bey b. Hasan'a kefil olmuştur.

Sayfa: 227   **Belge: 962**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç Davası

Muhammed b. Abdullah Elcundî, Zaim Hüseyin Bey b. Hasan'ın Meşğır kazası Korukçu köyündeki tımarının 995 Tarihli mahsulunu topladığını iddia etti. Davalı Zaim Hüseyin Bey b. Hasan sorulduğunda 995 yılı mahsulunu aldığını inkar etmiştir.

Sayfa: 227   **Belge: 963**   **Tarih: 26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satışı

Hân-ı Sebîl Mahallesinden merhum Hacı Ahmet b. Harb'in eşi Hatice bint-i Hacı Zekeriye, adı geçen Mahalledeki iki iraki oda , mutfak, su kuyusu, açık avlulu evi, kiler ve müştemilatını 100 dînâra Bab-i Âlî Çavuşlarından Yahya Çalebi b. Halil Çavuş'a sattığını ikrar etmiş ve Hatice'nin oğlu Muhammed b.Hacı Ahmet tarafından tasdik edilmiştir.

Sayfa: 227   **Belge: 964**   **Tarih: 29 Rabiulahir 996 H/28 Mart 1588 M**
Belge Konusu: Vasilik

Kadı, Muluk bint-i Bayram'ı kızı Farec için mallarını ve babasının haklarını almak ve korumak için vasi olarak atamıştır.

Sayfa: 227   **Belge: 965**   **Tarih: 27 Safer 996 H/ 27 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Uzlaşma

Şümeysâniye Mahallesinden Alaaddin b. İbrahim ve kardeşleri İsmail , Yunus ve Hacı Nasır ile merhum Halil b. İbrahim'in kızları Fatma ve Belkis aralarında ne miras, ne dava, ne hakkı kalmadığını ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 228   **Belge:966**   **Tarih: 26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı

Ferafira Mahallesinden Havâce Abdurrahman b. Abdullah, Cebel-i Sem'ân nahiyesi Bimaristan Maraba köyünden David b. Ğanem'e deyn-i şer'iden kaynaklanan 40 dînâr borç olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 228   **Belge:967**   **Tarih:29 Safer 996 H /29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı

Merhum Hacı Halil b. Veled Devseri'nin oğlu Mahmut Çelebi ve kız kardeşi Rabi'a'ya dükkânları miras bırakmıştı. Hacı Hasan b. Muhammed merhume Rabi'a ölmeden önce kendisinin ve kardeşinin mirasını 500 dînâra sattın almıştı. Muhammed b. Mahmut Çelebi elinde tapuyla dedesi Hacı Halil'nin dükkânlarını ona verdiği ispat etti . Muhammed b. Mahmut Çelebi Hacı Hasan b. Muhammed'e miras kaşılığında 400 dînâr ödedi. Muhammed'in zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 110 dînâr, Hacı Hasan b. Muhammed'e borcu olduğu bunun da 10 dînârı siyah kumaş ve kalan 100 dînâr'dan iki sülüsü Mahmut Çelebi'nin babası tarafından ve kalan sülüsü Rabi'a tarafından ödeyeceğini belirtmiştir. Kadı, Hacı

Hasan'dan dükkânları Halil'in torununa geri verdimiş ve kalan parası 100 dînâr karşılığında Çukur Kastel Mahallesinde Muhammed b. Mahmut Çelebi'nin evini rehin ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 228   **Belge:968**   **Tarih:29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: İbra-ı Zimmet İkrarı

Hüseyin b. Hasan, Bâb-i Âlî Çavuşlarından Süleyman Ağa b. Abdullah'ın kölesi Mizas b. Abdullah'ı öldürmüştü. Süleyman Ağa b. Abdullah, Hüseyin b. Hasan ile arasında ne dava, ne hakkı kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 229   **Belge:969**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satışı

Zahir-î Bâbun Nasır Mahallesinden Zehra bint-i Şaher , evinin iraki odası , mağara , avlu ve müştemilatını peşin olarak 20 dînâra oğlu Zeynelabidin'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 229   **Belge:970**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: şahitlik

Şeyh Abdulvehhab b. Şeyh Muhammed ve Kethüda Muhammed b. Zeyneddin, Yusuf Kethüda b. Abdullah'ın oğlu Ali ve Halime'nin vasisi olan Seyyid Muhammed b. Ahmet'in huzurunda, Davacı olan merhum Yusuf Kethüda'nın zevcesi Mihriban bint-i Abdullah'ın kocası ölmeden önce çocuklarına vasi olduğuna şahitlik etmişlerdir.

Sayfa: 229   **Belge:971**   **Tarih: 17 Safer 996 H / 17 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Dükkân Kiralama

Dahil-i Bâbun-Nasr Mahallesinden babasının vakfına Nazır olan Muhammed Çelebi b. İbn Hattab adıyla meşhur Havâce Mensur , Beyada Mahallesindeki 6 dükkânı 3

yılığına her ayda 20 kıt'a gümüş ile Hacı Ömer b. Ahmet Seman'a kiraladığına ikrar etmiştir.

Sayfa: 229   **Belge: 972**   **Tarih:18 Safer 996 H / 18 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç Davası

Frenk Bâkir b. Yıldı, Tel Cübeyn köyünden Mahmut b. Muhammed'in zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 40 dînâr ve yarım mekkûk buğday ve 2 sünbül arpa borcu olduğunu iddia etti. Davalıya sorulduğunda 40 dînâr yerine pamuğu verdiğini ve yarım mekkûk buğday ve 2 sünbül arpa borcu olmadığını söyledi. Bâkir bunun pamuğun fiyatı olduğunu inkar etti ve ikisi davadan ayrılmışlardır .

Sayfa: 229   **Belge:973**   **Tarih: 19 Safer 996 H / 19 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Görev

Kadı , Şeyh El-Kanaviye (kanalcılar şeyhi) olan Şeyh Ferac b. Abdullah daha önce bırakmış olduğu görevine yeniden dönmüş ve kadı onaylamıştır.

Sayfa: 230   **Belge:974**   **Tarih:1 Rabî'ülevvel 996 H/30 Ocak 1588 M**
Belge Konusu:Tımar Satışı

Dergâh-ı 'âli çavuşlarından Müstedâm Çavuş ibn Abdullah kendi canibden asaleten ve hıdmetkkârı olub vekâleti nehc-i şer'i üzere sabit olub Çerkes Hasan b Abdullah Beğ kıbelinden vekâleten meclis-i şer'i şerif ve mahfel-i cemâ'atden iş bu sahibül-kitab ... İlyas b. Abdullah canibden vekil-i şer'î olub derkâr-ı vekili Rıf'at Çavuşlarından fahrül emâcid Ramazan Çavuş b. Sefer mahzarında bittav'i ver-rıza ikrar ve itiraf idüb Birecik sancağına tabi' Nizib Kazasına müte'allık Akçakend nam karyeye üçbin akçe kılıç tımara mutarasarrıf olan müşarün ileyh Çerkes Hasan'ın hissesini vekaleten ve benim mutassarrıf olduğum üç bin akçe hisse ve bervech-i ihvanı salifüzzikr Ramazan Çavuş'un müvekkili olan merkum İlyas'a asaleten ve vekaleten almak üzere tahvîlname tarihindeki dokuzyüz doksan dokuz Muharremül-harâmının yigirmi ikinci günü tarihiyle müverrihdür mârû-izzikr tımarın kesbül-kânûn ta'rifini cem'ân onsekizb sekizyüz akçeye bey' idüb kabzı semen eyledüm

zikrolunan tımarıda veçhen fil vücuh alakam yokdur yedine temessük virilsün didikte makarr-ı lehül-mezbur vekâlete Makarr-ı merkum asaleten ve vekâleten hisse-i meşruh üzere ikrarına vicâhen ve nefâhen tasdik idüb talepleriyle bu vesika ketb ve tahrir olunub bid-taleb vaz' olundu.

Sayfa: 230   **Belge:Numarasız**   **Tarih:29 Safer 996 H/29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Katl Davası

Oldurki Dergâh-ı 'Âlî silahdarlarından olub bilfi'il mahmiye-i Tebriz muhafazasında olan silahdarlardan Hüseyin Beğ ibn-i Abdullah ve Muhammed Beğ ibn Hüseyin nam silahdarlar cemâ'at-ı sipahiyandan Yusuf Beğ ibn-i Abdullah nam sipahi meclis-i şer'i mübîn ve mahfel-i dine mütenebbiye mahzarında de'avî ve taleb idüb silahdarlar cemâ'atından olub mahmiye-i Tebriz'den mahruse-i Haleb'e ulûfesi kabzı için gelen Ali Beğ ibn Cafer nam bölükbaşı müşarünileyh Yusuf Beğ'in Kasaba-i Behisni'de Silahdarlar bölüğünden Mustafa Beğ ibn Abdullah ve Muhammed Beğ ibn Abdullah ve Hüseyin Beğ ibn Abdullah ve Memi Beğ ibn Abdullah ve Sipahiyan Bölüklerinden Yunus Beğ ibn Abdullah nam kimesneler ile şurb-i hamr iderken sağ omzunu hançer ile darb itdikde katl etmişdir meclis-i mezburda olan müşarün ileyhim sipahiler maktul-ı mezburun salifül zikr Yusuf katl etdi deyu kayd-ı zencir idüb mest .... İken ikrar ettirmişlerdir halen ... meclis-i şer'i şerif lazım geleni icra olunmak taleb ideriz sual olunsun dediklerinden gibbet sual fi nefsil-emir kasaba-i mezburede zikr olunan cema'atle meclise varılıb şurb-i hamr olundukta vech-i meşruh üzere salifüzzikr Ali Beği katl ettiler amma husus-ı mezburdan benim kat'a heberim ... yok iken müşarün ileyhim kimseler beni zincire kayd idib cebren ve kahren mest ... iken ikrar ettin deyu iftira ettiler fil husume benim katl-i mezburdan dahlim ve gadrim yokdur deyu inkar ile cevap verdikte müdde'ıyan mezburandan ... beyyine taleb olundukta mezburlar her vecihle beyyineden acz-i tam ile aciz olub mezbur Yusuf Beğ'e veçhen fil vücuh Ali Bey'in katlinde medhali olmayub ve kendu katl itmediğine yemin teklif ettiler mezbur Yusuf Beğ dahi yemin-i billah edib berât-ı zimmetine hükm olunduktan sonra talebiyle ... ketb olunub yedine vaz'olunduğuna ... ibraz idüb ihticâcı yedine harrere zelik fi evâhir-i safer sitte ve tis'un ve tis'a miye.

Sayfa: 231   **Belge:975**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Mevacib Ödemesi

Tebriz Muhafazasında bulunan Cafer Paşa hazretlerinin kibelinden vekil-i şer'i olan Muhammed b. Ali meşhur-ı bir-reisi Muhammed Meclis-i Şer'î mübîninde dergah-ı 'âli kullarından Sipahiyan ve Silahdaranlarından olup Mahmiye-i Haleb'e ulufe kabzı için gelen Fahrül akran Hüseyin b. Yunus mahzarında bit-tav'ı verrıza ikrar ve itifar idib müşarünileyh paşa hazretlerinin mahmiye-i Haleb canibde biarzı görülmesi lazım mesalihi olup mesalih-i mezbur için akçe lazım olmağın Tebriz hazinesinden mezbur Hüseyin beye teslim olan akçeden kırk beş b nakd-râyih fil vakt-ı akçe alub.

Sayfa: 231   **Belge: 976**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Bağ satış İkrarı

Kınnesrîn Mahallesinden Hacı İbrahim b. Hacı Ahmet, Halep dışındaki El-Aşra bağını peşin olarak 100 dînâra Teceddin b. Muheddin Muhammed El-Kuraney'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 231   **Belge:977**   **Tarih:29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu:Ev Satışı

Zeyneddin b. Ali, Han-ı Sebil Mahallesinden Hatice bint-i Hacı Ebubekir'e İbn-i Nasır Mahalledeki iki iraki oda ,eyvan , mutfak, su kuyusu , açık avlu ve müştemilatını 68 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 232   **Belge:978**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu:Dükkân Kirası

Hacı Ali b. Muhammed, el-Ekbâ' çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan dükkânın huluvül örfisine sahip bulunmaktadır. Her ay bu dükkâna 25 gümüşkıt'a kira ödüyordu . Camii Kebir vakfı, etrafındaki kiralardan daha yüksek olmasından

dolayı bu kirayı 26 gümüşkit'aya çıkartmış ve Hacı Ali b. Muhammed de bu kirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiş.

Sayfa: 232   **Belge:979**   **Tarih:26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Gasp davası

Halep Divan Çavuşlarından Mustafa Çavuş b.Mahmut ve Revan Gilmanlarından yüz nefer adına Mustafa Bey b. Burak huzurunda, Halil b. Mahmut Karamani Halep'ten ailesine gitmek üzere ayrılmış ve yolda giderken peşinden Mustafa, Ali, Hasan ,Halil gelmişlerdir. Yeni Kula karyesine yetişince kılıçla saldırmışlar ve ortanca parmağını kesmişler, boyununu yaralamışlar, yanında bulunan (kırmızı fistan, yeşil fistan , mor tolu mu, yorgan, at koşumu , 11 bayan yazması, 3 at, 3 kılıç, tencere , semer , gümüş bıçak ,100 dînâr, üzerinde giydiği fistan) eşyaları alıp kaçmışlardır . Antakya'da Ali ve Mustafa yakalanmış ve Halep kadısının katibi Antakya'ya gidip orada görev yapan kadıdan Ali ve Mustafa'yla birlikte çaldıkları eşyaları teslim almış ve eşyaları Mustafa Çavuş'a teslim etmiştir. Mustafa Çavuş sahibe ulaştırmıştır.

Sayfa:232   **Belge:980**   **Tarih:29 Safer 996 H / 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : İpek Satış İkrarı

Kadı'nın emri, her tacir Şam'dan aldıkları ipekleri (Beyr Hasan b. İssa ve Hacı Yusuf b. Muhammed ve Bağdad'ın dokumacı başlarından merhum İneyetallah El-acemi ve Süleyman b. Abdullah'ın ve Elhedur b. Abdullah) onların bütün ipeği Şam'da satmaları gerekmektedir, çünkü onların insanlarına aldıkları ipek yetersiz geliyor bunun önüne geçmek için Şam dışında satanlar cezalandırılacaktır.

Sayfa:232   **Belge:981**   **Tarih:29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : Vakıf

Haremeyn-i Şerifeyn vakfının cabisi ve Sahat Biza Mahallesinden Hacı Mahmut b.Muhammed Vakfının Nazırı olan kardeşi Şeyh Abdulaziz'in vekil-i şer'isi olan Yahya b. Yusuf, Nureddin b. Mahmut b. Hacı Şehabettin b. Hacı Davud Yahya'nın azat ettiği cariyesi Devlet bint-i Abdullah ve yeğeni Hacı Zeyneddin Ömer b. Hacı Takiyeddin Ebubekir b. Hacı Ziyeneddin b. Ömer ve onların neslinden gelenlerin

kullanmaları ve nesilleri tükenince vakfın Haremeyn-i Şeriyfeyn'e devir edilmesini vasiyet etti. Hacı Mahmud'un vakıf varislerinin soyundan olmadığı iddia ediliyordu bunun üzerine Hacı Mahmut şahitler eşliğinde varis olduğunu ispat etti ,böylelikle vakıf malını devir almayı hak etti.

Sayfa: 233   Belge:982   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Ev Kirlama

Bahsita Mahallesinden Bedreddin b. Ahmet Hakem ve Kemaleddin b. Ebubekir ,adı geçen Mahalledeki İbn Battal adıyla meşhur Hacı Ömer'in oğulları Hacı Muhammed ve kardeşi Hacı Mahmut'un dörtgen odalı, ıraki odalı , su kuyusu ve müştemilatı olan evini 8 aylığına 13 dînâra kiraladıklarını, geçen yıldan 10 dînâr kaldığını ve toplam 23 dînâr ödeyeceğini ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 233   Belge:983   Tarih:27 Safer 996 H/ 27 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Katır Kiralama

Meşarika Mahallesinden Hüseyin b. Hacı Lazvî , Ali b. Cebar ve Muhammed b. Ahmet , Tebriz hazine malını Halep'ten Üsküdar'a 16 katır ile taşımak üzere 400 dînâra Mekkâri Şeyhi olan Antakyalı Hüseyin b. Ahmet ile anlaştılar, parasını peşin aldılar ve hizmetin lazım gelenini yapacakları hususunda ittifak ettiler.

Sayfa: 234   Belge: 984   Tarih: 2 Safer 996 H / 2 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

İbn-i Meydanî adıyla meşhur Muhammed b. Hac Bekir, Bâb-î Âlî Çavuşlarından Hüseyin Çavuş b. Muhammed'e deyn-i şer'iden kaynaklanan 222 dînâr borçlu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 234   Belge:985   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Cebel-i Sem'ân'ın Tel Cibrîn köyünden Hacı Ömer b. Muhammed, elinde yazılı Belge bulunan Revan Gılmanlarından Mustafa Yüz Bölükbaşı b. Hamza'ya deyn-i şer'iden kaynaklanan 40 dînâr borclu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 234   Belge:986-987   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak 1588 M
Belge Konusu:Dükkân Satışı

Hacı Ali b. Mirza , Halep Kalesinin altında Eşekler Çarşısının Batısında arsası devlete ait olan dükkânı peşin 12 dînâra Hamalı Hacı Hasan b. Mahmut'a sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 234   Belge:988   Tarih: 2 Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak 1588 M
Belge Konusu: Şahitlik

Seyyid Ahmet b. Hacı İsa b. Âmmar, şahit olarak Bedreddin b. Şahab Elâni ve usta Gazal b. Zeynelabidin'in huzurunda ve Kilis kazasının Deyr-i Kazman köyünden merhum Hacı Salim b. Ahmet'in oğlu Abdurrahman'ın huzurunda, babası Hacı Salim'in deyn-i şer'i den kaynaklanan 400 dînâr borcu olduğunu iddia etmiş ve bunu şahit olmuşlardır.

Sayfa : 234   Belge: 989 - 990   Tarih: 1 Rebî'ül-evvel 996 H/30 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Halep'ten Zeyneddin b. Havâce Ali , Cebel-î Sem'ân nahiyesinin Heyan köyünden Hüseyin b. Ali ve oğlu Hâlife'ye deyn-i şer' iden kaynaklanan 8 ay vadeli 110 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 235   Belge:991   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H / 31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Katır Kiralama

Rıdvan b. Abdullah Mekkari, tercüman olarak meşhur ve maktul olan Osman Ağa'nın malı ve mirasını katırlarıyla Halep'ten Üsküdar'a taşınmak üzere Mekkâre Şeyhi Antakyalı Hüseyin b. Ahmet ile 116 dînâra anlaşmış ve kirasını aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 235   Belge:992   Tarih: 2 Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Zeynelabidin b. Mer'i, Bâb-ı Kınnesrîn Mahallesinden Hacı İbrahim b. Ahmet'e deyn-i şer'iden kaynaklanan 56 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 235   Belge:993   Tarih: 26 Safer 996 H / 26 Ocak 1588 M
Belge Konusu:Ev Satış İkrarı

Zahir-i Bâbun- Nasr Mahallesinin Ekrad sokağından Zeynelabidin b. Bekro adı geçen sokaktaki iraki oda, mağara , avlu ve müstemilatından oluşan evini 20 dînâra Şeyh Muhammed b. Şeyh Ramazan'a sattığını ikrar etti .

Sayfa: 235   Belge:994   Tarih: 2 Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Ev Alışı

İbn-i Vettâr adıyla meşhur Kemaleddin b. Ebubekir ve Bedreddin b. Ahmet el-Hakim huzurunda merhum Hacı Ömer oğulların Hacı Muhammed ve kardeşi Hacı Mahmut'a , Bâhsita Mahallesindeki Kemaleddin ve annesi Ehsan bint-i Abdulkadir'in evini 95 dînâra satıldığını, ne dava ve ne de hakkı kalmadığını tasdik ikrar etmiştir.

Sayfa: 235   **Belge:995**   **Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/ 31Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Şahitlik

Hacı Ahmet b. Muhammed el-Bedevi ve Şerîd b. Selâm el-Bedevi, Sâ'leb b. Gazi'nin İzza bint-i Diyâb'da 10 dînâr emaneti olduğuna ve karşılık olarak İzza'nın 8 Şahiye verdiğiine şahit olmuşlardır.

Sayfa: 236   **Belge:996**   **Tarih:4 Rebî'ül-evvel 996 H / 2 Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satışı

Nuhiye Mahallesinden Hacı Abdurrezak b. Abdulaziz , adı geçen mahaledeki iki oda, su kuyusu, avlu ve müştemilatından oluşan evini peşin olarak 120 dînâra Muhammed b. Muhammed 'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 236   **Belge:997**   **Tarih:4 Rebî'ül-evvel 996 H / 2 Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Vakıf Düzenlemesi

Zeki Camii Vakfının mütevellisi İbn-i Zenâbili adıyla meşhur Mustafa b. Ali huzurunda, eskiden beri kullandığı dükkânın huluvv ül- Örfisi(kira) için Süleyman b. Câbir ayda 12 gümüşkıt'a ödemektedir. Kadı, dükkân harap olduğu için Süleyman b. Câbir'e mahkemede dükkânı tamir edeceğine ve hemde her ay kirasını ödeyeceğine dair söz verdiriyor.

Sayfa:236   **Belge:998**   **Tarih: 26 Safer 996 H/ 26 Ocak 1588 M**
Belge Konusu : Vakıf Düzenlemesi

Zeki Camii Vakfının mütevellisi İbn-i Zenâbili adıyla meşhur Mustafa b. Ali huzurunda, eskiden beri kullandığı dükkânın huluvv ül- Örfisi(kira) için Ahmet Senbuskî ayda 15 gümüşkıt'a ödemektedir. Kadı, dükkân harap olduğu için Süleyman b. Câbir'e mahkemede dükkânı tamir edeceğine ve hemde her ay kirasını ödeyeceğine dair söz verdiriyor.

Sayfa: 236   Belge:999   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H / 31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Ev Kirası

İbn-i Kavaf adıyla meşhür Cemaleddin b. Abdullah, Süveyketü Ali Mahallesiindeki meskenler ve müştemilatını 3 yıllığına Yahudi Musa b.Sadaka'ya tamir ve avarız vergisi de ev sahibi ait olmak üzere 65 dînâra kiralamıştır.

Sayfa: 237   Belge:1000   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/ 31Ocak 1588 M
Belge Konusu:Ev Alışı

Merhum Alâeddin b. Ahmet'in eşi Ânise bint-i Devlet'in vekili Cemal b. Muhammed, Elmacı Mahallesiindeki Merhum Alâeddin'in varisi oğlu Muhammed ve kızı Fatima'dan bankusî salon, ıraki oda, mutfak, su kuyusu, mahzen, avlu ve müştemilatından oluşan evi peşin 150 dînâra aldığını ve bunun 60 dînârını ödedi, Ânise'nin 20 dînâr muahhar mehrini verdiğini ve Ânise'ye ayrıca 70 dînâr da bu evden miras kaldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 237   Belge: 1001   Tarih: 3 Rebî'ül-evvel 996 H / 1 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Mezra Satış İkrarı

Çukurcuk Mahallesinden Muhsin b. Hasan El-Debbağ, Halep dışındaki Şeyh Fares yakınındaki bostanı ve içerisindeki çeşitli meyve ağaçlarını hukuk-ı şer'iyesiyle peşin olarak 200 dînâra Hüseyin Çelebi b. Muhammed El-mukâta'ye sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 237   Belge:1002   Tarih:4 Rebî'ül-evvel 996 H /2 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Uzlaşma

Beyaz kölesi maktul Hayrullah b. Abdullah'ın varisi olan Süleyman Ağa b. Abdullah, Mustafa Halil ile arasında kölenin katledilmesiyle ilgili ne dava ve de ne hakkı kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 237   **Belge: Numarasız**   **Tarih: 3 Rebî'ül-evvel 996 H/ 1Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı

Dâhil-i Bâbun Neyreb Mahallesinden lakabı Tercüman olan İbrahim b. Ahmet, Hacı Ataullah b. Kethüda b. Ahmet'e deyn-i şer' iden kaynaklanan 260 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiş ve 260 dînârdan, 60 dînârını ayda 5 dînâr ödemeyi söz vermiş ve kalan 200 dînârı da bir sene sonra ödemeye söz vermiş ve parasının karşılığında adı geçen Mahalledeki evini rehin bıraktığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 238   **Belge:1003**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu:Dükkân Kirası Artışı

İbrahim b. Ebubekir El-tavuakî, Camii Kebir'e ait olan bir dükkânın yarısının huluvv ül örfisini eskiden beri kiralık olarak kullanmaktaydı . Her ay bu dükkânın huluvv-ül örfisi için 14 gümüşkit'a ödemekteydi . Dükkân'nın etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti Camii Kebir vakfi, civardaki dükkânların huluvv-ül örfisinin artmasıyla kirayı 15 gümüşkit'aya çıkartmış ve İbrahim b. Ebubekir El-tavuakî bu kirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 238   **Belge:1004**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Nimatullah b. Eltavaki, Elekbâ Çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu. Her ay bu dükkâna 25 kıt'a kira ödemekteydi. Dükkân'nın etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti ,Camii Kebir vakfi bu kirayı 27 kıt'aya çıkartmış ve Nimatullah b. Eltavaki de bu kirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 238   **Belge:1005**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Camii Elkabiyer vakfın Elekbâ Çarşısının Kible tarafından yarım dükkânı mutasarrıf olan Ahmet b. Abdulkadir , Kadı , sahibi olarak Ahmet b. Abdulkadir eskiden

dükkânı kullanmış ve helvvü örüfi hükemedilmiş , Camii Kebir vakfına 13 gümüştük'a'ya ödemişti daha sonra ücerite büyük dînâra artmış 13.5 dînâra ödeyeceğini söz vermiştir.

Sayfa: 239   **Belge:1006**   **Tarih:29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Alâeddin b. Bedrulddin, Elekbâ Çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu. Her ay bu dükkâna 21 gümüştük'a kira ödemişti .etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti Camii Kebir vakfi bu kirayı 22 gümüştük'a'ya çıkartmış ve Enamir b. Camal de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiş . önceden 21 gümüştük'a olan kira parası her ay 22 gümüştük'a olarak Camii Kebir 'e vakfi tarafından belirlenmiştir.

Sayfa: 238   **Belge:1007**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Borç

Fadlüzaziz bint-i Hızır'ın vekili olan kocası Muhammed b.Hacı Osman b. Rasul , Fadlüzaziz'in kardeşi merhum Cemaleddin zimmetinde 245 dînâr alacağı olduğu, Cemaleddin'in oğulları Ataullah ve Leyla'nın vekili olan Şeyh İbrahim b. Ebubekir merhumun Şeri'atlı Mahallesindeki evi 90 dînâra Fadlüzaziz bint-i Hızır'ın aldığı ve kalan 155 dînârı ödeyeceği sözünü vermiştir.

Sayfa: 239   **Belge:1008**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu:Dükkân Kirası Artışı

Hacı Bedreddin b. Şihabeddin b. Hamza, Elekbâ Çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu. her ay bu dükkâna 25 gümüştük'a kira ödemişti. etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti. Camii Kebir vakfi bu kirayı 26 gümüştük'a'ya çıkartmış ve Hacı Bederddin b. Şihabulddin b. Hımza de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 240   Belge:1009   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Enamir b. Cemal'ın lakabı İbn-i Rabiya, Elekbâ Çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 25 gümüşkit'a kira ödemişti . etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti ,Camii Kebir vakfı bu kirayı 26 gümüşkit'a'ya çıkartmış ve Enamir b. Camal de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir . önceden 25 gümüşkit'a'ya olan kira parası her ay 26 gümüşkit'a olarak Camii Kebir 'e vakfı tarafından belirlenmiştir.

Sayfa: 240   Belge:1010   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M

Belge Konusu:Dükkân Kirası Artışı

Ali b. İzzeddin b. Zeyenelabddin, Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 23 gümüşkit'a kira ödemişti .etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti, Camii Kebir vakfı bu kirayı 24 gümüşkit'a'ya çıkartmış ve Ali b. İzzeddin de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 240   Belge:1011   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Hüsaiyn b. Muhammed'in lakabı İbn-i Elfahvri Eltvaki, Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 12 gümüşkit'a kira ödemişti . etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti, Camii Kebir vakfı bu kirayı 13.5 gümüşkit'a'ya çıkartmış ve Hüsaiyn b. Muhammed de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 241   Belge:1012   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M

Belge Konusu:Dükkân Kirası Artışı

Salih b. Yakup Eltvaki , Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 26 gümüşkit'a

kira ödemişti . etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti ,Camii Kebir vakfı bu kirayı 28 gümüşkit'a'ya çıkartmış ve Salih b. Yakup Eltvaki de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 241 Belge:1013 Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

A'kîl b. Muhammed'in lakabı İbn-i Elfâhûrî Eltavaki'nin Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 29 gümüşkit'a kira ödemişti . etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti ,Camii Kebir vakfı bu kirayı 30 gümüşkit'a'ya çıkartmış ve Ekiyl b. Muhammed de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 241 Belge:1014 Tarih: 2 Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak 1588 M

Belge Konusu: Borç İkrarı

Fırıncı Şamlı Hasan b. Ömer Elhısavi, İbn-i Zinati lakablı Hacı Ahmet b. Hasan'a un fiyatından kaynaklanan 30 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 241 Belge:1015 Tarih: 3 Rebî'ül-evvel 996 H/1 Şubat 1588 M

Belge Konusu: Şahitlik

Kilis kazasının Deyr-i Kazman köyünden Hacı Ali b. Muhammed ve Ali b. Eyüp ve Muhammed b. Ömer, Hamza b. Derviş, Abdurrahman b. Merhum Salim b. Ahmet'in huzurunda, Gazal b. Ziynett'in Merhum Salim'in zimmetinde 3 mekkûk buğday ve Sara mezrasındaki incir ağacı ücretinden kaynaklanan 600 dînâr borcu olduğunu ve bunu 4 kez taksitte ödeyeceğini, iki taksitini aldığını ve 300 dînâr ve 3 mekkûk buğday borcu olduğuna şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 242 Belge: 1016 Tarih:5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M

Belge Konusu: Borç Davası

Emir Hüseyin Paşa'nın memuru Ali Çavuş huzurunda Hüseyin b. Pîr Ali Kurdi, Halep kalesinde kasap Mustafa b. Merhum Ömer b. Tanrıverdi ve merhum kölesi

Ahmet'in kefil Muallim Abdülkerim b. Muhammed'in huzurunda tanesi 112 kıt'adan 30 tane koyunu sattığını ve 26 dînâr ve 1 şahiyeyi teslim aldığını ikrar etmiştir. Kefil Muallim Abdülkerim'e sorulduğunda borcunu itiraf etti ve ödemesine hükmedildi.

Sayfa: 242   Belge:1017   Tarih:4 Rebî'ül-evvel 996 H / 2Şubat 1588 M
Belge Konusu: Şahitlik

Harir camii'inin mütevellisi Yunus b. İbrahim, Harab Han Mahallesinden Terzi Hacı Hüseyin b. İbrahim, Hacı Zeyni b. Muhammed, Ali b. İsmail ve Abdul-basit b. Muhammed ve diğerler huzurunda, satıcı Hasan b. Hacı Hüseyin'den Ali b. Mahmut'un Harab Han Mahallesindeki ahırını ve üst katını aldığı, satın alınan yerin arazisi Harir camii' vakfına ait olduğundan Ali b. Mahmut vakfa her ay 4 gümüş sikke kira(hikr) ödemesine karar verilmiştir.

Sayfa: 242   Belge:1018   Tarih:5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç Davası

Emir Hasan Paşa'nın memuru Ali b. Çavuş'in huzurunda Hüseyin b. Piyer b. Ali Elkurdi, Mustafa b. Merhum Ömer, kale kasabı olan Bekir Birdi'nin ve Ömer'in ki kölesi Ahmet'in kefil Abdülkerim usta b. Muhammed'in zimmetinde 118 dînârın 41 koyununun her tanesi 2 dînâr ve 35 kıta sattığını ve tabakçı olan Hacı Muhammed'in elinden Havalende 12 dînârı ve ödediğini ve Ömer'in kölesinin elinden 23 dînârı ve kalan 83 dînâr ödememeyi iddia etti, onların kefil Muhammed sorulduğunda ve Kabul edilmiş ve hükmedilmiştir.

Sayfa: 242   Belge:1019   Tarih: 6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç Davası

Muhammed b. Hıdır El-ensari, Hristiyan Kiyir b. Natil'in zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 40 dînâr alacağı olduğunu iddia etmiş ve Hristiyan Kiyir b. Natil'e sorulduğunda kabul ettiğini belirtmiştir.

Sayfa: 243   Belge: 1020   Tarih:6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç Davası

Bâb-i Âlî Çavuşlarından Yahya Çavuş, Hristiyan Kiyir b. Natil'in zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 208,5 dînâr alacağı olduğunu ve bundan 37 dînâr aldığını ve kalan 171.5 dînâr olduğunu iddia etti. Davalıya sorulduğunda borcum 171.5 dînâr değildir ve borcundan kalanın 130 dînâr olduğunu söyledi. Hristiyan Kiyir'in itiraf ettiği paranın ödenmesine hükm edildi.

Sayfa: 243   Belge:1021   Tarih:6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat 1588 M
Belge Konusu: şahitlik

Bâb-i Âli çavuşlarından Yahya Çelebi b. Halil Çavuş, şahit olarak Ensâri Muhammed b. Haydar, Yahya b. Hemze b. Hacı Abdullah ve Âbdi b. Abdulmuttalip huzurunda Ker b. Natil'in kefillisi Ensâri Berhum b. Zueyd'in zimmetinde diyn-i şer'i den kaynaklanan 208,5 dînâr borcu iddia etmiş ve bunu şahit olmuşlardır.

Sayfa: 243   Belge:1022   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Hacı Ali b. Abdulkarim'in lakabı İbn-i Eletraş Eltvaki'nin Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 24 gümüşkıt'a kira ödemişti .etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti, Camii Kebir vakfı bu kirayı 25 gümüşkıt'a'ya çıkartmış ve Hacı Ali b. Abdulkarim de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 243   **Belge:1023**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Dükkân Satışı

İbn-i Etraş adıyla meşhür Hacı Ali b. Abdulkerim, Elekbâ çarşısındaki Camii Kebir vakfin güney taraftan helvvü öruf olarak bir dükkânı peşin 400 dînâra oğlu Alâeddin 'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 243   **Belge:1024**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Dükkân Satışı

İbn-i Etraş adıyla meşhür Hacı Ali b. Abdulkerim, Elekbâ çarşısındaki Camii Kebir vakfin kuzey taraftan helvvü öruf olarak bir dükkânı peşin 400 dînâra oğlu Alâeddin 'e sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 244   **Belge:1025-1026**   **Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/ 31Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Sanık Teslimi

Halep Divanının Çavuşlarından Hasan Çavuş b. Ahmet Çavuş , kindesine Harim Kazasından Askar Kurd b. Hacı Yahya'dan suçlanan Ğerib b. Ğâl Elbedavi'yi teslim aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 244   **Belge:1027**   **Tarih: 29 Safer 996 H /29 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Hacı Ali b. Abdulkariym'in lakabı İbn-i Elatraş'nin Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 25 gümüşkit'a kira ödemişti . etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti ,Camii Kebir vakfı bu kirayı 26 gümüşkit'a'ya çıkartmış ve Hacı Ali b. Abdulkariym de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 244   Belge: 1028   Tarih: 2Rebî'ül-evvel 996 H/ 31Ocak 1588 M
Belge Konusu: Çiftlikler Satış İkrarı

Karı Talle köyünden Muhammed b. Timur, Gaziantep kazasının Oğlakıçı oğly çiftliğindeki adı gecen 480 çeşitli meyve ağaçlarını,16 cüz ağalarını, 1000 üzüm ağaçlarını ve diğer çiftliğinin 1000 üzüm ağaçlarını, Keriym Muhmmad çiftliğinin 1400 üzüm ve cüz ve sıfsaf ağaçlarını peşin olarak 1000 dînâra Mustedem Ağa b. Abdullah'a sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 244   Belge:1029   Tarih:29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Köyün arazi Kirası

Kadı İbn-i Şehna vakfın mütevellisi Berka bint-i Ahmet b. İbn-i Şehna adıyla meşhür Kadı Abdullah kocasının vekili Şeyh Ebulgis b. Şeyh Ali , Cebal Sam'an Nahiyasının Tedil köyünde köyün dörtte bir 6 yıllığına iki anlaşma her biri 3 yıllığında başlanan 995'ten ve köyün zeytinliğinin dörtte bir peşin 270 dînâra Selahettin b. Havvâcı Osman'a kirladığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 244   Belge:1030   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M
Belge Konusu: evlenme Şahitlik

Şahit olarak Şeyh Yusuf b. İsmail ve Akyol Mahallesinden Hüseyin b. Zaiyd, Davacı Allık'ın vekili Safiyettin b. Ali Allık'ın kocası Muhammed b. Mahmut'a Allık'ın âkit nikâh, kıymak için 80 dînâr mehir mukkadem ve 40 dînâr Muahhar mehir Muhammed b. Mahmut'un kefilisi Hasan Halil'i mehir mukkadem ödemeye zorladığını şahit olmuşlardır.

Sayfa:245 Belge:1031 Tarih: 5Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu : Dükkân Satış İkrar

Bâbul-Nasır Mahallesiindeki Şeyh Vefa zaviyesi'nin yanında Sabbağ dükkânı yer Hac Muhammed b. Abdullah Şeyh Vefa b. Muhammed El-Sadi 50 dînâra bu dükkânı satın alıyor.

Sayfa: 245 Belge:1032 Tarih: 5Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Farafira Mahallesinden Hacı Abdurrahman b. Abdullah, Mücevheratçı olan Tebrizli Ali Han b. Şah Mahmut ve Mücevheratçı olan Tebrizli Muhammed b. Hacı İskender'e dört ay içinde 1893.5 dînâr borcu olduğunu ve bundan Ali Han'a deyn-i şer' iden kaynaklanan 507 dînâr borç olduğunu ve Ali'nin 100 tane yakutu,19 tane Firuzesi, 7 tane incesi, altınlı firketesi borcunun karşısında ve Muhammed'e deyn-i şer' iden kaynaklanan 1386.5 dînâr borç olduğunu ve Muhammed'in altınlı eyeri, altınlı firketesi, altınlı kolyesi ve 36 tane incesi borcunun karşısında rehin ikrar etmiştir.

Sayfa: 245 Belge:1033 Tarih:6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Vakıf

Şemsettin b. Muhammed,Zâhir-î Bâbun Nasr Mahallesiindeki Zeki Camii'nin vakfın Şeyh Veva zaviyesinin yanında dükkânı seneliğine her ayda 4 dînâra (20 osmaniye) Zeki Camii'nin vakfın müteveli Mustafa b. Ali Zenabili 'den kiralamıştır.

Sayfa: 245   Belge:1034   Tarih:6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı

Akyol Mahallesinden Hacı Muhammed b. Abdulrehman, adı geçen mahlledeki Akyol camii taraftan dükkânı peşin 47 dînâra Hüseyin Çavuş b. Ali'ye sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 245   Belge:1035   Tarih: 29Safer 996 H / 29 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Merhum Ramadan b. Ali 'nin Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu. her ay bu dükkâna 12.5 gümüşkıt'akira ödemişti .etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti, Camii Kebir vakfı bu kirayı 13 gümüşkıt'a'ya çıkartmış ve Elmarhvm Ramadan b. Ali de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 246   Belge:1036   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Kirası Artışı

Hacı Yusuf 'in lakabı İbn-i Hacib'in Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu. her ay budükkâna 26 gümüşkıt'a kira ödemişti. etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti,Camii Kebir vakfı bu kirayı 27 gümüşkıt'a'ya çıkartmış ve Hacı Yusuf de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 246   Belge:1037   Tarih: 29Safer 996 H/ 29Ocak 1588 M
Belge Konusu:Dükkân Kirası Artışı

Hacı Yusuf 'un lakabı İbn-i Hacib'in Elekbâ çarşısının kuzey tarafındaki Camii Kebir'e ait olan bir dükkânı eskiden kiralık olarak kullanıyordu . her ay bu dükkâna 20 gümüşkıt'a kira ödemişti . etrafındaki dükkânlara göre az kira ödemişti ,Camii Kebir vakfı bu kirayı 21 gümüşkıt'a'ya çıkartmış ve Hacı Yusuf de bu kşirayı her ay ödeyeceğine dair söz vermiştir.

Sayfa: 246   **Belge:1038**   **Tarih:5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Şahitlik

Şeyh Ahmet b. Mahmut, Şahap b. İsmail ve Abdulkadir b. Muhammed, merhum Ahmet b. Abdulkadir'in zevcesi Halime bint-i Şemsettin huzurunda Şam'da ki haber olan asker Derviş Halime'yi Halime'nin kocasının kardeşlerine Merhum Abdulkadir'in evinin mirasını haber etmişlerdir.

Sayfa: 246   **Belge:1039**   **Tarih:4Rebî'ül-evvel 996 H/ 2Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Ev sahibi

Kadı, Kasıla Mahallesinde Haremiyn-i Şarifin Vakfı evinin yarısı ve diğer yarısı Kastel Vakfı aittir, evinde oturan Muhammed b Hacı Muhammed elinde Sultanın emriyle evin vergisi ve Takaleful örfiyye kendisi bıraktı , Şeyh Beşir b Yasin ve Şeyh Şemsettin b İbrahim ve Şeyh Yusuf b Humade ve Şeyh Zenneden b Abdurrahman huzurunda ,evi Vakıfın aitinden kendisine istediğini sahip olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 246   **Belge:1040**   **Tarih:3 Rebî'ül-evvel 996 H/ 1Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Hisse Teslimi

Sof Dellâli adıyla meşhur merhum Muhammed b. Yahya'nın zevcesi Bazteyin bint-i Abdullah , Fatima bint-i merhum Muhammed'in vasisi amcası Hasan b. Yahya'dan Bazteyin'in oğlu Ali'nin hissesini babasının Ankara'da ve Halep'teki malından 70 dînâr aldığını, A'kabe Mahallesindeki babasının evinin hissesi ve Sof çarşısındaki dükkânın huluvül-örfisini almadığını ikrar etmiştir.

Sayfa:247 Belge:1041 Tarih: 3Rebî'ül-evvel 996 H/ 1Şubat 1588 M
Belge Konusu : Miras

Akabe Mahallesinden sof dellalı olan merhum Muhammed b. Yahya'nın oğlu Yahya, kız kardeşi Fatima'nın vekili amcası Hasan'dan, babasının Ankarada ve Halep'teki hissesi ve kardeşi merhum Ali'nin hissesinden 233.5 dînâra teslim aldığı ve adı geçen Mahalledeki babasının evinden ve Sof Çarşısındaki dükkânın huluvv-ül örfisinden 20 kırat hissesini ve kardeşinin aynı miktar hissessini kaldığını ikrar etmiştir.

Sayfa:247 Belge:1042 Tarih: 3Rebî'ül-evvel 996 H/ 1Şubat 1588 M
Belge Konusu : Miras

Akabe Mahallesinden Sof dellalı olan merhum Muhammed'in kızı Fatima'nın vekili amcası Hasan , zimmetinde Fatima'nın babası ve kardeşi merhum Ali'den ırşen Fatima'ya Ankara ve Halep'teki hissesinden 343 dînâr kaldığını ve babasının adı geçen evdeki hissesinden ve Sof Çarşısında dükkânın huluvv-ül örfisinin hariç olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa:247 Belge:1043 Tarih: 1Rebî'ül-evvel 996 H/ 30Ocak 1588 M
Belge Konusu : Çalma Davası

Kuyumcu Yahudi Halife b. Nasır , dükkânından 60 miskal ağırlığında iki altın bileziğini komşusu kuyumcu Muhammed b. Ahmet'in kendisi dükkânda yok iken aldığı belirterek şikayetçi olmuştur. Muhammed b.Ahmet, bileziğin aynısını yapmak için aldığı, yolda bileziğin kaybolduğunu, uzlaşmak için Mustafa b. Bekur kefil olmuştur.Uzlaşmanın her miskali 90 kıt'adan 45 miskal olmak üzere ödenmesi ve ona kefil olan Yagob b. Ye'eiş, Halife'ye 5 miskalini kendisinin ödeyeceğini belirtmiştir.

Sayfa:248 Belge:1044 Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu : Han Kirası

Haremeyn-i Şerifeyn Vakfının Nazırı olan İbn-i Ferhut adıyla meşhur Nazır Şeyh Abdulaziz b. Yusuf , Dâhil-î Bâbun Neyreb Mahallesiindeki Cübñ Hanının yarısını 1 seneliğine 38 dînâra Bekir Bölükbaşı b. İsa'ya kiraladığını ikrar etmiştir.

Sayfa:248 Belge:1045 Tarih: 5Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu : Dükkân Satış İkrar

Cellûm Mahallesinden Ramazan b.Yunus lakabı İbn-i Esar, adı geçen Mahalledeki kıdmaviye çarşısında dükkânının 18 kırıatını Hacı Ali'nin kızı Verde'ye 140 dînâr sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 248 Belge: 1046 Tarih: 5Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Hacı Abubekir b. İzzeddin, Merhum Hızır Paşanın vakfının parasından zimmetinde 126 dînâr borclu olduğunu ikrar etmiş ve vakfın mütevellisi İbrahim b. Mahmut bu ikrarı tasdik etmiştir.

Sayfa: 248 Belge:1047 Tarih: 10 Rebî'ül-evvel 996 H/ 8Şubat 1588 M
Belge Konusu: Şahitlik

Aydın b. Ömer ve Bayram b. Ali, 993 Tarihinde Halep'in Hanının yöneticisi olarak Antakyalı Molla İbrahim'dir. Davacı olan ve Deveci olan Hacı Mehmet b. Evad ve arkadaşları Hüseyin b. Yusuf, Musa b. Cak, Ali b. Yağmur Halep'in dükkânlarından Tebriz'e 48 Deveyi ve 14,0 buğdayın kilesini götürüp ve Antakyalı Minla İbrahim'e 15 Deveyi teslim edip ve Tebriz'inde 33 Deveyi teslim etmişler ve Davacıların zimmetinde kalan 14,5 buğdayın kilesini şahit olmuşlar.

Sayfa: 249   **Belge:1048**   **Tarih: 29 Safer 996 H/ 29Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Köle Şahitlik

Davacı Nasreddin Bey b. Havâce Burhan, merhum Nûbî Zenci Sinan Ağa b. Abdullah Etevâşi'nin bütün malını ve mirasını kölesi olan kendisine bıraktığını ve başka mirascısının bulunmadığını ikrar etmiş, Süleyman Paşa'nın Kapıcıbaşı olan Ağa b. Abdullah'ın Sinan Ağa'nın mirasını kölesi Nasreddin'e teslim etmek için vekil olduğuna, Şafii Müftü Şeyh Ömer b. Şeyh Abdul Vahhab ve Müderris Şeyh Şemseddin b. Muhammed Elâmadi şahit olmuşlardır.

Sayfa: 249   **Belge:1049**   **Tarih: 8Rebî'ül-evvel 996 H/ 6 Şubat 1588**
MBelge Konusu: Vakıf

Halep Kalesinde Hazine-i Sultaniyeye Muhafız olan Hacı Mustafa b. Aydın, Kale altında tam 8 dükkânını Ömeri Camii için vakıf etmiş ve vakfin mütevellisi olarak Hacı İbrahim b. Ahmet tayin edilmiş ve Peygamber ve müslümanların ruhu için her gün 1 osmanî ücretle sabahta Yasin süresini ve akşamda Mülk süresini okuması ve her gün 3 kıt'a ücretle Ömeri Camiinin İmamını ve A'rkûb Camiinde her gün 1 osmanî İstanbulî ücretle sabahta Yasin süresini ve akşamda Mülk süresini okuması için müezzin olarak birisi tayin edilmiş ve Onların ömür boyu bu görevde kalmaları ve bu şahıslar öldükten nesilden nesile bu görevin devam etmesi ve nesilleri kesilirse vakıf malını Haremeyn-i Şerifeyn'e devir edilmesi ,Haremeyn-i Şerifeyn vakfinin ihtiyacı olmazsa vakfin gelirinin Halep'teki fakirlere verilmesi belirtilmiş ve sonra vakıftan rücü etmek istemiş, fakat vakfin sıhhatına hükmedilmiştir.

Sayfa: 250   **Belge:1050**   **Tarih: 22 Rebî'ül-evvel 996 H/ 20Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Şahitlik

Seyyid Muhmmmed b. Seyyid Ali ve Muallim Abdul Nabi b. Cemal, Hacı Hüseyin b. Ferhat'ın sarhoşluğu ve ağzından içki kokusunun geldiğine şahit olmuşlar.

Sayfa: 250 Belge:1051 Tarih: 18Rebî'ül-evvel 996 H/ 16 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Su Kanalçı Tayini

Kadı, Mihmandar Camii'ne ve Hamam-i Nehâs'a kanaldan su naklini sağlayan Ömer b. Kadir'in yerine, camii vakfi mütevellisinden günde 1 osmaniye ve Hamamın sahibden günde 4 kıt'a ücret ödenmek üzere Kanevâti Şeyhi Ferâc b. Abdullah'ı atamıştır.

Sayfa: 250 Belge:1052 Tarih: 19Rebî'ül-evvel 996 H/ 17Şubat 1588 M
Belge Konusu: Vekâlet

Merhum Molla Mahmut b. Kasem Kurdi'nin zevcesi Sittü'l-'ayş bint-i Kasem , mahkemede eşinin mirasından hakkını almak için Muhammed b. Hacı Muhammed'i vekil tayin etmiştir.

Sayfa: 250 Belge:1053 Tarih: 19Rebî'ül-evvel 996 H/ 17 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Kefer Safra köyünden Ali b. Abdulkadir, Âmerallah b. Haydar'a deyn-i şer' iden kaynaklanan 8.5 dînâr borçlu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 251 Belge: 1054 Tarih: 4Rebî'ül-evvel 996 H/ 2Şubat 1588 M
Belge Konusu: Vakıf Mülkiyetinde Değişiklik

Muhammed Bey b. Ahmet Efendi Kadızade'nin vekili Şemseddin b. Muhammed, Zâhir-î Bâbun Nasr Mahallesindeki Şeyh Vefâ zaviyesinin yanındaki Sâbbağ(Boyacı) dükkânının yarısını Şeyh Vefa b. Muhammed Es'adi'den satın almıştır.Vakfa ait dükkânın yarısı Zeki Camii vakfına aittir. Vakfın Mütevellisi İbn-i Zenâbilî adıyla meşhur Seyyid Mustafa b. Seyyid Ali'den vakfa ait dükkânın yarısını, Zâhir-î Bâbun Nasr Mahallesindeki Beyt-i kahve adıyla meşhur evi ile değiştirilmesini talep edilmiş, bu değişikliğin vakfın yararına olduğu tespit edilerek icab ve kabule dayalı olarak değişiklik gerçekleştirilmiştir.

Sayfa: 251   **Belge: 1055**   **Tarih: 22 Safer 996 H/ 22Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Saldırı Davası

Bağdatlı Hacı Hasan b. Ali, Nasrânî Abdül Mesih b. Bayram ve Yasif b. Bayram'dan şikayetçi oldu. Bağdat'tan Haleb'e doğru giden bir kafilende yanında 700 miskal inci ve 500 dînâr ve şahî ile birlikte yola çıktıklarını, kafilenin Bağdat ve Halep arasında Bâlîs'e yaklaşmadan önce akşam yemeği için mola verdiğini, bu esnada akşam yemeğini birlikte yediklerini belirtti. Hacı Hasan b. Ali uykuya daldığını ve kalktığında eşyalarının çalındığını gördü. Abdül Mesih b. Bayram ve Yasif b. Bayram'ın O'nun yemeğine uyuşturucu karıştırdıklarını ve sonra da mallarını çaldıklarını iddia etmektedir. Bunun üzerine Abdül Mesih b. Bayram ve Ya sif b. Bayram, kadıya, kendilerinin katile başı Hacı Mahmut b. Mustafa ve Mustafa Çavuş tarafından sorgulanıp arandıklarını ve bunun sonucunda üzerlerinden bir şey çıkmadığını ve serbest bırakıldıklarını söylemişlerdir.

Sayfa: 252   **Belge:1056**   **Tarih: 15 Safer 996 H / 15 Ocak 1588 M**
Belge Konusu: Ev Kirası

Fatima bint-i Hasan Kethüda'nın vekili Cabir b. Abdullah , Defterdar Süleyman Efendi'ye Sâhat-ı Bize Mahallesiindeki ahırını ve evini 1,5 senelliğine 60 dînâra kiralamış, peşin olarak 40 dînârını almış ve kalan 20 dînârı tamir için kullanılması konusunda anlaşmışlardır.

Sayfa: 252   **Belge:1057**   **Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak 1588**
MBelge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-ı Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini İbrahim b.İsmail, Yakub b.Hacı Muhammed'e 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin Muhammed huzurunda , sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 252   Belge:1058   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-ı Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Muhammed Ela'zâri, İbrahim b. İsa'ya 40 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda ,sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 253   Belge:1059   Tarih: 2Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-ı Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Halil b. İsa , İbrahim b. İsa'ya 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 253   Belge:1060   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Kadı , Bânkûsa'da Sûk-ı Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Muhyiddin b.Abdullah, Muallim Kasım b.Muhammed'e 40 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 253   Belge:1061   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Kadı , Bânkûsa'da Sûk-ı Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Ebubekir b.Ali, Hacı Muhammed b.Muhammed'e 15 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 253   Belge:1062   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak 1588 M
Belge Konusu: Hac Masrafı Hazır

Haremiyn Şerifin Vakfı Mütavalisi olan Habibullah b Mahmud, Şayh Abdullaziz b Yusuf'a Halep'ten Makke'ye Hicazlı Mohammed b Ali'ye Hac masrafı 10 Dinarı gönderdiğini Kayıt altına almıştır.

Sayfa: 254   Belge:1063   Tarih: 2Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Kadı , Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Muallim Kasım b.Suveyd, Muhammed b.Elasfur'a 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 254   Belge:1064   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Hacı Muhammed b.Abdullah, Kemal b.Muhammed'e 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 254   Belge:1065   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31 Ocak1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini İbrahim b.İsmail, Ali b. Ataullah'a 10 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda ,sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 254   Belge:1066   Tarih: 2Rebî'ül-evvel 996 H/31 Ocak1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini İbn-i Helevâni lakablı Alaeddin, Muhyiddin b.Ahmed'e 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 255   Belge:1067   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31Ocak1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Hasan b.Muhammed, Şehabeddin b.Zeyneddin'e 15 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda ,sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 255   Belge:1068   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Ataullah b.Ali, babası Ali'den 10 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda , sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 255   Belge:1069   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31Ocak1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Yahya b.Hacı Muhammed, Hacı Mansur b.Osman'a 15 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 255   Belge:1070   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31Ocak1588 M

Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Hacı Ahmet b.Ali, Hacı Ebubekir b.Ali'ye 30 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 256   Belge:1071   Tarih: 2Rebî'ül-evvel 996 H /31 Ocak1588 M

Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Muhammed b.Yakub, Muhyiddin b.Abbas'a 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 256   Belge:1072   Tarih: 2Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak1588 M

Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Hüseyin b.İbrahim, Hacı Ahmet b.Ali'ye 21 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 256   Belge:1073   Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H /31Ocak 1588 M

Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-1 Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Yahya b.Abbas, Eminateddin b.Muhyiddin'e 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi

Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 256 Belge:1074 Tarih:2 Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-ı Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Esseyid Ahmet b. Muallim Muhammed, babasından 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 257 Belge:1074 Tarih: 2Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak 1588
MBelge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Bânkûsa'da Sûk-ı Kutnu(Pamuk)daki dükkânının huluv ül örfisini Muallim Ahmet b.Yunus, Hacı Muhammed b.Alaaddin'e 20 dînâra, Şihâbî Ahmet b.Abbas Vakfının mütevellisi Nasreddin b. Muhammed huzurunda, sattığını ve huluv ül örfisini olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 257 Belge:1075 Tarih: 1 Rebî'ül-evvel 996 H/ 30Ocak1588 M
Belge Konusu: Öldürmek Davası

Halep Divan Çavuşlarından Hasan Çavuş b. Ahmet huzurunda , maktul olan Üveys Çavuş b. Lütfi'nin oğlu Ertuğrul'un vekili Mustafa b. Ali : merhum Safer-i Sultanîden gelir iken İbn-î Çiftik adıyla meşhur Derviş b. A'taullah, velinimeti(efendisi) Üveys Çavuşu tabanca ile öldürmüş ve malını çalmıştır. Elmaci Mahallesinden Hüseyin Çavuş b. Fethullah, Derviş'in efendisi Üveys Çavuşu tabancayla öldürdüğünü gördüm diye şahitlik yaptı. Muhammed b. Abdullah'da tabanca sesi işittikten sonra Üveys'in yanına gittiğini ve kendisini Derviş'in katlettiğini söyledi. Kalenin zindanında Subaşı Hüseyin b.Şaban ve Mirza b.Mustafa huzurunda Derviş, Üveys'i katlettiğini, parasını aldığını ve parayı evin eşğine

koyduğunu itiraf etmiştir. Mahkemede Derviş bu iddiaları inkar etti ve zindanda Subaşının kendisine işkence yaptığını bildirdi.

Sayfa: 257   Belge:1076   Tarih: 6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat1588 M
Belge Konusu:Boşanma

Beyâda Mahallesinden Hacı Muhyeddin b. Ali, zevcesi Şemsî bint-i Abdullah'ı bir talakla boşamış ve zevcesi 400 osmanî mehri-i muahhar ve diğer haklarını şahitler huzurunda ibra etmiştir.

Sayfa: 258 Belge:1077   Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat1588 M

Belge Konusu:İbra-ı Zimmet İkrarı

Receb b. Hacı Hızır, Nasrânî Altûn b. Selvetân zimmetindeki gümüş alacağını 1650 dînâr olarak almış, ne para ve ne de hakkı kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 258   Belge:1078   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu:Kefalet

Hâcer bint-i Ebutayyib'in vekili oğlu Ramazan b. Mahmut'un talebiyle Bölükbaşı Muhammed'in huzurunda, Celal b. Ali , Ali b. Ubeyd , Mustafa b. Ali'nin, Hâcer'in evini açıp içindeki eşyaları çalmalarıyla ilgili davada, Tüccar Hacı Mahmut b. Zeyn, davalılara kefil olmuştur.

Sayfa: 258   **Belge:1079**   **Tarih: 5Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat1588 M**
Belge Konusu:Vasilik

Kadı, maktul Hacı Mensûr Kabbâni'nin yetimleri Hâtem ve Âmine'ye amcaları Hacı Ali b.Subhi'yi çocukların katledilen babalarının haklarını aramak için vasi olarak atamıştır.

Sayfa: 258   **Belge:1080**   **Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/3Şubat1588 M**
Belge Konusu:Kefâlet

Hâcer bint-i Ebutayyib'in vekili oğlu Ramazan b. Mahmut'un talebiyle Hâcer'in evini açıp içindeki eşyaları çalmalarıyla ilgili davada Şumeysâniye Mahallesinden Ömer b. Cemal'a Muhammed b. Abdulkadir kefil olmuştur.

Sayfa: 258   **Belge:1081**   **Tarih: 5Rebî'ül-evvel 996 H/3 Şubat1588 M**
Belge Konusu: Hırsızlık

Mustafa Çavuş b. Tanrıverdi ve kardeşi Yusuf, Halep Valisi tarafından gönderilen Bölükbaşı Muhammed b. Abdullah huzurunda Ömer b. Cemal ,Celal b. Ali, Ali b. Abide ve Mustafa b. Ali'nin Hacer bint-i Ebitayyib'in evinin kapısını açtıklarına ve eşyalarını aldıkları hususunda şahit olmuşlardır.

Sayfa: 258   **Belge:1082**   **Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat1588 M**
Belge Konusu: Mehir

Cebâl Sem'ân Nahiyesinin Tel Karâh köyünden Fatima'nın şer'i vekili babası Halef b. Abdulrezâk, 80 dînârı mukaddem mehir ve 25 dînârı müeccel olmak üzere 105 dînâr mehir ile kızını Ahmet b. Tac ile nikahlamak Konusunda anlaşmışlar ve 80 dînâr mukaddem mehirden peşin 48 dînârı almış ve 32 dînâr kalmıştır.

Sayfa: 259   Belge:1083   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H / 3 Şubat 1588 M
Belge Konusu:İbra-ı Zimmet İkrarı

Ali b. Hacı Ömer, Abdulkadir b. Ömer ile arasında mal ortaklığına son verdiklerini ve aralarında hiçbir hak ve sorun kalmadığını ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 259   Belge:1084   Tarih: 5Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat1588 M
Belge Konusu:Dükkân Satışı

İbn-i Basir Mahallesinden Muhammed b. Yusuf , Sûk- Gazl'daki dükkânın huluuvv-ül örfisinin yarısını peşin olarak 20 dînâra Yahya Çelebi b. Halil Çavuş'a satığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 259   Belge:1085   Tarih:6 Rebî'ül-evvel 996 H / 4Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Haric-i Babün Nasr Mahallesinden Hacı Yunus b. Muhammed ve kardeşi Ömer, Samancı Hacı Zeyneddin b. Alâeddin'e, 20 dînârı mavi kumaş fiyatı ve sekiz aya kadar ertelenmiş deyn-i şer' iden kaynaklanan 45 dînâr olmak üzere toplam 65 dînâr borcu ve birbirlerine kefil olduklarını Sahat-ı Cimâl Mahallesindeki evlerini rehin bıraktıklarını ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 259   Belge:1086   Tarih: 11Rebî'ül-evvel 996 H/9Şubat 1588 M

Belge Konusu: Mehir

Seyyid Muhyiddin ve Derviş Muhammed b. Şeyh Hüseyin b. Sadullah, Kasım b. Ömer'in huzurunda, Davacı olan Zeyneddin b. Mühyiddin 'in kızı Hâlîme tarafından kocası Kasım b. Ömer'i 60 dînâr muahhar mehir, 100 dînâr mukaddem mehir ve iddet nafakasını ibra-i zimmet ettiğine şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 259   **Belge:1087**   **Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Vasilik

Kadı, İbn-i Şakir adıyla meşhur merhum Hacı Alâeddin oğlu Ebubekir'in şer'i haklarına bakmak için Hacı Muhammed b. Zeyn'i vasi tayin etmiştir.

Sayfa: 260   **Belge:1088**   **Tarih: 11Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Ev Satış İbtalı

Zâhir-î Bâbun Nasr Mahallesinden Yusuf b. Şeyh Muhyeddin b. Şeyh Muhammed'in annesi Hâcer bint-i Halil'den adı geçen Mahalledeki evin 9 kıratını 60 dînâra almış olduğu satış işlemi fesh edilmiş ve parası iade edilmiştir.

Sayfa: 260   **Belge: 1089**   **Tarih: 2 Rebî'ül-evvel 996 H/ 31Ocak 1588**
MBelge Konusu : Borç İkrarı

Hacı Ömer'in oğulları Hacı Muhmmmed ve kardeşi Hacı Mahmut, Âzaz Nahiyesinin Ming köyünden Cuma b. Yasin ve oğlu Hasan'a deyn-i şer' iden kaynaklanan 100 dînâr ve 200 dînâr pamuk kozası ücretinden olmak üzere 8 ay sonra ödenmek üzere toplam 300 dînâr borcu olduğunu ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 260   **Belge:1090**   **Tarih: 6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat1588 M**
Belge Konusu: Vakıf

Şihâbî Ahmet b.Abbas ve Amcası oğlu Seyfî Vakfının hak sahipleri Nasreddin veled-i Muhammed ve kardeşi Hacı Muhammed'ten vakıf mütevellisi Nasreddin huzurunda, Hâs Bey Camii'nin Mütevellisi Safer b. Hasan 12 Rebî'ül-evvel 995 Tarihli Halep Kadısı olan Remzi-zâde adıyla meşhur Muhammed Efendi imzasıyla sunulan Belgede Bânkusa'daki Sûk-ı Kutnu(Pamuk Çarşısı)daki dükkânın Has Bey Camii Vakfına ait olduğu ve kira olarak aydan aya ödeme yapıldığı ve bununla cami kandiline yağ alındığını ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 261 Belge:1092 Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat 1588 M
Belge Konusu: Şahitlik

Abdülhay b. Abdurrahman ve Hacı Hasan b. Ahmet, Davacı yetim Ebubekir b. Alaattin'in ve kardeşi Ömer'in vekili Kasım b. Mahmut b. Hacı Ahmet b. Sadik 'in ve kardeşi Yusuf'un ve babasının zimmetinde Antakyalı kumaş ücretinden kaynaklanan 230 dînâr alacakları olduğuna şahitlik yaymışlardır.

Sayfa: 261 Belge: Numarasız Tarih: 2 Rebî'ül-evvel 996 H/31Ocak1588 M
Belge Konusu: Borç Davası

Abdi b. Ali, Kasem b. Hacı Mansur'un zimmetinde kumaş ücretinden kaynaklanan 13 dînâr alacağı olduğunu iddia etti. Davalıya sorulduğunda inkar etti ve kadı davacından ispat etmesini istedi. Davacı, Kasem b. Hacı Mansur'dan yemin etmesini istedi ve davalı yemin etmiştir.

Sayfa: 261 Belge:1093 Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H / 9Şubat 1588 M
Belge Konusu: Nafaka

Kadı, Hâlime bint-i Zeyneddin ve çocuğu Mustafa'ya, Cebbil Mahallesinden eşi Kasem b. Ömer b. Muhsen'in her gün için giyim ve sair ihtiyaçlarını karşılamak üzere 2 kıt'a nafaka verilmesine hükmetmiştir.

Sayfa: 261 Belge:1094 Tarih: 4Rebî'ül-evvel 996 H/ 2Şubat 1588 M
Belge Konusu: Teslim İkrarı

Halep Subaşı Keyvan Ağa'nın adamı Ramazan b. Süleyman , Tebriz'den gelen Ağa Beğ b. Büyük'ten iki at ve katırı Ruhalı Yağmur b. Sunduk ve Ali b. Berci huzurunda teslim almış, Ruhalı Yağmur b. Sunduk ve Ali b. Berci, Ağa Beğ b. Büyük'ten beyaz atlarını talep ettiklerinde, atın Kaysâriye-i Sekkâyîn'de öldüğünü ve bu konuda o beldenin Şeyhi Ebubekir b.Belsân'dan Belge getirmiştir.

Sayfa: 261 Belge:1095 Tarih: 12Rebî'ül-evvel 996 H/ 10Şubat 1588 M
Belge Konusu: Köle Satışı

Bekir b. Mustafa, Satılmış b. Şükür'den köle satışından kaynaklanan 100 dînâr alacağını teslim aldığı ikrar etmiştir.

Sayfa: 261 Belge:Numarasız Tarih: 12Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat 1588 M
Belge Konusu: Teslim İkrarı

Şeyh Muhammed b. Şeyh Taceddin, Bölükbaşı Muhammed b. Ali'den 80 koyuna bakmak üzere teslim almıştır. Şeyh Muhammed koyunların sütü ve yününden yararlanacak, fazlasını Bölükbaşı Muhammed'e teslim edecektir. Ayrıca koyunların kuzuları Bölükbaşı Muhammed'in olacaktır.

Sayfa: 262 Belge:1096 Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H / 9Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç Davası

Ali b. Hacı Mansur, Fırıncı Ahmet b. Muhammed'ten deyn-i şer' iden kaynaklanan 20 dînârdan 17 dînâr alacağı kaldığını, bunun da her ay 20 kıt'a ödenmek üzere taksitlendirildiğini söyledi. Fırıncı Ahmet, 4 aylık taksitten 3 ayını ödediğini ve bir ay taksitini ödemediğini söyledi. Ali b. Hacı Mansur 3 taksit ödemeyi inkar etmiş ve delil getirmek üzere ayrılmışlardır.

Sayfa: 262 Belge:1097 Tarih: 12Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat 1588 M
Belge Konusu: Ev Satışı

Kellâse Mahallesinden İbn-î Zenbaki adıyla meşhur Muhyeddin b. Hacı Derviş , annesinin mirasından evin 6 kırat, sülûs kırat ve çeyrek kıratını (6,58 kırat) peşin olarak 13 dînâra kız kardeşi Fatima'ya sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 262   Belge:1098   Tarih: 13 Rebî'ül-evvel 996 H/11Şubat 1588 M
Belge Konusu: Teslim İkrarı

Müderriş Muhammed Çelebi b. Hüseyin, Diyarbakır Defterdarı Nuh Efendi tarafından Bab-ı Ali Gılmanlarından Alibekir b. Mustafa ile gönderilen 360 b osmanîyi almış ve karşılığında rehin olarak bırakılan inci ve altınları mühürlenmiş olarak geri teslim ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 263   Belge:1099   Tarih:22 Rebî'ül-evvel 996 H/20Şubat 1588 M
Belge Konusu: Hırsızlık Davası

Sûk- Mahalle-i Essâhâ Mahallesinden Zeyneddin b. Recep Semân, Abdulkerim b. Şehab'a gecede dükkânındanki yağ, fıstık, pekmez ve 15 dînâr şahiyeyi çaldığı iddiasında bulunmuş, Subaşı Abdulkerim'in evini araştırmışlar ve hiçbir şey bulamamışlardır. Şahitler Abdulkerim'in ahlaklı ve iyi bir adam olduğuna dair şahadet etmişlerdir.

Sayfa: 263   Belge:1100   Tarih:19 Safer 996 H / 19 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Görev

Kadı, Turontay Cammisinde Senân bey hizmetinde Şeyh Ahmet b. Ali'nin yerine her gün bir osmanî ücretle Hacı Süleyman bey'i atamış,cami vakfin mütevellisinden ücretini almasına ve işine başlamasına karar vermiştir.

Sayfa: 263   Belge:1101   Tarih:19 Safer 996 H / 19 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Görev

Kadı, Bekri Medressesinde Şeyh Ahmet b. Ali'nin yerine her gün 96 osmanî ücretle Şeyh Hüsrufeddin b. Zekârye'yi atamış, Medresse vakfin mütevellisinden ücretini almasına ve işine başlamasına karar vermiştir.

Sayfa: 263   Belge:1102   Tarih:6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat 1588 M
Belge Konusu: Görev

Kadı, Hızırıye Zaviyesinde bahçesinde beslemek için her gün bir kıt'a ücretle Muhammed b. Hacı Nâsır'ı atamış, Zaviye vakfın mütevellisinden ücretini almasına ve işine başlamasına karar vermiştir.

Sayfa: 263   Belge:1103   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat1588 M
Belge Konusu: Şahitlik

Hemesli Hacı Muhammed b. Kasem,Hacı Ziynettın b. Hamid, Hacı Nasrettin b. Ahmet ve mülemmandan diğlereri , Davacı Osman usta b. Burhan Elhelavani Takyittin meşhur İb Şeyh Kabani'ye Cereni Asuad Mahallesinde Davacı Osman Usta'nın kendisine terazicini merhum Recep'in yerinde olduğunu ve Kesile Mahallesinde Takyittin Terazicini olduğunu ve Beradâiye çarşısında diğler Terazici varmış da ve üç yerden her yerinde tek Terazici Mevcudu ve her üç yerinde bir Terazicinin elinde teraziciyi tutmasını olmaz şehit olmuşlardır.

Sayfa: 264   Belge:1104   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Öldürmek Davası

Maktul olan Hacı Mensur'un zevcesi Sâkine, kızları Hânem ve Âmine,kardeşleri Hacı Abdulkafi ve kız kardeşi vakili olan Hacı Ali b. Heccyc, Mustafa b. Ali'e sabahta A'dliye Bâbunda merhum Hacı Mensuru saldırıp öldürdü , merhum Mensur : Mustafa beni saldırdı demişti, Mustafa soruduğunda inkar etti.

Sayfa: 264   Belge:1105   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H / 3Şubat1588 M
Belge Konusu:Dükkân satışı

Şihâbî Ahmet b.Abbâs(Hazinedar olarak maruf) ve Amcası oğlu Seyfi Vakfi mütevellisi Nasıreddin b Muhammed huzurunda, Kasım b. Abdulkadir, İbrahim b.

İsa'ya Bankusa'daki Sûk-ı Gazal'daki dükkânın huluvv-ül örfisini peşin 15 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 264   Belge:1106   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Huluvv-ül Örfisi

Şihâbî Ahmet b.Abbâs(Hazinedar olarak maruf) ve Amcası oğlu Seyfi Vakfi mütevellisi Nasıreddin b Muhammed huzurunda, Muhammed b. Hızır'a Bankusa'daki Sûk-ı Gazal'daki dükkânın huluvv-ül örfisini aldığını bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 264   Belge:1107   Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat1588 M
Belge Konusu: Talak

Cubeyle Mahallesinden Kâsım b. Ömer b. Muhsin , eşi Hâlîme bint-i Seyyid Zeynelabidin'i üç talakla boşamıştır. Halime'ye vekaleten babası Seyyid Zeynelabidin b. Muhyeddin kızınının 60 dînâr mehr-i muahhar ve 100 dînâr mehr-i mukaddemi, iddet nafakası ve sair hukuku Konusunda ibra-i zimmet etmiştir.

Sayfa: 264   Belge:1108   Tarih: 29 Safer 996 H/29 Ocak 1588 M
Belge Konusu: Kefâlet

Şeyh Celal b.Şeyh Ubeyd El-Ermenâzi, Şeyh İbrahim El A'cemî Medresesi Vakfının Mütevellisi Ataullah b.Abdurrahman'a Müderris Şeyh Muhammed b.Şeyh Ahmed'in talebi üzerine kefil olmuştur.

Sayfa: 265   Belge:1109   Tarih: 29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588

MBelge Konusu: Şahitlik

Seyyid Ömer b. Eminateddin, Nasrânî Murat b.Han'ın 6 rıtl ölçüsünde mangal yapmak için emanet aldığını iddia etti. Nasrânî Murat'a sorduğunda inkar etti. Seyyid Ömer, Hacı Takiyeddin ve Şeyh Ebâ Gays'ın şahit olduğunu getirmesini hükümetmiştir.

Sayfa:265   Belge:1110   Tarih:29 Safer 996 H/ 29 Ocak 1588 M

Belge Konusu : Et Satış İkrar

Yehudi fikirlerine için Yehudi kasapları müslimen kasaplarından et satışı bir dînâr arttığını , bunu Muhtesibe göre arttığını zerer değildir ve Neseym b. Musa'nın yahudilerinin ketühdası kabuledilmiştir.

Sayfa: 265   Belge:1111   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel996 H / 3 Şubat 1588 M

Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Şihâbî Ahmet b.Abbâs(Hazinedar olarak maruf) ve Amcası oğlu Seyfi Vakfi mütevellisi Nasireddin b Muhammed huzurunda, Muhammed b. Şems, Muhammed b. Kara Yasin'e Bankusa'daki Sûk-ı Gazal'daki dükkânın huluvv-ül örfisini peşin 20 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 265   Belge:1112   Tarih:5 Rebî'ül-evvel996 H/ 3Şubat 1588 M

Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Kasem b. Selâme,Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , Hasan b. Dav-î 'nin dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 10 dînâra aldığını bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir. Şihâbî Ahmet b.Abbâs(Hazinedar olarak

maruf) ve Amcası oğlu Seyfi Vakfi mütevellisi Nasıreddin b Muhammed huzurunda, Kasım b.Sultan, Hasan b.Davî'ye Bankusa'daki Sûk-ı Gazal'daki dükkânın huluvv-ül örfisini peşin 10 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 265   Belge:1113   Tarih:5 Rebî'ül-evvel996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

İbrahim b. Ebubekir, Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , Camal b. Hüsaiyn ve Muhammed b. Zîn'in dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 15 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 266   Belge:1114   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Muhammed b. Mahmut , Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , Yusuf b. Ali'nin dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 25 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 266   Belge:1115   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Ahmet b. A'bdi, Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , Ali b. Elmâltî'nin dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 20 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 266   Belge:1116   Tarih:5 Rebî'ül-evvel996 H / 3 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Ahmet b. Mahmut, Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , İbrahim b. Abdullah'ın dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 15 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 266   Belge:1117   Tarih:5 Rebî'ül-evvel996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Ramazan b. Elşeh Ömer , Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , Muhammed b. Kara Yasin'in dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 20 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 266   Belge: 1118   Tarih: 14 Rebî'ül-evvel 996 H/12Şubat 1588 M
Belge Konusu : Borç İkrarı

Muhammed b. Zeyneddin, İbn-î Rehâvi adıyla meşhur Hacı Muhammed b. Cuma'ya deyn-i şer'iden kaynaklanan 30 dînâr borçlu olduğunu ve günlük 10 kıt'a taksitle ödeyeceğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 267   Belge:1119   Tarih: 5Rebî'ül-evvel996 H / 3 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Mâhfüz b. Hacı Recep ,Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed

huzurunda , Muhammed b. Mustafa'nın dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 30 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 267   Belge:1120   Tarih:5 Rebî'ül-evvel996 H / 3 Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Mâhfüz b. Hacı Recep ,Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , Sededdin b. Muhammed'in dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 30 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 267   Belge:1121   Tarih: 30 Rebî'ül-evvel996 H/ 28Şubat 1588 M
Belge Konusu: Hazine Sultaniye Malı

Kârıs Gılmanlarından Mustafa Bey ve İbrahim Bey, hazine sultaniye Hazindar olarakı Mahmut Efendi için Bâb-î Â'li sultani Çavuşlarından Muhammed Çavuş huzurunda, hazine sultaniye Hazindar'dan 994 Tarihli Şevvâl ayı ve Zik'adı ayı peşin olarak 9899 dinra ve 36 osmanî haksız aldığını ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 267   Belge:1122   Tarih:5 Rebî'ül-evvel996 H/ 3Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Satışı İkrarı

Mâhfüz b. Hacı Recep ,Bankusun Ğızıl çarşısındaki Hazin dar Muhammed adıyla meşhur Ahmet b. A'bâs ve amcasının oğlu Seyfi Akbey ve amcasının oğlu Elsb-i Akbey şehâbyi Adıyla meşhur vakfının mütevellisi Nesreddin b. Muhammed huzurunda , Sededdin b. dükkân huluvv-ül örfisini peşin olarak 20 dînâra aldığını , bu vakıf'taki işine başlamasına izin vermiştir.

Sayfa: 268   **Belge:1123**   **Tarih:9 Rebî'ül-evvel996 H/ 7Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Vekâlet

Şekrâa bint-i Kamil, eşi Mûallim Ali b. Ali'den nafaka ve şer'i haklarını almak için Muallim Muhyiddin b. Husameddin'i vekil tayin etmiştir.

Sayfa: 268   **Belge:1124**   **Tarih:9 Rebî'ül-evvel996 H/ 7Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Vekâlet

Ben-î Heiyâs Fırkası ve Seiyâs Fırkası Mukkadam olan Eüstâz Kâsem b. Yunus, yerine Eüstâz olan Mısırlı Ali Helâl ve Hesbetallah b. Muhammed'i Mukkadam işlerini yapmak için vekil atamıştır.

Sayfa: 268   **Belge:1125**   **Tarih:13 Rebî'ül-evvel996 H/ 11Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Vekâlet

Merum Menlâ Tecettin'in kızı Berinan vasisi Bâhsîtâ Mahallesinden Ma'tuk b. Ahmet , Me'atuk annesi İbn-î Âhres adıyla meşhur İhsân bint-i Muhammed'i yetim'in şer'i haklarını almak için vekil atamıştır.

Sayfa: 268   **Belge:1126**   **Tarih:6 Rebî'ül-evvel996 H / 4 Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Teslim İkrarı

İbn-î A'sis adıyla meşhur Ebubekir b. Seyyid Ali, Nasrânî A'taullah b. Abdulgani'nin babası Seyyid Ali'nin Cudeyde Mahallesinde bulunan evini 75 dînâra aldığını, 68 dînârını ödediğini 7 dînârı kaldığını, babasının ölümünden sonra kalan dînârı aldığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 268   Belge:1127   Tarih:14 Rebî'ül-evvel 996 H/ 12Şubat 1588 M

Belge Konusu: Şahitlik

İbn-i Tunci adıyla meşhur Halil Çelebi b. Sâdi Çelebi, Abdulaziz Bey b. Abdurrahman ve Mahmut Çavuş b. Mustafa huzurunda, Perviz b. Abdullah'ın, Ahmet b. Hacı Ahmet'e deyn-i şer'i den kaynaklanan 44 dînâr borcu olduğunu iddia etmişler ve buna şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 269   Belge:1128   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3Şubat 1588 M

Belge Konusu: Borç Davası

İbn-i Ma'serânî adıyla meşhur Bekir Bölükbaşı b. Hacı İsa, Yahudi haracından 650 şahiyeyi hazine için Bâb-ı Âlî Çavuşlarından İbn-i Karamânî adıyla meşhur Ali Çavuş b.Mahmut Çelebiye teslim ettiğini iddia etti. Bu paranın 300 şahiyesini mavi kese içerisinde teslim ettiğini, 300 şahiyesini de Bekir Bölükbaşının adamlarından Abdullah Kal'ın teslim ettiğini ve geriye 55 şahiye kaldığını iddia etti. Ali Çavuş bu iddiayı yalanlayarak 300 şahiyeyi almadığını iddia etti. Bekir Bölükbaşı 300 şahiyeyi ödediğine dair yemin etti. Bunun üzerine Ali Çavuş'un 300 şahiyeyi aldığına hükmedildi.

Sayfa: 269   Belge:1129   Tarih: 5 Rebî'ül-evvel 996 H/ 3 Şubat 1588 M

Belge Konusu: Miras Davası

Hacı Ali b. Merhum Hacı Abdulkerim, kardeşi Hacı Muhammed'in oğlu Selâheddin zimmetinde olan Kumeyle Çarşısındaki merhum Hacı Abdulkerim'in 3 dükkânın Huluvv-ül Örfisi ve Altunboğâ Mahallesindeki evinin mirası kardeşleri Hacı Muhammed, Hacı Şihab, Nefise , Halime ve İhsân'a ait olduğunu söyledi. Hacı Ali, dükkân ve evde 9'ta bir oranında miras hakkı olduğunu söyledi. Selâheddin'e sadece kardeşleri Hacı Muhammed'in hissesinin sahibi olduğunu ifade etti. Selâheddin, amcası Hacı Ali ile miras Konusunu aralarında anlaştıklarını söyledi. Hacı Ali bunu inkar etti ve Selâheddin bunu ispat edemedi.

Sayfa:269 Belge:1130 Tarih: 13 Rebî'ül-evvel 996 H/11Şubat 1588 M

Belge Konusu : Dükkân Satış İkrar

Abdulnebi b. Halil , Bânkuse Mahallesinin Sûk-ı Decâc'daki dükkânın Huluvv-ül örfisini Halife b. Hacı Muhammed'e 30 dînâra satmış ve alan kimse dükkânın arsa kirası olarak aylık 10 kıt'a Vakfeyn'e(Hameyn-i Şerifeyn'e) ödemeyi kabul etmiştir.

Sayfa:269 Belge:1131 Tarih: 6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat1588 M

Belge Konusu : Süre İstemesi

Şerî'atlı Mahallesinden Nasrânî Vânîs b. Halebşâh ve annesi Mâhî bint-i Hızır, İbrahim b. Muhammed, Muallim Muhammed b. Şeyh Osman, Hacı Ahmet b. Yusuf ve Hacı Muhammed b. Nâsır ve diğerlerinin, onların Mahallede oturmalarına rızaları olmadığı ve Mahalleden çıkarılmalarını istemesi üzerine yarın öğle vaktinden sonra geçerli olmak üzere 3 gün süre istemişlerdir.

Sayfa: 270 Belge: 1132 Tarih: 12 Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat1588 M

Belge Konusu: Ev Satışı

Muhammed bey Mahallesinden Kadem bint-i Kurbanşâh, adı geçen Mahalledeki iraki oda, su kuyusu, bahçe ve müstemilatından oluşan evini Hacı Ahmed b. Muhammed'e 61 dînârı peşin kalan 39 dînârı Ramazan sonuna kadar ödemek üzere sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 270 Belge: 1133 Tarih: 12 Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat 1588 M

Belge Konusu: Borç İkrarı

Nasrani Berhum b. Davud ve Vartan b.Fakik, Bâb-ı Âlî Çavuşlarından ibn-i Havace Receb adıyla meşhur Halil Çavuş b. Ali'ye 93 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 270   Belge: 1134   Tarih: 14 Rebî'ül-evvel 996 H/12Şubat 1588 M

Belge Konusu: İbra-ı Zimmet İkrarı

Yahudi Lâvs-î bint-i Ma'tuk, babasının mirasdan kalan evi , dükkân, mal ve eşyalar karşılığında 400 dînâr aldığını, kardeşleri Evsi, Abdullah, Yakub , Harun ve Meluk ve Nesîm ile ne hakkı ve ne de davası kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 270   Belge:1135 -1136   Tarih: 13Rebî'ül-evvel 996 H/11Şubat 1588 M

Belge Konusu: Borç İkrarı

Bâb-î Âlî Gılmanlarından Ali Bey b. Mustafa , zimmetinde Burusa şehrindeki Gökdere medresesinde Acemzâde adıyla meşhur Müderris Seyyid Muharrem Çelebi b.Havace Hüseyin deyin-i şer' iden kaynaklanan 150 b Osmânî borçlu olduğunu ikrar etmiştir .

Sayfa: 271   Belge:1137   Tarih: 16 Rebî'ül-evvel 996 H/14Şubat 1588 M

Belge Konusu: Uzlaşma

Antakyalı Cundi(asker) Mustafa Bey b. Hızır'ın Antakya'daki Hıziriye zaviyesi vakfının Beyza adıyla meşhur bostanının 995 senesi vacibleri olan 420 dînâr yerine şer'i uzlaşma ile 260 dînâr ödemesi, 150 dînârı vakfın eski mütevellisi Şeyh Kasım'e ödediğini ve Halep'te 50 dînârı vakfın yeni mütevellisi olan Hânefi Müftüsü olan Şeyh Eb-î Cûd-î 'ye ödediğini ve kalan 60 dînârı ödeyeceğini yeni vakfın mütevellisi Hânefi Müftüsü olan Şeyh Eb-î Cûd-î'yle uzlaştığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 271   Belge:1138   Tarih: 16 Rebî'ül-evvel 996 H/ 14Şubat 1588 M

Belge Konusu: Değirmen Kiralama

Kara Kadı adıyla meşhur Ali b. Ali, Antakya'daki Hıziriye Zaviyesi vakfının Beyza adıyla meşhur bostanında bulunan üç taşlı Sultanîye değirmenini ve müştemilatını

vakfın mütevellisi Hânefi Müftüsü olan Şeyh Eb-î Cûd-î'den bir seneliğine 150 dînâra kiralamıştır. 100 dînâr iki taksit olarak 50 dînârı Cumâdîyel âhir ayında ve 50 dînârı sene sonunda vereceği hususunda anlaşmışlardır. Kalan 50 dînârdan 15 dînâr ödemiş ve 35 dînârda değirmenin tamir ve bakımı için harcanmasına karar verilmiştir.

Sayfa: 272   Belge:1139   Tarih: 16Rebî'ül-evvel 996 H/14Şubat1588 M

Belge Konusu: Bostan Kiralama

Antakyalı Cundi(asker) Mustafa Bey b. Hızır'ın Antakyadaki Hızırıye Zaviyesi Vakfının Beyza adıyla meşhur bostanın arazisini yıllık 200 dînâr ödenmek üzere vakıf mütevellisi Hânefi Müftüsü Şeyh Eb-î Cûd-î ile anlaşmıştır. Ödemenin 100 dînârı altı ay sonra, 100 dînârı da sene sonunda ödenmek üzere anlaşılmıştır.

Sayfa: 272   Belge:1140   Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat 1588 M

Belge Konusu:Hak Teslim Zorlama

Kadı, Kasım b.Merhum Mahmut b. Hacı Ahmed'in üvey annesi Enes b. Abdülaziz'e Erneb Elbelde köyündeki yetişecek buğday mahsulünden hissesi için 27 dînâr ödemesi için münakaşa olması üzerine Zahir Halep'te Türbet ül Melek ve Karye-i Babullah'taki iki bağın belirtilen buğday mahsulü hissesi karşılığında verilmesi Konusundaki anlaşmayı ibtal etmiştir.

Sayfa: 272   Belge:1141   Tarih: 10Rebî'ül-evvel 996 H/ 8Şubat 1588 M

Belge Konusu:Kefâlet

Akabe Mahallesinden Hacı Nureddin b. Ebubekir Elbârûdî ve oğlu Ataullah , 993 senesinde Dahil-i Babül Makam, Kellase, Akabe Mahallelerinden nüzul develerini teslim almış olan Ruhâlî Hüseyin b. Bolat, Ali b. Bad Ali, Veli b. Ali , Musa b. Cankulu , Muhammed A'vad , Ali b. Yağmur'a kefil olmuşlar, Naib-i Nüzul Molla İbrahim ve kefiller Hacı Nureddin ve oğlu huzurunda devciler Veli b.Ali ve

Muhammed b.Avad, emanet aldıkları develeri teslim etmişler ve Hacı Nureddin ve oğlunun kefaleti sona ermiştir.

Sayfa: 272 Belge: 1142 Tarih: 18Rebî'ül-evvel 996 H/16Şubat1588 M
Belge Konusu: Ceviz ağacı satışı

Şerî'atlı Mahallesinden Hacı Sadiye bint-i Hasan, A'yntâb Kazası Taşıklı köyündeki 5 ceviz ağacındaki yarım hissesini peşin olarak 15 dînâra Selman b. Yağmur'a sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:273 Belge:1143 Tarih:19 Rebî'ül-evvel 996 H/ 17Şubat 1588 M
Belge Konusu : Ev Satışı

Hacı Ahmed b.Selahaddin'e vekaleten ve kendisi adına asaleten Ferac b. Abdullah, Sittülmina bint-i Hasan'a bir iraki oda ve su kuyusundan oluşan evini peşin 28 dînâra sattığını ikrar etmiştir .

Sayfa:273 Belge:1144 Tarih: 17Rebî'ül-evvel 996 H/ 15Şubat 1588 M
Belge Konusu : Değirmen Satış İkrarı

Süleyman Çelebi b. Merhum Şaban Kethüda, Husni Çelebi b. Muhammed'e Haleb'in nehrinin altındaki iki dönen taşı bulunan değirmenin beşte iki hissesini ve müstemilatını 90 dînâra sattığını ikrar etmiştir .

Sayfa:273 Belge:1145 Tarih: 11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat 1588 M
Belge Konusu : Miras Tasdıkı

Sea'dun b. Merhum Muhammed, kardeşleri Hacı Muhammed, Fıstıkçı Merhum Yusuf'un oğulları Naser, Fatima ve Gülsüm anneleri merhume Elif bint-i Ahmet b. Muhammed Ehrâs, Fıstıkçı Yusuf b. Naser b. Abdulkadir, Ahmet b. İzzeddin ve kardeşi Ataullah anneleri Rehmâ bint-i Naser b. Abdulkedir, Dâhîlî Bâbü'l-Makâm Mahallesindeki 24 kırat miras evin, birinci sülüs olarak Sea'dun ve kız kardeşi

Hatice'ye aittir, ikinci sülüs olarak Naser, Fatima ve Gülsüm ve annelerine aittir, üçüncü sülüs olarak Fıstıkçı Yusuf b. Naser b. Abdulkadir, Ahmet b. İzzeddin ve kardeşi A'taullah ve annelerine aittir, aralarında tasdik ettiklerini ikrar etmişlerdir.

Sayfa:273   Belge:1146   Tarih: 10Rebî'ül-evvel 996 H/ 8Şubat 1588 M

Belge Konusu : Arazi Kiralama

Ali b. Yusuf Vakfının mütevellisi İbn-î Kıştâ adıyla meşhur Hacı Yunus b. Muhammed, Kilis Kazası A'zâz Nahiyesi Teneb köyündeki 8 kırat araziye 997 Tarihinden başlamak üzere 3 yıllığına yıllık 50 dînâr olmak üzere peşin 150 dînâra Bâbün Nasr Mahallesinden Selâhaddin b. Hacı Muhammed'e kiraladığını ikrar etmiştir.

Sayfa:274   Belge:1147   Tarih: 13 Rebî'ül-evvel 996 H/ 11Şubat1588

MBelge Konusu : Miras Anlaşması

Hâtib Zeyneddin b. Şeyh Ahmet b. Sadake, amcası oğlu Nasreddin b. Alâeddin b. Ali b. Sadake ve kız kardeşleri Busine ve Sa'derâce, Busine'nin eşi Abdullah b. Muhammed ve Ahmet b. Hacı Ebubekir huzurunda, ev mirasının iki yarım olarak birinci yarım Hâtib Zeyneddin'e ve ikinci yarım Nasreddin b. Alâeddin b. Ali b. Sadake ve kız kardeşleri Busine ve Sa'derâce'ye ait olduğunu, ne hak ve ne de davaları kalmadığını ikrar etmişlerdir.

Sayfa:274   Belge:1148   Tarih: 15 Rebî'ül-evvel 996 H / 13Şubat1588 M

Belge Konusu : Vakıf

Cellûm Mahallesinden Havâce Şemseddin b. Şeyh Şemseddin, adı geçen Mahalledeki küçük ve harap olan ve hiçbir vakfi bulunmayan Mâhamili Camii için bitişiğindeki yeri satın alarak camiyi genişletmiş, tamir etmiş ve bir evini cami için vakf etmiş ve yıllık iki dînâra kiraya vermiştir.

Sayfa:274 Belge:1149 Tarih: 6 Rebî'ül-evvel 996 H/ 4Şubat 1588 M
Belge Konusu : Uzlaşma

İbn-î Asîs adıyla meşhur Ebubekir b. Seyyid Ali, babasının hayatta iken Cüdeyde Mahallesindeki evini Nasrânî A'taullah b. Toros'a sattığını, aralarında ne hak ve ne de dava kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa:274 Belge:1150 Tarih: 15 Rebî'ül-evvel 996 H/13Şubat 1588 M
Belge Konusu : Evlada Bağış

Cellûm Mahallesinden Hacı Ahmet b. Hemmude, şahitlerin huzurunda, şer'an velayeti altında olan küçük oğlu Hasan'a, Halep kalesinin altındaki Timurtaş Çarşısında batı tarafındaki dükkânın huluvv-ül örfisini verdiğini ikrar etmiştir.

Sayfa:275 Belge:1151 Tarih: 15Rebî'ül-evvel 996 H/13Şubat 1588 M
Belge Konusu : Uzlaşma

Cellûm Mahallesinden Hasan b. Abdullah, eşi Zehrâ bint-i Hacı Ebubekir'in vekili Muhammed b. Ahmet, Şeyh Abdulmenam b. Şeyh Ahmet ve Hacı Abdul-Nabî b. Ahmet huzurunda ne hak ve ne de davası kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa:275 Belge:1152 Tarih: 16 Rebî'ül-evvel 996 H/ 14Şubat 1588 M
Belge Konusu : Miras Satışı

Merî b. Hacı Osman, Dâhil Bâbü'l-Makâm Mahallesindeki annesi Tacc bint-i Hacı İsmail evinin 24 kırat aslından 8 kırat miras hissesini kız kardeşi Nâseb'in vekili Şeyh Abdulgani huzurunda, İbrahim b. Cemal'a sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:275 Belge:1153 Tarih:19Rebî'ül-evvel 996 H/ 17Şubat1588 M
Belge Konusu : Köle Azadı

Dâhil Bâbü'l-Makâm Mahallesinden İbn-î Habbâk adıyla meşhur Hacı Muhammed b. Yusuf, Resulullah kim bir mümin köle azad ederse, Allah onun azalarını cehennem ateşindez azad eder sözüyle amel etmek, ecir ve sevap kazanmak amacıyla Sakallı Hacı Yusuf b. Abdullah isimli Gürcü kölesini azat etmiştir.

Sayfa:275 Belge:1154 Tarih:19Rebî'ül-evvel 996 H/ 17Şubat 1588 M
Belge Konusu : Köle Azadı

Dâhil Bâbü'l-Makâm Mahallesinden İbn-î Habbâk adıyla meşhur Hacı Muhammed b. Yusuf, Resulullah kim bir mümin köle azad ederse, Allah onun azalarını cehennem ateşindez azad eder sözüyle amel etmek, ecir ve sevap kazanmak amacıyla Sakallı Hacı Ahmet b. Abdullah isimli Boğdanlı kölesini azat etmiştir.

Sayfa:275 Belge:1155 Tarih:11 Rebî'ül-evvel 996 H/ 9Şubat 1588 M
Belge Konusu : İbra-ı Zimmet İkrarı

Merhum Mahmut b. Hacı Ahmet'in ikinci eşi Ânes bint-i Abdulaziz, oğulları Elif ,Hatice, Ahmet, Muhammed ve Osman'ın vekili kardeşi Kâsem huzurunda, 40 dînâr mehri-i mü'eccel nafakası ve diğer dava Konusu hakları ile ilgili olarak eşi merhum Mahmut'un zimmetini ibra ettiğini ikrar etmiştir.

Sayfa: 276 Belge: 1156 Tarih: 16 Rebî'ül-evvel 996 H/14Şubat 1588
MBelge Konusu: Borç İkrarı

Ahmet b. Muhammed, İbn-i Zenabili adıyla meşhur Seyyid Cemaleddin'e deyn-i şer' iden kaynaklanan Zilhicce ayında ödenecek 130 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 276   Belge: 1157   Tarih: 16Rebî'ül-evvel 996 H/14Şubat 1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Şamlı Hacı Ahmet b. Ali, Şamlı Şehada b. Mansur'a deyn-i şer' iden kaynaklanan 3 ay vadeli 8 dînâr borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 276   Belge:1158   Tarih:12 Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat1588 M
Belge Konusu: Uzlaşma

Gülsüm bint-i Kasım Boydani , Süveyka Ali Mahallesinden Fatima bint-i Hacı Kadir Kanavâtî zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 20 dînâr ve adı geçen Mahalledeki evin kirasından 4 dînâr alacağı olduğunu iddia etti. Davalıya sorulduğunda borcunu itiraf etti, ama evin kirasını kabul etmedi.Daha sonra davacı, ne hak ve ne de davası kalmadığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 276   Belge:1159   Tarih:17Rebî'ül-evvel 996 H/15Şubat 1588 M
Belge Konusu: Dükkân Kiralama

Sâçlı Han Fevkanî Mahallesinden Ahmet b. Şihab, Hamza Bey Mahallesinden Ali b. Ömer'den Bankusa'da Hamam-ı Atik yanındaki Semman dükkânı olarak bilinen dükkânın huluvv-ül örfisi, terazi, kaplar ve eşyaları ile birlikte bir yıllığına günlük iki kıt'adan kiralamıştır.

Sayfa: 276   Belge:1160   Tarih:17Rebî'ül-evvel 996 H/15Şubat 1588 M
Belge Konusu: Şahitlik

Ali b. Abdullah ve Sahat-ı Biza Mahallesinden Ahmet b. Nurettin, Şems bint-i Abdullah'ın Mustafa b. Abdullah'a bütün hakkı ve mirası ile ilgili davada vekalet verdiği şahit olmuşlardır.

Sayfa: 276 Belge: 1161 Tarih: 12Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat1588 M
Belge Konusu: Borç İkrarı

Nasrani Kesir b. Tanil'in İbn-i Havâce Receb lakablı Yahya Çelebi b. Halil Çavuş'a olan 171,5 dînâr borcuna Nasrani Berhum b. Davud kefil olmuş ve bu borcu ödemiştir. Nasrani Kesir, bu ödemededen dolayı Nasrani Berhum'a borcu olduğunu ikrar etmiştir.

Sayfa: 277 Belge: 1162 Tarih:13 Rebî'ül-evvel 996 H/11Şubat 1588 M
Belge Konusu: Vakif Tahsilatı

Bâb-ı 'Âlî-i Hâkânî'den gelen emr-i şerif mucibce, merhum Vezir-i azam Muhammed Paşa vakıflarının mütevellisi Keyvân Beğ b. Abdullah Paşa, vakfin sanatkar ve tüccar kiracılarından alacağı kira ücretlerinden emr-i Sultani gereğince 1 Osmanlı Altını karşılığında 8 gümüş kıt'a, iki altın karşılığında 15 Süleymaniye Şâhîyesi veya Arz-ı Rumiye ... Dâr-ı Saltanat-ı Seniyyede olduğu gibi tahsil etmesine hükm edilmiştir.

Sayfa: 277 Belge: 1163 Tarih:15Rebî'ül-evvel 996 H/13Şubat 1588 M
Belge Konusu: Maaş Zamı

Kadı, El-Vettâhiye Camiinde günlük 3 osmani ile ferraş olan Hasan b. Ali'nin fakir olması ve hizmette kusurunun olmaması üzerine gündeliğine 1 osmanî zam yapılması ve gündeliğinin 4 osmanîye çıkarılması ve vakif mütevellisinden bu şekilde ücret almasına karar vermiştir.

Sayfa: 277 Belge: 1164 Tarih: 20 Rebî'ül-evvel 996 H/18Şubat 1588 M
Belge Konusu: Hırsızlık ve Katl

Kellâse Mahallesinden çöle eşekle dolaşmaya giden Fethullah b. Mustafa kayboldu. Bunun üzerine Fethullahın babası mahkemeye giderek kadıya, oğlunu hırsız Muhammed b. Vife'nin Sa'âdi arazisinde öldürdüğünü ve eşeğini çaldığını iddia etti. Hırsız Muhammed b. Vife, kendi kendisine mahkemeye gelerek dedi ki ben her gece çölde dolaşıyorum, eşek ve değirmenlerden un çalıyorum diye itiraf etti. Ancak

çölde dolaşırken ne Fethullah b. Mustafa'yı gördüm, ne de onunla kavga ettim ve onu ben öldürmedim dedi.

Sayfa:277 Belge:1165 Tarih:12Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat 1588 M
Belge Konusu : Ev Satışı

Havâce Receb lakablı Yahya Çelebi b. Halil Çavuş, Nasrani Kesir b. Tanil'den alacağı olan 171,5 dînâra kefil olan Nasrani Berhum b. Davud'tan, bu kefaletinden dolayı Berhum b. Davud'un Zahir-i Babün Nasr'daki Ekrâd Mahallesindeki iki ıraki oda, dam, açık bahçe ve keniften oluşan evini 80 dînâr karşılığında almış, kefaletten geriye kalan 91,5 dînârı da Berhum b. Davud'tan almış ve hiçbir alacağı kalmamıştır.

Sayfa: 277 Belge:1166 Tarih: 20 Rebî'ül-evvel 996 H/18Şubat1588 M
Belge Konusu: darb ve küfür şahitlik olması

Davacı Nasrani Elbir b. Birnis, Nasrani Vanis b.Baviş'in kendisini darb ettiği, sakalını yolduğu ve küfr ettiği hususunda şikayetçi olmuş ve Mustafa b. Derviş ve Muhammed b. Kasım bu konuda şahit olmuştur.

Sayfa: 277 Belge:1167 Tarih:20Rebî'ül-evvel 996 H/18Şubat 1588 M
Belge Konusu: darb ve küfür şahitlik olması

Davacı Nasrani Albir b. Bernis, Nasrani Yakub b.Musa'nın kendisini darb ve küfür ettiği hususunda şikayetçi olmuş, Sabbağ Muhammed b. Osman ve Abdülkerim b. Taha bu konuda şahitlik yapmışlardır.

Sayfa:278 Belge:1168 Tarih:14 Safer 996 H / 14 Ocak 1588
MBelge Konusu : Miras Anlaşması

Bedia bint-i merhum Hacı Sebhi'nin vekili eşi Seyyid Abdurrahman b. Hacı Mahmut ile Bedia'nın kardeşi Takiyüddin kendisi asaleten ve annesi Hacı Selmâ bint-i Seyf

ve kardeşi Fevziye'ye vekaleten, Bedia'ya vefat eden babalarının mirasından 800 dînâr hakkı olduğu, 500 dînârını aldığı, geriye kalan 300 dînâr için Kalealtındaki Timurtaş Çarşısındaki 1,5 dükkânın huluvv-ül örfisini aldığı, çiftçiler, atlar, koyunlar, bağlar, develer ile ilgili aralarında ne hakkı, ne alacağı kalmadığını, sadece Dahil-i Babün-Neyreb Mahallesiindeki evin hissesinin kaldığını tasdik etmişlerdir.

Sayfa:278 Belge:1169 Tarih:18 Rebî'ül-evvel 996 H/16Şubat1588
MBelge Konusu : Ev Satışı

İbn-i Şems lakabıyla bilinen Hasan b. Hacı Muhammed, Hüseyin Çavuş b. Seyyid Ali'ye Nûhiyye Mahallesiindeki evini peşin olarak 150 dînâra sattığını ikrar etmiştir .

Sayfa:278 Belge:1170 Tarih:18Rebî'ül-evvel 996 H/16Şubat 1588 M
Belge Konusu : Dükkân Kirası

Muallim Şihab b. Hacı Ömer b. Ammar , Akyol Mahallesiindeki Hüseyin Çavuş b. Seyyid Ali'nin Hubz-ı Hassa(Taş Fırın) adıyla meşhur dükkânını bir yıllığına günlüğü 5 kıt'adan kiraladığını ikrar etmiş ve bu ikrar tasdik edilmiştir.

Sayfa:278 Belge:1171 Tarih:19Rebî'ül-evvel 996 H/17Şubat1588 M
Belge Konusu : Ev Satışı

Gölcük Mahallesinden Hacı İsa b. Hacı Ömer b. Dehmeş, Ber-ül A'râis Mahallesiindeki bahçe, iki oda ve müstemilatından oluşan evinin üçte ikisini 25 dînâra peşin olarak Abdulkadir b. A'rab'a sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa: 278 Belge: 1172 Tarih:18Rebî'ül-evvel 996 H/16Şubat1588 M
Belge Konusu: Borç Davası

Hüseyin b. Kamil, kırmızı ineğinin yarısını küçük iken 5,5 dînâra Davud b.Selman Elkürdi'ye sattığını ve parasını istediğini belirtti. Davud b.Selman, ineğin yarısını

değil tamamını satın aldığını iddia etti. Bayezid b. Hüseyin, Davud b.Selman'ın şahsına kefil olmuştur.

Sayfa: 279   **Belge: 1173**   **Tarih:19Rebî'ül-evvel996 H/17Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Uzlaşma

Şabân Beğ b. Merhum Şeyh Yusuf b. Selahaddin ve İdlîb-i Kübra'dan Halid Beğ b. Muhammed Beğ arasında İdlîbli Muhammed b.Tâli'nin mirasından dolayı ne hak, ne dava, ne rehin, ne gümüş, ne borç,ne eşya, ne emanet, ne sabun, ne kumaş, ne altın, ne mâl , ne kefâlet ve ne de başka bir şeyden davaları kalmadığını ve birbirlerini ibra-i zimmet ettiklerini ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 279   **Belge:1174**   **Tarih:10Rebî'ül-evvel996 H/8Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Şahitlik.

Davacı Şehabeddin b.Muhammed kendi adına ve annesi Bedriye bint-i Muhammed b. Sender adına vekaleten Muhammed b.Sender'in zevcesinin Akabe Mahallesiindeki evinin 16 kırat ve 1/7 kırat miktarındaki hissesini satın aldıklarına dair davada, Burhan b. Muhammed b. Sender ve Muhammed b. Muhammed b. Sender, belirtilen evin davacılar tarafından satın alındığına dair şahitlik yapmışlardır.

Sayfa: 279   **Belge:1175**   **Tarih: 12Rebî'ül-evvel 996 H/10Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Kavga

Şaban b. Hacı Bekri ve Nasar b. Medlic ve diğerleri, meclis-i şer'ide Yunus Çavuş b. Abdullah'a yanında çalışan İsmail b. Abdullah'ın yüzüne tokatla vurduğuna şahit olmuşlardır.

Sayfa: 279   **Belge:1176**   **Tarih:18Rebî'ül-evvel996 H/16Şubat 1588 M**
Belge Konusu: Borç İkrarı

Muhammed Çelebi b. Muhammed Eltaraf, Eriha Kazasından Hacı Ahmet b. Muhammed Sekik'in zimmetinde deyn-i şer'iden kaynaklanan 50 dînâr alacağı olduğunu iddia etti ve Hacı Ahmet borcunu inkar etti. Uzlaştırıcıların araya girmesiyle Hacı Ahmet'in altı ay içinde 20 dînâr ödemesi kararlaştırılmıştır.

Sayfa: 279   **Belge:1177**   **Tarih:19Rebî'ül-evvel 996 H/17Şubat 1588 M**
Belge Konusu: İbra-i Zimmet İkrarı

Hacı Türkî b. Muhammed ve kardeşi Hacı Mahmut'un oğulları Hacı Şemseddin ve Hacı İbrahim ile aralarındaki bağ ve dükkân eşyaları Konusunda ne hak ve ne de dava kalmadığını ikrar etmişlerdir.

Sayfa: 279   **Belge:1178**   **Tarih:19Rebî'ül-evvel 996 H/17Şubat1588 M**
Belge Konusu:Vekâlet.

Bundukiye Medresesi Vakfının şer'i mütevellisi Şeyh Ali b. Hacı Ahmet huzurunda, Medresenin işlerine bakmak için Şeyh Şemseddin b. Muhammed Mısırî'yi vekil tayin etmiştir.

Sayfa: 280   **Belge:1179**   **Tarih:19Rebî'ül-evvel996 H/17Şubat 1588 M**
Belge Konusu:Ev Satışı

Zâhîr-î Bâb-î Nasr Mahallesinden Muhammed b. Zeyneddin, adı geçen mahaledeki amcası Hacı Şemseddin b. İbrahim'in avlu, iki oda, mutfak ve müstemilatından oluşan evi peşin olarak 88 dînâra aldığını ikrar etmiş ve tasdik edilmiştir.

Sayfa: 280   **Belge:1180**   **Tarih:19Rebî'ül-evvel 996 H/17Şubat 1588 M**
Belge Konusu:Dükkân Kirası

Hayır Bey Vakfının mütevellisi Melûk Hatun bint-i Muhammed Bey b. Merhum Hayır Bey'in vekili Subaşı Pervane b. Abdullah, Hayır Bey Hanının girişindeki iki dükkânı 994 yılında iki yıllığına Hacı Mustafa b. Emirşâh'a kiraya vermişti. 996 H Tarihinden itibaren her bir dükkânın aylığı 15 kıt'a olmak üzere toplam aylık 30 kıt'aya tekrar Hacı Mustafa b. Emirşâh'a kiraya verilmiş ve kiracı dükkânı tamir etmeyi taahhüt etmiştir.

Sayfa:280   **Belge:1181**   **Tarih:19 Rebî'ül-evvel996 H/17Şubat 1588 M**
Belge Konusu : Ev Satışı

Rumeyye bint-i Hacı İbrahim'in vekili Şeyh Abdurahim b. Şeyh Ebubekir, amcası oğlu Muhammed b. Zeyneddin'e Zahir-i Babun-Nasr Mahallesindeki açık bahçeli, iki dörtgen oda, mutfak, dehliz, su kuyusu, mağara, küçük oda ve müstemelatından oluşan evin 3,5 kiratını 44 dînâra sattığını ikrar etmiştir.

Sayfa:280   **Belge:1182**   **Tarih:19Rebî'ül-evvel996 H/17Şubat 1588 M**
Belge Konusu : Görev

Kadı, Kıttıye Mezbahası Şeyhi Hacı Salih b. Ömer'i Bâbun Neyreb, Bâb-î Nasr ve Bânkusa kasabları ve mezbahaları şeyhlerinin rıza ve ittifakıyla adı geçen yerlerin kasab ve mezbahalarına şeyh olarak atamıştır.

Sayfa:280   **Belge:1183**   **Tarih:10Rebî'ül-evvel 996 H/9 Şubat 1588 M**
Belge Konusu : Vakıf

Kadı, Merhum Hacı Ahmet b. İbrahim b. A'sîs Vakfından vakıf edenin şartıyla her yıl Zekî Camiinin hasırı ve kandil yağına vakfın malından 500 osmanî harcamak için vakfın mütevellisi Muhammed Bey b. Seyyid Ali'ye izin vermiştir.

Sayfa:280 Belge:1184 Tarih:19Rebî'ül-evvel 996 H/17Şubat 1588 M
Belge Konusu : Görev

Kadı, Şeyh Reyhân türbesinde hadimlik görevi için beratı olan Seyyid Musa b. Seyyid Muhammed'e bir osmanî ücretle işine başlamasına izin vermiştir.

KAYNAKLAR

- AKGÜNDÜZ, Ahmet, Osmanlı kanunnameleri ve Hukuki tahlilleri, C.I, İstanbul,2006.
- ATAR, Fahreddin, İslam Adliye Teşkilatı, Ankara, 2000.
- AYDIN, M.Akif, Türk Hukuk Tarihi,İstanbul,2009.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, şeri sicilleri Mahiyeti Toplu Katalogu ve seçme hükümler, C.I,İstanbul,1988.
- ATAR, Fahreddin, ‘‘ Fetva’’, TDVAİ, C.XII, İstanbul,1995.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, ‘‘İ’lâm’’, TDVİA, C.XXII, İstanbul,1995.
- ATAR, Fahreddin , ‘‘Mahkeme Maddesi’’,TDVİA, C.XXXVII,Ankara,2003.
- İNALCIK, Halil, ‘‘Mahkeme’’,İA, C.VII,İstanbul,1940.
- ABDUĞANİ, Ahmed, Tarihül -Eyyub ve Memalikü, Kahire,2001.
- ABDUHAMİD, Tarık Celal, Muhtasar Tarih Haleb ve Şimal Suriye Fil-asır El-memlûki, Kahire,2012.
- ABDUĞANİ, Ahmed, Tarihül–İslami, Kahire,1989.
- AYDIN,M.Akif ., HAMİDULLAH,Muhammed, ‘‘Köle’’,TDAVİ,C.XXVI,Ankara, 2002.
- AYDIN, M.Akif, ‘‘Mehir’’,TDVİA, C.XXVIII, Ankara,2003.
- APAYDIN, H.Yunus, ‘‘Kefalet’’,TDVİA,C.XXV, İstanbul, 2000.
- AVCI Orhan - TURAN Ahmet Nezihi, Tarih selçuklular’dan Bugüne, Ankara,2006.
- ABDÜ’L-CÂBİR, Eş-Şi’r fi rihâbiSeyfûddeve el-Hamdânî, Beyrut,1981.

- BAYINDIR, Abdulaziz, Örenklerle Osmanlı'da Ceza Yargılaması, C.X, Ankara, 2002.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, "Osmanlı Hukukunda Vakıflar, Hükümleri ve çeşitleri", Türkler Ansiklopedisi, C.X, Ankara, 2000.
- BAYINDIR, Abdulaziz, Osmanlı Yargının İşleyişi, C.VI, Ankara, 1999.
- BAYARAKTAR, Hilmi , XIX.Yüzyılda Halep Eyaleti'nin İktisadi Vaziyeti, Elazığ, 2004.
- BELÂZURÎ, Fütuhu'l-Büldân, Beyrut, 1983.
- B. SELLÂM, Ebû Ubeyd Kasım, Kitabü'l-Emvâl, Kahire, 1981.
- B. ÖMER B.KESİR , İmâmeddin İsmail, el- Bidâye ve'n-Nihâye, Beyrut, 1990.
- BÜLBÜL, Zekeriya, Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi, Ankara, 1965.
- BARDAKOĞLU, Ali, "İcare", TDVİA , C.XXI, İstanbul, 2000.
- CİN, Halil - AKGÜNDÜZ, Ahmed, Türk Hukuk Tarihi, İstanbul , 2011.
- ÇAKAR , Enver, XVI. Yüzyılda Halep sancağı (1516-1566), Elazığ, 2003.
- DANIŞMEND, İsmail Hami, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul, 1971.
- EL-CEZRAVY, Abdurrahman b. Mohammed, Kitep el-Fıkıh ala el-Mazahep el-
- EL-TEBARÎ, İbn-i Carîr, Tarih-i el-Tebari, C.I, Kahire, 1980.
- EL-SAHASÎ, Kitap el-Mabsot, C.IV, Beyrut, 1995.
- EBU YUSUF, Kitabü'l-Haraç, Beyrut, 1988.
- EL-HAMAVÎ, Ya'kut, Mu'cemü'l-Büldân, Beyrut, 1990.
- FEDAYÎ, Cemal, "Osmanlı Devletinde Şeyhülislamlık Kurumu", Osmanlı, C.VI, Ankara, 1999.
- GÜNDOĞDU, Reşit, "Osmanlı Mahkemesi Nasıl İşlerdi", Yedikıta Dergisi, sayı 37, İstanbul, Eylül, 2011.

KOÇAK, Muhsin, İslam hukuku, İstanbul, 2003.

KAYA, Muhammed Hamdi, Hak Dîni Kur'ân Dili, İstanbul, 1997.

İBNÜ'L-ADÎM, Zübdetü'l-Haleb Min Târîhi Haleb, C.I, (H. Mansûr Nşr.). Beyrut, 1996.

İBİN EL-ACEMÎ, Sabit, Kunuzul-Zahab Fi Tarih-i Haleb, Beyrut, 1980.

İSMAİL, Faruk, Tarih-i Suriye El-kadim, Halep, 1999.

İBNUL-NEDÎM, Bugitul-Teleb Fi Tarihu Haleb, Beyrut, 1961.

İNALCIK, Halil, Osmanlı İmparatorluğu-Klasik Çağ 1300-1600, İstanbul, 2003.

İBNVERDÎ, Zeyneddin Ömer b. Muzaffer, Tarih İbn Verdî, Tetimmet'ül Muhtasar fi Ahbaru'l-Beşer, II, Beyrut, 1996.

İBN-İ EL-MESUT-İ, Tarih-i el-Mesut-i, C.I, Beyrut, 1986.

İBN-İ KASİR, Taffsîr el-Kur'an el-Karim, C.III., Beyrut, 1990.

İBN-İ MANZOR, Lessan el-Arap, C.I, Beyrut, 1990.

ORTAYLI, İlber, "Kadı", TDVİA, C.XXIV, İstanbul, 2001.

ÖZBAY, Ahmet., Halep'te Adım Adım Osmanlı'nın izinde , Gaziantep, 2010.

ÖZTÜRK, Nazif, "Vakıf Müessesesi", Ankara, 1995.

TURAN, Ahmet Nezihi, Tarih Selçuklulardan Bugüne, Ankara, 2006.

S. KÜLTÜKOĞLU, Mübahat, "Ferman", IDVİ, C.XII, İstanbul, 1995.

SAMARCİC, Radovan, Sokullu Mehmet paşa, İstanbul, 1994.

ŞEN, Murat , "Osmanlı Hukukunun Yapısı", Osmanlı, C.IV, Ankara, 1999.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin, İslamda vakıf Doğuştan günümüze büyük İslam tarihi, C.XIV., İstanbul, 1990.

ÇAKAR, Enver, "16. Yüzyılda Halep'te Bir Osmanlı Vakfı: Hüsreviye Külliyesi", Vakıflar Dergisi, İstanbul, Haziran, 2014.

KARTAL, Ahmet, "Klasik Türk Şairinin Dilinden Haleb", Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 2014.

GÜNDOĞDU, Reşit, "Osmanlı Mahkemesi Nasıl İşlerdi", Yedikıta Dergisi, sayı 37, İstanbul, Eylül, 2011.

Howard La Fay, "Ebla: Splendor of an Unknown Empire", National Geographic, December, 1978.

Bruce Masters, Encyclopedia of the Ottoman Empire, New York 2008.

EKLER

EK. RESİM 1, Halep'te erkek kıyafeti, soldaki gayrimüslüm bir kadın kıyafeti , sağdaki müslüman bir kadın kıyafeti.

EK. RESİM 2, Halep'te erkek kıyafeti, soldaki müslüman bir kadın kıyafeti, sağdaki gayrimüslim bir kadın kıyafeti.

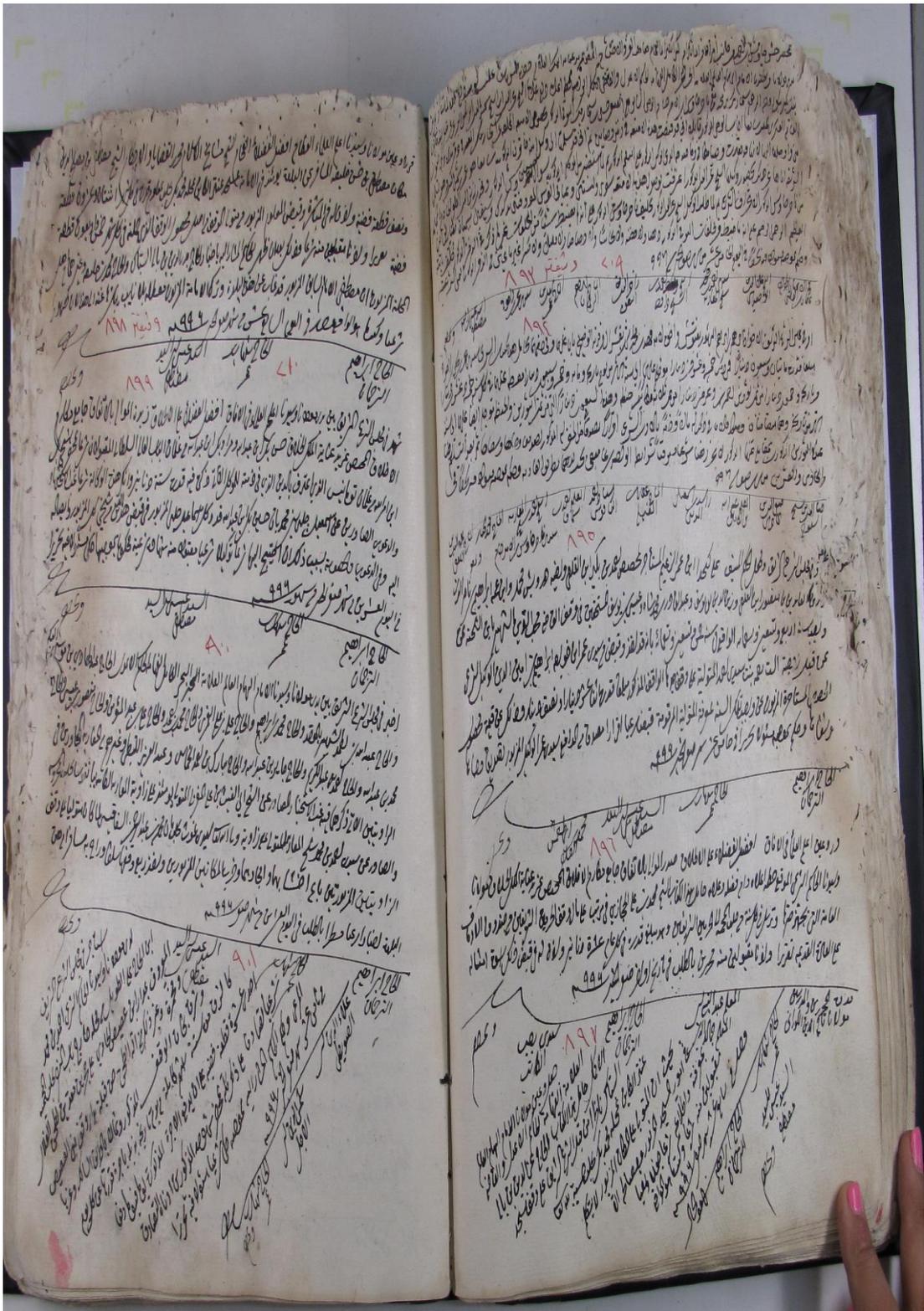
EK. RESİM 3, Halep , El-Cami el-Kaber (Umavi camii – Ulu camii)

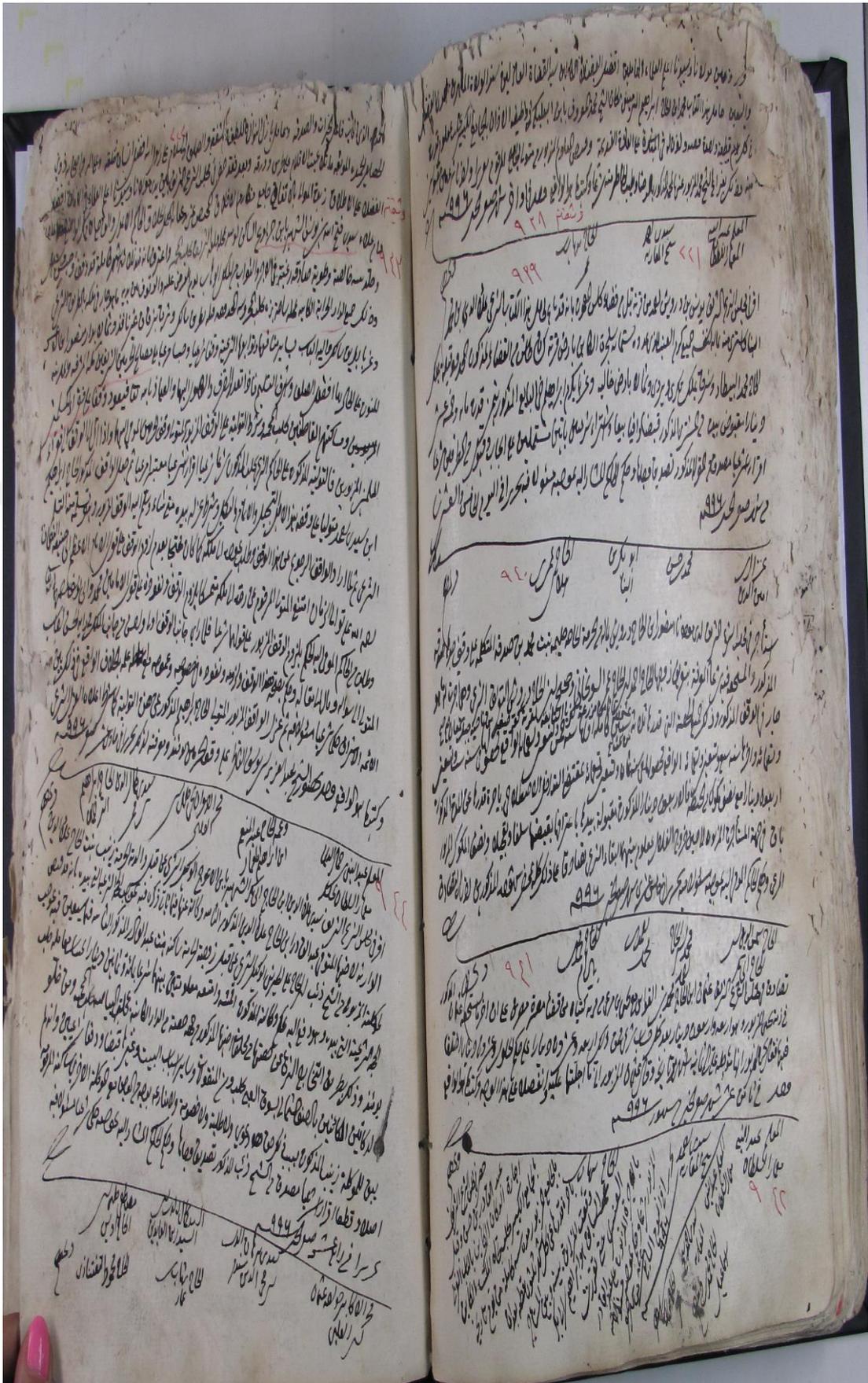
EK. RESİM 4, Halep Kalesi – 1910.

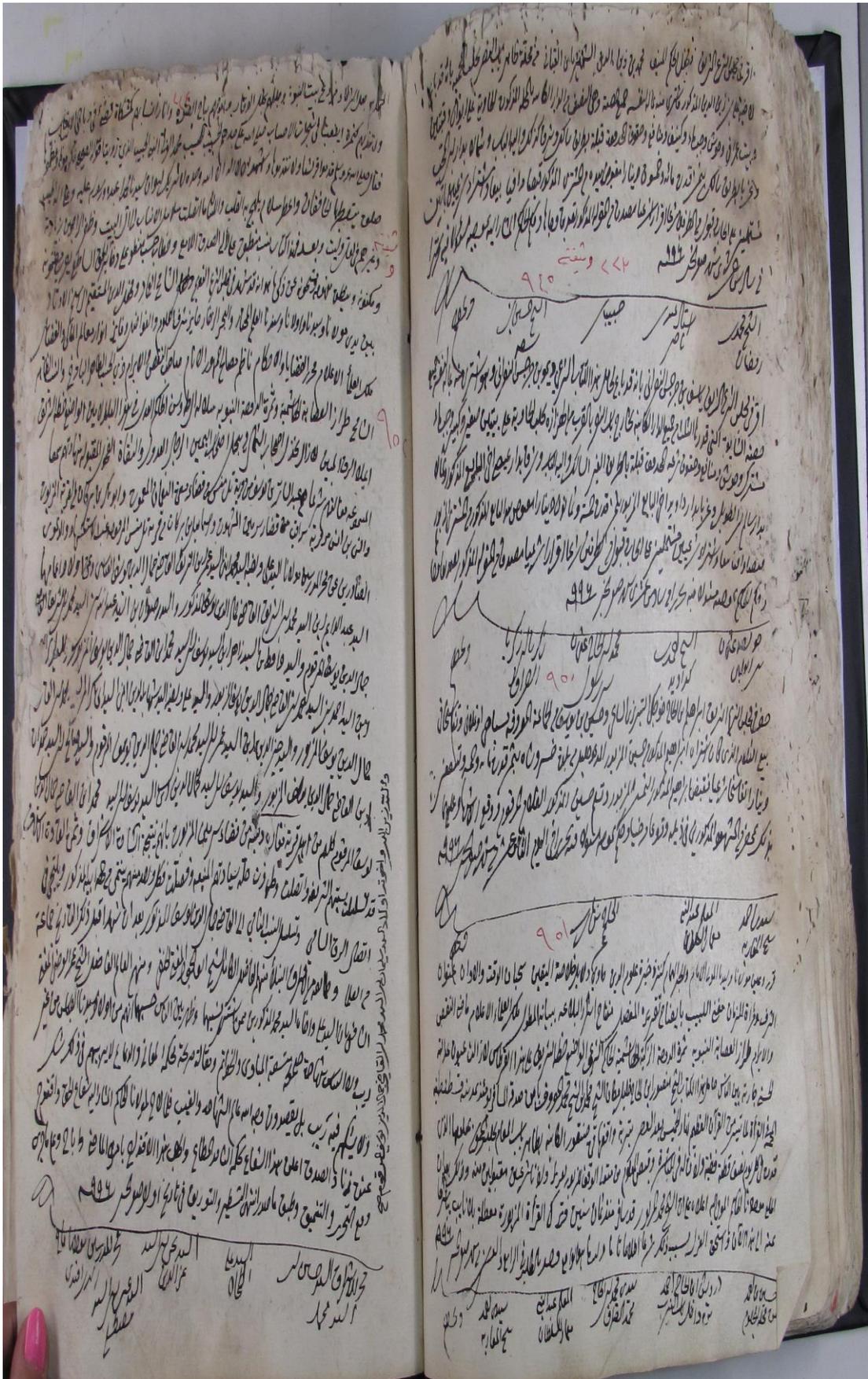
EK. RESİM 5, Halep , Kastel Mahallesi -1890 .

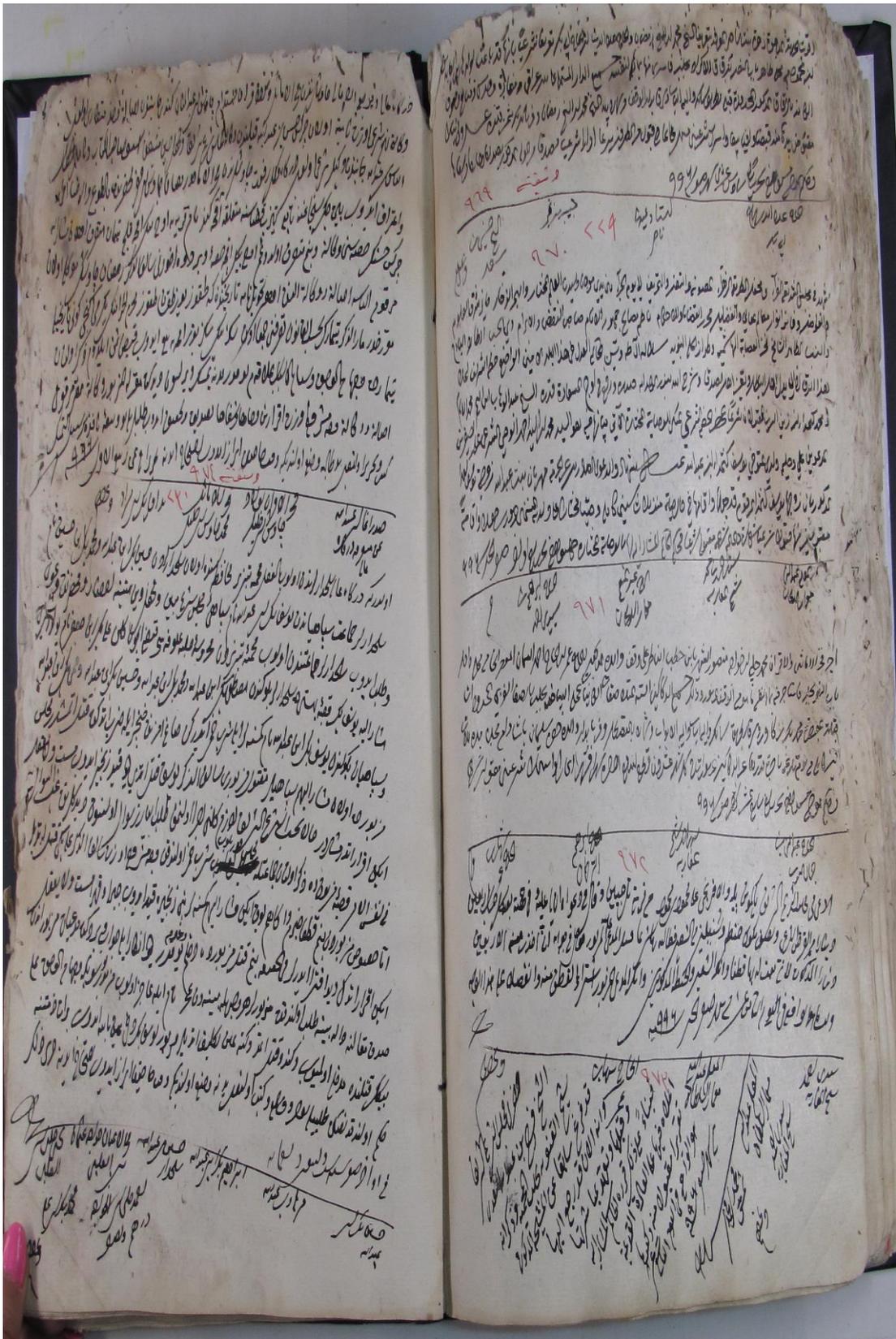
EK. RESİM 6, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 209 -210 .

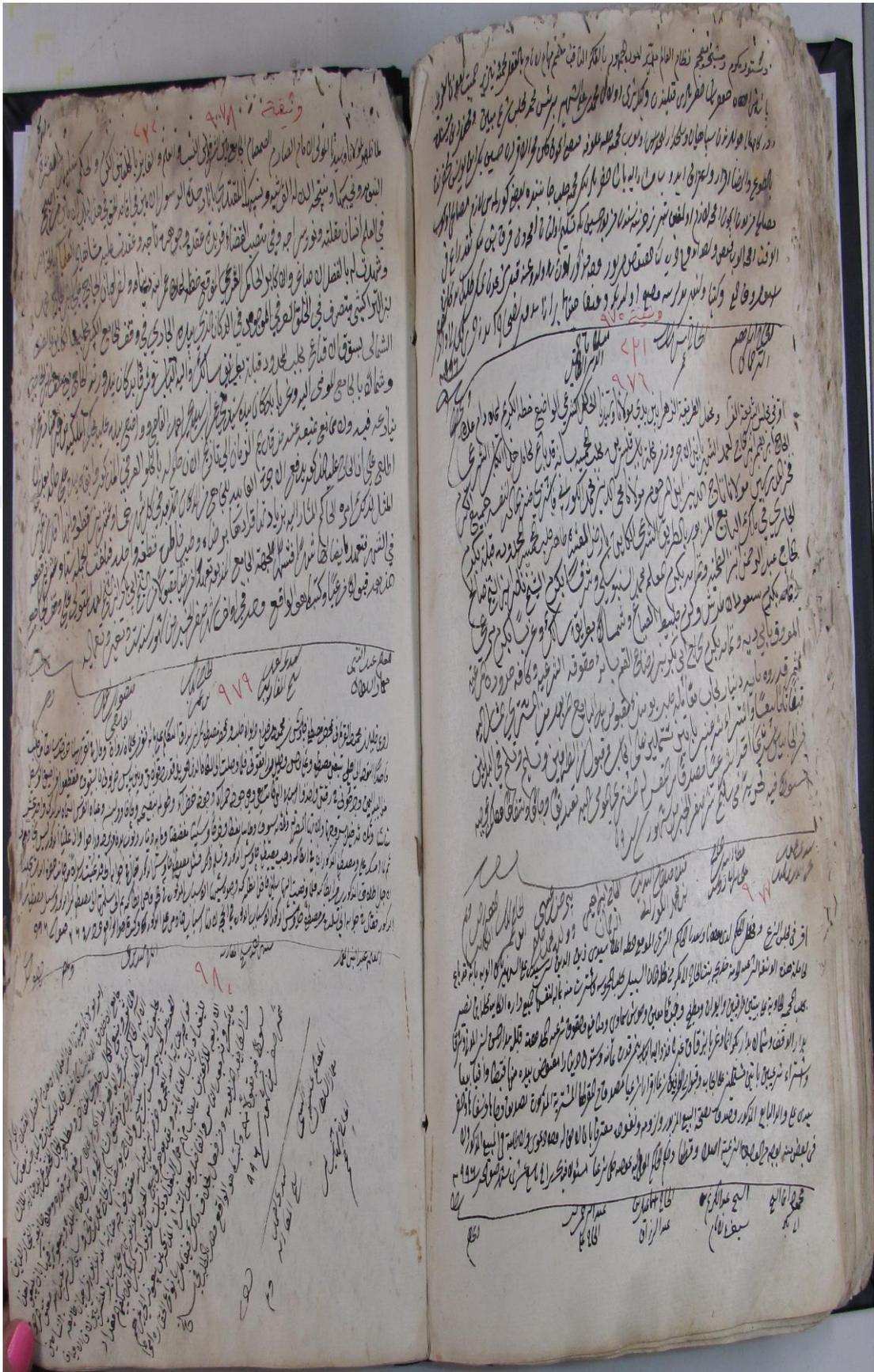
EK. RESİM 7, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 221-222.

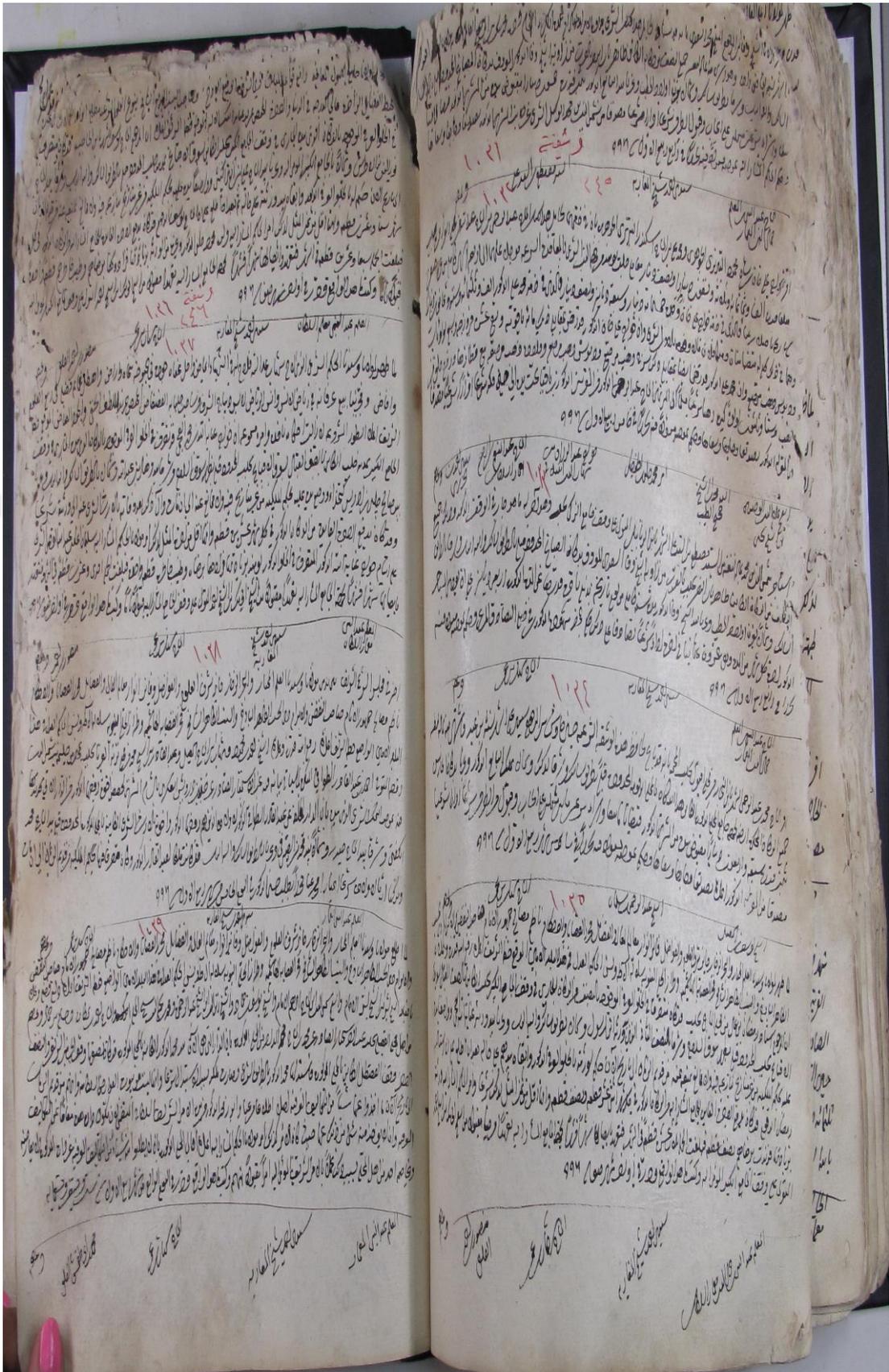
EK. RESİM 8, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 223-224.

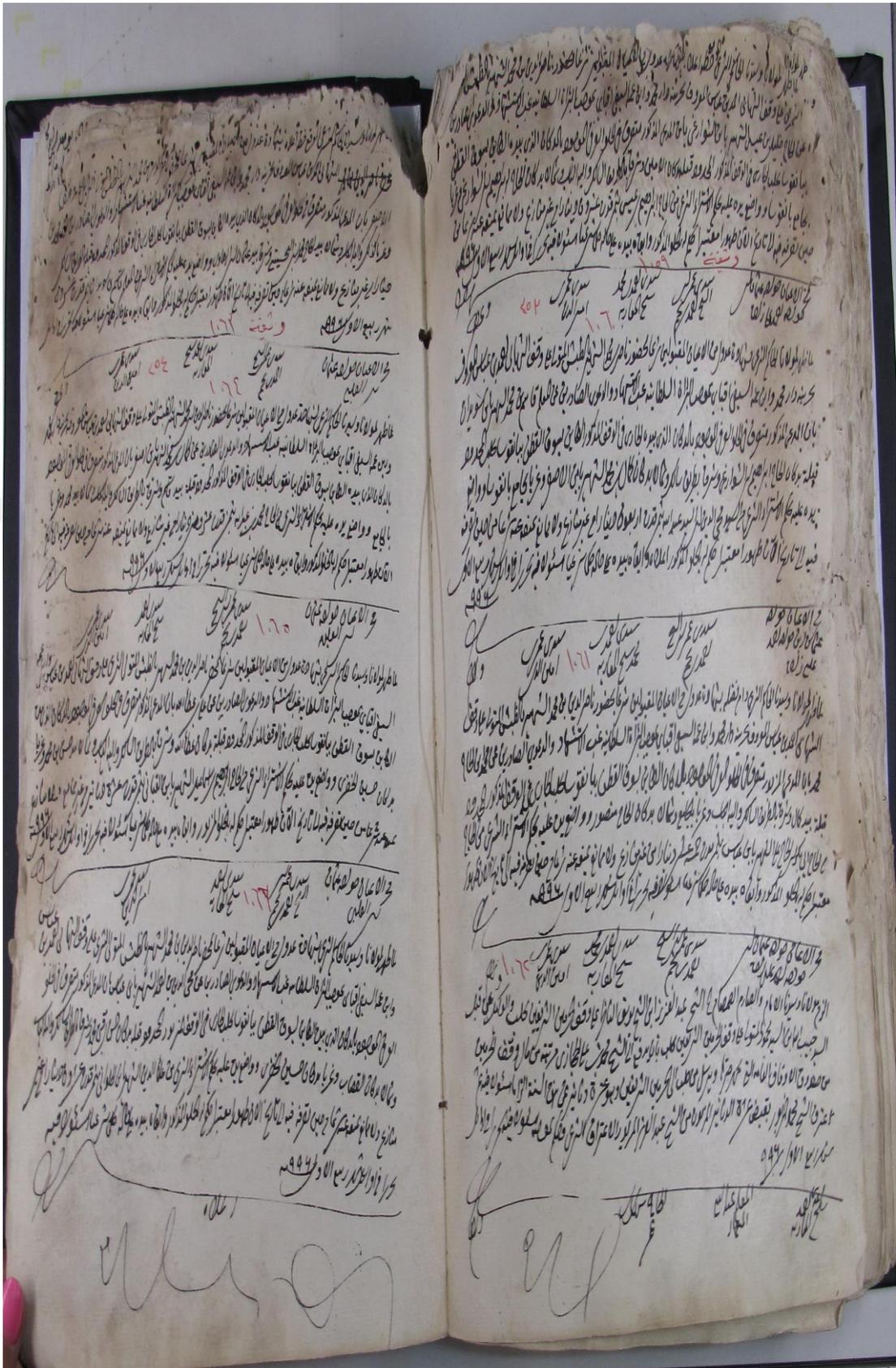
EK. RESİM 9, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 229-230.

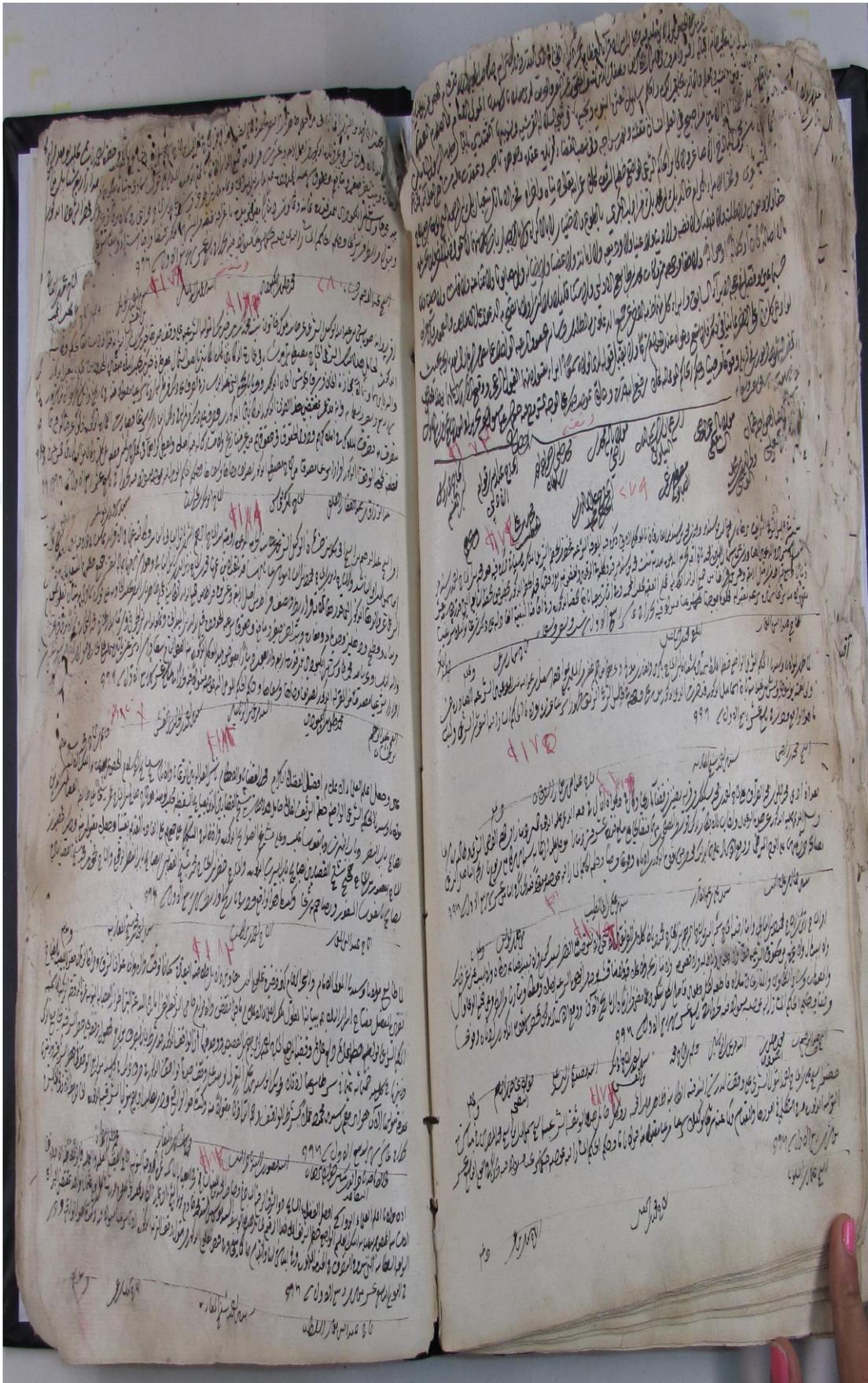
EK. RESİM 10, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 231-232.

EK. RESİM 11, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 245-246.

EK. RESİM 12, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 253-254.

EK. RESİM 13, 6 NUMARALI HALEP ŞER'İYYE SİCİLİ, SAYFA 279-280.

ÖZGEÇMİŞ

Alaa ALNHAYER, Süriyede Qamişli şehrinde 1980 tarihinde doğdu,2003'te Qamişili'de eğitim enistüüsünü tamamladı, 2003-2012 yıllar arasında Qamişlide ilk sınıf öğretmenlik yaptı, öğretmenlik yaparken Halep üniversiteisinde Tarih bölümünü okudu, 2009'de Halep üniversitesinde tarih bölümü mazün oldu. 2012 Agustus'ta süriyeden çıkan iç savaştan dolayı Türkiye mültaca olarak girdi, 2012 Eylülde Kilis 7 Aralık üniversitesinde Tarih Bölümü yüksek lisans başladı. 2017'de yüksek lisansın tamaladı.

VİTAE

Alaa ALNHAYER was born in Syria, Qamishli city in 1980. He studied there and graduated from the teachers preparation institute in 2003 then started teaching for nine years in the elementary schools of the city. At the same time, he was studying in Aleppo of university, History department and graduated in 2009. Because of the civil war that took place in his homeland, Syira, he fled to Turkey and became a refugee in August 2012. At the same year in September, he studied Master's History in Kilis 7 Aralık OF University and graduated in 2017.

